คำบรรยาย

อาชญาวิทยา และ ทัณฑวิทยา

ชั้นปริญญาตรี

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ภค ๒

ทัณฑวิทยา

โดย

นายไชยเจริญ สันติศิริ

เนติบัณฑิตไทย และ อังกฤษ

๑๙๑

364
3856ค

ของมหาวิทยาลัยศิลปากร ภมรบุตร
ที่ระลึกความเสียสละ
ร.ส.พ. ส.ม.ศ. ส.ป.ก.
25. ม.ค. 2501.

คำบรรยาย

อาชญาวิทยา และ ทัณฑวิทยา

ชั้นปริญญาตรี

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ภค ๒

ทัณฑวิทยา

หอสมุดแห่งชาติ
14 มี.ค. 2532
กรมศิลปากร

โดย

นายไชยเจริญ สันติศิริ
เนติบัณฑิตไทย และ อังกฤษ

หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก
จันทบุรี

ฯลฯ

อุทิศให้หอสมุดแห่งชาติ
นายอาภา ภมรบุตร

ห้องสมุด
ประชาชน
364
ส 858 ค

สารบาญ

ภาค ๒ ทัณฑวิทยา

หน้า

ตอนที่ ๑

ผู้กระทำผิดกับการลงทัณฑ์

บทที่ ๑ ข้อความเบื้องต้น ๑

ทัณฑวิทยาคืออะไร ๔

อย่างไรเรียกว่าโทษ ๕

ที่มาของการลงโทษ ๖

ความมุ่งหมายในการลงโทษ ๗

วิธีการลงโทษ ๙

ระบอบของเรือนจำ ๒๐

บทที่ ๒ เครื่องกลไกแห่งความยุติธรรม ๒๗

ตำรวจ ๓๐

อัยการ ๔๐

ทนายความ ๔๔

ศาลและศาลคดีเด็ก ๔๗

การคุมประพฤติ ๖๓

ทัณฑสถานในการลงโทษ สถานให้การอบรม-
และเรือนจำหรือคุก ๗๙

หน้า

ตอนที่ ๒
ทัณฑสถานหรือการเรือนจำ

บทที่ ๑ การใช้ชีวิตในเรือนจำ (วิธีการรับตัวและควบคุม) ๗๙
วัตถุประสงค์ของการจำคุก ๗๙
วิธีการเมื่อรับตัวผู้ต้องขังเข้าเรือนจำ ๘๓
การคัดเลือกหรือแยกประเภทนักโทษ ๙๖
กิจวัตรประจำวัน ๑๐๑
เจ้าหน้าที่ธุรการของเรือนจำ ๑๐๖
ระเบียบวินัย ๑๑๑
บทที่ ๒ การใช้ชีวิตในเรือนจำ (กิจกรรมต่าง ๆ) ๑๒๓
งานของนักโทษ ๑๒๓
จุดประสงค์ในการให้นักโทษทำงาน ๑๒๔
หลักเกี่ยวแก่การทำงานของนักโทษ ๑๒๕
ประเภทงานที่ให้นักโทษทำ ๑๒๗
การวางระเบียบของงาน ๑๓๐
การศึกษาและการฝึกวิชาชีพ ๑๓๗
ศาสนาและศีลธรรม ๑๔๒
การหย่อนใจและการบันเทิง ๑๔๖
ความสัมพันธ์ส่วนตัวระหว่างนักโทษด้วยกันและ-
การติดต่อกับคนภายนอก ๑๔๙

	หน้า
ทัณฑสถานตามแนวความคิดในทางทัณฑวิทยาสมัยใหม่	๑๕๔
ทัณฑสถานแบบเปิด	๑๕๕
ทัณฑสถานแบบเปิดในสหรัฐอเมริกา	๑๕๕
ทัณฑสถานแบบเปิดในอังกฤษ	๑๖๑
ชีวิตประจำวันในเรือนจำแบบเปิด	๑๖๓
ชีวิตประจำวันในสถานบอสตันแบบเปิด	๑๖๔
ผลของทัณฑสถานแบบเปิด	๑๖๕
ข้อแนะนำเกี่ยวกับทัณฑสถานแบบเปิด	๑๖๖
สถานกักกัน	๑๗๐
ประวัติ	๑๗๓
การปฏิบัติต่อนักโทษที่ต้องกักกัน	๑๗๕
ผลของวิธีการกักกัน	๑๘๑

ภาค ๒ ทัณฑวิทยา

ตอนที่ ๑
ผู้กระทำผิดกับการลงทัณฑ์

บทที่ ๑ ข้อความเบื้องต้น

ตามที่ได้ศึกษามาแล้วในภาค ๑ นั้นเป็นเรื่องเกี่ยวกับวิชาอาชญาวิทยา ส่วนที่จะได้ศึกษาต่อไปนี้เป็นเรื่องทางทัณฑวิทยา ดังได้กล่าวมาแล้วในตอนต้นเมื่อศึกษาในข้อที่ว่า อาชญาวิทยาคืออะไร? ผู้บรรยายก็ได้กล่าวไว้แล้วว่า มีบางท่านที่ใช้คำว่า "อาชญาวิทยา" ให้รวมความหมายถึงทัณฑวิทยาด้วย โดยไม่ยอมแยกออกเป็นอีกแขนงหนึ่งต่างหาก แต่เพื่อประโยชน์ของการศึกษาให้เข้าใจง่ายขึ้น ผู้บรรยายจึงพอใจที่จะแยกเป็นแขนงหนึ่งต่างหาก การที่จะแยกหรือไม่แยกนั้นหากสนใจก็ขอแนะนำให้อ่านหนังสือชื่อ German Handbook of Criminology โดย Ernst Seelig ซึ่งนับว่าเป็นความเห็นสมัยใหม่ที่สุด การที่มีนักอาชญาวิทยาบางท่านพอใจจะแยกอาชญาวิทยาและทัณฑวิทยาออกต่างหากจากกันก็เพราะถือว่า อาชญาวิทยาเป็นการศึกษาและให้ความรู้เกี่ยวกับอาชญากรรมและตัวผู้ร้าย ส่วนทัณฑวิทยานั้นเป็นเรื่องจัดการบริหาร และกระบวนการเกี่ยวกับตัวผู้กระทำผิดในด้านของการแก้ไขความประพฤติตลอดจนหาวิธีป้องกันมิให้มีการกระทำผิดเกิดขึ้นหรือหาวิธียับยั้งความประพฤติที่ชั่วร้ายมิให้เกิดมีการกระทำซ้ำ ก่อนที่จะมีการกระทำผิดเกิดขึ้นไว้เสียก่อน หรือหาทางแก้ไขตัวผู้กระทำผิดมาแล้วมิให้เดวดงไปอีก และยิ่งหาทางให้เขากลับเนื้อกลับตัวเสียใหม่

ให้คนดีได้ยิ่งดี รวมทั้งคิดหาทางปรับปรุงตัวผู้กระทำผิดและสิ่งแวดล้อมของสังคมด้วย L. Radzinowicz ศาสตราจารย์วิชาอาชญาวิทยาที่เด่นแห่งมหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ในขณะนี้ยังมีความเห็นว่า ทัณฑวิทยาก็เป็นการศึกษาเกี่ยวกับสภาพของสังคมอย่างเดียวกัน จึงควรเรียกว่า "อาชญาสังคมวิทยา" ด้วย ในข้อนี้ถ้าหากพิจารณาโดยถ่องแท้แล้วก็จะเห็นได้ว่ามีวงเขตกว้างขวางมาก ฉะนั้นการที่จะแยกวิชาอาชญาวิทยาและทัณฑวิทยาออกจากกันโดยเด็ดขาดจึงยากที่จะทำได้ เมื่อได้ทำความเข้าใจไว้อย่างนี้แล้ว การที่จะศึกษาต่อไปก็จะทำให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น

อนึ่ง ตามที่ได้ศึกษามาแล้วในภาคต้นเกี่ยวกับความประพฤติในทางอาชญากรรม จะเห็นได้ว่าย่อมแตกต่างและเปลี่ยนแปลงไปตามวัฒนธรรมของกลุ่มชุมชนหรือสังคมซึ่งเป็นความนิยมของประชาชนตามยุคตามสมัย ในเรื่องเกี่ยวกับทฤษฎีและวิธีการในทางทัณฑวิทยาก็เช่นเดียวกัน เป็นต้นว่า ถ้ากลุ่มชุมชนใดที่รวบรวมกันขึ้นด้วยมูลฐานทางสายโลหิตของชนเผ่าเดียวกัน หรือด้วยความเชื่อว่าสืบเนื่องติดต่อกันมาโดยทางสายโลหิตและมีพันธะที่จะอยู่ร่วมกันด้วยความเชื่อเช่นนั้นหรือมีพฤติกรรมบางอย่างอันเป็นประเพณีสืบเนื่องกันมาของกลุ่มชุมชนเผ่านั้นซึ่งเชื่อกันว่าเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนืออำนาจของกฎธรรมดาธรรมชาติแล้ว หากว่ามีผู้ใดกระทำละเมิดต่อกฎหรือระเบียบประเพณีนิยมของกลุ่มชุมชนนั้น การลงโทษก็จะต้องเป็นไปในลักษณะของการแก้แค้นซึ่งจะต้องเป็นการตอบแทนหรือชดใช้ด้วยเลือด หรือมิฉะนั้นก็จะต้องกำจัดผู้ละเมิดนั้นให้พ้นไปเสียจากกลุ่มสังคมนั้น ตัวอย่างที่ยังคงมีเหลืออยู่ในขณะนี้เช่นการท้าดวลกันในบางเมืองทางภาคใต้ของประเทศอิตาลีหรือในประเทศฝรั่งเศสในสมัยก่อน แม้ในขณะนี้จะได้มีกฎหมายบัญญัติว่า

เป็นความผิดในบางแห่งก็ยังมีผู้ถอบทำกันอยู่ ฉะนั้นจึงปรากฏสถิติการฆ่าคนตายในประเทศอิตาลีในภาคใต้มีเป็นจำนวนมาก ในบางสังคมหากมีความยกย่องนับถือผู้เป็นหัวหน้าของครอบครัวให้เป็นผู้มีอำนาจสูงสุดและถือว่าเกียรติยศของครอบครัวเป็นสิ่งสำคัญเหนือกว่าสิ่งอื่น ๆ เช่นทรัพย์สมบัติแล้ว ถ้ามีผู้ใดมากระทำละเมิดเหยียบย่ำเกียรติยศเช่นในทางชู้สาว ฯลฯ การลงโทษก็ย่อมจะรุนแรงหนักกว่าในเรื่องอื่น ๆ ความข้อนี้ศาสตราจารย์ Thorsten Sellin ได้กล่าวไว้ในรายงานอนุกรรมการค้นคว้าเกี่ยวแก่การกระทำผิด ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของคณะกรรมการค้นคว้าเกี่ยวกับ Personality and Crime แห่งสหรัฐอเมริกา ในหัวเรื่องของ Culture Conflict and Crime ว่ามีคดีเกิดขึ้นในสหรัฐอเมริกาเมื่อไม่ช้านานมานี้เกี่ยวแก่ชาวอิตาเลียนผู้หนึ่งที่อยู่ในจังหวัด New Jersey ได้ฆ่าผู้ชายที่มาลักพาลูกสาวอายุ ๑๖ ปีของแกไป เมื่อถูกตำรวจจับกุมตัว แกแสดงความแปลกใจเพราะแกถือว่าไม่ผิดร้ายอะไร แกทำตามประเพณีเดิมของแกที่จะป้องกันเกียรติยศของครอบครัวได้เพราะในเมืองซิซิลีในประเทศอิตาลีซึ่งเป็นบ้านเมืองเดิมของแกถือกันว่าไม่เป็นความผิดร้ายอะไร ฯลฯ

นอกจากนี้ทฤษฎีและวิธีการลงทัณฑ์ย่อมจะแตกต่างกันไปตามทฤษฎีและแบบของการปกครองและแนวทางทางเศรษฐกิจของประเทศได้อีกด้วย กล่าวคือ ถ้าหนักไปในด้านความนิยมทางวัตถุ เช่นทรัพย์สินเงินทอง ของแต่ละบุคคลซึ่งถือกันว่ามีความสำคัญในความเป็นอยู่ของบุคคลและครอบครัวแล้ว วิธีการลงทัณฑ์ก็ย่อมจะแตกต่างไปจากความนิยมของสังคมที่นิยมในด้านอื่น เป็นต้นว่า ถ้าสังคมกลุ่มนั้นได้เปลี่ยนแปลงความนิยมไปในทางวิทยาการและหลักการสมัยใหม่แล้ว แทนที่

ที่จะการลงทัณฑ์จะเป็นความนิยมในด้านระเบียบประเพณีดั้งเดิมหรือในทางด้านศาสนา จึงควรต้องเปลี่ยนแปลงเป็นไปในรูปของวิทยาศาสตร์หรือวิทยาการสมัยใหม่เพื่อให้เหมาะสมตามยุคตามสมัยและชีวิตจิตใจของประชาชนในกลุ่มนั้น ๆ จึงจะเหมาะสม มิฉะนั้นแล้วจะไม่บังเกิดผล ถ้าเช่นนั้นเราก็ควรจะศึกษาต่อไปว่า

(๑) ทัณฑวิทยาคืออะไร ? ตามที่ได้บรรยายมาบ้างแล้วก็พอจะเห็นได้ว่า เป็นวิชาการว่าด้วยการลงโทษแก่ผู้กระทำผิดมาแล้วเพื่อเป็นการป้องกันมิให้กระทำผิดขึ้นอีก นี่เป็นคำอธิบายตามความหมายในเชิงศัพท์เพื่อให้เข้าใจง่ายอันเป็นความมุ่งหมายแต่เดิมคือ การลงโทษ (Punishment) และก็ไม่ควรเอาไปปนกับคำว่า การให้การบำบัดหรือ Treatment ซึ่งอาจทำให้เข้าใจไขว้เขวกันไปได้ ทั้งนี้เพราะทรรศนะของการลงโทษของสังคมได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม กล่าวคือ แต่เดิมนั้นความประพฤติในทางอาชญากรรมถือกันว่าเป็นความประพฤติของบุคคลผู้กระทำผิดเอง และเป็นผู้จะต้องรับข้อตำหนิหรือรับผลตอบสนองด้วยตัวเองเพราะก่อนหน้าการกระทำลงไปนั้นได้มีความตั้งใจและกระทำโดยอิสระ (Free Will) แล้ว แต่ในขณะนี้ถือกันว่ามิใช่ตัวผู้กระทำผิดจะต้องถูกติเตียนหรือรับบาป สังคมที่บันเขามานั้นมีความบกพร่องด้วยเหมือนกันจึงต้องมีส่วนร่วมรับผิดเพราะไม่สามารถบำบัดความต้องการในส่วนตัวของเขา และไม่สามารถกำหราบปราบปรามกลุ่มผู้ร้ายหรือคนชั่วที่ให้แบบอย่างไม่ดีแก่เขา แล้วจะไปเล่นงานเขาฝ่ายเดียวจึงไม่เป็นธรรม ด้วยเหตุนี้จึงไม่ควรถือว่ามีความประพฤติหรือการกระทำบางอย่างที่เรียกว่าอาชญากรรมหรือตัวบุคคลผู้ทำผิดนั้นว่าเป็นอาชญากร ความประพฤติที่เคยถือว่าเป็นอาชญากรรมนั้น บัดนี้จึงถือกันว่าเป็น

ความประพฤติตามปกติธรรมดาของมนุษย์ หากแต่ว่าผิดแผกแตกต่างไปจากความประพฤติซึ่งเคยปฏิบัติเป็นแบบแผนสืบเนื่องกันมาแต่เดิม ซึ่งมิได้รับความนิยมชมชอบจากกลุ่มชุมชนที่มีอำนาจออกกฎหมายต่างหาก ฉะนั้นจึงคงมีแต่พฤติกรรมหรือความประพฤติ หลายอย่าง หลายแบบ ที่เป็นการละเมิดกฎหมายอาญาและกระทำโดยบุคคลหลายชนิดเนื่องจากสิ่งจูงใจในลักษณะต่าง ๆ กันเท่านั้น

(๒) อย่างไรเรียกว่าโทษ? ลักษณะที่จะเป็นโทษนั้น ได้แก่ลักษณะที่ต้องเป็นการกระทำที่เป็นผลร้ายแก่ผู้ที่ได้รับโทษ เช่นให้ได้รับทุกข์ทรมานในทางเนื้อตัวและชีวิตจิตใจหรือทางทรัพย์สิน ซึ่งต้องประกอบด้วยองค์สองประการคือ

ก. ตั้งใจให้ผู้ที่ได้รับโทษได้รับผลร้าย เช่น ถูกประหารชีวิต ถูกจำคุก ถูกกังขัง ถูกปรับ ถูกริบทรัพย์ ฯ

ข. ต้องเป็นการกระทำต่อสมาชิกในชุมชนเดียวกันโดยอำนาจอธิปไตยที่จะทำต่อชุมชนนั้นได้ เว้นไว้แต่ในบางกรณีซึ่งเป็นไปตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศหรือสนธิสัญญาข้อตกลงระหว่างประเทศต่อประเทศ ถ้านอกเหนือไปจากนี้แล้ว หากบังอาจไปจับกุมหรือลงโทษแก่สมาชิกของชุมชนอื่นโดยปราศจากเหตุผลที่จะกล่าวอ้างได้ตามกฎหมายแล้ว ก็จะกลายเป็นการละเมิดอธิปไตยของชุมชนชาติหนึ่งซึ่งอาจเป็นชนวนก่อให้เกิดสงครามขึ้นได้

โทษตามประมวลกฎหมายอาญาของไทยเรามีบัญญัติไว้ในมาตรา ๑๘ คือโทษสำหรับลงแก่ผู้กระทำผิดมีดังนี้

(๑) ประหารชีวิต

(๒) จำคุก

(๓) กักขัง
(๔) ปรับ
(๕) ริบทรัพย์

(๓) ที่มาของการลงโทษ พอจะกล่าวได้ว่าสืบเนื่องจากเหตุ ๓ ประการ

(ก) การลงโทษนั้นมีมานมนานแล้ว มนุษย์เราตามธรรมดาอยู่โดดเดี่ยวไม่ได้ ต้องอยู่รวม ๆ กัน เพราะเป็นสัตว์สังคม (Social Animals) เมื่ออยู่รวมกันก็ต้องมีระเบียบวินัยและขนบธรรมเนียมที่เป็นข้อบังคับ โดยเนื่องจากมีความรู้สึกในทางศีลธรรม ความรู้สึกผิดชอบชั่วดี ความยุติธรรม ลัทธิในทางเชื่อถือหรือในทางศาสนา ฯ มิฉะนั้นจะควบคุมและอยู่ร่วมกันโดยปกติสุขหาได้ไม่ และเพราะเหตุที่เราเป็นหน่วยหนึ่งของกลุ่มชุมชน ถ้าหากว่าใครมาทำร้ายเรา ตามความรู้สึกดั้งเดิมอันเป็นสัญชาตญาณของสัตว์ ก็ต้องมีความรู้สึกที่จะคิดต่อสู้ป้องกันตัว ต้องแก้มือ หรือตอบแทนแก้แค้น ผู้ที่มากระทำร้าย ซึ่งโดยวิธีนี้ถือว่าเป็นการลงโทษนั่นเอง นอกจากนี้ยังมีความหวาดกลัวว่าถ้าไม่ตอบแทน แก้แค้น หรือ ทำโทษ เป็น การสั่งสอน เพื่อให้ อีก ฝ่ายหนึ่งเข็ดหลาบแล้ว ก็อาจมีผู้อื่นเอาเยี่ยงอย่างมาทำร้ายแก่เราบ้างเพราะถือว่าไม่ต้องรับโทษทัณฑ์อย่างไร สังคมก็จะเสียระเบียบ แต่การที่จะปล่อยให้แต่ละคนต่างคนต่างทำและช่วยตัวเองนั้น อาจจะไม่มีขอบเขตหรืออาจรุนแรงเกินกว่าความชอบธรรมไปได้ เช่นคนแข็งแรงก็อาจจะปลอดภัยหรือบางทีอาจเที่ยวรุกรานผู้อื่นเพราะถือเสียว่าไม่มีใครกล้าจะมากระทำต่อตน เช่นนี้ก็จะหมายความว่าเป็นผู้ถือกฎหมายเสียเองซึ่งในชั้นเดิมระเบียบของกลุ่มชนยังไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย คนที่แข็งแรงจึง

เป็นผู้มีอำนาจและเป็นหัวหน้าของกลุ่มชนนั้น การที่จะปล่อยให้ต่างคนต่างลงโทษโดยวิธีตอบแทนแก้แค้นตามใจชอบเช่นนี้ เป็นการก่อความเป็นศัตรูและแตกความสามัคคีในหมู่คณะได้ ฉะนั้น ในภายหลังจึงได้มีการตกลงกันมอบหมายให้บุคคลผู้เป็นหัวหน้าหรือเป็นใหญ่ในกลุ่มชุมชนนั้นเป็นผู้ชี้ขาดและตัดสินลงโทษ ในต่อ ๆ มาจึงได้มอบอำนาจในการลงโทษนี้ให้แก่รัฐซึ่งเป็นส่วนรวม

(ข) การที่มีการมอบหมายอำนาจในการลงโทษดังกล่าวแล้วนี้เกี่ยวกับสัญญาประชาคม (Social Contract) ซึ่งเป็นความยินยอมและความตกลงโดยตรง หรือ โดยปริยายใน ระหว่าง ประชาชน กลุ่ม นั้น กล่าวคือ ยอมให้มีการจัดระเบียบของการปกครองในการอยู่ร่วมกัน โดยให้มีการลงโทษโดยผู้อื่นคือมิใช่ตัวผู้ถูกกระทำร้ายหรือผู้เสียหายเอง

(ค) เกิดจากหลักแห่งความยุติธรรมอันเป็นยอดปรารถนาของมนุษยชาติ ผู้ที่ถูกประทุษฐร้ายก็ดี ผู้ที่ประทุษฐร้ายเองตลอดจนประชาชนในกลุ่มชุมชนนั้นมีความเห็นว่า การลงโทษโดยรัฐทำแทนนั้นเป็นวิธียุติธรรมที่สุดแล้วเพราะเป็นฝ่ายเป็นกลาง แม้ถึงว่าประชาชนนอกจากคู่กรณีซึ่งมีส่วนเสียหายเป็นส่วนรวมของสังคมอยู่บ้างก็ดี แต่ก็ไม่มีวิธีอันใดที่จะทำให้ดีไปกว่าวิธีนี้ได้ แต่การลงโทษนั้นก็จำเป็นอยู่เองต้องวางกำหนดกฎเกณฑ์แห่งโทษไว้ให้แน่นอน ไม่มีการลดหย่อนผ่อนโทษ แต่ในสมัยต่อมาจึงได้มีการลดโทษ เพิ่มโทษ แก่ผู้กระทำผิดดังที่ปรากฏในเรื่องความเป็นมาของวิชาอาชญาวิทยาตามที่ได้ศึกษามาแล้วในต่างยุคต่างสมัยในครั้งโน้น

(๔) ความมุ่งหมายในการลงโทษ ตามที่ได้ค้นคว้าในทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับความมุ่งหมายในการลงทัณฑ์จากตำราต่าง ๆ รวมทั้ง

ในทางประวัติศาสตร์ของกฎหมายด้วย เป็นอันลงรอยกันว่ามีความสำคัญอยู่ ๕ ประการ

(ก) เพื่อกระทำตอบแทนแก้แค้น (Retaliation or Retribution) กล่าวคือ เมื่อผู้ใดจะทำร้ายต่อบุคคลหนึ่ง อีกฝ่ายหนึ่งก็จะต้องทำตอบแทนให้สาสมแม้จะเป็นสิ่งที่ไม่สมควรก็ตาม แต่ก็เป็นเรื่องจิตใจของมนุษย์ ดังนั้นในสมัยโบราณจึงมีกฎหมายที่เรียกว่า Lex Talionis คือกฎของการแก้แค้น เช่น ถ้าฝ่ายหนึ่งเสียตาข้างหนึ่ง ฝ่ายนั้นก็มีสิทธิที่จะเอาตาของอีกฝ่ายหนึ่งได้ข้างหนึ่งเหมือนกัน หรือกฎที่ว่า เสียตาเอาตา เสียฟันเอาฟัน (An eye for an eye, a tooth for a tooth) อันเป็นที่ทราบกันดีสำหรับนักประวัติศาสตร์ในทางกฎหมาย

(ข) เพื่อชดเชยความผิดที่แล้วมา (Expiation) ความหมายในข้อนี้เป็นแนวความคิดที่ว่าในกลุ่มชุมชนบางเหล่ามีกฎข้อบังคับที่เชื่อกันว่าเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนืออำนาจของกฎธรรมดาธรรมชาติ (Super-natural Powers) หากใครทำละเมิดก็ต้องมีการชดเชยเพื่อลบล้างการกระทำผิดนั้นโดยวิธีกำจัดผู้กระทำผิดนั้นให้พ้นไปเสียจากกลุ่มสังคม

(ค) เพื่อเป็นทางปราบปราม (Deterrence) โดยการลงโทษให้หนัก คนอื่น ๆ จะได้หวาดกลัวไม่กล้าทำเอาเยี่ยงอย่างอีกต่อไป

(ง) เพื่อดัดนิสัย (Reformation) คือ เป็นการแก้ไขความประพฤติให้เลิกคิดที่จะกระทำผิดขึ้นอีก

(จ) เพื่อป้องกันสังคม หรือ เพื่อความมั่นคงเป็นปึกแผ่นของสังคม (Protection of Society or Social Solidarity) กล่าวคือ เพื่อเป็นการรักษาระเบียบของสังคมหรือกลุ่มชุมชนอันเป็นการแสดงเจตนาร่วมกันของกลุ่มชุมชนในข้อที่ว่า แม้จะเป็นการกระทำผิดระหว่าง

สมาชิกต่อสมาชิกของกลุ่มชุมชนก็ตาม แต่ถือว่าเป็นการกระทำผิดต่อสังคมโดยตรง หาใช่เป็นการส่วนตัวไม่ แต่เป็นเรื่องส่วนรวมของกลุ่มชุมชนทุกคน

ความมุ่งหมายดังที่กล่าวมาทั้งห้าประการในข้างต้นนี้ ศาสตราจารย์ Gillin มีความเห็นว่ายังหาเป็นทฤษฎีที่เห็นพ้องร่วมกันโดยเด็ดขาดที่เดียวไม่ ทั้งนี้เพราะเหตุว่าในข้อ (ก) (Retaliation or Retribution) นั้น เป็นผลของการตอบสนองต่อผลเสียหายโดยเอกชนหรือกลุ่มชุมชน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผลสะท้อนจากกฎธรรมดาธรรมชาตินั่นเอง แต่ฝ่ายที่มีความเห็นตรงกันข้าม ก็จะต้องอธิบายโดยให้เหตุผลไปในทำนองว่าเพื่อให้สมใจของฝ่ายผู้เสียหายต่างหาก ในทำนองเดียวกันเช่นในข้อ (ข) (ค) (ง) แม้ทั้งในข้อ (ก) ด้วย ก็เป็นการมองในแง่ของการป้องกันสังคม กล่าวในทางปฏิบัติแล้วก็สืบเนื่องจากหลักที่ว่าคนเราจะต้องตอบสนองเกี่ยวกับการกระทำผิดโดยทางร่างกายนั่นเอง หรือมิฉะนั้นก็เนื่องจากความเชื่อโดยกลัวว่าพระผู้เป็นเจ้าหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์จะทรงพิโรธในการกระทำละเมิดต่อกฎอันศักดิ์สิทธิ์ โดยเอกชนหรือโดยกลุ่มชุมชนฯลฯ การที่ทุกคนในกลุ่มชุมชนก็ดีหรือสังคมทั้งหลายก็ดีมีความคิดเห็นว่าการลงโทษเช่นนั้นเป็นหนทางที่จะป้องกันสังคมได้ดังกล่าวแล้วนั้น ความข้อนี้ยังเป็นที่น่าสงสัยอยู่ เข้าใจว่าคงจะเป็นแต่เฉพาะบัญญาชนและสังคมที่ถือทฤษฎีในการป้องกันสังคมจนกลายเป็นระเบียบประเพณีเท่านั้น ที่น่าจะคิดไปในทำนองนั้น

(๕) <u>วิธีการลงโทษ</u> วิธีการลงโทษจะมีประวัติเริ่มมาตั้งแต่ยุคใดสมัยใดยังไม่เป็นที่ปรากฏ น่าจะสันนิษฐานได้ว่าเป็นประเพณีของชนบางหมู่บางเหล่าในสมัยโบราณที่ปฏิบัติสืบเนื่องตามๆ กันมาเท่านั้น แต่

อย่างไรก็ดีเท่าที่สามารถสำรวจและปรากฏมาแล้วจะเห็นได้ว่า เป็นไปในทางรุนแรง ดุร้ายบ้าเลือด ตามกาลสมัยและความเจริญของมนุษย์ในยุคนั้นๆโดยมีลัทธิของความเชื่อ ศาสนา ตลอดจนการถือผีสางเทวดาและสิ่งที่เชื่อว่าศักดิ์สิทธิ์ มีอำนาจที่จะดลบรรดาลทั้งทางดีและทางชั่วได้ ดังจะเห็นได้ในหมู่พวกชาว Incas ในสมัยโบราณที่อยู่ดั้งเดิมใน Peru ในอเมริกาใต้ ที่มีการบูชายันต์ต่อภูเขาไฟบ้าง ต่อรูปปั้นที่กราบไหว้โดยเอาผู้หญิงสาวๆโยนเข้ากองไฟเป็นการบูชายันต์หรือตามประวัติศาสตร์ของชาวกรีกและพวกโรมันโบราณก็เป็นไปในทำนองนั้นๆ แต่อย่างไรก็ดีพอจะเข้าใจได้ว่าวิธีการลงโทษหรือระบบการลงโทษนั้นสุดแล้วแต่ความพอใจของผู้มีอำนาจ ในขั้นแรกก็เป็นเพียงหัวหน้าของครอบครัว แล้วต่อๆมาก็เป็นหัวหน้าของชนเผ่านั้นๆหรือหัวหน้าในทางศาสนาหรือลัทธิความเชื่ออย่างใดอย่างหนึ่ง ในต่อๆมาจึงกลายเป็นอำนาจของรัฐซึ่งทันสุดแท้แต่จะเป็นการปกครองในรูปใด ระบอบใด ฉะนั้นวิธีการลงโทษจึงพอสรุปในข้อใหญ่ๆได้ ๔ อย่าง

(ก) ลงโทษโดยให้ได้รับการทรมานในทางร่างกาย เช่น ประหารชีวิต จำคุก ตัดมือตัดเท้าตามกฎหมายเก่าของเรา ถึงทุกวันนี้ก็ยังปรากฏว่ายังใช้อยู่ในเขตของกลุ่มชาวอาหรับในบางเขตที่ใกล้ๆเมืองเมกกะในซาอุดีอาระเบีย ฯ โทษโบยและโทษเฆี่ยน ฯลฯ

(ข) ลงโทษโดยวิธีลดฐานะในทางสังคม เช่น ให้มีการเยาะเย้ย ใส่ชื่อคา มัดผูกประจานในที่มีประชาชนผ่านไปมามากตามกฎหมายของเราโดยมากก็ตามทางสามแพ่ง บางรายก่อนจะนำไปลงโทษอย่างอื่นก็มีการบังคับให้แต่งตัวอย่างแปลกๆเพื่อให้เห็นเด่นชัดเป็นที่สังเกตของประชาชนให้ทัดดอกชะบาสีแดงเป็นการประจาน เช่นในเรื่อง

เกี่ยวกับหญิงมีชู้หรือเป็นหญิงโสเภณี เป็นต้น ส่วนในต่างประเทศก็มักปรากฏว่านำตัวไปประจานตามจตุรัสต่าง ๆ อันเป็นที่ผู้คนพลุกพร่านโดยมีเจ้าหน้าที่แต่งเครื่องแบบ แล้วส่งกระดิ่ง ประกาศโฆษณาประจานความเลวทรามของบุคคลผู้ถูกนำตัวไปประจานนั้น ศาสตราจารย์ Gillin ชักตัวอย่างชาวเอสกิโมมีวิธีการลงโทษผู้กระทำผิดโดยวิธีให้ผู้เสียหายหรือเจ้าทุกข์เรียกประชุมสาธารณะแล้วขนกล่าวเป็นทำนองร่ายหรือร้องเพลง บรรยายเกี่ยวกับความประพฤติชั่วร้ายของผู้กระทำผิดให้ได้อาย ผู้กระทำผิดก็มีสิทธิตอบโต้โดยวิธีทำนองเดียวกัน ประชาชนที่ฟังจะเป็นผู้ตัดสินโดยวิธีแสดงออกว่าเห็นด้วยฝ่ายใด เท่านี้เป็นการอายพอแล้ว วิธีนี้เห็นกันว่าน่าจะเป็นวิธีควบคุมสังคมได้ผลดีกว่าในทางกฎหมาย

(ค) ลงโทษโดยวิธีตัดออกไปจากหมู่คณะ (Banishment) ซึ่งอาจเป็นการเนรเทศหรือประหารชีวิตก็ได้ วิธีการดังนี้เป็นวิธีการที่ถือได้ว่าเป็นการ กำจัด ผู้กระทำผิดให้พ้นไปเสียจากสังคม วิธีนี้ในสมัยโบราณนิยมใช้กันมาก แต่แล้วต่อมาก็ใช้แทนการประหารชีวิตในเรื่องเกี่ยวแก่การกระทำผิดบางอย่าง ส่วนมากเป็นการกระทำผิดที่ละเมิดต่อขนบธรรมเนียมประเพณี และ การ ละเมิด ข้อห้ามเด็ดขาด ใน ทาง ศาสนา (Taboos) ที่ไม่สู้จะร้ายแรงนัก สำหรับของไทยเราตามกฎหมายเก่าก็ใช้วิธีลอยแพปล่อยไปในทะเลตามบุญตามกรรมเกี่ยวกับการกระทำผิดที่ถือว่าเป็นเสนียดจัญไรต่อบ้านเมือง เป็นสาเหตุทำให้ข้าวยากหมากแพง เช่น พ่อได้ลูกสาวเป็นเมีย หรือลูกชายเอาแม่ของตนเองเป็นเมีย

(ง) ลงโทษในทางทรัพย์สิน เช่นริบทรัพย์หรือที่แต่ก่อนเรียกว่า ริบราชบาท คือริบเอาเป็นของหลวง นอกจากนี้ก็มีการปรับไหมเป็นพินัย

วิธีการลงโทษที่กล่าวมาย่อ ๆ ทั้ง ๕ อย่างใน ข้างต้นนี้ มีโทษที่สำคัญที่สุดอย่างหนึ่ง คือโทษประหารชีวิต ซึ่งเป็นการกำจัดให้พ้นไปเสียจากชุมชนซึ่งควรจะได้กล่าวไว้บ้างในอันดับแรก

โทษประหารชีวิตนี้ มีวิธีการต่าง ๆ กัน ตามยุคตามสมัยและความนิยมของแต่ละชุมชน ตามตำรากล่าวว่ามีมากกว่า ๓๐ วิธี เช่น

(๑) ใช้ก้อนอิฐก้อนหินขว้างปาจนตาย วิธีนี้เป็นที่นิยมของพวกในสมัยโบราณและชนบางเหล่า

(๒) ตัดศีรษะ ตัดกลางตัว ทุบด้วยไม้หรือท่อนจันทร์ เช่นของไทยเราในสมัยโบราณ

(๓) เผาไฟทั้งเป็น

(๔) พุ่งด้วยหอกหรือหลาวจนกระทั่งตาย

(๕) เสียบด้วยเหล็กแหลมทรมานจนกระทั่งตาย

(๖) ทิ้งลงมาจากที่สูง

(๗) ให้กินยาพิษ ฯลฯ

วิธีการเหล่านี้เห็นกันว่าทำให้คนไม่มีศีลธรรม จิตใจโหดร้ายทารุณเมื่อได้เห็นวิธีการลงโทษที่น่าหวาดเสียวและผิดมนุษยธรรมเช่นนี้ในสมัยต่อมาจึงได้หาวิธีเปลี่ยนแปลงเพื่อให้คลายความรุนแรงลงไป เช่นของไทยเราต่อมาก็ใช้วิธียิงเป้า ในประเทศอังกฤษหรือในเครือจักรภพของอังกฤษก็ใช้วิธีแขวนคอ ส่วนทางสหรัฐอเมริกาก็ใช้เก้าอี้ไฟฟ้า แต่อย่างไรก็ตาม ต่างก็พยายามหาวิธีการที่จะให้คลายความทารุณและความโหดร้ายป่าเถื่อนให้น้อยลง

ปัญหาเรื่องโทษประหารชีวิตนี้ได้มีปัญหามานานแล้วว่า จะควรเลิกโดยเด็ดขาดหรือไม่ในหลายประเทศแต่ก็ไม่เป็นที่ตกลงกันในที่สุด ใน

สหรัฐอเมริกา ปรากฏว่าบางรัฐได้ทดลองเลิกโทษประหารชีวิตเสียชั่วคราว ผลกลับปรากฏว่าจำนวนการกระทำผิดร้ายแรงกลับเพิ่มขึ้น ในประเทศอังกฤษทราบว่าเมื่อเร็ว ๆ นี้ได้มีผู้ยกปัญหาเรื่องโทษประหารชีวิตขึ้นมาพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง แต่ปรากฏว่าสภาสูงไม่เห็นชอบด้วยในการเลิกโทษประหารชีวิต แม้แต่ทางการตำรวจเองก็เริ่มมีการเคลื่อนไหวเตรียมตัวที่จะให้ตำรวจอังกฤษซึ่งส่วนมากพกแต่ไม้กระบองยางก็จะได้ใช้อาวุธปืนเป็นการป้องกันตัวต่อไป

พวกที่มีความเห็นว่า ควรเลิก โทษประหารชีวิตให้เหตุผลว่า

ก. เมื่อลงโทษไป ผู้นั้นก็ตายไปเสียแล้ว หากมีความผิดพลาดคลาดเคลื่อนเกี่ยวแก่คำพิพากษา เช่นตัดสินลงโทษผิดตัวซึ่งเคยปรากฏว่ามีอยู่หลายครั้ง ก็ไม่มีทางแก้ไขกลับคืนดีได้เพราะตายไปเสียแล้ว

ข. การลงโทษประหารชีวิตเป็นวิธีการตอบแทนแก้แค้นโดยตรง ซึ่งผิดจากอุดมคติของการลงโทษที่จะหาทางแก้ไขมิให้ผู้กระทำผิดเป็นคนเลวต่อไป

ค. การลงโทษประหารชีวิตไม่ใช่เป็นวิธีการ หรือลักษณะของการอบรมบ่มนิสัยให้เป็นคนดีเพื่อให้กลับเข้าสู่สังคมได้ใหม่ แต่เป็นการกำจัด ให้พ้นไปเสียจากสังคม

ง. จุดประสงค์ของการลงโทษก็เพื่อปราบปรามป้องกันมิให้ผู้อื่นเอาแบบอย่าง เพราะฉะนั้นโทษประหารชีวิตจึงไม่ได้ผลในทางปราบปรามดีไปกว่าการลงโทษจำคุกตลอดชีวิต

จ. การลงโทษประหารชีวิต เป็นโทษสูงสุด เมื่อผิดพลาดไปแล้วแก้ไขไม่ได้ ผู้พิพากษาย่อมรำลึกถึงความข้อนี้อยู่เสมอ ฉะนั้นในการพิจารณาโทษผู้กระทำผิด ว่าจะควรลงโทษประหารชีวิตหรือไม่นั้น

ต้องคิดแล้วคิดอีกเป็นเวลานาน ถ้าพยานหลักฐานฝ่ายโจทก์อ่อนแม้แต่เพียงเล็กน้อย ศาลก็ไม่กล้าจะลงโทษประหารชีวิต บางทีเลยยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้เป็นผลดีแก่จำเลย ฉะนั้นถ้าไม่ลงโทษประหารชีวิตแทนที่จะหาทางปราบปรามอย่างอื่นศาลก็ทำไม่ได้ ศาลจึงจำต้องปล่อยตัวไปจึงกลับเป็นการเสียผล

ฉ. โทษประหารชีวิต เป็นการฆ่าคนอย่างเลือดเย็นเพราะเป็นการจับเอาคนไปขังไว้ก่อน แล้วจึงสั่งดำเนินให้ประหารชีวิต แต่ก็มิได้ทำในทันทีทันใด ต้องรอการดำเนินการเป็นขั้น ๆ จนกว่าคดีจะถึงที่สุดซึ่งเป็นการทรมานทางด้านจิตใจโดยไม่ทราบว่าเมื่อไรจะเอาไปประหารชีวิต

ช. โทษประหารชีวิตเป็นการทารุณโหดร้ายทำให้จิตใจของคนที่อยู่เบื้องหลังเสียหมด

ความเห็นของพวกสนับสนุน ว่าการประหารชีวิตควรมีอยู่ต่อไป มีดังนี้

ก. การประหารชีวิตเป็นวิธีการอย่างเดียวที่จะกำจัดคนที่สังคมไม่ต้องการให้พ้นไปเสียโดยเด็ดขาด ถ้าเพียงเอาตัวมากักขังไว้คน ๆ นั้นมีช่องทางจะหลุดพ้นออกมาก่อกวนความเดือดร้อนต่อสังคมได้อีกโดยวิธีหลบหนีหรือวิธีได้รับอภัยโทษหรือนิรโทษกรรม หรือมิฉะนั้นก็รับโทษโดยครบกำหนดแล้วแต่ก็ไม่เปลี่ยนแปลงความประพฤติใหม่หรือไม่เข็ดหลาบ

ข. คนกลัวโทษประหารชีวิตมากกว่าโทษจำคุกตลอดชีวิตหรือริบทรัพย์สิน

ค. การที่อ้างว่าโทษประหารชีวิตเป็นการทารุณโหดร้ายนั้น

ขณะนี้ได้มีการแก้ไขเกี่ยวแก่วิธีการปฏิบัติให้คลายความทารุณลงมากแล้ว

ง. การประหารชีวิตนั้น ชุมชนไม่ต้องแบกภาระในการเลี้ยงดูผู้กระทำผิดไว้เหมือนในกรณีที่ผู้กระทำผิดต้องจำคุกอยู่ในเรือนจำซึ่งนับว่าเป็นการสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายมาก

จ. เป็นวิธีการที่กำจัดการสืบพันธุ์จากคนที่เป็นผู้ร้ายในลักษณะชั่วร้ายนี้ได้ทางหนึ่ง

ส่วนโทษในทางร่างกายอย่างอื่น เช่น ตัดมือ ตัดเท้า โทษเฆี่ยน ฯลฯ เดี๋ยวนี้ก็ได้เลิกใช้กันไปมากแล้วในหลายประเทศ เพราะถือกันว่าไม่ได้ผลในทางปราบปราม แม้จะทำให้ผู้ที่ต้องรับโทษเกรงกลัวก็ดี แต่ก็ทำให้มีความประพฤติเลวลงไป ส่วนโทษเฆี่ยนตีนั้นแม้จะมีผลในทางปราบปรามอยู่บ้างแต่ก็ไม่เป็นผลในทางอบรมสั่งสอน แทนที่จะดีขึ้นกลับเลวลงไปเพราะทำให้เป็นคนด้อยด้านขาดความละอายชินต่อโทษชนิดนี้ สำหรับคนบางคน โทษเฆี่ยนนี้ของไทยเราในสมัยโบราณใช้คำว่า "โบย" ซึ่งหมายความว่าตีด้วยหวายหรือไม้ไผ่ ถ้าเป็นการเฆี่ยนตีด้วยลวดหนังหรือเฆี่ยนด้วยลวดหนังก็ใช้คำว่า "ทวน" ด้วยลวดหนัง โทษเฆี่ยนนี้ในประเทศอื่น ๆ ยังคงใช้อยู่สำหรับความผิดที่ร้ายแรงบางประเภท เช่นชิงทรัพย์และทำร้ายเจ้าทรัพย์ที่เป็นผู้หญิงเป็นต้น นอกจากโทษจำคุกแล้วยังมีโทษเฆี่ยนด้วยลวดหนังที่ตอนปลายเป็นเก้า-แฉกอย่างที่คำฝรั่งเรียกว่า "Cat-o'-nine-tails" (แมวเก้าหาง)

โทษโดยวิธีลดฐานะในทางสังคม ได้กล่าวไว้บ้างแล้วในหัวข้อข้างต้น เดี๋ยวนี้ไม่นิยมใช้กันแล้วเพราะมีแต่ทางเสียมากกว่าที่จะทำให้เกิดประโยชน์ในทางปราบปราม

โทษเนรเทศ นั้น เป็นวิธีการเพื่อหาทางกำจัดผู้กระทำผิดให้พ้นไปจากชุมชนได้วิธีหนึ่ง การลงโทษโดยวิธีนี้มีมาตั้งแต่ดึกดำบรรพ์แล้ว พวกกรีกนำมาใช้เป็นวิธีกำจัดนักการเมืองฝ่ายตรงกันข้ามหรือคนสำคัญของประเทศเมื่อราวปี ๕๐๙ ก่อนคริสตกาล และได้พยายามเลิกในปี ๔๑๒ ก่อนคริสตกาล ชาวโรมันก็ได้นำวิธีเนรเทศแบบนี้มาใช้ต่อพวกนักโทษการเมืองคนสำคัญ ๆ โดยส่งตัวไปทำงานตามเหมืองแร่หลายแห่งที่อยู่ไกลจากราชอาณาจักรโรมัน ส่วนในสมัยกลาง ๆ นั้นตั้งต้นในประเทศอังกฤษโดยทำกันอย่างจริงจัง ทั้งนี้เนื่องจากในศตวรรษที่ ๑๖ และ ๑๗ ฐานะในทางเศรษฐกิจของประเทศอังกฤษได้เปลี่ยนแปลงไป พอดีกับที่ได้มีการค้นพบประเทศอเมริกาเหนือ และประเทศอื่น ๆ ก็มีเมืองขึ้นแผ่ขยายมากขึ้น ทางอังกฤษจึงส่งนักโทษไปไว้อเมริกาเหนือเพราะหากเอาตัวกักขังไว้ในประเทศอังกฤษก็จะสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายมาก แต่ต่อมาเมื่ออเมริกาแยกตัวออกจากราชอาณาจักรอังกฤษ ประเทศอังกฤษจึงต้องเปลี่ยนวิธีการเนรเทศโดยส่งไปไว้ทวีปออสเตรเลียแทน ส่วนประเทศรัสเซียก็ส่งนักโทษของตนไปไว้ยังไซบีเรีย ครั้นต่อมาวิธีการส่งนักโทษไปต่างดินแดนไม่อาจทำได้เช่นเดิมทั้งนี้เพราะเจ้าของประเทศบางแห่งตั้งข้อรังเกียจ จึงต้องคิดแก้ไขต่อไปโดยเลือกหาที่ดินแห่งใดแห่งหนึ่งจัดทำเป็นนิคมไว้เป็นพิเศษโดยเฉพาะพวกที่ถูกส่งตัวเนรเทศไปนี้ หากนักโทษคนใดมีความประพฤติดีทางการก็จัดแบ่งที่ดินจำนวนหนึ่งให้เป็นกรรมสิทธิ์ การเนรเทศจะได้ผลดีหรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับวิธีการคัดเลือกและตัวนักโทษที่ส่งไปนั้น แต่อย่างไรก็ดีจุดประสงค์ก็คือ ทรมานให้ได้รับความลำบากให้พลัดพรากจากถิ่นที่อยู่และครอบครัว จะได้คิดกลับเนื้อกลับตัว

ในขณะเดียวกัน ทางการก็ต้องหาวิธีช่วยเหลือ สนับสนุนให้กลับตัวเป็นคนดีเท่าที่สามารถจะทำได้

วิธีการเนรเทศนั้น ตามกฎหมายของเราก็มีการส่งตัวไปอยู่ต่างจังหวัด กล่าวคือ ให้อยู่ภายในเขตที่กำหนดหรือจำกัดเขตไม่ให้เข้าไปในท้องที่ ๆ ระบุไว้ โดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติคัดสันดานคนจรจัดและคนที่เคยต้องโทษหลายครั้ง ร.ศ. ๑๒๗ เมื่อส่งตัวไปยังท้องที่ที่กำหนดแล้วก็มอบให้นายอำเภอท้องที่ปกครองดูแลนักโทษที่ส่งไปนั้น และให้อำนาจไว้อย่างกว้างขวาง แต่ต่อมาก็ได้มีพระราชบัญญัติกักกันผู้มีสันดานเป็นผู้ร้าย พ.ศ. ๒๔๗๙ และพระราชกฤษฎีกาควบคุมคนจรจัดและผู้ไม่ประกอบอาชีพ พ.ศ. ๒๔๘๕ ให้อำนาจศาลที่จะส่งตัวไปไว้ยังจังหวัดใดจังหวัดหนึ่งได้ แต่วิธีการที่ปฏิบัติอยู่นั้น เมื่อกล่าวโดยทั่ว ๆ ไปแล้วรู้สึกว่าไม่ได้ผล ทั้งนี้เพราะขาดความดูแลเอาใจใส่ของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองอย่างใกล้ชิดโดยทั่วถึง จึงกลายเป็นการปล่อยให้ผู้ที่มีลักษณะเป็นภัยต่อสังคมแห่งหนึ่งไปเผยแพร่ความชั่วร้ายในอีกแห่งหนึ่งต่อไป ส่วนพวกนักโทษการเมืองนั้นบางครั้งก็ส่งไปกักกันไว้ยังจังหวัดที่กันดารโดยให้อยู่เป็นอิสระบ้าง เป็นแต่เพียงจำกัดเขตเท่านั้น หรือมิฉะนั้นก็ส่งตัวไปควบคุมไว้ยังสถานที่ควบคุมที่จัดไว้เป็นพิเศษ เช่น จังหวัดแม่ฮ่องสอนหรือเกาะตะรุเตาจังหวัดสตูล แต่ตามวิธีนี้ ว่าที่จริงแล้วเป็นวิธีป้องกันมากกว่าจะเป็นวิธีการลงโทษ นอกจากนี้ ในเรื่องคนต่างด้าวที่มีความประพฤติเป็นปฏิปักษ์ต่อบ้านเมือง หรือที่เรียกว่าบุคคลไม่พึงปรารถนา ก็มีกฎหมายให้อำนาจที่จะเนรเทศส่งตัวออกไปนอกราชอาณาจักรได้ แต่ในบางครั้งก็เปลี่ยนเป็นวิธีการเอาตัวไว้ในราชอาณาจักร เป็นแต่จำกัดเขต เช่น เคยส่งตัวไปควบคุมไว้ที่จังหวัด

เพชรบูรณ์ก็เคยมี แต่อย่างไรก็ดีก็คงเป็นวิธีการปฏิบัติในทางบริหาร หาใช่โดยวิธีการลงโทษไม่

ส่วนโทษในทางทรัพย์สินนั้น ก็มีการปรับไหม ริบทรัพย์ การริบทรัพย์ในสมัยโบราณต้องริบจนหมดสิ้นเนื้อประดาตัวจึงได้เรียกกันว่า "ริบราชบาท" ซึ่งวิธีการแบบนี้เห็นกันว่าไม่เป็นธรรม เพราะเป็นการลงโทษผู้ที่ต้องพึ่งพาอาศัยเกาะกินกับผู้ที่ถูกสั่งริบราชบาทด้วยทั้งครอบครัวซึ่งพลอยต้องได้รับความเดือดร้อนไปด้วย ดังนี้จึงได้ยกเลิกเสีย ส่วนที่ยังเหลือใช้อยู่ในทุกวันนี้ก็คือโทษริบทรัพย์สินซึ่งสามารถพิสูจน์ได้ว่าเป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำผิดกฎหมายเท่านั้น จึงเป็นการลงโทษในทางบ้องกัน

ส่วนโทษปรับนี้ ก็เป็นการปรับเป็นเงินคือยอมให้ผู้ถูกปรับเสียเงินให้แก่รัฐบาลเป็นการไถ่โทษหรือเปลี่ยนโทษ กล่าวคือ ผู้นั้นจะต้องชำระเงินตามจำนวนที่กำหนดไว้ในคำพิพากษาต่อศาล ถ้าไม่ชำระเงินค่าปรับภายในกำหนดระยะเวลาใดเวลาหนึ่งเช่นในกำหนด ๓๐ วันนับแต่วันที่ศาลพิพากษา ผู้นั้นจะต้องถูกยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับหรือมิฉะนั้นจะต้องถูกกักขังแทนค่าปรับ แต่ถ้าศาลเห็นเหตุอันควรสงสัยว่าผู้นั้นจะหลีกเลี่ยงไม่ชำระค่าปรับ ศาลจะสั่งเรียกประกันหรือจะสั่งให้กักขังผู้นั้นแทนค่าปรับไปพลางก่อนก็ได้ ฯลฯ (ดูประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๒๙ และ ๓๐)

เรื่องเกี่ยวกับโทษปรับนี้ความเห็นในทางที่ดีก็เห็นว่าเป็นการดีที่จะให้โอกาสผู้กระทำผิดพลาดในโทษเล็กน้อยไม่จำต้องเข้าคุกเข้าตราง เพราะจะทำให้เสียนิสัยและบางรายอาจมีปฏิกิริยาต่อสังคมรุนแรงขึ้นไปกว่าเดิมก็อาจเป็นได้

ส่วนในทางที่เสีย ก็มีได้เหมือนกันเพราะเหตุว่า

ก. ถ้าพิจารณาในเรื่องความเหลื่อมล้ำของสังคมแล้วก็ไม่เป็นธรรม เพราะมูลค่าของเงินในกระเป๋าของคนมั่งมีกับคนจนย่อมมีมูลค่าไม่เหมือนกัน สำหรับคนมีเงินปรับเท่าใดก็ไม่เดือดร้อน แต่สำหรับคนจนแล้วแม้แต่จะปรับเพียงเล็กน้อยก็อาจเดือดร้อนไม่สามารถหาเงินมาเสียค่าปรับได้ บางทีก็กลายเป็นต้องจำคุกแทนค่าปรับกลับเป็นผลร้ายยิ่งกว่าผลดีไปก็ได้ สถิติอาชญากรที่ว่าคนจนทำความผิดมากและมีจำนวนสูงก็อาจเนื่องจากเหตุนี้ด้วยเหมือนกัน

ข. การลงโทษปรับ เป็นการไม่แน่นอน เพราะบางทีลงโทษปรับไปก็ด้วยคิดว่าเป็นความกรุณามากอยู่แล้ว คิดว่าเป็นจำนวนเล็กน้อยจำเลยคงมีเงินเสียได้แต่กลับไม่มีเงินเสียเลยต้องจำคุกแทน และในบางเรื่องจำเลยอาจนำเงินค่าปรับมาชำระก็ได้แต่เจ้าตัวไม่อยากเสีย เพราะเสียดายจึงยอมเข้าคุกแทนอย่างนี้ก็มี การวางโทษปรับจึงถือว่าไม่เป็นการแน่นอน

หลักของการลงโทษมีว่า ควรลงโทษแต่พอควร ดูให้เหมาะสมเป็นราย ๆ ไป เมื่อพ้นโทษแล้วจะได้รู้สึกสำนึกตัวได้ดีขึ้น แต่ถ้าหากลงโทษหนักเกินไป ไม่ถูกต้องเหมาะสมแล้ว ก็จะทำให้ผู้ถูกลงโทษมีความรู้สึกเป็นปฏิปักษ์ต่อสังคม จะเกิดมีการแก้แค้นและมีความพยาบาทกลับจะทำให้เลวลง ดังเช่นการลงโทษเฆี่ยน ยิ่งลงโทษมากเท่าใดเลยทำให้เป็นคนดื้อด้านและเลวลงไปอีก เพราะมีความคิดว่าตัวเองไม่มีทางดีเสียแล้ว ไม่รู้จักเจ็บรู้จักหลาบจำเลยขาดความนับถือตน ฯลฯ ฉะนั้นถ้าจะลงโทษเฆี่ยน ก็ควรจะเป็นในเรื่องที่ร้ายแรงจริง ๆ หาทางลงโทษอย่างอื่นดีไปกว่านั้นไม่ได้แล้ว จึงควรลงโทษเฆี่ยน แต่โทษเฆี่ยนนี้ใน

หลาย ๆ ประเทศก็ได้พยายามเลิกแล้วเป็นส่วนมาก แต่หนทางที่ดีที่สุดควรจะเป็นวิธีการที่ให้มีผู้ติดตามและควบคุมความประพฤติอยู่เสมอ ดีกว่าที่จะปล่อยให้กระทำผิดขึ้นแล้วจึงคิดหาทางลงโทษในภายหลัง

อีกประการหนึ่งการลงโทษที่จะเป็นประโยชน์ในทางป้องกันการกระทำผิดนั้น จะต้องมีการจับกุมให้ถูกต้องและยุติธรรมจริง ๆ ไม่ใช่จับผิด ๆ ถูก ๆ โดยไม่มีหลักฐานแห่งคดีอันแน่นอนหรือควรเชื่อถือได้ ในที่สุดก็ต้องปล่อยตัวไปหรือหากว่าเมื่อจับมาแล้วจึงหาหลักฐานประกอบขึ้นในภายหลังก็ไม่ควรจะกระทำ หรือแม้ว่าศาลได้ลงโทษไปแล้ว วิธีการที่ควรปฏิบัติต่อผู้ถูกลงโทษก็ควรจะได้ทำให้ถูกต้องตามหลักวิชาและหลักแห่งมนุษยธรรมอีกด้วย

(๖) <u>ระบอบของเรือนจำ</u> ตามที่ได้กล่าวมาบ้างแล้วในข้างต้นว่าสมัยก่อนนั้นการคุมขังหรือระบอบของเรือนจำนั้นใช้ไม่ได้ ไม่มีระเบียบไม่ถูกต้องตามหลักวิชา ทำให้สุขภาพอนามัยของผู้ที่ถูกคุมขังมีแต่เลวลงทั้งทางด้านเรือนร่างและจิตใจ John Howard ได้เที่ยวสำรวจตามคุกในประเทศอังกฤษและในประเทศต่าง ๆ แล้วก็ได้เขียนหนังสือโจมตีชักชวนให้เริ่มสนใจปรับปรุงเสียให้ถูกต้องตามหลักมนุษยธรรม ทางด้านสหรัฐอเมริกาก็เริ่มศึกษาจากคุกในอเมริกาที่ชื่อ "Walnut Street Jail" อยู่ในรัฐ Philadelphia เพราะคุกแห่งนี้มีการปฏิบัติที่ทารุณมาก คนที่หลุดพ้นไปจากคุกนี้แล้วมักจะกลายเสียคนไปเลย ต่อมาจึงได้มีการสำรวจและคิดแก้ไขกันตามหลักทัณฑวิทยา จึงได้เกิดระบอบต่าง ๆ ของคุกในสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีหลักการเรือนจำเป็น ๓ ระบอบด้วยกัน แต่ในระยะแรก ๆ คงมี ๒ ระบอบเท่านั้นที่เรียกว่า Eastern Penitentiary และ Western Penitentiary กล่าวคือ

(๓) Pennsylvania หรือ Philadelphia System หรือ Eastern Penitentiary System ก็เรียก เป็นระบอบซึ่งใช้วิธีแยกขังเดี่ยวไว้ทุกห้องทั้งกลางวันและกลางคืน ประวัติแห่งการเริ่มใช้ระบอบนี้ก็โดยสหรัฐอเมริกาจัดให้มีห้องขังเดี่ยวขึ้นในบริเวณ Walnut Street Jail ระหว่าง ค.ศ. ๑๗๙๐–๑๗๙๒ ที่ฟิลาเดลเฟีย แล้วต่อมาสร้างเรือนจำชนิดมีห้องขังเดี่ยว ๒ แห่งในมลรัฐเพนซิลเวเนีย แห่งหนึ่งสร้างที่พิตส์เบอร์ก เรียกว่า Western Penitentiary ใน ค.ศ. ๑๗๒๖ กับอีกแห่งหนึ่งสร้างที่ฟิลาเดลเฟียเอง เรียกว่า Eastern Penitentiary ใน ค.ศ. ๑๗๒๙ การแยกขังเดี่ยวเช่นว่านี้ออกจะเข้มงวดกวดขันจนเกินไป กล่าวคือ เมื่อนักโทษแรกถูกนำตัวเข้ามาในคุก เพื่อป้องกันมิให้จำหน้าเพื่อนนักโทษด้วยกันในภายหลังปลดปล่อย นักโทษผู้นั้นจึงจำต้องถูกผูกตาไว้ แล้วจะถูกนำตัวไปขังไว้ในห้องขังเดี่ยวที่มีความกว้าง ๗ ฟีต ยาว ๑๕ ฟีต และตอนกลางของห้องในช่วงหลังคามีความสูง ๑๒ ฟีต แต่ละห้องขังมีกำแพงกั้นอันมิเนื้อที่พอให้ออกกำลังกายได้ สถานดงทัณฑ์แบบนี้ที่ชื่อว่า The Eastern Pennsylvania State Penitentiary ได้สร้างขึ้นโดยมีหอกลางอันหนึ่งและจากหอกลางนี้ก็มีห้องขังเดี่ยวติดต่อกันยาวยื่นแยกออกไปเจ็ดแฉกเป็นรัศมีจากหอกลาง หากดูจากที่สูงก็จะคล้ายดุมล้อรถหรือเกวียนและมีซี่ ๆ แยกออกไปเจ็ดแฉก ไปหมดที่กงล้อซึ่งเป็นขอบ คุกแบบนี้มีลักษณะอย่างเดียวกันกับที่ผู้บรรยายเคยได้เห็นที่เมือง Milan ประเทศอิตาลี ซึ่งนับว่าเป็นคุกเก่าแบบโบราณในทางประวัติศาสตร์แห่งหนึ่ง แต่ละระเบียงที่มีห้องขังเดี่ยวติดต่อกันยาวยื่นต่างก็หันหน้าห้องไปทางด้านกำแพงด้านหลังของอีกแฉกหนึ่ง เพื่อมิให้มองเห็นกันได้ และในตอนปลายของแต่ละแฉกที่ได้กล่าวแล้วว่าคล้าย

ขอบกงล้อนักมีกำแพงกั้นโดยตลอดติดต่อกันซึ่งถือเป็นอาณาเขตบริเวณของคุกแห่งนั้น ๆ ห้องขังซึ่งขังรวมกันแบบเก่าบรรจุคนได้มาก ๆ ตลอดเวลานั้น มีข้อบกพร่อง กล่าวคือ ในตอนค่ำนอนหรือตอนนอนนั้นย่อมมีการรบกวนซึ่งกันและกัน จึงได้คิดสร้างแบบแบ่งแยกห้องขังเป็นรายตัวตามวิธีที่กล่าวแล้วนี้ด้วยเจตนาที่จะไม่ให้นักโทษรวมหัวกันคบคิดก่อการร้ายขึ้นประการหนึ่ง และอีกประการหนึ่งเมื่อต่างคนต่างอยู่เช่นนี้ก็จะได้มีโอกาสส่งบจิตใจได้ซึ่งจะเป็นหนทางที่จะเปลี่ยนแปลงจิตใจและความประพฤติได้ เรียกตามแบบของเราก็ว่า เปิดโอกาสให้มีสมาธิและวิปัสนา (Meditation) ได้ ตามห้องขังเดี่ยวเหล่านี้พระคัมภีร์เท่านั้นที่ยอมให้เป็นหนังสือที่จะอ่านได้ งานการที่จะให้ทำก็อยู่ในแผนการเหมือนกัน แต่ต้องต่างคนต่างทำในห้องขังของแต่ละคน ๆ คุกในระบอบนี้สมาคม Philadelphia Society for the Alleviation of the Miseries of Public Prison (ซึ่งเป็นสมาคมอันมีวัตถุประสงค์เช่นเดียวกันกับ The Boston Prison Discipline Society ในระบอบ Auburn) ก็ชวนแนะนำให้ใช้ระบอบ Pennsylvania เพราะเป็นวิธีการที่จะแก้ไขได้ทั้งการเกี่ยจคร้านในคุก และการงานบางอย่างที่ข้างนอกถือกันว่าเป็นงานต่ำต้อย แต่ว่าการก่อสร้างเรือนจำแบบนี้ย่อมเป็นการสิ้นเปลืองเงินมิใช่น้อย ด้วยเหตุนี้จึงมีคุกแบบนี้ในรัฐ Pennsylvania เพียงสองแห่งเท่านั้น เมื่อเป็นดังนี้ในระยะต่อมาก็มีอีกระบอบหนึ่งเพิ่มขึ้น

(๒) Auburn System เป็นระบอบซึ่งนิยมเรียกว่าระบอบขังรวมและเงียบ ซึ่งนำมาใช้ในคุกที่ตำบล Auburn, New York สร้างเมื่อ ค.ศ. ๑๘๑๖ แต่เริ่มใช้ระบอบดังกล่าวเมื่อ ค.ศ. ๑๘๒๕ วิธีการนี้นักโทษอยู่รวม ๆ กัน โดยให้ทำงานร่วมกันในโรงงานในเวลากลางวัน

ภายใต้ข้อบังคับที่กวดขันห้ามพูดจากัน โดยต้องรักษาความเงียบไว้ตลอดเวลา ในตอนกลางคืนก็นำตัวแยกขังไว้ห้องละคน แต่แล้วต่อมาในภายหลังจึงได้มีการเปลี่ยนแปลงเอาวิธีการของระบอบ Pennsylvania เข้ามาประสม โดยคิดแก้ไขทั้งตัวแบบของอาคารและวิธีการควบคุมด้วย นักโทษที่คุมขังนั้นแบ่งออกเป็น ๓ ประเภทและใช้วิธีการดังนี้

ก. นักโทษมือเก่าและดื้อด้านมาก ต้องแยกขังเดี่ยวเป็นประจำ เพื่อทรมานดัดสันดานให้ได้ผลทางระเบียบวินัย

ข. พวกที่ดื้อด้านเพียงเล็กน้อยแต่มีหวังที่จะกลับเนื้อกลับตัวได้ พวกนี้จะถูกแยกขังเดี่ยวทุก ๆ ๓ วันใน ๑ สัปดาห์

ค. พวกนี้เป็นพวกใหม่ ทำผิดเล็ก ๆ น้อย ๆ จะได้รับอนุญาตให้เข้าทำงานในโรงผึกงาน ๖ วันต่อ ๑ สัปดาห์

วิธีการและประวัติของระบอบ Auburn นี้ ศาสตราจารย์ Ruth Shonle Cavan กล่าวว่า เริ่มต้นจากนิวยอร์ค กล่าวคือใน ค.ศ. ๑๗๙๖ ได้สร้างคุกขึ้นที่ตำบล Newgate, N.Y. ตามแบบคุกเดิมที่ Walnut Street Jail ในรัฐ Philadelphia โดยทำที่ขังรวมของนักโทษแทนที่จะแยกเป็นห้อง ๆ ในไม่ช้าคุกแห่งนี้ก็ยัดเยียดมากเกินไป ใน ค.ศ. ๑๘๑๖ จึงได้สร้างคุกขึ้นใหม่อีกแห่งหนึ่งที่ตำบล Auburn นั่นเอง ในชั้นแรกก็ทำห้องขังรวมดังวิธีเดิม แต่แล้วต่อมาก็ได้มีการดัดแปลงให้มีห้องขังเดี่ยวเพิ่มขึ้น แต่เพื่อประหยัดจึงสร้างห้องขังขนาดเล็กขนาดส่วนกว้าง ๓½ ฟีต ยาว ๗ ฟีต ภายในตัวอาคาร พวกนักโทษจะต้องถูกควบคุมอยู่ในห้องขังที่คับแคบนี้ โดยให้อยู่เฉย ๆ ไม่ต้องทำงานการอะไร จึงทำให้มีแต่ทางเสื่อมทั้งด้านจิตใจและสุขภาพอนามัย ต่อมาจึงได้ผ่อนผันยอมให้พวกนักโทษผู้ชายเหล่านั้นทำงานรวมกันได้ในตอนกลางวัน แต่

ต้องอยู่คนเดียวในตอนกลางคืนหรือในวันหยุดงาน บางครั้งก็มีการผ่อนผันโดยให้นักโทษชายออกมาเดินได้ในเวลากลางวัน แต่ต้องเดินก้าวเป็นระยะ ๆ ก้มหน้าดูแต่พื้นดิน ไม่ยอมให้มองหน้านักโทษด้วยกันและห้ามพูดจากัน ต่อจากนั้นมาก็ได้สร้างห้องแบบขังเดี่ยวบรรจุนักโทษได้ ๕๐๐ คนเพิ่มขึ้นที่ Auburn นี้ และเมื่อสร้างคุก Sing Sing ก็ได้สร้างเอาแบบนี้ บรรจุนักโทษได้ ๑,๐๐๐ คน ต่อมาก็ได้ตั้งสมาคม Boston Prison Discipline Society ขึ้น โดยมีนักศาสนาชื่อ Louis Dwight เป็นตัวตั้งตัวตี แนะนำให้คงใช้วิธีการแบบนี้โดยตลอดไปโดยอ้างเหตุว่าเสียค่าใช้จ่ายถูก ทั้งในทางก่อสร้างและในด้านแรงงานอันเหมาะสมกับปกติวิสัยในทางสังคมของมนุษยชาติ ด้วยเหตุนี้วิธีการตามระบอบ Auburn นี้ จึงเป็นที่นิยมกันโดยแพร่หลายตามคุกทั่ว ๆ ไปที่สร้างห้องขัง (inside cell) ตามขนาดดังกล่าวแล้วในข้างต้น บรรดาคุกที่สร้างห้องขังข้างนอก (ouside cell) ตามแบบ Pennsylvania ในไม่ช้าก็เปลี่ยนแปลงแก้ไขตามแบบ Auburn กล่าวคือ แยกขังในตอนกลางคืนและให้ทำงานรวมกันในตอนกลางวัน มีคุก ๒–๓ แห่งที่สร้างห้องโถงเป็นห้องรับประทานอาหารไว้ต่างหากแต่โดยมากแล้วนักโทษต่างรับประทานอาหารของตน ฯลฯ

(๓) ระบอบ Ireland หรือที่เรียกว่า Irish System ซึ่งเป็นระบอบผสมระหว่าง Auburn กับ Pennsylvania โดยแบ่งแยกระยะเวลาจำคุกเป็น ๓ ระยะ ในระยะ ๖–๙ เดือนแรกใช้ระบอบขังเดี่ยวทั้งกลางวันและกลางคืน (Pennsylvania) ระยะที่ ๒ ปล่อยให้ทำงานร่วมกันได้ (Auburn) ในระยะหลัง ๆ จะต้องดูว่านักโทษคนไหนมีความประพฤติดีก็ใช้วิธีให้รางวัลและอาจมีการพักการลงโทษให้ก็ได้ วิธีนี้เป็นวิธีใหม่ที่

นำมาจากภาคพื้นยุโรปและออสเตรเลีย ทั้งนี้ระเบียบวิธีการตามระบอบนี้ได้เริ่มต้นใช้ในค่ายกักกันนักโทษในออสเตรเลียโดย Captain Maconochie ต่อมาวิธีการของเขาดี จึงได้ถูกนำไปใช้ในประเทศ Ireland และอังกฤษ จึงนิยมเรียกกันว่าวิธีการของ Irish อันประกอบด้วย คำพิพากษาที่กำหนดโทษจำคุกไม่ตายตัว (Indeterminate Sentence) และวิธีการให้คะแนนเกี่ยวกับความประพฤติระหว่างที่อยู่ในคุก และวิธีการพักการลงโทษ (Parole) สถานแห่งแรกในสหรัฐอเมริกาที่นำวิธีการนี้ไปใช้คือ Elmira Reformatory แห่งนิวยอร์คซึ่งเริ่มดำเนินงานมาตั้งแต่ ค.ศ. ๑๘๗๖ หลักใหญ่ในการปฏิบัติก็คือ การให้การศึกษา การผลิตผลงานจากแรงงานของนักโทษ วิธีการให้คะแนน คำพิพากษาที่กำหนดโทษจำคุกไม่ตายตัว และการพักการลงโทษ ว่าตามความเป็นจริงแล้วสถานที่ตามแบบนี้หาใช่เป็นสถานแปรเปลี่ยนหรือปฏิรูปนิสัยแห่งแรกเลย เพราะตั้งแต่ไหนแต่ไรมา สถานที่คุมขังผู้กระทำผิดในลักษณะต่าง ๆ ก็มีจุดประสงค์อย่างเดียวกันนั่นทีเดียว จะแตกต่างกันอยู่บ้างก็เพียงแต่วิธีการปลีกย่อยเท่านั้น แต่อย่างไรก็ดี นโยบายแปรเปลี่ยนหรือดัดนิสัยนี้ได้ขยายตัวออกไปตามคุกในรัฐต่าง ๆ ของสหรัฐอเมริกาค่อนข้างรวดเร็วมาก ด้วยเหตุนี้จึงเป็นการยากที่จะชี้ลงไปโดยอาศัยวิธีการปฏิบัติเป็นหลักว่า แห่งไหนเป็นคุกของรัฐและแห่งไหนเป็นสถานแปรเปลี่ยนนิสัย เพราะคุกบางแห่งใช้วิธีการเปลี่ยนนิสัย (Reformatory Method) มากกว่าสถานดัดนิสัยเสียอีก

ในเรื่องเกี่ยวแก่วิธีการอันควรปฏิบัติต่อผู้ที่ต้องขังนั้น เคยมีกรรมการตั้งขึ้นใน ค.ศ. ๑๙๓๐ ซึ่งเป็นกรรมการของสันนิบาตชาติเรียกว่า "กรรมการระหว่างประเทศเกี่ยวกับกฎหมายอาญา และทัณฑวิทยา"

กรรมการนี้มีสมาชิกประเทศต่าง ๆ รวมทั้งประเทศไทยก็ได้ร่วมเป็นกรรมการด้วย โดยมีหน้าที่พิจารณากฎหมายอาญาและเกี่ยวกับการลงโทษ เรียกเป็นภาษาอังกฤษว่า International Penal & Penitentiary Commission ประเทศที่เป็นสมาชิกมีข้อผูกพันว่า ควรจะต้องปฏิบัติให้ได้ตามข้อแนะนำของคณะกรรมการซึ่งจะกำหนดวิธีการไว้ให้ปฏิบัติ ซึ่งมีสาระสำคัญคือ

(ก) การแยกนักโทษ ซึ่งจะต้องแก้ไขมิให้นักโทษถูกขังปะปนกันเพราะจะเป็นการชักนำหรือเผยแพร่ความชั่วร้าย กล่าวคือ แบ่งพวกชั้นดีและพวกชั้นเลว

(ข) การปฏิบัติและการเลี้ยงดูนักโทษ

(ค) การศึกษา คือจะต้องให้การศึกษาแก่นักโทษในระหว่างนั้นตามสมควร มิใช่เอามาขังไว้เฉย ๆ

(ง) วางระเบียบการติดต่อกับบุคคลภายนอกเรือนจำโดยจะให้ครอบครัวหรือญาติมิตรติดต่อได้แค่ไหน

(จ) ระเบียบวินัยของสถานที่คุมขัง

(ฉ) ประเภทของงานที่จัดให้นักโทษทำ

ฯลฯ

ส่วนรายละเอียดปลีกย่อยเกี่ยวกับการแยกประเภทนักโทษและวิธีการจัดโครงการณ์ภายในเรือนจำหรือคุกนั้นจะได้กล่าวในตอนต่อไป

เท่าที่ได้กล่าวมาแล้วเป็นเพียงการนำทางหรือถางทางในเบื้องต้นสำหรับการศึกษาในส่วนทัณฑวิทยา ในบทต่อไปจะได้กล่าวถึงกระบวนการยุติธรรมหรือเครื่องกลไกแห่งความยุติธรรมอันเป็นเครื่องมือสำหรับใช้แก่ผู้กระทำผิด ในเมื่อประพฤติละเมิดกฎข้อบังคับแห่งชุมชนซึ่งเป็นหน้าที่ของเจ้าพนักงานในส่วนต่าง ๆ ของฝ่ายคุ้มครองป้องกันสังคม.

บทที่ ๒ เครื่องกลไกแห่งความยุติธรรม

มีผู้กล่าวว่า อาชญากรรมที่เกิดขึ้นมากมายในทุกวันนี้เนื่องจากสาเหตุเพราะการละเลยไม่เข้มงวดกวดขันของเจ้าหน้าที่ฝ่ายที่มีหน้าที่ดูแลบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย เครื่องมือที่จะควบคุมดูแลให้การเป็นไปตามกฎหมายบกพร่องไม่สมบูรณ์ ความข้อนี้จะเห็นได้ว่าเป็นความจริงด้วยเหตุนี้จึงต้องสนใจและกวดขันเครื่องจักรหรือกลไกที่ควบคุมความยุติธรรมหรือกฎหมายนี้ให้เดินไปตามหน้าที่ของมันให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ แต่ก่อนที่จะได้กล่าวถึงเครื่องกลไกเหล่านี้ ใคร่ขอเน้นความเข้าใจเกี่ยวแก่การอยู่ร่วมกันของสังคมอีกครั้งหนึ่ง

เป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่า มนุษย์เป็นสัตว์สังคม (Social Animals) ปราชญ์อริสโตเติลเคยกล่าวว่า มนุษย์เป็นสัตว์ฝูงและเป็นสัตว์เมือง ไม่ชอบอยู่โดยโดดเดี่ยวตามลำพัง แต่ชอบรวมกันอยู่เป็นกลุ่มเป็นเหล่าตั้งแต่ไหนแต่ไรมาแล้ว การอยู่ร่วมกันเช่นนี้จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีระเบียบวินัย ธรรมเนียมประเพณีตลอดจนข้อบังคับวัฒนธรรมและกฎหมายของกลุ่มชุมชน ฯลฯ แต่ตามที่ได้ศึกษาถึงสาเหตุของการกระทำผิดมาแล้วในเบื้องต้น เราก็จะเห็นว่าคนเราแต่ละคนซึ่งต่างเป็นหน่วยหนึ่งของกลุ่มชุมชนนั้น มีจิตใจและความประพฤติไม่เหมือนกันไปทั้งหมด บางคนมีกิเลสหนา บางคนก็มีกิเลสบาง มนุษย์เรายังมีโลภ โกรธ หลง เป็นประจำตัว จึงอาจก่อความเดือดร้อนให้แก่กลุ่มชุมชนได้ จึงมีความจำเป็นอยู่เองที่จะต้องหาทางป้องกันมิให้สมาชิกของกลุ่มชุมชนเบียดเบียนซึ่งกันและกัน และในขณะเดียวกันก็เป็นทางผดุงความเสมอภาคและความเป็นธรรมต่อสังคมโดยทั่วหน้ากัน ฉะนั้นทางรัฐบาลซึ่งเป็นฝ่ายดำเนินการปกครองจึงจัดตั้งเป็นองค์การต่าง ๆ

โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจะอบรมสั่งสอนให้บุคคลประพฤติดีซึ่งจะเป็นทางป้องกันการก่ออาชญากรรมอันอาจมีทั้งการป้องกันโดยทางตรงและทางอ้อม

การป้องกันโดยทางตรงหรือโดยเฉพาะที่ทางรัฐจัดตั้งขึ้นก็จำเป็นจะต้องมีบทลงโทษ (Sanction) กล่าวคือ มีกฎหมายสนับสนุนให้อำนาจกำหนดหน้าที่และวางขอบเขตไว้ มิฉะนั้นก็จะไม่มีผลอะไร ผู้กระทำผิดก็จะไม่มีความหวาดเกรง การป้องกันโดยเฉพาะนี้จึงเป็นวิธีการอย่างหนึ่งซึ่งเรียกว่า "เครื่องกลไกแห่งความยุติธรรม" (Machinery of Justice)

ชุมชนที่รวบรวมกันเข้าประกอบขึ้นเป็นรัฐโดยองค์การปกครองราษฎรตามระเบียบแบบแผน คือมี "รัฐบาล" ซึ่งเป็นการปกครองตามทรรศนะนิยมของแต่ละกลุ่มชุมชน เมื่อมีข้อพิพาทระหว่างหน่วยของชุมชน ก็ต้องดำเนินการทางโรงศาลโดยมีหลักประกันความยุติธรรมและให้ความคุ้มครองแก่ประชาชนเป็นสองทาง คือ ในทางแพ่งและอาญา ข้อพิพาทนั้นอาจเป็นเอกชนต่อเอกชนหรือระหว่างเอกชนกับรัฐก็ได้

ฉะนั้น จึงเห็นได้ว่าความยุติธรรมเป็นยอดปรารถนาของปวงชน เพื่อย้ำความสำคัญในข้อนี้จึงใคร่ขอถือโอกาสนำคติพจน์เกี่ยวแก่ความยุติธรรมซึ่งจารึกไว้ที่กำแพงศาลสถิตย์ยุติธรรมของมหานครนิวยอร์คสหรัฐอเมริกามากล่าวเพียงเป็นเครื่องเตือนใจบ้างเล็กน้อย เช่น

หลักแห่งมนุษยธรรมที่แท้จริงอย่างเดียวคือความยุติธรรม
(The only true principle of humanity is justice)

พึงไม่ปฏิเสธความยุติธรรมแก่ผู้ใดเลย
(Justice is denied to no one)

พึงให้ความยุติธรรมอันเสมอหน้ากันและแน่นอนแก่ทุกคน ไม่ว่าฐานะและความเชื่อของเขาจะเป็นอย่างไร

(Equal and exact justice to all men of whatever state and persuasion)

ความไม่ลำเอียงเป็นชีวิตจิตใจของความยุติธรรม เช่นเดียวกันกับความยุติธรรมย่อมเป็นชีวิตจิตใจของรัฐบาลที่ดี

(Impartiality is the life of justice as justice is of good government)

การจัดความยุติธรรมให้ดีจริงนั้น ย่อมจะเป็นเสาหลักอันมั่นคงที่สุดของรัฐบาลที่ดี

(The true administration of justice is the firmest pillar of good government)

เมื่อกฎหมายถึงที่สุด ยุคทรราชย์ก็จะเริ่มต้น

(Where law ends there tyranny begins)

ฯ ล ฯ

หน้าที่อำนวยความยุติธรรมแก่ประชาชนในทางอาญา (Criminal justice) ก็มีกฎหมายอาญาอย่างหนึ่ง และวิธีพิจารณาความอาญาอีกอย่างหนึ่ง สำหรับกฎหมายอาญานั้นก็เป็นตัวบทกฎหมายที่ว่า ทำอย่างไรจึงจะถือว่าเป็นการกระทบกระเทือนความสงบเรียบร้อยของประชาชนและถึงขนาดที่ควรจะปราบปรามหรือไม่ ส่วนวิธีพิจารณาความอาญานั้น เป็นกฎหมายที่วางระเบียบว่า การที่จะบังคับในทางอาญาให้ได้ผลนั้นจะต้องทำอย่างไร จึงจะมีผลบังคับ ซึ่งเป็นเรื่องการวางระเบียบหน้าที่และวิธีการ ทางด้านตำรวจ อัยการ ศาล ตลอดจนการลงทัณฑ์

ในลักษณะต่างๆ เช่น ประหารชีวิต จำคุก ฯลฯ เจ้าหน้าที่ในส่วนต่างๆ ที่จะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายอาญาตามระเบียบข้อบังคับที่วางไว้นั้นจึงเรียกว่า "กลไกแห่งความยุติธรรม" ด้วยเหตุนี้จึงเห็นได้ว่าบ้านเมืองใดหากมีตัวจักรของความยุติธรรมเหล่านี้ทำหน้าที่หมุนเวียนไปโดยปกติสุจริตเที่ยงธรรม โดยไม่เห็นแก่หน้าใคร ไม่เห็นแก่อามิสสินจ้าง ฯลฯ การบังคับตามกฎหมายก็ย่อมจะได้ผลจริงจัง เป็นการปรามปรามและป้องกันผู้กระทำผิดให้เกรงกลัว ไม่กล้ากระทำผิดขึ้น ความผาสุกก็ย่อมจะมีแก่กลุ่มชุมชนนั้น เพราะฉะนั้นจึงมีผู้กล่าวว่าอาชญากรรมเกิดขึ้นได้ก็เนื่องจากความหย่อนยานของการบังคับของกฎหมาย (Crime is due to lack of enforcement of law) นั่นเอง

เครื่องกลไกแห่งความยุติธรรมอาจแบ่งอธิบายได้ดังนี้ คือ

(๑) <u>ตำรวจ</u> ตำรวจเพิ่งจะเริ่มก่อตั้งเป็นครั้งแรกในประเทศอังกฤษเมื่อ ค.ศ. ๑๘๒๙ ประมาณ ๑๓๐ ปีมานี่เอง เดิมมีพวกพลตระเวน (Constable) ขึ้นก่อน ในจำนวนพลเมือง ๑๐๐ คนก็เลือก Constable ขึ้น ๒ คนสำหรับดูแลควบคุม นอกจากนี้มีการจ้างคนเฝ้ายาม เฝ้าขโมยตามบ้าน ซึ่งสมัยนั้นยังไม่ได้ผลเท่าในสมัยนี้เพราะโจรผู้ร้ายได้ทวีขึ้น จึงมีผู้คิดหาวิธีการแก้ไขใหม่โดยจ้างบุคคลไว้สำหรับดูแลควบคุมสินค้าที่เรียกว่า Bowstreet Runner มีหน้าที่สำหรับคอยจับผู้ร้าย ส่วนตามหัวเมืองขึ้นนอกเรียกว่า Horse Patrol เมื่อบ้านเมืองเจริญขึ้น ความยุ่งยากก็มีมากขึ้นทุกที รัฐบาลอังกฤษจึงออกกฎหมายให้มีตำรวจไว้สำหรับปราบปรามผู้ร้ายใน ค.ศ. ๑๘๒๙ บุคคลที่เป็นตัวตั้งตัวตีในเรื่องนี้คือ Sir Robert Peel เขาจึงเรียกตำรวจว่า "Bobbies" จนทุกวันนี้หรือบางทีก็เรียกว่า "Peelers" ซึ่งมาจากชื่อของผู้ริเริ่มดังกล่าวแล้ว

นั้นเอง ในชั้นแรกเมื่อออกกฎหมายให้ตั้งตำรวจขึ้น ปรากฏว่ามีผู้คัดค้านเป็นอันมาก เพราะเห็นว่าตำรวจจะเป็นเครื่องมือของรัฐบาลสำหรับกดขี่ประชาชน ต่อมาความคิดเห็นเช่นนี้จึงค่อยหายไป เพราะเขาไม่ให้สิทธิตำรวจดีไปกว่าราษฎรเลย ผลที่สุดเกิดมีผู้ร้ายแหกคุกไปเผาบ้านราษฎรและไปเผาบ้านผู้พิพากษาเข้า ฉะนั้นจึงคิดได้ว่า การที่จะไม่ให้สิทธิและหน้าที่ตำรวจมากนั้น เห็นจะไม่ได้ จึงได้ออกกฎหมายให้อำนาจตำรวจเสียใหม่ กล่าวคือ ถ้าสงสัยใครว่าจะกระทำผิดแล้วก็มีอำนาจจับกุมตัวได้ ต่อมาเห็นกันว่าชักจะรุนแรงเกินไปจึงได้ออกกฎหมายเสียใหม่ว่ากรณีตำรวจจะจับคนได้นั้น จะต้องมีเหตุผลอันควรสงสัยว่าจะกระทำผิดฯลฯ ในวงการตำรวจและทรรศนะของคนทั่วๆไป แม้ในขณะนี้ก็ยังเห็นกันว่า ตำรวจอังกฤษมีวิธีการและระเบียบวินัยดี จึงมีชาติต่างๆ เจริญรอยตาม ดังปรากฏว่าในสหรัฐอเมริกาได้เริ่มต้นมีตำรวจขึ้นก็ดำเนินการตามวิธีการของตำรวจอังกฤษและได้ปรับปรุงเพิ่มเติมขึ้นต่อๆ มาจนทุกวันนี้ แม้ในประเทศอังกฤษเองจะมีผู้ยกย่องและไว้วางใจตำรวจอังกฤษสักเท่าใดก็ดี แต่ตำรวจอังกฤษก็ไม่ใคร่จะพกปืนอย่างเปิดเผยจนเป็นที่เกรงขามแก่ประชาชน หากไม่จำเป็นจริงๆแล้ว น้อยรายที่ปรากฏว่าตำรวจใช้วิธีการจับกุมด้วยการใช้ปืนหรือจับตาย ดังนี้ตำรวจอังกฤษจึงเป็นที่รักใคร่ของประชาชน

หน้าที่ประการแรกของตำรวจก็คือ เป็นเจ้าหน้าที่จะต้องบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายที่ได้วางไว้และเป็นผู้รักษาความสงบเรียบร้อย รวมทั้งจับกุมผู้กระทำผิดด้วย ตำรวจจะต้องทำการสืบสวนในเมื่อมีผู้ร้องทุกข์ขึ้นมา เพื่อหาตัวว่าใครเป็นผู้กระทำผิด เมื่อได้ความแล้วก็ต้องทำการจับกุมผู้ที่ต้องสงสัย ส่วนตำรวจที่เดินยามตรวจท้องที่หรือ

ตำรวจสายตรวจที่ใช้ยวดยานตรวจไปมาก็มีหน้าที่เช่นเดียวกัน คือต้องพยายามระงับเหตุแห่งความไม่สงบ หากถ้ามี และก็จำต้องรับสืบสวนทันทีในเรื่องเกี่ยวแก่การกระทำผิดที่สงสัยว่าจะเกิดมีขึ้น อย่างไรก็ดีกฎหมายไม่ได้ให้อำนาจตำรวจที่จะชี้ขาดว่าผู้ใดผิด ผู้ใดถูก หรือจัดการลงโทษเสียเองหรือจะกักขังหน่วงเหนี่ยวผู้ต้องหาไว้นานกว่ากำหนดเวลาที่กฎหมายอนุญาตไว้หาได้ไม่ เว้นไว้แต่จะได้รับอนุญาตจากศาลเท่านั้นจึงจะมีอำนาจควบคุมหรือขังต่อได้เป็นครั้งคราว แต่ในขณะที่การจะขอขังไว้ระหว่างสอบสวนนั้น ต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวง ฯ พ.ศ. ๒๔๙๙ อำนาจและหน้าของตำรวจมีวงเขตจำกัดอย่างนี้จึงเป็น ข้อสำคัญ ที่ตำรวจ ทุกคน ควรจะได้ ทำความเข้าใจ ไว้โดยถ่องแท้ นอกจากนี้อำนาจและหน้าที่ของตำรวจเกี่ยวกับผู้ร้ายหรือผู้กระทำผิดยังมีเพิ่มขึ้นอีกหลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับตำรวจสมัยปัจจุบันนี้ย่อมจะขยายเพิ่มเติม ออกไปอีก ตามความเหมาะสม ของ สวัสดิการของสังคม เช่น งานควบคุมการจราจร ควบคุมการเดินขบวนแห่ ช่วยดับเพลิง การช่วยเหลือปัจจุบันพยาบาลในเมื่อมีการเจ็บป่วยเป็นการปัจจุบัน รวมทั้งการจัดส่งรถพยาบาลไปช่วยเหลือในที่เกิดเหตุได้ทันท่วงที หน้าที่ดังกล่าวข้างต้นนี้ ถ้าว่าตามความเป็นจริงแล้วหาใช่หน้าที่ของตำรวจเกี่ยวแก่การปราบปรามและป้องกันอาชญากรรมโดยตรงไม่

เมื่อเร็ว ๆ นี้ในบางชุมชน ได้จัดให้มีแผนการทางด้านตำรวจเพิ่มขึ้นเกี่ยวแก่การป้องกันอาชญากรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวแก่เยาวชนซึ่งเห็นทำกันในสหรัฐอเมริกา เช่น การจัดตั้งสโมสรเด็ก ให้บริการแก่เด็ก ควบคุมเด็กในการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ มีการฝึกซ้อมออกกำลังกาย ระเบียบแถวมีแตรวงเข้าขบวนแห่ในงานต่าง ๆ

เท่าที่ทราบในนครนิวยอร์คเห็นทำกันอย่างเอิกเกริก ส่วนในบ้านเราเท่าที่ทราบในขณะนี้ก็ได้มีกองตำรวจสวัสดิการของเด็กและเยาวชนขึ้นในกรมตำรวจแล้ว ตลอดจนได้มีสนามเด็กเล่นอยู่ในเขตของสถานีตำรวจเช่นสถานีตำรวจลุมพินี และพญาไท เป็นตัวอย่าง

ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างตำรวจและผู้ร้ายนั้น เห็นควรจะกล่าวไว้บ้างในทางอาชญาวิทยาว่า ในด้านของการบังคับให้การเป็นไปตามกฎหมายนั้น ตำรวจเป็นผู้ที่จะต้องเป็นฝ่ายเข้ามาเกี่ยวข้องกับผู้ร้ายหรือผู้กระทำผิดอย่างใกล้ชิด วิธีการปฏิบัติต่อผู้ร้ายในขณะจับกุม จึงนับว่าเป็นข้อสำคัญที่จะทำให้ความประพฤติของผู้ร้ายในภายหลังนั้นจะสำแดงออกในรูปใดต่อไป กล่าวคือ ถ้าหากตำรวจทำรุนแรงและทารุณกรรมต่อเขา เขาก็จะเริ่มตัดตัวออกห่างจากสังคมและหันมาทางโลกของผู้ร้าย ด้วยเหตุนี้คุณสมบัติขององค์การตำรวจจึงเป็นข้อสำคัญสำหรับพวกเยาวชนผู้กระทำผิดหรือบุคคลในขณะถูกจับเป็นครั้งแรก

การปฏิบัติของตำรวจต่อผู้ที่ต้องสงสัยว่าเป็นผู้ร้ายก็ย่อมจะกระทบกระเทือนต่อทรรศนะคติของประชาชนอันมีต่อผู้ต้องหาด้วยเหมือนกัน เป็นต้นว่าหากตำรวจปฏิบัติรุนแรงและหยาบคายต่อผู้ต้องหา แม้บุคคลผู้นั้นจะเป็นผู้บริสุทธิ์ก็ตาม ประชาชนก็ย่อมจะไม่วายคิดว่าเป็นผู้ร้ายจริง ๆ ประชาชนอาจตั้งข้อรังเกียจหรือกีดกันผู้ที่เคยถูกตำรวจจับหรือถูกทำทารุณกรรมเช่นนั้น อันอาจเป็นเหตุทำให้ผู้ถูกจับนั้นกลับเข้าสู่สังคมตามเดิมได้โดยยาก แล้วในที่สุดผู้ต้องหาหรือผู้ถูกจับสงสัยนั้นก็จะมีความเคียดแค้นต่อประชาชนเช่นเดียวกันกับที่เขามีต่อตำรวจ มีใครต่อใครอีกหลายคนที่ถูกตำรวจจับส่งศาล แล้วศาลพิพากษาปล่อยตัวไป ซึ่งอาจเป็นเพราะพยานหลักฐานอ่อนหรือว่าเป็นความผิดเล็ก ๆ น้อย ๆ พวก

เหล่านี้แม้จะถือว่าเป็นผู้บริสุทธิ์หรือกระทำผิดเพียงเล็กน้อยก็ตาม มักจะอดคิดเกี่ยวแก่การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ตำรวจต่อตนหาได้ไม่ ใช่ว่าจะรู้สึกแต่เพียงการที่ถูกกระทำโดยไม่สมควร แต่ยังจะคิดต่อไปว่าเป็นการอยุติธรรมอีกด้วย ตามที่กล่าวมานี้ มิได้หมายความว่าในการจับกุมผู้กระทำผิด ตำรวจควรจะหย่อนยานไม่เข้มแข็งกวดขันเอาเสียเลย แต่ก็ควรจะใช้กำลังหรือความเข้มแข็งในโอกาสที่จำเป็นจริง ๆ เพราะมักปรากฏบ่อย ๆ ว่าการใช้กำลังของตำรวจในบางครั้งก็ไม่ใคร่จะถูกจังหวะหรือมีความจำเป็นอีกเหมือนกัน

อนึ่ง ใคร่ขอให้เป็นที่เข้าใจว่า ความหมายของตำรวจในทางอาชญาวิทยานี้ ย่อมหมายถึงผู้ที่มีหน้าที่บ้องกัน ปราบปรามการกระทำผิดร้ายต่าง ๆ ด้วย เช่น คนยามหรือแขกยามหรือพวกยามพิเศษซึ่งในบางประเทศจัดให้มีหน้าที่เป็นพิเศษ เช่นในสหรัฐมลายูในตำบลหนึ่งเขาจะจัดยามกลางคืนไว้ที่เรียกว่า Jaka Malam ซึ่งเป็นราษฎรธรรมดาคัดเลือกกันผลัดเปลี่ยนทำหน้าที่ นอกจากนี้ในสหรัฐอเมริกายังมีตำรวจของรัฐและตำรวจเมือง ตำรวจชนบท และตำรวจของเอกชน ตำรวจเทศบาลซึ่งแยกกันในลักษณะของการงาน แต่โดยมาก ส่วนใหญ่ก็เป็นตำรวจของรัฐด้วยกัน เว้นไว้แต่ตำรวจเอกชนเท่านั้น ในประเทศเราก็มีตำรวจนครบาล ตำรวจภูธร ตำรวจภูบาลทำหน้าที่ตำรวจรักษาพระองค์พระมหากษัตริย์ ซึ่งมีอยู่ในสมัยก่อนเปลี่ยนแปลงการปกครองเพิ่งจะยุบเลิกเมื่อภายหลังนั้น นอกจากนี้มี ตำรวจวิทยาการ แม้กำนันผู้ใหญ่บ้านก็ทำหน้าที่เป็นตำรวจด้วยเหมือนกัน

เมื่อกล่าวโดยทั่ว ๆ ไปถึงหน้าที่ของตำรวจในประเภทต่าง ๆ โดยสรุปแล้วก็คงแบ่งได้เป็น ๔ อย่าง คือ

ก. สืบและจับผู้ร้าย

ข. ป้องกันประชาชนผู้บริสุทธิ์

ค. ป้องกันอาชญากรรม

ง. ทำหน้าที่เกี่ยวแก่สวัสดิการบางประการของสังคม

ขอถือโอกาส กล่าวเรื่องตำรวจเพิ่มเติมอีกสักเล็กน้อย ทั้งนี้ เพราะประชาชนจะอยู่กันโดยปกติสุขก็อยู่ที่ตำรวจดีไม่ดีนั่นเอง

ในเรื่องเกี่ยวกับการสืบสวนและจับกุมผู้ร้ายนั้น อำนาจหน้าที่และวิธีการที่ให้อำนาจตำรวจมีกล่าวไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา ๗๘ แล้ว แต่อย่างไรก็ดีหากได้ใช้ด้วยความเมตตากรุณาและความแนบเนียนตามกาลเทศะโดยมีมนุษยธรรมแล้วก็ย่อมจะไม่เกิดมีปฏิกิริยา ส่วนการที่จะใช้วิธีการอย่างใดนั้น ก็สุดแล้วแต่วิธีของใคร ในอังกฤษอำนาจจับกุมของตำรวจไม่นิยมให้มีเกินไปกว่าบุคคลธรรมดา คือให้อำนาจตำรวจน้อย ส่วนทางภาคพื้นยุโรปให้อำนาจตำรวจมาก

เรื่องการป้องกันประชาชนผู้บริสุทธิ์นั้นหมายความว่าก่อนจับกุมควรจะสืบสวนให้ได้หลักฐานอันควรเชื่อถือได้เสียก่อนจึงควรจับกุม ดังที่ทำกันในประเทศอังกฤษ หากไม่มีหลักฐานแล้วแล้วไปจับกุมคุมขังใครโดยถือว่าเป็นตำรวจแล้ว ต้องรับโทษทั้งทางอาญาและต้องเสียค่าสินไหมทดแทนอย่างหนักทีเดียว ฉะนั้นการที่ตำรวจจะเที่ยวได้ไปจับสงสัยใครต่อใครมาก่อนตามอารมณ์แล้วมาฝากศาลขังไว้นาน ๆ ในที่สุดหาหลักฐานอะไรไม่ได้ ก็ต้องขอให้ศาลปล่อยตัวไป การกระทำโดยวิธีนี้มิใช่ลักษณะของตำรวจที่ดี ตำรวจของชาติที่เจริญแล้วไม่ควรทำเพราะเดือดร้อนต่อสังคมอย่างยิ่ง นอกจากนี้ควรหาทางช่วยเหลือประชาชน

ผู้บริสุทธิ์ให้แคล้วคลาดหรือปลอดภัยจากน้ำมือของบุคคลอันธพาลซึ่งมีอยู่ดกดื่น หน้าที่อันนี้เป็นสาระสำคัญของหน้าที่ตำรวจโดยตรง

ในเรื่องการป้องกันการกระทำผิดทางอาญานั้น ก็คือต้องสนใจสอดส่องเฝ้าคอยรักษาความสงบเรียบร้อยในเวลามีคนชุมนุมกัน รักษาความสงบในเวลามีงานมหรสพหรือในฤดูเทศกาล การเดินตรวจท้องที่แม้จะไม่สู้สำคัญเท่าใดนักสำหรับในเมือง เพราะมีชุมชนอยู่หนาแน่นไฟฟ้าสว่างไสวซึ่งแตกต่างกว่าหัวเมืองและชนบท จึงอาจทำได้โดยยาก เพราะท้องที่กว้างขวาง การคมนาคมไม่สู้ดีและเจ้าหน้าที่ตำรวจก็มีน้อย การเดินตรวจท้องที่หรือเดินยามของตำรวจนั้น หากสามารถทำได้ก็ย่อมจะทำความอุ่นใจให้แก่ประชาชนเพราะทุกๆก้าวที่ตำรวจยามเหยียบพื้นดินในขณะเดินตรวจนั้นย่อมหมายความว่าคนร้ายกำลังก้าวถอยหนีออกห่างไกลไปทุกที ยิ่งกว่านั้นควรจะได้มีการแนะนำหรือประกาศให้ประชาชนรู้ถึงเล่ห์เหลี่ยมของผู้ร้าย ให้การศึกษาแก่ประชาชนโดยแนะนำอย่าให้ลืมเปิดประตูบ้านทิ้งไว้ ให้มั่นระมัดระวังในการเลือกจ้างคนใช้ในบ้านเพราะอาจเป็นผู้ร้ายหรือไส้ศึกในบ้านก็ได้ นอกจากนี้ตำรวจควรจะได้เอาใจใส่ช่วยเหลือสวัสดิภาพของคนโทษที่เพิ่งพ้นโทษมาแล้วโดยหาทางให้อยู่ดีกินดี มีงานทำเลี้ยงชีพโดยสุจริต ก็นับว่าเป็นวิธีการช่วยป้องกันอาชญากรรมได้ด้วยเหมือนกัน

การปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจที่ดีนั้นเป็นงานหนัก ท่านจะเห็นได้ว่าสถานีตำรวจเปิดทำการตลอด ๒๔ ชั่วโมง ไม่มีวันปิด ตำรวจหยุดเมื่อใดหรือตำรวจเลวลงเมื่อใด ผู้ร้ายก็จะกำเริบขึ้นเมื่อนั้น การปฏิบัติงานของตำรวจมีข้อยุ่งยากเป็นอุปสรรคหลายอย่างที่ทำไม่ได้ตามแผนการด้วยเหตุหลายประการคือ

(ก) คนกล่าวหาตำรวจกินสินบนหรือคอรัปชั่น ซึ่งอาจเป็นความจริงก็มีหรือเป็นการใส่ร้ายจากผู้ที่เกลียดชังตำรวจก็มี ทั้งนี้เพราะงานของตำรวจมีอำนาจหน้าที่การงานกว้างขวาง ใช้แต่พระเดชเป็นส่วนมาก จึงเปิดโอกาสให้มีช่องทางให้ทำได้ จึงทำให้ประชาชนเชื่อถือตำรวจน้อยลงไป

(ข) ตำรวจบางคนทำการจับกุมโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย เช่นแกล้งจับเพื่อตบหรือรีดเอาทรัพย์หรือสินบน

(ค) ตำรวจกับผู้ร้ายหากินร่วมกัน รวมทั้งการเป็นสมุนหรือเครื่องมือของนักการเมืองชั้นเลว ๆ ด้วย

(ง) มีการทารุณกรรมหรือที่เรียกว่า "ซ้อม"

นอกจากข้อยุ่งยากดังกล่าวแล้วนี้ในการปฏิบัติงานยังมีข้อขัดข้องอีกหลายประการซึ่งจะกล่าวแต่หัวข้อสั้น ๆ ดังนี้

(๑) ตำรวจมีแผนการอย่างไร บางครั้งก็ปฏิบัติไม่ได้เพราะมีการเมืองเข้าไปแทรกแซงขัดขวาง เช่นในบ้านเราเป็นตัวอย่างเรื่องการควบคุมการจราจรของจักรยาน ๓ ล้อเพื่อความสะดวกในการสัญจรไปมา ตำรวจห้ามจอดรถหรือเข้าไปในถนนบางสายซึ่งคับแคบ แต่พอถูกพวกจักรยาน ๓ ล้อเดินขบวน ในที่สุดตำรวจทำไปไม่ได้ ฯลฯ

ในสหรัฐอเมริกามีตำราอาชญาวิทยาหลายเล่มยืนยันว่าตำรวจเป็นเครื่องมือของนักการเมือง คือการเมืองเข้าไปบงการในวงการตำรวจอยู่มาก

(๒) ระเบียบวิธีพิจารณาความยังล้าสมัย เพราะเมื่อตำรวจจับกุมใครมาแล้วต้องฟ้องศาล ศาลก็ดำเนินการพิจารณาไปตามกฎหมาย ซึ่งตามวิธีการของศาลแม้จะแก้ไขสักเท่าใดก็ยังเยิ่นเย้ออยู่ ถ้า

หากจำต้องนึกถึงคู่ความทั้งสองฝ่าย กล่าวคือต้องคุ้มครองรักษาประโยชน์ในด้านความยุติธรรมทุกฝ่าย ถ้าหากจะทำโดยรวดเร็วทันใจก็ต้องมีการเสียประโยชน์หรือไม่ได้รับความเป็นธรรมฝ่ายหนึ่ง บางทีจะกลายเป็นเผด็จการไป ตำรวจจึงยุ่งยากในข้อนี้

(๓) ตำรวจมีงานอย่างอื่นสารพัดนับวันก็ยิ่งจะมากและเพิ่มขึ้นทุกวัน ดังในทุกวันนี้ภายหลังที่มีพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวง ฯ ขึ้นแล้ว ตำรวจต้องจับเอง สอบสวนเอง และผดุงครรภ์หรือตามไปว่าคดีเองอีกด้วยทั้ง ๆ ที่มีตัวเจ้าพนักงานอยู่โดยจำกัด งบประมาณก็ไม่เพียงพอกับปริมาณของงาน งานที่ทำไปจึงมักขาดความรอบคอบ หรือดุด่วงไปโดยสมบูรณ์ ดังจะเห็นได้งานของสถานีตำรวจก็ต้องทำ ยามก็ต้องอยู่ ผีกหัดก็ต้องผีก แล้วยังมีการอบรมพิเศษ พังปาฐกถาพิเศษระดมไปเฝ้างานจร เช่นขบวนแห่หรืองานพิเศษตามสถานที่ต่าง ๆ พอว่างเข้าก็ต้อง ออกสืบสวน ติดตามคดีที่ค้างหรือความเคลื่อนไหวของผู้ร้ายบางคน ฯลฯ

(๔) ตำรวจทำงานแบ่งเป็นเขต ๆ หากผู้ร้ายหนีข้ามไปเขตอื่นการติดตามก็ยากลำบากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีเหตุคับขันในเรื่องการประสานงานกัน

(๕) ประชาชนส่วนมากไม่ร่วมมือกับตำรวจ อาจเป็นเพราะเกรงตำรวจหรือมิฉะนั้นก็เป็นพวกรักความสบาย ธุระไม่ใช่ ตำรวจจึงควรทำตัวให้เป็นที่รักใคร่เชื่อถือของประชาชนหรือมิฉะนั้นการที่ประชาชนไม่ยอมร่วมมือก็เพราะไม่เห็นชอบกับกฎหมายที่ออกมาใช้บังคับต่อประชาชน

(๖) การคมนาคมในสมัยนี้สะดวกสบาย จึงเกิดความลับสน

ในกลุ่มชุมชนเพราะปนเปกันโดยมีคนหลายชาติหลายภาษาและหลายชั้นอยู่ร่วมกัน ออกไปอยู่อื่นบ้างถ่ายมาเทไป เป็นช่องทางให้คนร้ายหลบซ่อนหรือหลบหลีกการจับกุมได้ง่าย

(๗) การเลือกบุคคลเป็นตำรวจควรจะกวดขันพิถีพิถัน ควรเลือกคนที่มีความรู้ ขณะเดียวกันเงินก็ต้องดีด้วยมิฉะนั้นหาคนดีได้ยาก การแต่งตั้ง การเสนอความดีความชอบ ก็ควรกวดขัน ตำรวจควรศึกษาวิทยาการและเพิ่มเติมความรู้ให้ทันสมัยและเหตุการณ์เรื่อย ๆ ไป ข้อสำคัญไม่ควรจะให้มีการแตกแยกกันในวงการตำรวจ ควรมีตำรวจอาชีพหรือตำรวจประชาชนแต่ประเภทเดียวไม่ควรให้มีการแก่งแย่งกันในวงการตำรวจ

(๘) การหาช่องทางที่จะให้ตำรวจได้ตระเวนตรวจท้องที่ให้ถี่ขึ้นย่อมเป็นการป้องกันเหตุร้ายได้ทางหนึ่ง

(๙) ตำรวจควรมีอาวุธและเครื่องมือให้ทันสมัยและต้องดีกว่าของคนร้าย แต่ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่าจะต้องมีกองบิน รถถัง รถเกราะ ฯลฯ มิฉะนั้นจะกลายเป็นกองทัพไป เพราะผู้ร้ายไม่มีกองทัพจนถึงกับจะต่อสู้เจ้าพนักงานถึงขนาดนั้น ทั้งนี้เพราะถ้าเหลือความสามารถของตำรวจแล้วก็อาจร้องขอให้ทางทหารช่วยเหลือปราบปรามได้

(๑๐) วิทยาการตำรวจคือ การจับผู้ร้ายโดยนำวิชาการหรือวิทยาศาสตร์เข้าช่วยในการสอบสวนหาเงื่อนงำ เพื่อเป็นหลักฐานพิสูจน์ต่อศาล แต่ก็เป็นเพียงพยานพฤติเหตุและแวดล้อมเท่านั้น เช่นตรวจรอยพิมพ์มือ กระสุนปืน รอยเท้า รอยทางรถยนต์ ส่วนระบอบสายลับนั้นหากว่าจะเลิกเสียทีเดียวก็เห็นว่าจะขาดหลักฐานในทางพยานบุคคลไปอย่างหนึ่ง แต่เห็นว่าควรจะใช้ความสามารถคัดเลือกสายลับที่ดี ๆ มีศีลธรรมดี

ก็จะได้ผลดียิ่งขึ้น เพื่อประกอบกันหลายทาง แต่มิใช่ด้วยวิธีการเลียงอันรุพาดไว้เป็นสายอย่างที่เคยทำกันมา นอกจากนี้มีระบอบทะเบียนต่าง ๆ เช่นทะเบียนคน วัดส่วนสูง น้ำหนัก ตามแบบของ "Bertillon"

(๑๑) แผนประทุษกรรมของผู้ร้ายมีแบบต่าง ๆ กัน และโดยมากผู้ร้ายที่ถนัดอย่างไหนก็มักจะทำแบบนั้น เจ้าหน้าที่ตำรวจ จึงควรได้ทำแบบประทุษกรรมของผู้ร้ายเก็บไว้ แผนประทุษกรรมนี้เรียกว่า "Modus Operandi"

ฯลฯ

ข้อบกพร่องและข้อยุ่งยากต่าง ๆ เกี่ยวแก่การกระทำของตำรวจดังกล่าวแล้วนั้น เพื่อป้องกันการใช้อำนาจเกินขอบเขตของพนักงานตำรวจ การจัดตั้งศาลแขวง ฯ จึงเป็นของจำเป็นเพราะเป็นการจำกัดอำนาจแก่ตุลาการของตำรวจชั้นเดียว ประชาชนจะได้หายความหวาดกลัว ซึ่งขณะนี้ในประเทศเรากำลังขมักเขม้นจัดตั้งให้มีมากที่สุดเท่าที่จะทำได้อยู่แล้ว

(เรื่องเกี่ยวกับตำรวจยังมีอีกมาก เช่น การแบ่งงานในด้านตำรวจ หากสนใจขอให้อ่านตำราอาชญาวิทยาและทัณฑวิทยาของศาสตราจารย์ Gillin และ Encyclopedia of Criminology ในหัวข้อที่ว่าด้วย Police Administration โดย John D. Holstrom, Chief of Police, Berkeley, California)

(๒) <u>อัยการ</u> หน้าที่เกี่ยวแก่อาชญากรรม ถัดจากตำรวจขึ้นมาก็คืออัยการ (Public Prosecutor) พูดให้เข้าใจง่ายก็คือทนายของแผ่นดิน ทำหน้าที่เป็นโจทก์ฟ้องในนามของรัฐบาล เกี่ยวแก่คดีอาญา และคดีแพ่งบางประเภท ในบางครั้งก็เป็นทนายแก้ต่างกรมกองหรือเจ้าหน้าที่ของ

รัฐบาลในทางอาญาบ้างและทางแพ่งบ้างตามที่กฎหมายให้อำนาจไว้

ในการฟ้องกล่าวโทษผู้กระทำผิดนั้น ใครควรจะเป็นผู้ฟ้องร้อง มีความเห็นเป็น ๒ ทาง ทางหนึ่งเห็นว่าควรเป็นหน้าที่ของรัฐฝ่ายเดียวที่จะฟ้องกล่าวโทษได้ ซึ่งเป็นความคิดเห็นของพวกภาคพื้นยุโรป เอกชนจะฟ้องได้แต่ในทางแพ่งเท่านั้น ส่วนอีกทางหนึ่งเป็นลัทธิทางฝ่ายอังกฤษ (Anglo - Saxon) ซึ่งถือว่าประชาชนทุกคนเป็นหน่วยหนึ่งของรัฐหรือสังคม ถ้ามีการกระทำผิดอาญาเกิดขึ้น ทุกคนก็ย่อมมีส่วนได้ส่วนเสียเกี่ยวข้องอยู่ด้วย จึงควรให้ทุกคนเป็นโจทก์ฟ้องความอาญาได้ ส่วนตามของไทยเรานั้นเดินสายกลาง กล่าวคือ อัยการฟ้องได้ถือเป็นหลักทั่วๆไป นอกนั้นถ้าเป็นเอกชนก็จะต้องปรากฏว่าเป็นผู้เสียหาย (ดูมาตรา ๒๘ และ ๒๙ วิ. อาญา) ส่วนศาลคดีเด็กฯ ห้ามมิให้ผู้เสียหายฟ้องเด็กหรือเยาวชน เว้นไว้แต่จะได้รับอนุญาตจาก ผู้อำนวยการสถานพินิจฯ หรือคณะกรรมการพินิจฯ ถ้าหากผู้อำนวยการ ฯลฯ ไม่อนุญาต ผู้เสียหายจะร้องต่อศาล ขอให้ศาลสั่งอนุญาตก็ได้ และในกรณีเช่นนี้ให้ศาลเรียกผู้อำนวยการ ฯลฯ มาสอบถามแล้วสั่งตามที่เห็นสมควร คำสั่งศาลที่ว่านี้ให้เป็นที่สุด (ดูมาตรา ๓๑ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน พุทธศักราช ๒๔๙๔)

เมื่อถือว่าอัยการก็เป็นเจ้าหน้าที่ฝ่ายหนึ่งในกระบวนการยุติธรรม (Judicial process) แล้ว อัยการก็ควรจะต้องมีความเป็นอิสระโดยสมควรแก่การปฏิบัติหน้าที่ ไม่ควรจะต้องให้อยู่ภายใต้อาณัติหรืออิทธิพลของฝ่ายบริหารโดยเด็ดขาด เพราะจะได้ใช้ดุลพินิจและความคิดเห็นของตนได้เพื่อเป็นการถ่วงหรือสำรวจงาน (Check) ในหน้าที่ของอีกฝ่ายหนึ่งได้เหมาะสมกว่า มิใช่ว่าจะเอาอะไรก็ว่าตามๆกันไป แต่การให้

อำนาจอิสระแก่อัยการเช่นนี้ จะต้องรำลึกไว้ด้วยว่า หากจะให้ใช้ได้เต็มที่เช่นเดียวกับ ทางศาลโดยมิพักต้อง พึ่งความคิดเห็น ทางด้านบริหารเอาเสียเลย ผลร้ายในทางการปกครองและนโยบายการเมืองก็ย่อมจะบังเกิดขึ้นได้เหมือนกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผิดนโยบายการปกครองของรัฐบาลในยุคนั้น

ว่าถึงฐานะของอัยการนั้น ในประเทศอังกฤษ อัยการอยู่ต่างหากเป็นองค์การอิสระ ไม่ขึ้นกับกระทรวงมหาดไทย (Home Office) มีรัฐมนตรีรับผิดชอบในหน้าที่ต่างหากซึ่งเรียกว่า "Attorney General" คือ รัฐมนตรีอัยการเป็นหัวหน้า คนรองลงมาเรียกว่า "Director of Public Prosecutor" คืออธิบดีอัยการซึ่งเป็นตำแหน่งประจำ การที่จะสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องก็สุดแล้วแต่รัฐมนตรีอัยการหรืออธิบดีอัยการ

ที่ว่าอัยการต้องมีอิสระพอสมควรและต้องทำด้วยความยุติธรรมนั้น หมายถึงความอิสระที่จะใช้ความวินิจฉัยด้วยตนเอง ไม่อยู่ใต้บังคับบัญชาหรืออาณัติใด ๆ ทางการเมือง ไม่เป็นพรรคไหน พวกใคร แต่ทั้งนี้ต้องสุดแล้วแต่วิธีการปกครองและระบอบของงานของแต่ละประเทศ เช่นอย่างของอังกฤษ อัยการแยกอยู่ต่างหาก ไม่เกี่ยวข้องกับเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจในทางจับกุม ไม่เหมือนกับของไทยเราซึ่งต้องขึ้นอยู่กับกระทรวงมหาดไทย แต่เดิมที่เรามีกรมอัยการ เท่าที่ค้นพบปรากฏว่าตั้งขึ้นเมื่อต้น ร.ศ. ๑๑๒ สังกัดกระทรวงยุติธรรมและถือว่าอัยการเป็นข้าราชการตุลาการและสับเปลี่ยนหน้าที่กันได้ ต่อมาเมื่อวันที่ ๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๖๕ กรมอัยการก็โอนจากกระทรวงยุติธรรมมาสังกัดกระทรวงมหาดไทย ตลอดมาจนบัดนี้ แต่เมื่อเร็ว ๆ นี้ก็เกิดมีความคิดเห็นจะให้โอนกรมอัยการกลับมาอยู่กับกระทรวงยุติธรรมอีกหรือมิฉะนั้นก็ควรจะ

เป็นกรมอิสระหรือขึ้นกับกรมตำรวจ ฯลฯ ซึ่งทั้งนี้ยังไม่ได้ตกลงกันว่าจะเอาอย่างไหนโดยแน่นอน จึงยังคงขึ้นอยู่กับกระทรวงมหาดไทยตามเดิม

ขอย้อนกล่าวเกี่ยวแก่อัยการของอังกฤษสักเล็กน้อย คือของอังกฤษ แม้จะมีตัวอธิบดีอัยการซึ่งถือว่าเป็นผู้แทนของประชาชนแท้ ๆ แต่ตัวอัยการไม่มีประจำเหมือนอย่างของเรา เวลามีคดีเกิดขึ้น อธิบดีอัยการก็จะว่าจ้างทนายความคนใดคนหนึ่งเป็นผู้ว่าคดีในนามของรัฐเป็นเฉพาะคดีไป ส่วนเวลาอื่น ๆ ทนายความผู้นั้นก็จะไปหากินเป็นทนายตามปกติเช่นทนายความทั้งหลายได้ ถึงแม้ว่าที่จริงแล้วก็เป็นการทุ่นหรือประหยัดงบประมาณของแผ่นดินที่ไม่ต้องจ้างอัยการเป็นประจำไว้ แต่ถ้าหากว่ามาตรฐานหรือจิตใจของทนายความในฐานะเช่นนี้ไม่สูงพอ ก็มีช่องทางคอรัปชั่นหรือล้มคดี เกิดความอยุติธรรมขึ้นได้เหมือนกัน

ส่วนในภาคพื้นยุโรปนั้น ส่วนมากอัยการต้องเป็นข้าราชการประจำเช่นอย่างของเรา และไม่ขึ้นกับกระทรวงมหาดไทย แต่ขึ้นอยู่กับกระทรวงยุติธรรม เช่นประเทศฝรั่งเศสเป็นต้น อัยการไม่มีหน้าที่เฉพาะแต่ในคดีอาญาเท่านั้น ในทางแพ่งก็ต้องนั่งอยู่ด้วยเสมอ ทั้งมีสิทธินั่งใกล้ ๆ ผู้พิพากษา เป็นแต่อยู่เฉลี่ย ๆ กันแต่คนละบัลลังก์เท่านั้น แต่พูดปรึกษาหารือกันใกล้ ๆ ได้เสมอ ฉะนั้นอัยการของฝรั่งเศสจึงมีฐานะต่างหากจากเอกชน และเวลาอัยการจะพูดกับศาลก็ต้องยืนแต่เวลาศาลพูดกับอัยการศาลไม่ต้องยืน การที่จะสั่งฟ้องหรือไม่จะต้องฟังความเห็นของศาลซึ่งมีหน้าที่ใต่สวนหลักฐานเบื้องต้นอันเป็นวิธีการพิเศษของฝรั่งเศส หรือบางทีก็ต้องฟังความเห็นของคณะกรรมการพิเศษคณะหนึ่ง ฯลฯ วิธีการและวิธีพิจารณาเกี่ยวกับอัยการของฝรั่งเศสนี้จึงไม่เหมือนกับของอังกฤษหรือของไทยเรา

ส่วนในสหรัฐอเมริกา อัยการนั้นต้องมีการเลือกตั้งโดยประชาชน วิธีนี้ย่อมจะหลีกเลี่ยงได้ยากที่จะไม่ให้อัยการที่ถูกเลือกตั้งเข้ามาจะไม่ให้อยู่ในอำนาจหรือเกรงใจพวกที่เลือกตั้งตนขึ้นมา ส่วนวิธีการอย่างอื่น ๆ นั้นก็คล้ายกับของอังกฤษ

(๓) ทนายความ เจ้าหน้าที่สำคัญของกระบวนการยุติธรรมอีกอย่างหนึ่งก็คือทนายความ คนโดยมากตลอดจนแม้แต่ตัวทนายความบางคนก็ยังเข้าใจผิด ไม่รู้ความสำคัญของอาชีพของตนเอง คงเข้าใจแต่เพียงว่า ถ้าเป็นผู้ทำหน้าที่แทนโจทก์หรือแทนจำเลย ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายไหนแล้วก็พยายามอย่างเดียวที่จะให้ชนะคดี โดยมิได้รำลึกถึงมารยาทของอาชีพศีลธรรมและความยุติธรรมของกลุ่มชุมชน ซึ่งทั้งนี้เป็นการเข้าใจผิดอย่างยิ่ง กล่าวตามความเป็นจริงและตามเจตนารมย์ของกระบวนการยุติธรรมแล้ว ทนายความมีบทบาทสำคัญไม่ยิ่งหย่อนกว่าผู้พิพากษาเลย ทนายความมีหน้าที่ช่วยเหลือคู่ความในศาล เกี่ยวแก่วิธีดำเนินคดีให้ถูกต้องตามระเบียบวิธีพิจารณา ช่วยรักษาส่วนได้ส่วนเสียของคู่ความในทางที่เป็นธรรม ช่วยค้นหาข้อเท็จจริงมาตีแผ่ให้แก่ศาลให้ตรงกับความเป็นจริง ในขณะเดียวกันก็ต้องช่วยเหลือผู้ที่ตนทำหน้าที่แทนนั้นให้ได้รับ ความเป็นธรรม จากหมู่คณะ หรือสังคมด้วย ตามที่ควรมีควรได้ การที่จะต้องมีทนายความช่วยเหลือคู่ความในศาลก็ด้วยเหตุที่การพิจารณาหรือวิธีการของศาลนั้นยุ่งยากซับซ้อน ยากแก่ราษฎรปกติสามัญที่ไม่ได้ศึกษามาทางนี้จะเข้าใจให้ถูกต้องได้ ด้วยเหตุนี้ทนายความจึงต้องเป็นผู้ที่มีความซื่อตรงต่อหน้าที่และดำเนินคดีแทนตัวความด้วยความสุจริต ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว ด้วยอุดมคตินั้น ในบางประเทศจึงถือกันว่าทนายความ ไม่ควรจะ ดำเนินคดีฟ้องร้อง เรียกค่าจ้าง จากลูกความ ผู้จ้าง

เพราะถือว่าเป็นอาชีพสูง และมีเกียรติเช่นเดียวกับทรรศนะคติของนายแพทย์ หากทนายความผู้ใดประพฤติตนไม่สมเกียรติของอาชีพ ก็จะถูกกล่าวหาเป็นคดีมารยาททนายความ ซึ่งคณะกรรมการสอดส่องมารยาททนายความของสำนักงานเนติบัณฑิตยสภาของแต่ละประเทศ จะเป็นผู้พิจารณาสั่งลบชื่อเสียจากทะเบียนทนายความ หรืองดว่าความโดยมีกำหนดระยะเวลาสุดแล้วแต่กรณี ซึ่งนับเป็นระเบียบปฏิบัติในทุกประเทศที่มีเนติบัณฑิตยสภาหรือสมาคมทนายความ เช่นในประเทศญี่ปุ่นทำกันอยู่ในขณะนี้

สำหรับประเทศไทยเราแต่เดิมไม่ยอมให้มีทนายความช่วยว่าต่างแก้ต่างเมื่อเป็นคดีของผู้ใดผู้นั้นก็ต้องดำเนินคดี แต่ด้วยเหตุว่าพิธีการในศาลยิ่งยุ่งยากขึ้นทุกวัน จึงได้มีกฎหมายบัญญัติอนุญาตให้มีทนายความช่วยว่าต่างแก้ต่างได้

ในต่างประเทศ เช่นประเทศอังกฤษ ทนายความแบ่งออกเป็น ๒ ชนิด คือพวกที่เรียกว่า Solicitor อย่างหนึ่ง กับพวก Barrister อีกอย่างหนึ่ง ทั้ง ๒ อย่างนี้แม้จะมีอาชีพเกี่ยวแก่คดีความก็ดี แต่ก็ศึกษามาคนละสำนัก พวก Solicitor จะเป็นพวกที่ช่วยเตรียมคดีในเบื้องต้นให้พวก Barrister เพื่อจะไปว่าความในศาล ส่วนคดีในทางแพ่งเช่นร่างสัญญาหรือทำนิติกรรมต่าง ๆ นั้น เป็นหน้าที่ของพวก Solicitor โดยตรง ทั้งสองอาชีพนี้จะแย่งกันไม่ได้เพราะมีกฎหมายบังคับไว้ซึ่งผิดกันกับของไทยเรา ที่เรียกว่าทนายความหรือหมอความนั้นทำหน้าทั้ง Solicitor และ Barrister ด้วย และแม้รับจ้างทวงหนี้และเก็บค่าเช่าห้องก็เคยมีทำกัน จึงยังไม่เป็นระเบียบ

สำหรับทางฝรั่งเศสก็แบ่งเป็น ๒ พวกเหมือนกัน เรียกว่า Avoué

กับ Advocat พวก Avoué ในส่วนที่เกี่ยวกับทางอาญานั้นเป็นทนายความหรือตัวแทนคู่ความในศาลตำรวจ ศาลชั้นต้น หรือศาลชั้นกลาง ส่วน Advocat นั้นมีหน้าที่กว้างขวางกว่า เป็นทั้งทนายความและที่ปรึกษาในชั้นศาลไหนก็ได้ แต่โดยมากมักในชั้นศาลสูง แต่อาจทำงานร่วมกันกับ Avoué ติดต่อกันไปจนเสร็จคดี

ส่วนในสหรัฐอเมริกานั้นมีทนายความชนิดแบบหนึ่ง เรียกว่า "Public Defender" คือเป็นผู้แก้ต่างให้แก่ประชาชน ในเมื่อผู้ต้องหาไม่สามารถหาทนายความแก้ต่างได้ วิธีนี้เพิ่งจะเริ่มต้นมีในสหรัฐอเมริกาเมื่อ ค.ศ. ๑๙๑๕ ในเมือง Los Angeles ต่อจากนั้นมาก็มีอีกพวกหนึ่งเรียกว่า "Volunteer Defender" ซึ่งเริ่มก่อตั้งขึ้นในมหานครนิวยอร์คเมื่อ ค.ศ. ๑๙๑๗ อันเป็นผลริเริ่มจากแนวความคิดของสมาชิกเนติบัณฑิตยสภา

ความจริงทั้งสองอย่างนี้มิใช่วิธีใหม่เลย เคยเริ่มทำกันในประเทศเสปญเมื่อประมาณศตวรรษที่ ๑๕ ประเทศอาเยนตินเอาแบบอย่างไปใช้ใน ค.ศ. ๑๙๘๖ แล้วต่อมาก็เลยแพร่หลายไปยังประเทศฮังการี นอรเวย์ เนเธอแลนด์ เบลเยี่ยม เดนมาร์ค และเมกซิโก (ทั้งสองอย่างนี้หากต้องการทราบรายละเอียดให้ดูหนังสือชื่อ New Horizon in Criminology โดย Barnes and Teeters)

ในเรื่องการหาทนายให้นี้ นอกจากสองอย่างนี้แล้ว ในขณะนี้ทราบว่าในสหรัฐอเมริกายังได้เพิ่มวิธีการที่เรียกว่า "Legal Aids" ให้แก่คนยากจนซึ่งร้องขอความช่วยเหลือ โดยในมหาวิทยาลัยบางแห่ง เช่นในมหาวิทยาลัย Harvard ในสหรัฐอเมริกา เขาจัดไว้เป็นแผนกหนึ่งสำหรับนักศึกษากฎหมาย ให้อยู่ในความควบคุมของอาจารย์ซึ่งจะเป็น

ผู้แนะนำแล้วก็นำไปสอนว่าความในศาลเป็นการศึกษาไปด้วย และในขณะเดียวกันก็ได้ทำประโยชน์ให้แก่ตัวความผู้ยากจน ทั้งนี้ท่านย่อมทราบดีแล้วว่า การศึกษากฎหมายในมหาวิทยาลัยในห้องเรียนนั้นอย่างหนึ่ง การศึกษาเกี่ยวแก่การว่าความหรือเล่ห์เหลี่ยมในการว่าคดีนั้นเป็นคนละอย่าง ซึ่งต้องการความชำนาญที่ได้เห็นมามากเป็นข้อสำคัญบางอย่างสอนกันไม่ได้ก็มี นอกจากจะมีความเฉลียวฉลาดในตัวเอง

ในประเทศเราขณะนี้การช่วยเหลือตัวความที่ยากจนในคดีอาญาก็ดีและการหาที่ปรึกษาในศาลเด็กให้แก่เด็กผู้ต้องหาก็ดี ศาลเป็นผู้ขอแรงทนายความให้และรัฐบาลเป็นฝ่ายออกค่าบำรุงการในการว่าความนั้น นี่ว่าสำหรับส่วนคดีอาญา ส่วนในทางแพ่งนั้นสำนักเนติธรรมของสภาวัฒนธรรมก็ได้เคยให้ความช่วยเหลือแก่ตัวความผู้ยากจนก็มีมากรายเหมือนกัน แต่เป็นในทางแพ่งเป็นส่วนใหญ่

(๔) <u>ศาล และศาลคดีเด็ก</u> ศาลเป็นสถาบันแห่งหนึ่งที่จะประสิทธิประสาทความยุติธรรมให้แก่ปวงชน โดยมิได้เลือกชั้นวรรณะหรือศาสนา ฯลฯ ตามประวัติศาสตร์ก็ปรากฏว่ามีมานานแล้วตั้งแต่มนุษย์รวมกันอยู่เป็นหมู่เป็นพวก จึงต้องมีบุคคลคนหนึ่ง ทำหน้าที่เป็นผู้ชี้ขาดข้อโต้เถียงหรือข้อพิพาทที่อาจจะมีขึ้นในกลุ่มชุมชนนั้น ในสมัยโบราณก็มักจะเป็นหัวหน้าชนเผ่าใดเผ่าหนึ่งหรือประมุขของชาติหรือหัวหน้าในทางศาสนา ในสมัยต่อมาอำนาจชี้ขาดตัดสินนี้จึงได้กลายมาเป็นส่วนหนึ่งของอำนาจอธิปไตยซึ่งจัดทำโดยทางตุลาการ ในส่วนที่เกี่ยวแก่การกระทำผิดในทางอาญา ศาลจึงเป็นองค์การที่จะชี้ขาดความผิดถูกของผู้ร้ายหรือผู้กระทำผิดโดยแบ่งเป็นศาลต่าง ๆ กัน เช่นศาลแพ่ง ศาลอาญาและศาลแขวง ฯ กล่าวโดยย่อ

วัตถุประสงค์อันเป็นความสำคัญของศาลคือ

(ก) แก้ไขความเสียหาย เช่นอาจมีการละเมิดเกิดขึ้น ศาลก็จะเป็นผู้ชี้ขาดว่าใครผิด และกำหนดค่าเสียหายเพื่อชดใช้ให้อีกฝ่ายหนึ่ง

(ข) ลงโทษฝ่ายที่กระทำผิดในด้านอาญา ก็จะลงโทษไปตามตัวบทกฎหมาย เช่น โทษปรับ จำคุก ประหารชีวิต

(ค) คุ้มครองป้องกันผู้บริสุทธิ์ เป็นต้นว่าใครถูกกล่าวหาโดยไม่มีความผิดแล้ว ศาลก็จะพิพากษาปล่อยตัวไป กล่าวคือ ให้ประชาชนมีความปลอดภัยทั้งในส่วนร่างกายและทรัพย์สิน

(ง) ประสานงานกับด้านสังคม ในที่นี้หมายถึงด้านทฤษฎีในทางทัณฑวิทยา กล่าวคือ การที่มีผู้กระทำผิดอาญาขึ้นก็จำต้องให้การบำบัดหรือจะเรียกว่าลงโทษก็สุดแล้วแต่อุดมคติหรือทรรศนะของสังคมแต่ละกลุ่ม ซึ่งในบางแห่งก็จะเกิดมีสถานชำนัญในลักษณะต่าง ๆ เพื่อให้ความช่วยเหลือ ศาลก็จำต้องพิจารณาให้เหมาะสมว่าจะควรให้การบำบัดอย่างใด แค่ไหน เพื่อให้เข้ากับทรรศนะคติในด้านความยุติธรรมของสังคม กล่าวคือ Social justice ซึ่งไม่เหมือนกับความยุติธรรมในด้านกฎหมาย Legal justice หรือ Judicial justice

หน้าที่โดยทั่ว ๆ ไปของศาล

(ก) ควบคุมวิธีการพิจารณาให้เป็นไปตามระเบียบแบบแผนที่ตราไว้ในกฎหมาย

(ข) ควบคุมการใช้กฎหมายลักษณะพยานให้ถูกต้องตามที่วางไว้

(ค) ชี้ขาดในข้อกฎหมาย ว่าเรื่องนั้นมีหลักอย่างไร ฝ่ายใดถูก ฝ่ายใดผิด และต้องตัดสินด้วยความยุติธรรมและโดยเฉพาะอย่างยิ่ง

ดม
364
ส856 ค
น32 ฉ 2664

ในคดีอาญาต้องช่วยรักษาผลประโยชน์ของจำเลยเพื่อให้ได้รับความยุติธรรม

สำหรับ ศาลไทยเรานั้น ชี้ขาดได้ ทั้งในข้อเท็จจริง และในข้อกฎหมาย ซึ่งแตกต่างกับศาลในต่างประเทศบางแห่ง ซึ่งลูกขุน (Jury) หรือ (Assessors) เป็นฝ่ายชี้ขาดข้อเท็จจริง ส่วนข้อกฎหมายนั้นเป็นหน้าที่ของศาลที่จะชี้ขาด

ข้อขัดข้อง ที่ศาล (อาญา) จะดำเนินไปตามวัตถุประสงค์ไม่ได้ อันเป็นข้อที่ถูกครหา ก็คือ

(ก) อาจมีอำนาจทางการเมือง เข้ามาแทรกแซง ความข้อนี้เป็นปัญหาสำคัญ ถ้ามีอยู่แห่งใด แห่งนั้นก็จะขาดความยุติธรรมทางศาลไป ความอิสระในความคิดเห็นของศาลหรือของผู้พิพากษาก็จะหมดไป ความอิสระเช่นว่านี้ คือ การให้ความยุติธรรมแก่คู่ความ เช่นการลงโทษหรือการตัดสิน ก็อาจเอนเอียงไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเป็นอิสระนี้นอกจากดั่งได้กล่าวมาแล้ว การแต่งตั้ง การให้ความดีความชอบ การลงโทษหรือการถอดถอน ฯลฯ ผู้พิพากษา ควรจะมีองค์การอันหนึ่งต่างหาก ตั้งขึ้นเพื่อคุ้มครองอำนาจอิสระของผู้พิพากษา ไม่ควรขึ้นอยู่กับกระทรวงทบวงกรมแห่งใดแห่งหนึ่ง ของไทยเราขณะนี้ ศาลก็ขึ้นอยู่กับกระทรวงยุติธรรม แต่ผู้พิพากษาตุลาการขึ้นอยู่กับคณะกรรมการตุลาการ ซึ่งประกอบด้วย อธิบดีศาลชั้นผู้ใหญ่ และข้าราชการบำนาญ ซึ่งเคยเป็นตุลาการมาแล้ว รวมทั้งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมและปลัดกระทรวงยุติธรรมด้วย ฯลฯ ซึ่งแตกต่างกับของอังกฤษซึ่งมีความอิสระมากที่เดียว เป็นต้นว่า ในเรื่องเกี่ยวกับเงินเดือนของตุลาการนั้นประจำตำแหน่งสุดแล้วแต่ศาลชั้นไหน ไม่มีขึ้นลงประจำปี การจะ

ปลดถอดถอน ออกจาก ตำแหน่ง ก็ต้อง ได้รับ ความเห็นชอบจาก สภาต่าง สภาสูง รวมทั้งพระมหากษัตริย์ด้วย แม้แต่เกษียณอายุสำหรับตุลาการ-ผู้ใหญ่บางตำแหน่งก็ไม่มีและในบางตำแหน่งผู้พิพากษาอาจอยู่ในราชการได้จนถึงอายุ ๗๒ ปี ฯ ด้วยเหตุนี้ความยุติธรรมจากศาลอังกฤษจึงได้รับความยกย่องมาก ว่า ไม่มีอิทธิพลทางการเมืองเข้าไปแทรกแซงได้เลย แม้ถึงว่าตำแหน่งผู้พิพากษาผู้ใหญ่บางตำแหน่งจะเป็นการเมืองก็ตาม แต่เขาจัดแบ่งหน้าที่ได้ดี

(ข) ระเบียบวิธีพิจารณาในโรงศาลยุ่งยากซับซ้อนเสมอทำให้การพิจารณาความ ล่าช้าโดย ไม่จำเป็น หรือ บางอย่าง ก็ ล้าสมัย เช่น บางครั้งแทนที่จะให้ความยุติธรรมโดยเอาตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษ กลับเป็นการปลดปล่อยผู้กระทำผิดไปเพียงในแง่กฎหมาย เช่นฟ้องผิดวัน หรือบรรยายฟ้องไม่ถูกต้องขาดตกบกพร่อง ศาลก็ยกฟ้อง ฯลฯ เรื่องชนิดนี้หากมองในแง่ของ Judicial justice ก็นับว่าถูกต้อง แต่ถ้าหากพิจารณาในแง่ของ Social Justice ก็ดูเป็นว่าไม่ยุติธรรม แต่อย่างไรก็ดีความข้อนี้ก็ย่อมเป็นช่องทางให้โต้เถียงกันได้อยู่เสมอ การพิจารณาคดีในโรงศาล หากทำกันอย่างรวบรัดหละหลวมหรือรีบด่วนก็ย่อมจะขาดความรอบคอบไป อันเป็นช่องทางจะบังเกิดความไม่ยุติธรรมขึ้นได้เหมือนกัน การที่จะต้องไตร่ตรองและไคร่ครวญให้รอบคอบหลายๆ ชั้นจึงย่อมมีการล่าช้าเป็นธรรมดา ซึ่งการปฏิบัติอย่างใด ถ้าหากเป็นแต่เพียงวิธีการและสามารถที่จะแก้ไขได้แล้ว ก็ได้จัดทำกันอยู่เรื่อย ๆ ไป ในขณะนี้ เป็นต้นว่าเกี่ยวแก่วิธีการจดคำพยานในศาลไทยเรา ตราบใดที่ผู้พิพากษายังต้องเป็นผู้จดคำพยานด้วยตนเองอยู่แล้ว และคดีบางประเภทเกี่ยวกับข้อเท็จจริง ซึ่งไม่ยุติในศาลชั้นต้นได้แล้ว ก็คงจะต้องล่าช้า

อยู่นั้นเอง คู่ความต่างฝ่ายต่างก็ต้องพยายามให้ศาลจดข้อเท็จจริงให้ละเอียดมากที่สุดได้ก็ยิ่งดี จนในบางคดีปรากฏข้อความนอกประเด็นเป็นส่วนมากซึ่งนับว่าเป็นการทำให้เสียเวลาการพิจารณาไปโดยใช่เหตุ

(ค) แบบการของศาล (Judicial procedure) ซึ่งเป็นในรูปของเกมการกีฬาดังจะเห็นได้ว่า ใครดีใครได้ กล่าวคือ ฝ่ายใดหาข้อเท็จจริงที่ดีมาเสนอต่อศาล มีทนายความชั้นดีมีวาทศิลปมีเล่ห์เหลี่ยมในการดำเนินอรรถคดี ฝ่ายนั้นก็มีทางชนะคดี ผู้พิพากษาเป็นแต่เพียงผู้ตัดสินคอยเป่านกหวีดควบคุมให้เล่นกันให้ถูกต้องตามกติกาเท่านั้น วิธีนี้จึงเรียกว่า "Sporting Theory of justice" คำคำนี้ Dean Roscoe Pound แห่งมหาวิทยาลัยฮาวาร์ด เป็นผู้เริ่มตั้งชื่อขึ้นเมื่อคราวแสดงปาฐกถาที่เนติบัณฑิตยสภาแห่งสหรัฐอเมริกาใน ค.ศ. ๑๙๐๖ ท่านผู้นี้อธิบายว่าเป็นทฤษฎีการกีฬาในศาล คือสัญชาตญาณแห่งความเป็นธรรมในการเล่นกีฬาในศาลนั่นเอง และโดยทฤษฎีนี้แหละที่ฝังรากจนแน่นลงในอาชีพกฎหมายในสหรัฐอเมริกา จนพวกหมอกฎหมายส่วนมากเลยยึดมั่นเอาว่าเป็นหลักของกฎหมาย ฯลฯ ทฤษฎีแบบการศาลในประเทศไทยเราก็ยังใช้วิธีนี้อยู่ในทุกวันนี้

เมื่อพูดถึงแบบการของศาลนอกจากแบบที่กล่าวแล้วในข้างต้นก็ยังมี Bargain Theory of Justice ซึ่งคล้ายกับเป็นการต่อรองกันในศาลโดยถือเอาความสะดวกเป็นใหญ่ เช่นศาลถามจำเลยว่าต้องขังมาแล้วระหว่างการพิจารณา ๒๐ วัน หากศาลจะให้พ้นโทษไปในวันนี้จะเอาไหม? ถ้าจำเลยตกลงด้วย ศาลก็จะตัดสินปล่อยตัวไปในวันนั้น

นอกจากนี้ ยังมีอีกแบบหนึ่งซึ่งเรียกว่า "Cash register Theory of justice" ซึ่งเป็นการบังคับจำเลยให้จ่ายเงินค่าปรับแทน

การจำคุก คือ ยอมให้จำเลยเลือกเอา เช่น ให้เสียค่าปรับ ๑๐ เหรียญ มิฉะนั้นจะต้องถูกจำคุก ๒ วัน ให้เลือกเอาอย่างใดอย่างหนึ่ง ฯลฯ อย่างนี้เป็นตัวอย่าง

ทั้งสองแบบหลังที่กล่าวนี้ ทำกันมากที่ศาลในสหรัฐอเมริกา ส่วนในประเทศไทยเรานั้น เท่าที่ชีวิตในการเป็นผู้พิพากษาของผู้บรรยายได้เคยพบเห็นมา ในทางปฏิบัติแล้วไม่ใคร่ทำกัน แม้จะไม่มีกฎหมายห้ามไว้โดยเฉพาะก็ดี แต่เห็นกันว่าน่าจะเป็นการผืนใจจำเลยบางคนที่สุจริตให้จำต้องยอมรับสารภาพเพื่อตัดความรำคาญก็ได้

เรื่องการแต่งตั้งผู้พิพากษาหรือเกี่ยวกับตัวผู้พิพากษานั้น แต่ละประเทศก็มีวิธีการแต่งตั้ง และแยกประเภทผู้พิพากษา ไม่เหมือนกัน กล่าวโดยทั่ว ๆ ไปแล้ว มีผู้พิพากษาประจำอยู่ทุกศาลซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ประจำ และจะต้องสอบคัดเลือกโดยมีคุณสมบัติตามที่ได้กำหนดไว้ เช่น ในประเทศเราก็ต้องมีคุณสมบัติและความประพฤติดี อายุไม่ต่ำกว่า ๒๕ ปี และสอบคัดเลือกได้ตามหลักสูตรที่คณะกรรมการตุลาการจะได้กำหนดให้มีการสอบคัดเลือกเป็นครั้งคราวแล้วก็ให้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยผู้พิพากษาประมาณ ๑ ปี ต่อจากนั้นไปหากทางการเห็นว่าเป็นบุคคลที่เหมาะสม จึงจะแต่งตั้งให้เป็นตัวผู้พิพากษา ฯลฯ

ในประเทศอังกฤษก็มีวิธีการคัดเลือกจากทนายความชั้นอาวุโสที่ยังว่าความอยู่ ขึ้นเป็นผู้พิพากษาและจะดำรงตำแหน่งได้ตลอดเวลาที่ยังมีชื่อเสียง และ ความประพฤติดี จะถูกถอดถอนได้ ก็แต่สภาผู้แทนทั้งสองสภา ฯลฯ

ในสหรัฐอเมริกา ประมาณ ๓ ใน ๔ ของรัฐต่าง ๆ ใช้วิธีเลือกผู้พิพากษาโดยการเลือกตั้งจากประชาชน ส่วนรัฐนอกนั้นผู้ว่าราชการรัฐ

เป็นผู้เลือกหรือมีกฎหมายกำหนดไว้เป็นพิเศษ แต่มีความเห็นกันว่าการแต่งตั้งผู้พิพากษาให้ดำรงตำแหน่งระยะเวลานาน ๆ นั้นน่าจะได้ผลดีกว่าแต่กระนั้นก็อาจมีช่องทางที่ลำบาก โดยถ้าได้ผู้พิพากษาที่ไม่ดีพอหรือมิฉะนั้น พวกการเมืองอาจแต่งตั้งเอาพวกพ้องเข้าไปก็ได้ จึงมีทางเสียได้เหมือนกัน ยิ่งกว่านั้นสำหรับบางท่านถ้าหากอยู่นานเกินไปก็มักจะถือตัวมักจะมีความเห็นเกี่ยวแก่กฎหมายโดยเชื่อความคิดเห็นของตัวมากเกินไป แต่เพราะเหตุว่าเป็นผู้มีอาวุโสในหมู่คณะเหล่านั้นจึงมีผู้เห็นคล้อยตามซึ่งอาจจะเป็นผลเสียได้เหมือนกัน ด้วยเหตุนี้สำหรับผู้พิพากษาศาลสูงในสหรัฐอเมริกาจึงมีวาระที่ให้อยู่ในตำแหน่งนั้นคนละ ๘ ปี แล้วก็มีการเปลี่ยนแปลงหรือเลือกเข้ามาใหม่ นอกจากนี้เคยมีผู้ให้ความเห็นว่าการเลือกผู้พิพากษา ควรจะแต่งตั้งบุคคลชนคณะหนึ่งหรือองค์การอย่างหนึ่ง ซึ่งประกอบด้วยผู้พิพากษา ทนายความ และประชาชนคนภายนอกให้ช่วยกันเลือกรายชื่อผู้ที่มีคุณสมบัติสูงเหมาะสม เสนอผู้ว่าราชการจังหวัด เพื่อคัดเลือกอีกทอดหนึ่งและให้ดำรงตำแหน่งโดยไม่จำกัดเวลา ตราบใดที่ยังมีความประพฤติและชื่อเสียงดีอยู่ การแต่งตั้งผู้พิพากษาโดย การคัดเลือก อย่างที่ทำอยู่ในสหรัฐอเมริกาดังกล่าวแล้วในข้างต้น ปรากฏว่าในเมืองใหญ่ ๆ ผู้พิพากษามักจะตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของการเมืองแห่งท้องถิ่น ทั้งนี้เพราะผู้ที่จะได้รับเลือกเป็นผู้พิพากษานั้นย่อมต้องอาศัยเครื่องกลไกทางการเมือง จึงต้องมีความซื่อสัตย์ต่อทางการเมืองก่อนจะนึกถึงความยุติธรรมซึ่งเป็นเรื่องธรรมดา ฉะนั้นถ้าหากวิถีทางแห่งการเมืองมีการคอรัปชั่นกันอย่างหนัก ผู้พิพากษาก็มีวายที่จะมีส่วนแปดเปื้อนไปด้วยในฉายาทางร้ายและทุจริต นอกจากนี้การแต่งตั้งผู้พิพากษาโดย การเลือกตั้ง ยังเป็น การเสียเวลา และแรงงาน

ของผู้พิพากษาอีกด้วยในสมัยที่มีการเลือกตั้ง เพราะผู้พิพากษาเหล่านั้นต้องสละเวลาวิ่งออกหาเสียงเช่นเดียวกับบรรดาผู้แทนราษฎร ที่นำมากล่าวให้พ้นนี้เพื่อจะฝากแง่คิดในข้อนี้ไว้ด้วยเท่านั้น

นอกจากนี้ก็มีผู้พิพากษาอีกประเภทหนึ่ง ซึ่งตามความจริงแล้วมิใช่เป็นผู้พิพากษาอาชีพ เช่นอย่างในประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกา ซึ่งเรียกว่า Jury หรือลูกขุน หรือในบางประเทศก็มีที่เรียกว่า Assessors ซึ่งคล้ายกับคนกลาง พวกนี้มิได้เล่าเรียนกฎหมายมาโดยตรง แต่ก่อนในประเทศอังกฤษเคยแบ่งพวกลูกขุนเป็น ๒ ประเภท คือ Grand jury กับ Jury ธรรมดา เพื่อพิจารณาชี้ขาดในคดีอาญา ถ้าเป็นคดีเรื่องใหญ่บางประเภท ก็ใช้ Grand Jury แต่ในขณะนี้ได้เลิกเสียแล้ว คงยังเหลือแต่ลูกขุนธรรมดาอย่างเดียว แต่ก็มีหน้าที่ชี้ขาดในปัญหาข้อเท็จจริงอย่างเดียวเท่านั้น ประวัติของการมีลูกขุนนี้นมานี้ แต่เดิมในประเทศ-อังกฤษ อำนาจตัดสินความขึ้นอยู่กับพระเจ้าแผ่นดิน แต่ต่อมาคิดเห็นกันว่า การที่จะลงโทษบุคคลนั้น ควรจะให้ราษฎรชี้ขาดความผิดถูกกันเองโดยตั้งมา ๑๒ คน และเป็นบุคคลชั้นเดียวกันกับจำเลย ฉะนั้นเราจึงได้เห็น Tom, Dicken & Harry คือตามา ตาสา ตาสี อย่างของเราขึ้นไปนั่งพิจารณาในศาลอาญาของอังกฤษอยู่บ่อย ๆ

ในประเทศฝรั่งเศสและญี่ปุ่นก็ใช้เหมือนกัน ในสหรัฐอเมริกาที่ใช้อยู่ ก็เพราะเป็นประเพณีเดิมเมื่อครั้งพวกอังกฤษอพยพไปอยู่ New England แล้วก็เลยถือเป็นวิธีปฏิบัติตลอดมา

ในประเทศไทยเราสมัยโบราณ "ลูกขุน" นี้ เป็นคำตามกฎหมายเก่าดักษณะตระลาการ ตระลาการมีหน้าที่จะซักไซร้ไล่เลียงก่อนแล้วจึงส่งไปให้อีกพวกหนึ่ง คือพวกลูกขุน พวกลูกขุนก็เอาคำนวน

ไปดูแล้วจึงตัดสิน ฯลฯ ในประเทศเยอรมันนีก็มีผู้พิพากษาอีกประเภทหนึ่งซึ่งไม่เหมือนกับพวกลูกขุนซึ่งชำนาญแต่เฉพาะข้อเท็จจริงดังกล่าวแล้ว เขาเรียกว่า "Schöffen" คือคนธรรมดาเรานี่เอง เข้าไปนั่งร่วมกับผู้พิพากษาซึ่งออกความเห็นได้ทั้งในปัญหาข้อเท็จจริงและปัญหาข้อกฎหมายด้วยอย่างเช่นผู้พิพากษาสมทบในศาลคดีเด็กและเยาวชนกลางของไทยเราหรือที่กำลังจะนั่งพิจารณาในศาลแขวงที่กำลังตั้งขึ้นใหม่ ฯลฯ

ได้กล่าวเรื่องผู้พิพากษามายาวแล้ว จะขอย้ำเรื่องเกี่ยวกับการจัดตั้งศาลและองค์การศาลต่อไปว่าควรจะมีลักษณะและจุดประสงค์เช่นไร ข้อสำคัญควรจะมีจุดมุ่งหมายและลักษณะดังต่อไปนี้

(ก) จะต้องตั้งให้แพร่หลายโดยทั่วถึง อยู่ใกล้ ๆ กับกลุ่มชุมชน สะดวกแก่การไปมาและควรกระจายออกไปในจุดต่าง ๆ

(ข) จะต้องให้ความยุติธรรมโดยที่เรียกว่าราคาถูก ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีให้มากนัก คือให้ทุก ๆ คนมีโอกาสได้รับความเสมอภาคความยุติธรรมด้วยค่าใช้จ่ายที่น้อยที่สุด แต่ก็อย่าให้มีความยุติธรรมที่อาจซื้อขายกันได้ (Justice for sale) ฯลฯ

(ค) การที่จะไปหาความยุติธรรมจะต้องจัดให้เป็นไปโดยวิธีสะดวกและง่าย ไม่ควรให้มีพิธีซับซ้อนยุ่งยาก

(ง) ความยุติธรรมจะต้องให้ได้มาโดยรวดเร็ว ไม่ใช่พิจารณายืดยาดล่าช้าโดยไม่จำเป็น จนประชาชนลืมหมดแล้ว ไม่มีใครสนใจ หรือเช่นเป็นคดีลักทรัพย์ กว่าจะได้ของกลางมาก็ผุพังแตกหักเสียหายหมดแล้ว วิธีการทำนองนี้น่าจะถือว่า เป็นการปฏิเสธความยุติธรรม

(จ) ในประการสุดท้ายและสำคัญอย่างยิ่งก็คือ ศาลยุติ-

ธรรมจะต้องเป็นปราสาทแห่งความยุติธรรม ตัดสินด้วยความเที่ยงธรรม โดยไม่ลำเอียงหรือเห็นแก่หน้าผู้ใด ต้องให้เป็นสถานที่คล้ายร่มโพธิ์ร่มไทรอันเป็นที่พึ่งให้แก่ผู้ที่มาขอร้องความยุติธรรมอันเป็นที่พึ่งแหล่งสุดท้ายของเขา ถ้าเช่นนั้น อะไรเป็นหลักประกันได้ว่า ศาลจะตัดสินด้วยความเที่ยงธรรม หลักประกันในข้อนี้มีดังนี้

๑. การพิจารณาของศาลจะต้องทำโดยเปิดเผย ไม่ใช่ทำงุบงิบไม่ใช่ในความมืดหรือยังความหวาดกลัวให้แก่ผู้บริสุทธิ์

๒. คำสั่งหรือคำพิพากษาของศาลต้องมีเหตุผลแจ่มแจ้ง ฟังเข้าใจง่าย คือคำวินิจฉัยหรือข้อชี้ขาดในคดีนั้นเอง ต้องไม่กำกวม

๓. ศาลต้องมีอิสระในการใช้ความคิดความเห็นได้โดยถูกต้อง

๔. ความคิดเห็นนั้นจะต้องเป็นไปโดยเที่ยงธรรม โดยปราศจากอคติ แม้จะเป็นความคิดเห็นโดยผิดพลาด ก็ควรให้เป็นไปโดยทางสุจริต ซึ่งคู่ความอาจมีสิทธิอุทธรณ์ ฎีกา ได้ต่อไปตามลำดับชั้นของศาล

ในเรื่องเกี่ยวกับศาลในปัจจุบันนี้ วิทยาศาสตร์กำลังเจริญก้าวหน้าขึ้นจึงมักมีวิธีการบางประการที่นำมาใช้ประกอบกับการพิจารณา ปัญหามีว่า ศาลควรจะเชื่อถือเพียงใดนั้น ในข้อนี้มีผู้ให้ความเห็นโดยเฉพาะอย่างยิ่งนักอาชญาวิทยาเห็นว่าศาลนั้นได้ตั้งมาแต่โบราณนานแล้ว พวกผู้พิพากษามักเป็นหัวโบราณเก่าเกินสมัย ไม่ยอมเปลี่ยนแปลงความคิดเห็นอย่างใด เคยปฏิบัติและถือมาอย่างไรก็อยากจะทำอย่างนั้น จึงควรจะดัดแปลงแนวความคิดในขณะนี้เสียบ้าง ส่วนพวกที่มีความเห็นว่าไม่ควรเปลี่ยนแปลงนั้น ก็โดยถือว่า กฎหมายต้องแน่นอนคงที่ จะเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างอื่นไม่ได้ มิฉะนั้นจะหาหลักอะไรยึดมั่นให้แน่นอนหาได้ไม่ ฯลฯ

แต่อย่างไรก็ดี ทุกวันนี้วิทยาศาสตร์กำลังเจริญก้าวหน้าขึ้นไปทุกที แนวความคิดของสังคมก็เปลี่ยนแปลงไปทุกวันจนเราท่านเกือบจะตามไม่ทันอยู่แล้ว ผู้พิพากษาจึงควรจะได้เบิดหูเบิดตา หมั่นปรับปรุงตัวเองให้เข้ากับเหตุการณ์และวิทยาศาสตร์ เพราะเครื่องมือ เครื่องจักรกลใกในการใช้ประกอบการพิสูจน์ข้อเท็จจริงหรือการสอบสวนนั้นมีมากมายและทันสมัย จึงควรได้นำมาพิเคราะห์เข้ากับหลักฐานในรูปของคดีให้กว้างขวางยิ่งขึ้น เพื่อจับหาข้อเท็จจริงอันแน่นอน ก็มีทางที่จะทำได้ ส่วนที่จะวางหลักเกณฑ์ลงไปว่าอะไร เครื่องมือชนิดไหน จะต้องเชื่อถือเสมอไปนั้น เป็นการยาก และไม่น่าถือว่าเป็นวิธีที่ฉลาดอันควรจะทำอีกด้วย

ส่วนวิธีการทางด้านสังคมอย่างอื่น ๆ นั้น ศาลควรจะได้นำมาพิจารณาประกอบการวินิจฉัยด้วย เช่น เรื่องเกี่ยวกับชีวประวัติของบุคคล นิสัยใจคอหรือการตัดสินใจกระทำผิดในฉับพลัน หากไม่เป็นการขัดกับตัวบทกฎหมายที่มีห้ามไว้โดยชัดเจนแล้ว ถ้าได้นำมาพิจารณาโดยรอบคอบแล้ว ก็จะเป็น ประโยชน์ใน ด้านการปราบปราม และป้องกันการที่ศาลมุ่งหน้าแต่จะฟังว่า ทำผิดหรือไม่แต่ประการเดียวนั้นน่าจะไม่เพียงพอเสียแล้วในขณะนี้

เมื่อได้พูดถึงเรื่องศาล ก็ใคร่จะถือโอกาสชี้ให้เห็นความแตกต่างในทรรศนะของศาลสมัยเก่ากับสมัยปัจจุบันซึ่งทำอยู่บางประเทศในขณะนี้ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งก็มักจะเป็นศาลเกี่ยวแก่ศาลเด็กหรือครอบครัวซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันของบุคคลในสังคมทุกสังคม ศาลสมัยเก่าโดยมากนิยมถือกันว่ามีภาระที่สำคัญอยู่อย่างเดียวคือในด้านกฎหมาย (Judicial) มีหน้าที่จะต้องค้นหาข้อเท็จจริงให้ได้ ว่าเรื่องเป็นอย่างไร

หาตัวบทกฎหมายมาใช้ให้เหมาะสมแล้วก็ทำคำชี้ขาดตัดสินไป เช่นนี้ก็ถือว่าหมดหน้าที่ของศาลแล้ว ส่วนข้อที่ว่าจะมีอะไรเกิดขึ้นแก่ตัวคู่ความเช่นในด้านของการเงินหรือทรัพย์สมบัติในภายหลัง ถือว่าไม่ใช่ธุระของศาลแล้ว เพราะศาลได้ทำหน้าที่ในทางใช้กฎหมายหรือหน้าที่ตุลาการหมดแล้ว ฯลฯ แต่ในทุกวันนี้ในสังคมที่เจริญแล้ว ศาลมีหน้าที่สำคัญอยู่ ๒ ประการและถือว่าเป็นสิ่งสำคัญเสียด้วย กล่าวคือ ในประการแรกจะต้องเป็นเรื่องในด้านของกฎหมายและความยุติธรรมซึ่งจะต้องมาก่อนข้ออื่น ๆ แต่ก็ไม่ยุ่งยากหนักใจเท่ากับประการต่อไป เช่นศาลครอบครัวก็มีหน้าที่จะต้องชำระความเกี่ยวแก่ครอบครัว ไม่ใช่เรื่องเงิน ๆ ทอง ๆ เป็นเรื่องเกี่ยวและพาดพิงถึงสวัสดิการของเด็กเป็นส่วนใหญ่ และไม่ควรลืมว่าเด็กมิใช่ภาชนะสิ่งของ นอกจากตัวของเด็กแล้ว ก็ยังต้องคำนึงถึงแม่เด็ก ไม่ใช่เรื่องจำนำจำนองอะไรที่เกี่ยวกับส่วนตัวแม่ ทางด้านของพ่อก็เหมือนกัน มิใช่เรื่องเกียรติยศชื่อเสียงหรือโชคลาภของเขา ในด้านของพวกเมียๆก็มิใช่เรื่องว่าใครตายแล้วทำพินัยกรรมไว้หรือเปล่า ในด้านของผู้เป็นสามีก็มิใช่เรื่องบ้านช่องหรือเคหสถานที่อยู่ ในด้านของประชาชนทั่วๆไปก็ไม่จำกัดเฉพาะแต่ทรัพย์สมบัติเท่านั้น ฯลฯ สารสำคัญจึงอยู่ที่ว่า หลังจากตัดสินคดีนั้นแล้วหรือว่าก่อนหน้านั้นหรือระหว่างนั้น สวัสดิการของครอบครัวและเด็กในครอบครัวเหล่านั้นจะเป็นอย่างไรต่อไปอีก จึงเป็นเรื่องที่ศาลครอบครัวจะต้องสนใจและหาทางช่วยเหลือในด้านของศาลเท่าที่จะทำได้เพิ่มขึ้นอีก

ศาลคดีเด็ก ศาลคดีเด็กนี้ ส่วนใหญ่ก็ดำเนินการไปเช่นเดียวกับศาลผู้ใหญ่ธรรมดานั่นเอง แต่การที่มีความคิดเห็นแยกตั้งเป็นศาลเด็กขึ้นก็เพื่อจะไม่ให้เด็กไปปะปนกับผู้ต้องหาซึ่งเป็นผู้ใหญ่ นับตั้งแต่เวลาที่

ถูก จับกุม ตัว มา ใน ชั้นสอบสวน ตลอดจน การดำเนินคดี และ การลงโทษ ทั้งนี้เพราะเกรงว่า เด็กจะเอาอย่างผู้ใหญ่หรือเรียนแบบในความชั่วร้ายต่าง ๆ และในที่สุดก็จะทำให้เด็กเป็นคนดื้อด้าน ไม่มีความกระดากอายในการกระทำผิด ยิ่งกว่านี้ในทุกวันนี้ถือกันว่าการกระทำของเด็กหาใช่ความผิดร้ายแรงหรือชั่วร้ายไม่ เป็นแต่เพียงกิจกรรมหรือความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของเด็กอันถือได้ว่าเป็นการที่ปรับปรุงตัวให้เข้ากับสถานการณ์และสิ่งแวดล้อมไม่ได้โดยเหมาะสม ดังนั้นในต่างประเทศบางแห่งจึงถืออย่างเด็ดขาดว่า การกระทำของเด็กหรือเยาวชนหาใช่เป็นความผิดร้ายแรงอันควรจะพิพากษาเอาโทษไม่ หากแต่ว่าเป็นปัญหาในทางสังคมที่จะต้องช่วยเหลือเขาเท่านั้น

แนวความคิดในทางจัดตั้งศาลคดีเด็กเป็นครั้งแรกนั้น ในขณะนี้ก็ยังโต้เถียงกันอยู่ว่า ตั้งต้นใน จักรภพอังกฤษที่ แคนาดาก่อน หรือใน สหรัฐอเมริกาก่อน และแม้ในสหรัฐอเมริกาเองก็ดี ก็ยังโต้เถียงกันว่าตั้งต้นในรัฐ Colorado หรือ Illinois แต่ที่นับว่ารู้แน่ก็คือใน Denver, Colorado โดย Judge Ben Lindsey เมื่อประมาณ ค.ศ. ๑๘๙๙ ได้ริเริ่มศาลพิเศษเฉพาะเด็กอย่างจัดตั้งไม่เป็นทางการขึ้น (เพิ่งมีกฎหมายศาลเด็กเป็นทางการสำหรับรัฐโคโลราโดนี้ใน ค.ศ. ๑๙๐๓ ที่หลังรัฐอิลลินอยส์) แต่ต่อนั้นมาในปีเดียวกันนี้คือ ค.ศ. ๑๘๙๙ ก็มีศาลคดีเด็กเป็นทางการแห่งแรกขึ้นใน Chicago รัฐอิลลินอยส์ จาก ความคิด ริเริ่ม ในเดนเวอร์ แล้วก็แพร่หลายไปทุกรัฐและต่างก็ประกวดประขันกันในการให้บริการแก่เด็กว่ารัฐไหนจะทำได้ดีกว่ากันจนทุกวันนี้

สำหรับในประเทศไทยเรานั้นเพิ่งจะเริ่มต้นตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. ๒๔๙๔ ซึ่งมีศาลคดีเด็กขึ้นเป็นแห่งแรก

ในจังหวัดพระนครและธนบุรี พ.ศ. ๒๔๙๕ เพื่อเป็นการริเริ่ม คือศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง

หลักการอันเป็นสาระสำคัญของการจัดตั้งศาลเด็กก็คือ

(ก) ต้องจัดให้มีการพิจารณาคดีเด็กแยกออกต่างหากจากการพิจารณาของศาลธรรมดา และผู้ที่จะตั้งเป็นผู้พิพากษาในศาลคดีเด็กก็ควรจะต้องได้รับการอบรมหรือศึกษาเป็นพิเศษให้เหมาะสมแก่หน้าที่ด้วย

(ข) การดำเนินคดีหรือการเริ่มคดีไม่ควรจะเป็นทางการกล่าวคือ ไม่ควรตั้งต้นคดีด้วยหมายเรียกหรือหมายจับหรือเป็นฟ้องอย่างศาลผู้ใหญ่

(ค) ต้องให้มีบริการเกี่ยวกับการคุมประพฤติ ทั้งในด้านสืบเสาะประวัติความเป็นมาของเด็ก (investigation) และการติดตามดูแลความประพฤติของเด็กที่ศาลสั่งในภายหลังให้อยู่ในการคุมประพฤติ

(ง) แยกควบคุมไว้คนละแห่งกับผู้ใหญ่

(จ) ต้องมีทะเบียนหรือบันทึกพิเศษของศาลและของแผนกคุมประพฤติรวมทั้งทางด้านกฎหมายและสังคมด้วย

(ฉ) ต้องมีข้อกำหนดเกี่ยวแก่การตรวจร่างกายและจิตใจด้วย ในส่วนนี้จะเป็นฝ่ายทำหน้าที่ช่วยเหลือให้ความคิดเห็นแก่ผู้พิพากษาผู้พิจารณาคดีและเจ้าพนักงานคุมประพฤติซึ่งในทางปฏิบัติแล้วผู้พิพากษาหาจำต้องผูกพันที่จะต้องทำตามคำแนะนำหรือความเห็นของหมอและจิตแพทย์เสมอไปไม่

เรื่องอายุของเด็กและเยาวชนนั้น ทุกประเทศย่อมจะกำหนดไม่เหมือนกัน แม้แต่ในสหรัฐอเมริกาเอง ต่างรัฐอายุของเยาวชนก็มัก

แตกต่างกันไปโดยมาก สำหรับศาลของไทยเรานั้น กำหนดอายุระหว่าง ๗–๑๕ เรียกว่าเด็ก ๑๕–๑๘ ถือว่าเป็นเยาวชน เว้นไว้แต่จะได้บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส นอกจากนี้ก็มีเงื่อนไขบางประการที่ให้อำนาจศาลคดีเด็กชำระบุคคลบางประเภท ซึ่งแม้ว่าจะมีอายุเกิน ๑๘ ปีแล้ว แต่ยังไม่ถึง ๒๐ ปี หากมีร่างกายหรือจิตใจที่มีสภาพเช่นเดียวกับเยาวชน ศาลอาจจะสั่งให้โอนจากศาลธรรมดาไปพิจารณาในศาลคดีเด็กและเยาวชนที่มีอำนาจก็ได้ (ดูพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. ๒๔๙๔ มาตรา ๙)

ส่วนผู้พิพากษานั้น ว่าโดยทั่ว ๆ ไปแล้ว ถือหลักความเหมาะสมเป็นเกณฑ์ เช่นว่าเป็นผู้สนใจในเรื่องเด็ก สนใจในทางวิชาอาชญาวิทยา หรือเป็นคนสูงอายุแล้ว ส่วนมากมักจะเป็นผู้หญิง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในศาลคดีเด็กของไทยเรามีความแตกต่างไปจากศาลเด็กแห่งอื่นคือนอกจากมีผู้พิพากษาประจำซึ่งเป็นผู้พิพากษาอาวุโสแล้ว ยังมีผู้พิพากษาอีกประเภทหนึ่งเป็นผู้พิพากษาสมทบ ซึ่งจะต้องมีคุณสมบัติเป็นพิเศษตามที่คณะกรรมการตุลาการจะได้วางกฎเกณฑ์ในการคัดเลือกไว้ ส่วนองค์คณะในศาลไทยนั้นต้องมีผู้พิพากษาประจำไม่น้อยกว่า ๒ คน และผู้พิพากษาสมทบอีก ๒ คน ซึ่งอย่างน้อยต้องเป็นสตรี ๑ คน จึงจะเป็นองค์คณะพิจารณาพิพากษาคดีได้เต็มอำนาจศาล (ดูมาตรา ๑๗ และ ๑๙ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชน พ.ศ. ๒๔๙๔)

หากกล่าวให้สั้นและเพื่อเข้าใจง่าย ศาลเด็กแบ่งเป็นฝ่ายตุลาการและฝ่ายธุรการ กล่าวคือ ทางด้านสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก (Observation & Protection Centre) อันเป็นเครื่องมือสำคัญของศาลเด็ก เช่นมีการคุมประพฤติและสถานฝึกและอบรม (Training School หรือ

Approved School) ซึ่งอาจแบ่งแยกเป็นสถานแรกรับ Detention Home หรือ Remand Home (หญิงหรือชาย) สถานฝึกและอบรมซึ่งทางอังกฤษใช้คำว่า Approved School (หญิงหรือชาย) คือพวกที่ศาลพิพากษาแล้ว นอกจากนี้ยังอาจมีสถานกักขัง (Annex of Training School) เพิ่มขึ้นคือเป็นที่ควบคุมเด็กหรือเยาวชนที่ศาลพิพากษาแล้ว แต่เห็นว่าจะส่งไปสถานฝึกและอบรมก็ไม่เหมาะเพราะเคยมาอยู่แล้ว แต่ครั้นจะส่งไปยังคุกตรางหรือเรือนจำก็จะรุนแรงเกินไป ดังนี้สถานที่กล่าวแล้วนี้จึงเป็นสถานที่กึ่งทางระหว่างสถานฝึกและอบรมกับคุกตรางนั่นเอง สำหรับเด็กที่พ้นจากการอบรมแล้วหากยังไม่มีที่ไปหรือยังไม่มีอาชีพ ก็จำต้องจัดให้พักอยู่ในสถานที่อีกแห่งหนึ่งซึ่งเรียกว่า "สถานเตรียมปล่อยและส่งเคราะห์ (Pre-parole and after care)"

นอกจากนี้ศาลคดีเด็กที่ทันสมัย โดยมากมักจะมีบริการพิเศษในด้านจิตแพทย์ คือ (Psychiatric Clinics) ซึ่งประกอบด้วยจิตแพทย์ นักจิตวิทยาและแพทย์ ให้ความคิดเห็นเพื่อช่วยเจ้าหน้าที่ของศาลในสาขาต่าง ๆ รวมทั้งผู้พิพากษาด้วย ส่วนมากศาลคดีเด็กที่สำคัญ ๆ มักจะมีสถานบริการพิเศษดังกล่าวนี้รวมอยู่ในศาลเด็กด้วยซึ่งไม่มีทุกศาลไป ศาลคดีเด็กและเยาวชนกลางของเราก็มีบริการพิเศษดังกล่าวนี้ปฏิบัติงานอยู่ด้วยเหมือนกัน

ในบางประเทศ ศาลคดีเด็กก็รวมเอาศาลครอบครัวเข้ามาชำระด้วย บางแห่งก็แยกกันเป็นคนละศาล แต่เท่าที่ได้เคยไปดูงานในต่างประเทศมาแล้ว ทราบว่า หากอยู่ในศาลเดียวกันย่อมจะได้ผลดีกว่า เพราะเรื่องของเด็กกับเรื่องครอบครัวเป็นเรื่องที่จะแยกจากกันโดยเด็ดขาดหาได้ไม่ ฉะนั้นจึงนิยมไว้อยู่แห่งเดียวกันเป็นเพียงแต่แบ่งแผนกกันเท่านั้น

ความจริงก็น่าจะได้ประโยชน์มากกว่าการแยกกันอยู่ ทั้งนี้จะเห็นได้ตามที่ได้ศึกษามาแล้วในข้างต้น ว่า เด็กไม่ดี โดยมากก็เพราะผู้ใหญ่ไม่ดี ไม่สนใจ ขาดการดูแล เด็กทำผิดส่วนมากมาจากครอบครัวที่เหลวแหลก หากพ่อแม่ หรือ ผู้ปกครอง อยู่ภายใต้ อำนาจของ ศาลเดียวกัน ผู้พิพากษาคณะเดียวกันแล้ว ย่อมจะมี อำนาจควบคุม และบังคับได้ ทั่วถึง และกวดขันได้ง่ายกว่า

(เรื่องเกี่ยวกับศาลคดีเด็กจะกล่าวสั้น ๆ เพียงเท่านี้ หากสนใจ ทราบรายละเอียดให้ดูคำอธิบายพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชนของผู้บรรยายซึ่งกรมตำรวจได้จัดพิมพ์ขึ้น คือเอกสารเผยแพร่ความรู้อันดับที่ ๓๘/๒๕๙๘)

(๕) <u>การคุมประพฤติ</u> (Probation) การคุมประพฤติเป็นวิธีการใหม่ของศาลเพิ่งมีมาได้ราว ๕๐ ปีมานี้ แต่ก่อนนี้เมื่อผู้ใดกระทำผิดก็จะต้องถูกจับตัวมาลงโทษให้สาสมกับความผิดเพื่อเป็นการทดแทนแก้แค้น เพราะถือกันว่าเป็นการทำร้ายหรือก่อความเดือดร้อนต่อสังคมโดยตรง เมื่อการลงโทษมีจุดมุ่งหมายไปในทางตอบแทนแก้แค้นแล้ว จึงไม่มีประโยชน์อะไรที่จะคิดผ่อนปรนปรานีต่อผู้กระทำผิด ฉะนั้นจึงปรากฏว่าคนใดที่ถูกคิดคุกมาแล้วจึงยากที่จะกลับเนื้อกลับตัวเป็นคนดีได้ นอกจากจะประพฤติชั่วร้ายหนักลงไปทุกที ด้วยเหตุนี้ในสมัยต่อมาจึงมีผู้คิดว่าทำอย่างเก่าเห็นจะไม่ถูกแน่ ไม่เป็นการช่วยเหลือผู้ที่กระทำผิดมาแล้วได้เลย ควรจะช่วยกันหาวิธีอบรมนิสัยจิตใจให้กลับตัวเสียใหม่ โดยให้มีผู้ควบคุมเป็นพี่เลี้ยง คอยช่วยเหลือ แนะนำ ทางความประพฤติ ในระหว่างระยะเวลานั้น ซึ่งนับว่าจะเป็นหนทางบ้องกันและปราบปรามได้อย่างหนึ่ง ทั้ง

จะเป็นการแก้ไขปรับปรุงตัวผู้กระทำผิดให้ดีขึ้นโดยไม่รู้สึกตัว การคุมประพฤตินี้ มาจากคำภาษาอังกฤษว่า "Probation" คือมาจากคำว่า "Proof" ซึ่งเป็นการพิสูจน์หรือค้นหา คือให้โอกาสผู้กระทำผิดได้พิสูจน์ตัวเองว่าจะกลับเนื้อกลับตัวเป็นคนดีต่อไปภายหน้า โดยยังไม่เอาตัวมาลงโทษในขณะนั้น การคุมประพฤติจึงหมายถึงวิธีการที่จะแก้ไขปรับปรุงตัวบุคคลที่กระทำผิดโดยทางปล่อยตัวไปด้วยความไว้วางใจว่าจะประพฤติตัวดีได้ภายใต้เงื่อนไขที่ศาลได้วางไว้ และให้อยู่ภายใต้การควบคุมแนะนำของพนักงานคุมประพฤติ นอกจากดังกล่าวแล้วก็ยังมีอีกวิธีหนึ่งเรียกว่า "Parole" ซึ่งแปลว่า "การพักการลงโทษ" กล่าวคือ ถ้าผู้กระทำผิดได้ไปต้องโทษอยู่ชั่วระยะเวลาหนึ่งแล้ว แต่ในระหว่างนั้นได้แสดงให้เห็นว่ามีความประพฤติดีแล้ว ทางการราชทัณฑ์อาจขอให้ปล่อยตัวไปก่อนถึงกำหนดโทษได้โดยมีเงื่อนไขให้อยู่ในการคุมประพฤติเช่นเดียวกัน (หากสนใจในเรื่องเกี่ยวกับการพักการลงโทษนี้ให้อ่านหัวเรื่องอาชญาวิทยาว่าด้วยการพักลงโทษโดย ไชยณัต ชรพัฒนะ ในหนังสือดุลพาห นิตยสารกระทรวงยุติธรรม เล่ม ๖ ปีที่ ๔ ประจำเดือนมิถุนายน ๒๕๐๐)

สำหรับงานในด้านคุมประพฤตินี้ เจ้าพนักงานที่จะต้องมีขึ้นควบคู่กับการใช้วิธีการนี้ก็คือพนักงานคุมประพฤติ (Probation Officer) เจ้าพนักงานพวกนี้จะต้องมีความเชื่อว่า ความประพฤติของบุคคลนั้นเปลี่ยนแปลงได้ ถ้าไม่มีความเชื่อเช่นนี้แล้วก็เรียกว่าไม่ยอมรับแนวความคิดของวิธีการคุมประพฤติ ผู้นั้นก็ไม่เหมาะสมที่จะเป็นพนักงานคุมประพฤติ และหลักเบื้องต้นที่พนักงานคุมประพฤติควรจะถือเป็นประจำใจอยู่อย่างหนึ่งก็คือว่า ทุกขณะจะต้องคำนึงถึงหน้าที่ในการป้องกันสังคม

และหน้าที่ช่วยเหลือให้ผู้ที่อยู่ในการคุมประพฤติแก้ไขปรับปรุงตัวเองไปพร้อม ๆ กัน งานของพนักงานคุมประพฤติจึงต่างกับงานของเจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นพนักงานสังคมโดยทั่ว ๆ ไป อยู่หน่อย ที่พวกพนักงานสังคมธรรมดามีแต่หน้าที่ช่วยแท้ ๆ แต่อย่างเดียว โดยมิต้องคำนึงถึงหลักการป้องกันสังคมด้วย ที่ว่าต้องคำนึงในเรื่องเช่นนี้ เช่นว่าถ้าพนักงานคุมประพฤติมีความเห็นว่าผู้ถูกคุมประพฤติคนใด ตนจะคุมไว้ต่อไปมิได้ก็จะต้องนำตัวกลับมาให้ศาลจัดการในเรื่องละเมิดเงื่อนไขคุมประพฤติจะทอดทิ้งไว้ให้เป็นภัยต่อสังคมต่อไปไม่ได้ กล่าวคือ จะต้องวกกลับมาในด้านของการป้องกันสังคมในเมื่อจะแก้ไขรายตัวไม่ไหวแล้ว หรือว่าในการเลือกคัดว่ารายใดใช้วิธีการคุมประพฤติได้หรือไม่ ก็ต้องแสดงรายงานให้ศาลเห็นได้ถนัดว่ารายนั้น ๆ ถ้าปล่อยไปโดยใช้วิธีคุมประพฤติได้โดยไม่เป็นอันตรายต่อสังคม ดังนี้เป็นตัวอย่าง พนักงานคุมประพฤติจึงจะต้องฝึกฝนเป็นพิเศษเกี่ยวกับเทคนิคอยู่บ้าง ด้วยเหตุนี้ความชำนาญงานในด้านนี้จึงเป็นสิ่งสำคัญ ศาสตราจารย์ Glueck ได้เคยกล่าวชี้ให้เห็นผลดีผลเสียในเรื่องความยุติธรรมแบบคำนึงถึงลักษณะเฉพาะตัวบุคคล (Judicial Individualization) ไว้ว่า ความยุติธรรมแบบนี้จะต้องเป็นไปโดยมีแบบแผนที่ปราศจากการคาดคะเนหรือการเดา จึงจะไม่เป็นภัยต่อสังคมและไม่เป็นผลร้ายแก่ตัวผู้กระทำผิดเองอีกด้วย

การนำวิธีการคุมประพฤติมาใช้กับผู้ใหญ่ที่กระทำผิดนั้น ในปัจจุบันนี้ได้มีใช้อยู่ในสหรัฐอเมริกามากกว่าที่อื่น ๆ และประวัติของการริเริ่มวิธีนี้ก็ดังต้นมาจากสหรัฐอเมริกานั่นเอง โดยในปี ค.ศ. ๑๘๔๑ มีช่างทำรองเท้าในรัฐบอสตันผู้หนึ่งชื่อ John Augustus ได้ตกลงกับศาลขอรับเอาตัวผู้กระทำผิดวัยหนุ่มเกี่ยวกับเรื่องติดสุราไปจากศาลเพื่อดูแล

ความประพฤติ แทนที่จะให้รับโทษจำคุก ศาลก็ยอมให้ไปและปรากฏว่าได้ผลดี ต่อมาจึงได้มีการตราออกเป็นกฎหมายรับรู้ถึงวิธีการคุมประพฤติเช่นนี้ขึ้นในรัฐแมสซาจูเซ็ต และแพร่หลายต่อ ๆ ไปในรัฐอื่น ๆ เป็นลำดับตลอดถึงในยุโรปด้วย แต่อย่างไรก็ดีวิธีการคุมประพฤตินี้ได้แพร่หลายในด้านเด็กกระทำผิดยิ่งกว่าใช้กับผู้ใหญ่กระทำผิด และสำหรับเด็กนั้นจะมีการจัดให้พนักงานคุมประพฤติรายงานให้ศาลทราบตั้งแต่ก่อนเริ่มพิจารณาคดีว่าเด็กรายนั้นจะควรใช้วิธีการคุมประพฤติได้หรือไม่ จากผลของการสืบเสาะเรื่องราวเฉพาะตัวเด็กเป็นรายบุคคลของพนักงานคุมประพฤติ การสืบเสาะเช่นว่านี้เรียกว่าการสืบเสาะก่อนการพิจารณา (Pre-hearing investigation) ส่วนผู้ใหญ่นั้นศาลจะพิจารณาคดีไปก่อนต่อเมื่อได้ความว่ามีการกระทำผิดจริงและจะพิจารณาโทษ ถ้าเห็นว่าควรถามพนักงานคุมประพฤติก่อนว่า จะใช้วิธีคุมประพฤติสำหรับรายนั้นได้หรือไม่ ศาลจึงจะถามเพื่อให้พนักงานคุมประพฤติทำการสืบเสาะเรื่องราวเฉพาะตัวผู้ใหญ่คนนั้น แล้วเสนอรายงานให้ศาลทราบแต่เฉพาะรายที่เห็นสมควรเท่านั้น การสืบเสาะเช่นนี้เรียกว่าการสืบเสาะก่อนคำพิพากษา (Pre-sentence investigation) ซึ่งในการคุมประพฤติผู้ใหญ่นั้นก็ใช้ควบไปกับการรอการลงอาญา นอกจากนี้แล้วก็เห็นมีใช้ในศาลครอบครัวทั้งในสหรัฐอเมริกาและประเทศอื่น ๆ ด้วย

ในด้านสารบัญญัติ สำหรับการคุมประพฤติผู้ใหญ่ มักจะมีข้อจำกัดมิให้ใช้วิธีการคุมประพฤติสำหรับผู้กระทำความผิดบางประเภท เช่น เรื่องฆ่าคนตาย ข่มขืน ฯลฯ เป็นต้น ส่วนสำหรับเด็กนั้นมักเปิดโอกาสให้ใช้วิธีการคุมประพฤติได้ทุกลักษณะของความผิด

ในปัญหาที่ว่าจะเอาพนักงานคุมประพฤติมาจากไหน และควร

เป็นผู้มีวิทยะฐานะอย่างใดนั้น ในสหรัฐอเมริกาได้ใช้พนักงานคุมประพฤติมาจาก ๓ ทาง คือ

(๑) ศาลไม่มีพนักงานคุมประพฤติที่ทำงานเต็มเวลาอยู่ในสังกัด คงมีแต่ผู้มาทำงานเป็นครั้งคราว ศาลใช้วิธีให้บุคคลที่ปล่อยไปในการคุมประพฤติต้องมารายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติเช่นนี้เป็นครั้งคราวตามระยะเวลาที่กำหนด

(๒) อาศัยสำนักสังคมสงเคราะห์ (social agency) ของเอกชนหรือของรัฐหรืออาศัยเจ้าหน้าที่ในทางพาโรล (parole officer) เข้ามาช่วยทำหน้าที่ในด้านคุมประพฤติให้แก่ศาล

(๓) ใช้พนักงานคุมประพฤติที่อยู่ในสังกัดของศาลกระทำงานเต็มเวลา

ทั้ง ๓ ชนิดนี้จะเห็นได้ว่า ชนิดแรกดีกว่าไม่มีการคุมประพฤติเอาเลยเพียงเล็กน้อย แต่ถ้าคุมประพฤติโดยวิธีนี้มีมากรายก็นับว่าการเสี่ยงภัยของสังคมนั้นค่อนข้างมาก ชนิดที่ ๒ จะดีหรือจะเลวย่อมขึ้นอยู่กับสมรรถภาพของเจ้าหน้าที่ซึ่งมาช่วยเหลือนั้น ส่วนชนิดที่ ๓ ทางศาลควบคุมสมรรถภาพเอง การเสี่ยงภัยของสังคมจึงมีน้อยกว่า

ส่วนในเรื่องวิทยฐานะของพนักงานคุมประพฤตินั้น ในสหรัฐอเมริกาเอาจากผู้ที่ได้ปริญญาทางสังคมสงเคราะห์เป็นหลักสำคัญ แต่ก็ไม่ตายตัวเสมอไป รัฐที่ไม่อาจหาพวกปริญญาดังกล่าวได้ ก็กำหนดวิทยฐานะเอาตามความเหมาะสมที่เห็นว่าจะปฏิบัติงานในหน้าที่พนักงานคุมประพฤติได้ ในสหรัฐอเมริกามีความเคลื่อนไหวไปในทางที่จะให้รัฐส่วนกลางผลิตพนักงานคุมประพฤติเพื่อควบคุมคุณภาพแล้วจ้างส่งไปให้แต่ละรัฐใช้ เพราะปรากฏว่าบางท้องที่เก็บภาษีรายได้น้อย จะได้มี

พนักงานคุมประพฤติใช้ภายใต้ระบบอุดหนุนการเงินแก่ท้องถิ่น (grant)

ในด้านบริหารของหน่วยคุมประพฤติ ถ้าเป็นหน่วยใหญ่จะต้องมีหัวหน้าพนักงานคุมประพฤติทำหน้าที่ควบคุมแนะนำการปฏิบัติงานของพนักงานคุมประพฤติอื่น ๆ และอบรมภายใน ตามปกติจะมีหัวหน้าพนักงานคุมประพฤติซึ่งเรียกว่า "Casework supervisor" ๑ คนต่อทุก ๆ พนักงานคุมประพฤติ ๘ คน และในหน่วยคุมประพฤติใหญ่ ๆ จะแบ่งแผนกงาน ออกไป ต่างหาก จากกันในหน้าที่สืบเสาะเรื่องราวเกี่ยวกับตัวผู้กระทำผิด (investigation) และหน้าที่ติดตามดูแลความประพฤติ (supervision) ทั้งนี้เพื่อแบ่งให้เจ้าหน้าที่ทำงานเป็นด้าน ๆ จะได้มีเวลาเอาใจใส่ในด้านของตนอย่างจริงจัง ทั้งยังประหยัดเวลาได้มาก ถ้าในด้านติดตามดูแลความประพฤติมีพนักงานคุมประพฤติส่วนหนึ่งต่างหาก ก็จะได้แบ่งเขตทำการเป็นเขต ๆ ไป ต่างคนก็ชำนาญในเขตของตนทำให้ทำงานได้รวดเร็ว และถ้าหากเป็นในตำบลถิ่นที่อยู่ของพนักงานคุมประพฤติผู้นั้นด้วยได้ก็ยิ่งดี เพราะจะสามารถสืบเสาะจากผู้ที่ตัวเองคุ้นเคยเป็นส่วนตัวและได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี และถ้าในบางแห่งที่มีสตรีทำผิดมาก ก็ใช้พนักงานคุมประพฤติหญิงเข้าช่วยด้วย โดยจัดการเกี่ยวกับสตรีและเด็กหญิงตลอดจนเด็กชายขนาดเด็กที่มีอายุต่ำกว่า ๑๔ ปีลงมา

สำหรับหน้าที่ส่วนสำคัญของพนักงานคุมประพฤตินั้นมีอยู่ ๒ อย่าง

(๑) หน้าที่สืบเสาะเรื่องราวเกี่ยวกับตัวผู้กระทำผิด หน้าที่นี้เพื่อเลือกคัดว่าผู้กระทำผิดคนไหนควรจะใช้วิธีการคุมประพฤติได้หรือไม่ การสืบเสาะเป็นไปเพื่อทำความเข้าใจตัวผู้กระทำผิดเป็นคน ๆ ไป โดยค้นหาปัจจัยอันก่อรูปเป็นความคิดอ่านและบุคลิกภาพของผู้กระทำผิดแล้วหยั่งดูว่ารายนั้นเป็นภัยแค่ไหน จะแก้ได้แค่ไหน หัวข้อที่ต้องการ

ศึกษาลักษณะเฉพาะตัวดังกล่าวนี้ ได้แก่ปัจจัยในด้านอารมณ์ซึ่งจะต้องแยกลงไปอีกว่าครอบครัวเป็นอย่างไร มีความสนใจอะไร ชักจูงอย่างไรจึงจะถูกใจ เพื่อนเป็นคนชนิดอย่างไร มีเข็มดำเนินชีวิตทางไหน ในด้านเศรษฐกิจ สติปัญญา สุขภาพ สภาพความเป็นอยู่ในสังคม ซึ่งควรจะแยกดูว่า ถิ่นที่อยู่เป็นอย่างไร มีความรู้สึกต่อเพื่อนบ้านเป็นอย่างไร เหล่านี้เป็นต้น การที่จะให้ได้ข้อเท็จจริงเหล่านี้มา ก็โดยการสัมภาษณ์ผู้กระทำผิด และบุคคลที่เกี่ยวข้องใกล้เคียง ประกอบกับ การออกไปดูยังท้องที่ที่ผู้กระทำผิดอยู่อาศัย ในรายที่จำเป็น ก็ต้องอาศัย การตรวจวิเคราะห์ทางเรือนร่างและจิตใจโดยแพทย์ประกอบด้วย เวลาที่อ่านรายงานของพนักงานคุมประพฤติ จะต้องให้แสดงว่าอ่านบุคคลที่กำลังศึกษาลักษณะเฉพาะตัวนั้นออก คือไม่เพียงแต่ว่ารวบรวมถ้อยคำของคนๆ นั้นว่ายังไง คนนี้ว่ายังไง มารวบรวมเป็นรายงานเท่านั้น แต่แสดงว่าจากความรู้สึกนึกคิดของผู้นั้นจะแสดงอาการออกได้และแปลความหมายแห่งความรู้สึกของเขาไว้ชัดเจน ทำให้เห็นขาวกระจ่างในเวลาที่แสดงสาเหตุและวิธีแก้ไขรายตัวประกอบเหตุผลว่า ทำไมจึงลงความเห็นไว้เช่นนั้น

(๒) หน้าที่ติดตามดูแลความประพฤติ มีที่หมายในการปฏิบัติหน้าที่นี้อยู่ ๒ ประการ คือ

ก. ประการแรก พนักงานคุมประพฤติเป็นตัวแทนศาลในทางมีอำนาจบังคับ กล่าวคือ ผู้กระทำผิดที่ได้รับการปล่อยตัวไปจะต้องปฏิบัติตัวอยู่ในเงื่อนไขและในกรอบแห่งความประพฤติที่ได้วางไว้ให้ปฏิบัติ ถ้าปฏิบัติตัวไม่ดี พนักงานคุมประพฤติจะเป็นมือของกฎหมายนำเอาตัวกลับมาให้ศาลสั่งใหม่ได้ เกี่ยวกับเงื่อนไขที่วางขึ้นนั้น โดยมากมักจะกำหนดให้มารายงานตัวยังที่ทำการของพนักงานคุมประพฤติเป็นระยะ ๆ

ห้ามออกไปนอกเขตโดยไม่ได้รับอนุญาต ให้ไปทำงานทุกวัน ให้เลี่ยงดูครอบครัว หลีกหนีให้ห่างจากการคบหาสมาคมกับเพื่อนชั่ว ไม่ให้เข้าไปในซ่องการพนันหรือสถานที่ในทางอบายมุข เหล่านี้เป็นต้น และเกี่ยวกับโปรแกรมการปฏิบัติตัวให้อยู่ในกรอบนั้น พนักงานคุมประพฤติจะต้องมีแผนการที่จะแก้ไขเป็นรายบุคคลให้ดีขึ้น ในการที่จะวางโปรแกรมเช่นนี้ก็อาศัยจากผลของการสืบเสาะไว้แล้วนั่นเอง กล่าวคือ เมื่อสรุปจากปัจจัยในด้านอารมณ์ เศรษฐกิจ สติปัญญา สุขภาพ และสภาพความเป็นอยู่ในสังคมแล้ว เห็นว่าอะไรเป็นสิ่งที่บุคคลนั้นยังขาดตกบกพร่องอยู่ (needs) อันต้องเข้าช่วยเหลือเพื่อปรับปรุงแก้ไข และบุคคลนั้นจะได้รับบริการ การช่วยเหลือในสิ่งที่ตนขาดอยู่นี้ด้วยโปรแกรมอย่างไร ตลอดจนเอาลักษณะที่ดีในตัวบุคคลนั้นว่ามีอะไรบ้างที่จะกระตุ้นให้นำมาใช้เป็นประโยชน์ได้ มีส่วนเสียอะไรบ้างที่จะเป็นอุปสรรคแก่การปรับปรุงแก้ไข เข้ามาพิจารณาด้วย แล้วจึงวางโปรแกรมลงไปเป็นกรอบให้บุคคลนั้นประพฤติดี หลีกเลี่ยงจากความยุ่งยากเสียให้พ้น ซึ่งในประเด็นสำคัญ ๆ ก็มักจะวางขอบเขตการปฏิบัติตัวให้ดีในครอบครัว ในที่ทำงาน และการใช้เวลาว่างให้เหมาะสมแก่บุคคลหนึ่ง ๆ

ข. ส่วนที่หมายอันดับที่ ๒ ของหน้าที่ติดตามดูแลความประพฤตินั้นคือ พนักงานคุมประพฤติจะทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยง คอยประคับประคองการปฏิบัติตัวของผู้ที่อยู่ในการคุมประพฤติ ในการนี้พนักงานคุมประพฤติจะต้องสามารถสร้างความสัมพันธ์ทางใจกับผู้ถูกคุมประพฤติให้ได้ การสามารถผูกใจกันไว้ได้นี้เท่านั้นเป็นกุญแจนำไปสู่ความตั้งใจแก้ไขตัวเองของผู้ถูกคุมประพฤติ ในทางหลักการนั้นถือว่าในการคุมประพฤติผู้ใดนั้นจำต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจของผู้ถูกคุมประพฤติเป็นใหญ่ ไม่มี

กำลังใด ๆ ในโลกที่จะบังคับคนอื่นให้ทำดีได้ ถ้าเจ้าตัวเขาไม่ประสงค์จะทำดี การแก้ไขความประพฤตินั้นไม่เหมือนกับหมอรักษาคนไข้ ที่อาจส่งยาให้กินแล้วบอกว่า ๓ วันก็จะหายสบายดี ในการที่เราจะไปแก้ไขความประพฤติผู้ใดนั้น ไม่ได้หมายความว่าเราจะไปแก้ตัวเขา หากแต่หมายความว่าให้เขาแก้ตัวเขาเองโดยความช่วยเหลือของเราคือพนักงานคุมประพฤติเท่านั้น ในประการสุดท้ายที่ถือว่าเป็นความสำคัญอย่างยิ่งก็คือว่า ตัวพนักงานคุมประพฤติเอง ควรจะเป็นผู้ที่ประพฤติตัวดี เป็นแบบแผนที่ดีซึ่งผู้อยู่ในการคุมประพฤติบังเกิดศรัทธาและเชื่อถือ มิฉะนั้นแล้วความช่วยเหลือดังกล่าวแล้วข้างต้นจะมิได้รับผลโดยสมบูรณ์

หน้าที่ติดตามดูแลความประพฤตินักล่าวสั้น ๆ ตามถ้อยคำที่รวมกันก็คือ

วางตัวเป็นผู้แนะนำ (Advise)
ช่วยเหลือ (Assist) และ
เป็นเพื่อน (Befriend)

สำหรับการปฏิบัติหน้าที่ในด้านนี้พนักงานคุมประพฤติจะต้องวางตัวเป็นผู้ช่วยเหลือไปพร้อม ๆ กับการคอยตรวจสอบการปฏิบัติตัวของผู้ถูกคุมประพฤติด้วย การช่วยเหลือนั้นอาจจะเป็นการช่วยในทางวัตถุ เช่นในเรื่องการเงิน การรักษาพยาบาลเป็นต้น นอกจากนี้อาจเป็นการช่วยเหลือในด้านอื่น เกี่ยวกับการใช้ความแนบเนียน (tact) ที่จะปรับปรุงสิ่งที่เคลือบย้อมความรู้สึกนึกคิดและบุคลิกภาพของผู้ที่จะรับการแก้ไขนั้นเสียใหม่ ซึ่งมีหัวข้อสำคัญ ๆ ที่จะต้องศึกษารายละเอียดอีกมากเพื่อเป็นเครื่องมือในการปฏิบัติงานของพนักงานคุมประพฤติ กล่าวคือในด้านการเป็นเพื่อน (friends) ความสนใจ (interests) และความรัก-

ใคร่ผูกพันธ์กันในทางความรักและนับถือ (Affection) พึงระลึกว่าการแก้ไขความประพฤติของบุคคลนั้นไม่ใช่จะเปลี่ยนกันได้ในข้ามคืน ต้องค่อยแก้ค่อยไป ศาสตราจารย์ Sheldon Glueck กล่าวว่า การแก้ไขความประพฤตินั้น ใช่ว่าจะมียาเม็ดสีชมพูพอกินเข้าไปแล้ว ก็จะกลับประพฤติดีขึ้นได้ในทันทีทันใดไม่ ในรายงานผลการคุมประพฤติจะแสดงให้เห็นบันทึกของการพบปะกับผู้ที่อยู่ในการคุมประพฤติ และพฤติการณ์ที่เกิดขึ้นตลอดจนมีอะไรดีขึ้นบ้างทุกระยะ ตามปกติ ๓ ถึง ๕ เดือนจะมีสรุปวินิจฉัยผลการปฏิบัติตัวเสียทีหนึ่ง ว่าก้าวหน้าดีขึ้นแค่ไหน จนกระทั่งเห็นว่าปลอดภัยต่อสังคมแล้วจึงจะสั่งให้พ้นจากการคุมประพฤติ งานคุมประพฤติจึงมิใช่งานง่ายอย่างที่มีบางคนเข้าใจ

พนักงานคุมประพฤติที่ดีจะต้องเป็นผู้ที่มีความวินิจฉัยในการคัดเลือกดีว่ารายไหนพอจะใช้วิธีคุมประพฤติได้ และจะต้องเป็นผู้ที่วางโปรแกรมดีในการที่จะจูงผู้ที่จะต้องแก้ไขให้ก้าวหน้าจากจุดหนึ่งไปอีกจุดหนึ่ง มิใช่อยู่กับที่หรือถอยหลัง กับจะต้องเป็นผู้ที่วางตัวได้เหมือนเพื่อนแต่เป็นหลักมั่นคง มีความแนบเนียน มีแปลนในใจและผลการติดตามดี ซึ่งมักเห็นอะไรล่วงหน้าเป็นการคาดคะเนการไกล ไม่ใช่รอให้เหตุการณ์เกิดขึ้นแล้วจึงจะคิดแก้ไข มีความวินิจฉัยดีในเมื่อมีวิกฤติการณ์ในทางความประพฤติของผู้ที่จะต้องแก้ไขเกิดขึ้น และเมื่อถึงจุดอันตราย คุมผู้ใดไว้ไม่ได้ต่อไปก็จะต้องเอาตัวกลับมาให้ศาลสั่งใหม่อีกในฐานละเมิดเงื่อนไขคุมประพฤติ มีข้อสังเกตว่าในเรื่องนี้ พนักงานคุมประพฤติไม่ควรจับตัวผู้ที่อยู่ในการคุมประพฤติมาเอง ควรให้เจ้าหน้าที่ตำรวจจับ ทั้งนี้เพื่อมิให้ทำลายสัมพันธภาพระหว่างพนักงานคุมประพฤติและผู้ที่ถูกคุมประพฤติ ในเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงโดยฉับพลัน

เช่นนั้น โดยที่ในเรื่องเช่นนี้ศาลอาจสั่งให้คุมประพฤติต่อไป หรือสั่งใหม่เป็นอย่างอื่นก็ได้

การคุมประพฤตินี้ อาจเป็นการคุมประพฤติไว้ในบ้านเดิมของผู้กระทำผิด หรือคุมประพฤติไว้ในบ้านผู้ปกครองอุปถัมภ์ (foster parents) ก็ได้ สำหรับเด็กถ้าบ้านเดิมของเด็กนั้นไม่เหมาะที่จะให้กลับไปอยู่

ระยะเวลาที่ใช้ในการคุมประพฤตินั้น ในสหรัฐอเมริกานิยมว่าวิธีการในระบอบฟื้นฟูลักษณะรายตัวของบุคคลผู้กระทำผิดหรือการเข้าช่วยแก้ไขปรับปรุงตัวผู้กระทำผิด (rehabilitation) ไม่ว่าวิธีคุมประพฤติ หรือวิธีฟื้นฟูดังกล่าวในสถานฝึกและอบรมเด็ก หรือในเรือนจำสำหรับนักโทษผู้ใหญ่ ควรใช้กำหนดระยะเวลาสั้น ในเมื่อเห็นว่ารายใดควรได้รับการแก้ไขปรับปรุง ไม่ใช่ลงโทษ เพราะเห็นว่าถ้าจะมุ่งแก้รายตัวแล้ว ถ้าแก้ภายในอย่างช้า ๒ ปีไม่สำเร็จก็ไม่ไหว การมุ่งแก้ก็หมายความว่ามีแปลนหรือแผนการในการที่จะแก้ ถ้าเอาเวลามาเป็นเครื่องแก้ ก็เรียกว่าไม่ได้แก้อะไรและดูเป็นการลงโทษมากกว่า ในเรื่องนี้สหประชาชาติก็เคยแนะนำให้ใช้คำตัดสินกำหนดระยะเวลาสั้น (Short term sentence) ประกอบกับให้นำเอาวิธีการติดตามดูแลความประพฤติภายหลังปลดปล่อยมาใช้แทนคำตัดสินในระยะเวลายาว (Long term sentence) ดังนั้นในด้านงานคุมประพฤติในสหรัฐอเมริกา ได้ให้อยู่ในความวินิจฉัยของพนักงานคุมประพฤติว่า จากการคุมประพฤติของเขา บุคคลนั้นควรปล่อยพ้นจากการคุมประพฤติของเขาได้หรือยังในทางปฏิบัตินั้น หัวหน้าพนักงานคุมประพฤติเป็นผู้ควบคุมในเรื่องนี้อยู่โดยใกล้ชิด

ได้กล่าวมาแล้วถึงหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติ ว่ามีหน้าที่ต้องทำอะไรบ้าง แต่ยังไม่ได้กล่าวถึงว่ามีหลักในการปฏิบัติหน้าที่อยู่อย่างไร ในการที่เราจะไม่ใช้โทษเข้ามาช่วยในรายที่เห็นควรแก้ไขปรับปรุง คือใช้ Treatment แทนการใช้ Punishment ทรีตเม้นท์ที่ใช้กันอยู่ในการแก้ไขความประพฤติของบุคคล ไม่ว่าในเรือนจำสำหรับรายที่เห็นควรแก้ไขปรับปรุงรายตัว ในสถานฝึกและอบรมเด็ก และในวิธีการคุมประพฤติ สรุปรวมเป็นหลักปฏิบัติใหญ่ ๆ ได้ ๒ ประการคือ

๑. Social re-education treatment อันนี้เราอาจจะเรียกว่าวิธีปลูกฝังความประพฤติใหม่ คือคล้าย ๆ กับว่าฉีดยาเข้าไป โดยปลูกของใหม่เข้าไปแล้วให้ติดอยู่ ตัวอย่างเช่นพวกศิลปินที่ต้องการให้ลูกเติบโตไปเป็นศิลปินแทนตัว เวลาไปเล่นละครก็เอาลูกไปด้วยแนะให้เอาอย่างไปทีละเด็กละน้อย เพื่อปลูกฝังความชำนาญเข้าไปโดยไม่รู้สึกตัว หรืออย่างนักว่ายน้ำ ก็ได้พยายามดัดแปลงวิธีว่ายให้ดีขึ้นอยู่เรื่อย ๆ จากความชำนาญใหม่ ๆ ที่ประสบในภายหลัง ก็ย่อมจะปรับปรุงตัวเป็นแชมเปี้ยนได้ ทำนองเดียวกันกับการแก้ไขความประพฤติจะได้พยายามจัดระเบียบนิสัยใหม่ให้ จัดวิธีคิดให้ใหม่ทั้งในด้านความเชื่อและวิถีดำเนินชีวิต ในการนี้พนักงานคุมประพฤติหรือผู้ทำการอบรมจะต้องรู้วิธีที่จะเข้าถึงรายตัวผู้ที่จะต้องแก้ไข ว่าชักจูงทางไหนจึงจะถูกใจ แล้วจับให้ถูกจุดที่ผู้นั้นจะให้ความร่วมมือเป็นคน ๆ ไป

๒. Psychotherapy treatment อันนี้เราอาจจะเรียกว่าวิธีบำบัดทางจิต คือไม่ได้ปลูกฝังหรือฉีดอะไรเข้าไปในทีแรก แต่จะต้องเอาอะไรออกมาจากข้างในเสียก่อน พวกนี้เป็นพวกที่แก้ยาก ยังเอาของใหม่ปลูกฝังเข้าไปไม่ได้ จนกว่าจะทำให้สิ่งที่ตกค้างอยู่ในความสำนึกข้างใน

หลุดออกมา และแปรเปลี่ยนความรู้สึกนึกคิดข้างในให้เบนไปในทางอื่น แล้วจึงจะตามมาด้วยวิธีแรกได้ เป็นเหมือนพวกม้าพยศไม่ใช่ม้าซึ่งง่ายซึ่งพอตบหัวแล้วก็ขึ้นขี่ได้ หรือเปรียบเหมือนคนหลงทาง ต้องชี้ตรงที่หลงให้เจ้าตัวรู้เสียก่อน แล้วจึงจะไปได้ถูกทาง พวกนี้ในการแก้ไขความประพฤติ จะต้องใช้ บรรยากาศที่หย่อนคลายในทางอารมณ์ (relaxed atmosphere) ให้มาก เพื่อจับความรู้สึกและตีความหมายแห่งความรู้สึกในเวลาที่เป็นตัวของตัวเองทุกขณะ วิธีนี้ต้องอาศัยจิตแพทย์เข้าช่วย ซึ่งมีวิธีการในเรื่องที่จะทำให้บุคคลหลุดพ้นจากความสำนึกผิดเช่นนี้อยู่หลายประการ เช่น

ประการแรกที่ใช้บ่อยก็โดยการสนทนากับจิตแพทย์ ซึ่งจะพบกับผู้รับการตรวจบ่อย ๆ คุยกันวันละเรื่องสองเรื่อง ขณะคุยกันจิตแพทย์ก็จะปล่อยข้อคิดในฐานะผู้เชี่ยวชาญออกไปทุกครั้งที่ผู้รับการตรวจแสดงปฏิกิริยาในทางที่ผิด เป็นการปล่อยให้ผู้รับการตรวจพูด จิตแพทย์ได้แต่ฟังและแปลความหมายในเรื่องที่พูด ซึ่งเป็นปัญหาเฉพาะตัวผู้รับการตรวจ ให้เบนความรู้สึกนึกคิดของผู้นั้นไปในทางที่ถูก ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญนี้ผู้รับการตรวจมักไม่เคยนึกคิดมาก่อน

ประการที่ ๒ อาจใช้วิธี Psycho drama มักเป็นเทคนิคของเจ้าหน้าที่ซึ่งทำงานในด้าน group work ขอยกตัวอย่างเช่นวิธีที่เรียกว่า play the role ที่เคยทำกับเด็ก โดยในรายเด็กแก่นมากชอบรวนครู ก็ใช้วิธีเรียกเด็กกลุ่มนั้นมาให้เล่นเปลี่ยนหน้าที่กัน ให้เด็กแก่นมาเล่นเป็นครู และให้เด็กอื่นมาเล่นเป็นเด็กแก่นดูบ้าง เพื่อให้เด็กที่เล่นเป็นครูทำตัวให้ดูว่าจะทำยังไงเมื่อถูกเด็กอื่นรวน ครูจะคอยแปลความหมายของความรู้สึกที่เด็กแต่ละข้างแสดงออกมาให้เห็นข้อผิดถูก เป็นการสอนให้

เด็ก เข้าใจตัวเขาเอง จากสายตาตัวเองที่มองผู้อื่น ที่ ทำอาการ ของตนให้ตนเองดู และสอนให้ควบคุมความรู้สึกในทางที่ไม่ดีนั้นจากการให้เหตุผล และเป็นการทำให้เกิดความรู้สึกเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน

ประการที่ ๓ อาจใช้วิธีสกดจิต (hypnotism) นี้ก็ทำนองเดียวกันอีก เป็นการพากลับไปสู่สถานะทางจิตใจเดิม ซึ่งสาเหตุแห่งความบกพร่องทางจิตใจกำเนิดขึ้นที่นั้น จิตแพทย์ผู้ใช้วิธีนี้จะย้อนรอยความคิดของ ผู้รับการตรวจไปจนถึงสมุฏฐาน ที่ว่าย้อนกลับไป สู่สถานะจิตใจเดิมนั้น (Regression) ยกตัวอย่างเช่นขณะที่ท่านกำลังนั่งฟังอยู่ขณะนี้ ท่านก็ได้ยินและรับเอาคำพูดของผู้บรรยายเข้าไปในความรู้สึก ความจำเก่าๆ ที่เก็บไว้ในมันสมองนานมาแล้ว บางเรื่องที่ไม่ต้องการจดจำก็ลืมไป หรือบางทีความรู้สึกดั้งเดิมเก่าๆบางอันถูกความรู้สึกอันอื่นมากลบเกลื่อนทับอยู่ เหมือนความรู้สึกของเด็กที่กลัวสุนัข แต่เอาความรู้สึกว่าเกลียดสุนัขมากลบเกลื่อนทับความกลัวไว้ เพื่อไม่ให้คนอื่นรู้ว่ากลัว ความรู้สึกเก่า ๆ ที่ลืมไปนี้แหละ เมื่อมีอะไรวกเข้ามาใกล้จึงจะนึกออก และในสถานะที่ถูกสกดจิต ผู้รับการตรวจไม่อาจบังความรู้สึกอันกลบเกลื่อนได้ ก็จะค่อย ๆ หลุดออกมาจากการพูดตอบข้อถามของจิตแพทย์ จนกระทั่งเมื่อ ย้อนไป ระลึกถึง ความรู้สึก อันเป็นต้นตอ ที่ทำให้ หลงเขวอยู่ได้ แล้วสาเหตุที่หลงอยู่นั้นก็จะหายไป

ในทรีตเม้นท์ที่ได้กล่าวมาแล้ว ๒ ประการใหญ่ ๆ นี้ ตามทางปฏิบัติได้ใช้วิธีแรกเป็นสำคัญ ส่วนวิธีหลังใช้แต่ในรายที่จำเป็นบางรายเท่านั้น เพราะเห็นกันว่าโดยมากความประพฤติที่บกพร่องมาจากสาเหตุที่ไม่ลึกนัก มักเป็นเรื่องของสิ่งแวดล้อมยิ่งกว่าความบกพร่องในทางจิตใจในส่วนลึก

ก่อนที่จะจบในเรื่องการคุมประพฤติ ยังมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงงานคุมประพฤติให้เป็นผลดี ว่าจะต้องปรับปรุงในด้านต่าง ๆ ๕ ประการต่อไปนี้ คือ

๑. เกี่ยวแก่การแต่งตั้งพนักงานคุมประพฤติ ให้เลือกจากหลักเกณฑ์พิจารณาบุคลิกภาพ (personality) การศึกษา (education) และความชำนาญงาน (experience) สำหรับในด้านบุคลิกภาพนั้น ต้องการผู้ที่ศรัทธาต่อวิธีแก้ไขความประพฤติของบุคคลในลักษณะที่ไม่ใช่เป็นการลงโทษ มีความอดทน ซื่อสัตย์สุจริต และมีการตัดสินใจดี สำหรับในด้านการศึกษานั้นต้องการได้บุคคลที่สำเร็จการศึกษาในด้านสังคมสงเคราะห์ ส่วนในด้านความชำนาญงานนั้น ถ้าบุคคลที่ได้ปริญญาไม่เคยทำงานมาก่อน ก็ควรให้มีการฝึกหัดงานชั่วระยะเวลาหนึ่งก่อนที่จะให้ทำงานโดยลำพัง

๒. เกี่ยวแก่จัดให้งานคุมประพฤติเป็นสาขาวิชาชีพที่มีทางก้าวหน้าโดยลำพัง ไม่เป็นเพียงบันไดต่อทอดไปยังวิชาสาขาอื่น กล่าวคือ วิชาชีพนี้ถ้าหากไม่มีทางก้าวหน้าในเงินเดือนก็ดี หรือในตำแหน่งก็ดี ก็ยากที่จะได้บุคคลดีไว้ยืนยาว การที่จะหาบุคคลซึ่งยึดมั่นอยู่ในงานอันไม่ก้าวหน้า โดยให้กินแต่อุดมคติอยู่อย่างเดียวเป็นการหาได้ยาก

๓. เกี่ยวแก่การเพิ่มพูนความรู้เจ้าหน้าที่ ควรมีการอบรมภายในและมีเงินสำหรับคณะเจ้าหน้าที่เพื่อการเดินทางไปประชุมองค์การระหว่างประเทศเกี่ยวแก่งานนี้ กับซื้อหาตำราหรือเอกสารไว้ให้ค้นคว้าได้โดยสะดวก ตลอดจนเปิดโอกาสอนุญาตให้เจ้าหน้าที่ลาไปศึกษาเพิ่มเติมทางสังคมสงเคราะห์เพื่อเพิ่มพูนวิทยฐานะอันจะนำมาปฏิบัติงานได้ดีขึ้น โดยให้ลาโดยได้เงินเดือนเต็ม

๔. เกี่ยวแก่ ปริมาณงาน จะต้องไม่เกินกำลัง ของ พนักงานคุมประพฤติจะทำได้ คือในด้านสืบเสาะนั้นถ้าจะทำให้สมบูรณ์ก็จะทำได้คนหนึ่งไม่เกินเดือนละประมาณ ๘ เรื่อง และในด้านติดตามดูแลความประพฤติได้คนหนึ่งไม่เกินเดือนละ ๕๐–๗๕ เรื่อง สุดแล้วแต่ว่าได้แบ่งเขตให้ทำการเป็นเขต ๆ หรือไม่ ถ้าทำเป็นเขตของใครของมันก็ทำได้เร็วขึ้นกว่าไม่แบ่งเขต

๕. เกี่ยวแก่ผู้ควบคุมงานปฏิบัติ งานของพนักงานคุมประพฤติควรมีหัวหน้าที่เรียกว่า Casework Supervisor ๑ คนต่อพนักงานคุมประพฤติผู้น้อย ๖–๘ คน เพื่อให้คำแนะนำในการปฏิบัติหน้าที่ และคอยดูแลควบคุมการอยู่ในออฟพีศ และออกไป นอกออฟพีศ ของพนักงานคุมประพฤติ

การใช้วิธีคุมประพฤตินี้เมื่อคำนึงถึงค่าใช้จ่ายแล้ว ก็นับว่าถูกกว่าที่จะส่งคนเข้าไว้ในสถานฝึกและอบรมหรือเรือนจำ เทียบเท่าคุมประพฤติ ๑๐ ครั้งจึงจะเท่ากับส่งคนเข้าฝึกอบรมหรือจำคุกไว้ ๑ ครั้ง และการคุมประพฤติยังมีลักษณะเหมาะสำหรับผู้ใหญ่อีกประการหนึ่ง คือถ้าได้ปล่อยให้อยู่ในสังคมต่อไปได้ โดย เพียงแต่ จำกัดข้อที่ต้องปฏิบัติตัวตามโปรแกรมของพนักงานคุมประพฤติแล้ว ผู้นั้นก็ยังหาเลี้ยงครอบครัวต่อไปได้ ถ้าหากต้องไปติดอยู่ในที่ควบคุม ก็จะไม่มีผู้หาเลี้ยงครอบครัว และมักมีปัญหาสังคมในด้านการหย่าร้างตามมา อย่างไรก็ดีในปัจจุบันนี้ความรู้สึกของประชาชนทั่วไป ยังเห็นหนักไปในทางที่จะให้ลงโทษผู้ใหญ่ที่กระทำผิดอยู่อีกมาก ดังนั้นการคุมประพฤติผู้ใหญ่จึงยังถูกแอนตี้อยู่มาก ไม่สามารถทำได้กว้างขวางอยู่เช่นกรณีเด็ก และในท้ายที่สุดแม้ตำรวจเองก็ยังมักเข้ามาทำให้การกลับตัวของผู้ถูกคุมประพฤติลำบาก

ขึ้นอยู่บ้าง ตามที่เคยปรากฏในสหรัฐอเมริกา เมื่อมีเหตุร้ายหรืออาชญากรรมเกิดขึ้นและจับตัวผู้ร้ายไม่ได้ ตำรวจก็มักหันเข้าสงสัยผู้ที่เคยมีประวัติเป็นผู้ร้ายมาก่อน แม้จะกำลังอยู่ในการคุมประพฤติก็ตาม ซึ่งเป็นการเสียผลในด้านจิตใจของผู้นั้นที่จะแก้ไขตัวอยู่มาก ทั้งนี้โดยที่ตำรวจย่อมมุ่งแต่ในด้านป้องกันสังคมอย่างเดียว พนักงานคุมประพฤติจึงต้องใช้วิธีขอร้องที่จะให้ตำรวจติดต่อกับพนักงานคุมประพฤติก่อนสำหรับรายที่เขากำลังทำการคุมประพฤติอยู่ ถ้าผู้ถูกคุมประพฤติส่อลักษณะเป็นภยันตรายเมื่อใด พนักงานคุมประพฤติก็จะแจ้งต่อตำรวจเอง ฯลฯ

(ในข้อที่เกี่ยวกับการคุมประพฤตินี้ ถ้าสนใจมากกว่านี้ให้อ่านตำราอาชญาวิทยาและทัณฑวิทยาของศาสตราจารย์ Gillin และ The Probation Service in Scotland ซึ่งจัดพิมพ์ขึ้นโดย Scottish Home Department กับหนังสือดุลพาห เล่ม ๑๐ ปีที่ ๕ ในหัวเรื่องอาชญาวิทยาว่าด้วยการคุมประพฤติ โดย ไชยณรัฐ ธีรพัฒนะ)

(๖) ทัณฑสถานในการลงโทษ สถานให้การอบรมและเรือนจำหรือคุก (Re-education institution and prison) ในเรื่องเกี่ยวแก่เครื่องกลไกของความยุติธรรมหรือขบวนการยุติธรรมในประการสุดท้ายก็คือ สถานที่รองรับหรือสถานที่ควบคุมให้การอบรมเพื่อแปรเปลี่ยนนิสัยของผู้กระทำผิดเพื่อให้กลับเนื้อกลับตัวเสียใหม่ แล้วกลับเข้าสู่สังคมได้อีกเช่นเดิม สถานที่ดังกล่าวนี้จึงเป็นด่านสุดท้ายที่จะให้การแก้ไข ซึ่งในขบวนการยุติธรรมแล้วเห็นกันว่ามีความสำคัญอยู่ไม่น้อยทีเดียว สถานที่เช่นว่านี้อาจแบ่งออกได้เป็นหลายประเภท นับแต่เวลาก่อนหน้าหรือภายหลังที่ศาลได้พิพากษาลงโทษแล้ว ฉะนั้นจึงจำเป็นอยู่เองที่ต้องมี

สถานที่หรือเจ้าหน้าที่พิเศษไว้ชุดหนึ่ง ที่จะให้การควบคุมดูแลภายหลังการจับกุมแล้ว เป็นต้นว่า ในสถานีตำรวจก็จำเป็นที่จะต้องมีห้องขัง (lockups) สำหรับผู้ต้องหาบางคนที่ไม่สามารถหาประกันได้หรือเพราะเหตุมีกฎหมายห้ามมิให้มีประกัน (หากว่ามี) ก็มีความจำเป็นอยู่เองที่จะต้องจัดสถานที่ควบคุมตัวไว้ชั่วระยะเวลาในระหว่างสอบสวนคดี ตามที่กล่าวมาแล้วนั้นว่าสำหรับผู้ต้องหาที่เป็นผู้ใหญ่ ถ้าหากว่าผู้ต้องหาเป็นเด็กหรือเยาวชนก็จำเป็นต้องมีสถานที่ควบคุมตัวไว้ต่างหาก มิให้ปะปนกับผู้ใหญ่ ในข้อนี้จะได้กล่าวโดยละเอียดในตอนต่อไปโดยเฉพาะ

หากว่าได้มีการสอบสวนและมีการฟ้องร้องคดีแล้ว แต่คดียังอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาล ถ้าจำเลยยังไม่มีประกันตัวไปก็จำต้องควบคุมตัวไว้ในสถานที่ซึ่งจัดไว้ต่างหากอันเป็นการแยกประเภทของจำเลยที่ศาลยังไม่ได้ตัดสินไว้โดยเฉพาะ หรือว่าในกรณีที่ศาลตัดสินแล้ว แต่เป็นโทษในฐานเบาและจำต้องควบคุมตัวไว้ในระยะสั้น บางครั้งก็ควบคุมไว้ในสถานที่เดิมก็มี ทั้งนี้สุดแต่วิธีการปฏิบัติของการเรือนจำตามแต่จะมีระเบียบกำหนดไว้

ในที่นี้จะได้กล่าวเรื่องของผู้ใหญ่ก่อน โดยเฉพาะอย่างยิ่งคำใช้เรียกชื่อสถานที่ควบคุมที่เราเคยได้เห็นอยู่เสมอในตำราอาชญาวิทยาและทัณฑวิทยาก็คำว่า Lockups, Goal หรือ Jail, Workhouse และ Houses of Correction ทั้งนี้จะได้กล่าวโดยอาศัยหลักตามความหมายในตำราอาชญาวิทยาของศาสตราจารย์ Gillin ได้กล่าวไว้พอเป็นสังเขป

Lockups หรือที่เรียกกันว่าห้องขังซึ่งมีประจำอยู่ตามสถานีตำรวจ แต่ก่อน ๆ โดยมากมักจะประเจิดประเจ้อเพราะอยู่ตรงทางเข้าสถานีตำรวจที่เดียวซึ่งบัดนี้เห็นกันว่าไม่ถูกต้องตามหลักทัณฑวิทยา จึง

ได้มีการย้ายเข้าไปสร้างไว้ภายในให้ลับตาประชาชนเป็นส่วนมากแล้วทั้งนี้เพราะเห็นกันว่าเป็นการประจานผู้ต้องหาอันผิดหลักมนุษยธรรม แต่ในประเทศไทยเราขณะนี้ก็ยังเห็นมีอยู่เช่นเดิมตามสถานีตำรวจต่าง ๆ ยิ่งในหัวเมืองตามสถานีตำรวจภูธรตามทางที่ผ่านไปจะเห็นคนถูกขังอยู่ในกรงขังคล้ายสวนสัตว์ซึ่งดูแล้วน่าสมเพทอย่างยิ่ง จึงควรรีบแก้ไขให้ทันสมัย สถานที่เช่นนี้ในสหรัฐอเมริกาถือว่าเป็นสถาบันทางเทศบาลแห่งหนึ่งซึ่งตำรวจใช้เป็นที่ควบคุมผู้ที่ถูกจับกุมตัวชั่วคราวจนกว่าจะได้นำตัวผู้ต้องหานั้นไปส่งศาลและในบางแห่งอาจควบคุมตัวไว้ในสถานที่เช่นว่านี้ได้จนกว่าศาลจะได้พิจารณา ข้อนี้ในประเทศเราแล้วตำรวจจะทำในประการหลังนี้ไม่ได้ เพราะตำรวจจำต้องส่งตัวไปฟ้องต่อศาลแขวงให้ทันภายในกำหนดเวลา ๗๒ ชั่วโมง หากจำเป็นทำไม่ทันก็ต้องยื่นคำร้องขอผัดฟ้องต่อไปอีกคราวละไม่เกิน ๖ วัน ฯลฯ (ดูพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวง และวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ. ๒๔๙๙ มาตรา ๗) ฉะนั้นจึงเห็นได้ว่าในประเทศเราห้องขังที่สถานีตำรวจคงใช้สำหรับชั่วระยะเวลาที่ยังไม่ได้ส่งตัวผู้กระทำผิดไปศาลเท่านั้น

Jail หมายถึงตราง คือสถานที่ควบคุมผู้ต้องหาอีกประเภทหนึ่งซึ่งคำ ๆ นี้มาจากคำอังกฤษเดิมซึ่งใช้ว่า Gool แล้วต่อมาจึงกลายเป็นคำว่า Jail อย่างที่นิยมใช้กันทุกวันนี้ ความหมายและหน้าที่ของสถาบันประเภทนี้ที่ใช้อยู่ในสหรัฐอเมริกาก็ล่าวโดยทั่ว ๆ ไปแล้วมีหน้าที่สำคัญอยู่ ๓ ประการ

ก. เป็นสถานที่ใช้ควบคุมผู้ต้องหาระหว่างพิจารณา ซึ่งไม่สามารถหาหลักประกันต่อศาลได้หรือว่าในกรณีที่ศาลไม่สั่งอนุญาตให้มีประกันตัวไปในระหว่างคดี

ข. เป็นสถานที่ลงโทษจำเลยซึ่งศาลพิพากษาให้ลงโทษปรับและจำเลยไม่สามารถหาเงินค่าปรับมาชำระได้

ค. เป็นสถานที่ลงโทษจำเลยที่กระทำความผิดเล็ก ๆ น้อย ๆ ซึ่งศาลมิได้สั่งให้ส่งตัวไปแห่งอื่นไว้เป็นพิเศษ

โดยเหตุว่าสถานที่ชนิดนี้ ในสหรัฐอเมริกา มักจะเป็นสถานที่ไม่ใหญ่โต การที่จะประสงค์ให้ทำหน้าที่พร้อมทั้ง ๓ ประการโดยครบถ้วนบริบูรณ์ดังกล่าวมาแล้วจึงเป็นการยาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการแยกประเภทของผู้กระทำผิด (segregation) จึงมีความเห็นว่า หากว่าจะจัดสถานที่นี้ให้มีหน้าที่แต่เพียงควบคุมตัวไว้แต่อย่างเดียวแล้ว จะเป็นการที่เหมาะสมและยุติธรรมกว่า

Workhouse หรือโรงฝึกงาน สถานที่ประเภทนี้ เริ่มต้นขึ้นเป็นครั้งแรกในประเทศอังกฤษโดยใช้เป็นสถานที่สำหรับพวกจรจัดที่มีร่างกายกำยำแข็งแรงแต่ว่ามีนิสัยเกียจคร้าน แต่ครั้นแล้วในสมัยต่อ ๆ มาก็ใช้เป็นที่ควบคุมตัวผู้กระทำผิดเล็ก ๆ น้อย ๆ ซึ่งศาลพิพากษาส่งตัวมาเพราะว่าที่นั่นมีการงานให้ทำ ซึ่งคุกในสมัยก่อนนั้นนักโทษไม่ต้องทำงาน ในสหรัฐอเมริกาก็ได้รับเอาแบบอย่างนี้มาสืบเนื่องจากพวกอังกฤษที่อพยพมาอยู่ในประเทศอเมริกาตั้งแต่แรก ๆ เป็นต้นมา จึงได้จัดเป็นสถาบันพิเศษสำหรับพวกที่กระทำผิดเล็ก ๆ น้อย ๆ และถูกคุมขังในช่วงระยะเวลาอันสั้น โดยมากมักจะอยู่ตามศูนย์กลางของเมืองที่มีประชาชนหนาแน่น เพื่อเป็นการผ่อนเบาภาระของตราง (jails) ซึ่งเป็นที่คุมขังนักโทษที่ศาลได้พิพากษาแล้ว ส่วนตรางจะได้เอาไว้ใช้คุมขังพวกที่อยู่ระหว่างคดี

House of Correction หรือสถานที่ดัดสันดานหรือแก้ไขนิสัย ปรากฏว่ามีมาตั้งแต่ปลายศตวรรษที่ ๑๖ ในเมือง Amsterdam เรียกว่า tuchthuisen สำหรับผู้ชายแห่งหนึ่ง เรียกว่า rasphuis ส่วนสำหรับผู้หญิง เรียกว่า spinhuis ต่อมาบรรดาเมืองใกล้เคียงก็ได้ถ่ายทอดแบบอย่างเอาไปใช้ ในเรื่องเกี่ยวกับความเป็นมาและวิธีการลงโทษในข้อนี้แนะนำให้อ่านหนังสือชื่อ Pioneering in Penology โดยศาสตราจารย์ Thorsten Sellin ส่วน House of Correction ซึ่งมีอยู่ในสหรัฐอเมริกาก็อาศัยชื่ออันนับเนื่องมาจากสถาบันทำนองนี้ในประเทศอังกฤษเช่นเดียวกัน ในประเทศอังกฤษได้จัดตั้งขึ้นในบางแห่งตามแบบอย่างของสถาบันซึ่งจัดขึ้นโดย John Howard ในภาคพื้นยุโรป ในสหรัฐอเมริกามีลักษณะคล้ายกับโรงผีกงาน (Workhouse) ในประเทศอังกฤษ ฯลฯ

เมื่อได้กล่าวชื่อ John Howard มาแล้วจึงเห็นสมควรจะได้ทราบประวัติโดยย่อของท่านผู้นี้ว่ามีความเกี่ยวข้องกับเรื่องคุกและตรางไว้บ้างพอเป็นสังเขป

John Howard เป็นชาวอังกฤษที่สนใจเกี่ยวกับคุกตรางมาก ได้เดินทางไปเที่ยวสำรวจ ภาวะการณ์ ของ เรือนจำ ทั่วประเทศอังกฤษ และภาคพื้นยุโรป เพราะอยากรู้ความจริงว่าที่ในคุกและตรางนั้นเขาจัดการกันอย่างไร จนกระทั่งถึงกับยอมเข้าไปดำเนินชีวิตอย่างนักโทษเป็นเวลาหลายสัปดาห์ แล้วก็ออกมาเขียนหนังสือชื่อ The State of the prisons พิมพ์ใน ค.ศ. ๑๗๗๗ กล่าวตำหนิวิธีการอันสกปรกและระเบียบการที่ปฏิบัติภายในคุก ต่อนักโทษ อันผิดมนุษยธรรม และสภาพอันแสนสกปรกตลอดจนการก่อสร้างสถานที่ก็ไม่ถูกต้อง ไม่ถูกด้วยสุขลักษณะ เขาจึงได้เขียนแนะนำและเรียกร้องความสนใจจากประชาชนให้ช่วยกันปรับปรุง

ภาวะการณ์ของเรือนจำให้ดีขึ้นทั้งได้แนะนำให้สร้างเรือนจำตัวอย่างขึ้นอีกหลายแห่ง แม้กระนั้นเขาก็ยังไม่หยุดหย่อนที่จะศึกษาค้นคว้าต่อไปในบั้นปลายแห่งชีวิตของท่านผู้นี้ ในที่สุดก็ได้ถึงแก่กรรมลงด้วยไข้ร้ายแรง อันติดต่อจากนักโทษผู้หนึ่ง ซึ่งท่านผู้นี้ได้เคยทำการรักษาพยาบาล จึงนับว่า ท่านผู้นี้เป็น มัคคุเทศก์ในวิธีการ ของเรือนจำ หรือสถานที่คุมขังดังกล่าวแล้วในข้างต้น

ที่กล่าวมาแล้วจึงเห็นได้ว่าตราง (jails) เป็นสถานคุมขังอันดับแรกที่นำไปสู่การมีสถาบันชนิดต่าง ๆ เช่น คุกหรือเรือนจำ (prisons) ทัณฑสถาน (penitentiaries) และสถานแปรเปลี่ยนลักษณะนิสัยหรือที่เคยมีผู้ใช้คำว่า "ปฏิรูปสถาน" (reformatories) รวมทั้งสถานดัดสันดาน (House of Correction) และอุบายที่จะแก้ไขดัดแปลงนิสัยชั่วตามวิธีการต่าง ๆ ต่อผู้กระทำผิดอีกด้วย

ตามที่ได้อธิบายมาแล้วนั้น เป็นวิธีการของการคุมขังผู้กระทำผิดซึ่งเป็นที่นิยมใช้กันทั่วโลกหรือจะเรียกว่าเป็นแบบสากลก็ว่าได้ ต่อนี้ไปจะได้นำประวัติการราชทัณฑ์ของไทยเรามากล่าวไว้พอเป็นสังเขปเท่าที่สามารถรวบรวมหรือหาหลักฐานมาอ้างอิงได้ แต่จำต้องขอออกตัวเสียก่อนว่า ผู้บรรยายไม่เคยรับราชการสังกัดกรมราชทัณฑ์หรือทำงานในหน้าที่ราชทัณฑ์มาก่อนเลย อาจมีบางสิ่งบางอย่างที่คลาดเคลื่อนต่อความเป็นจริงได้ หากว่ามีจึงขอได้โปรดทักท้วงเพื่อแก้ไขให้ถูกต้องในโอกาสต่อไป

ของไทยเรานั้นเดิมแบ่งผู้ต้องโทษเป็น ๒ ประเภท คือต้องโทษหนักของกระทรวงนครบาล (เมือง) ก็ให้จำคุก คุกตั้งอยู่ใกล้วัดโพธิ์หรือวัดพระเชตุพน ฯ (ขณะนี้เป็นกรมยกบัตรทหารบก) ส่วนโทษอย่าง

เบาก็ให้ จำตราง ตรางเดิมแยกอยู่ตามบ้านผู้มีอำนาจลงโทษ ส่วนตามหัวเมืองต่าง ๆ คงมีแต่ตรางอยู่ที่จวนเจ้าเมือง ผู้ที่ต้องโทษหนักก็ต้องส่งมาจำคุกที่กรุงเทพ ฯ ฉะนั้นการราชทัณฑ์ของเราจึงพอแยกเป็นสมัย ๆ ได้ดังนี้

๑. สมัยก่อนรัชกาลที่ ๕ แบ่งเป็นเรือนจำในกรุงเทพ ฯ และหัวเมือง เรือนจำในกรุงเทพ ฯ เรียกกัน ๒ อย่าง คือคุกและตราง คุกใช้เป็นที่คุมขังนักโทษที่มีกำหนดโทษตั้งแต่ ๖ เดือนขึ้นไป มีอยู่แห่งเดียวเดิมอยู่ข้างวัดพระเชตุพน ฯ หรือที่เรียกกันว่าคุกวัดโพธิ์ดังกล่าวแล้ว และสังกัดกระทรวงนครบาล การพ้นโทษต้องนำความขึ้นกราบบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว นักโทษต้องเสียค่าธรรมเนียมต่าง ๆ รวมทั้งการพ้นโทษด้วย

ตราง เป็นที่คุมขังผู้มีโทษต่ำกว่า ๖ เดือน และมิใช่เป็นผู้ที่มีนิสัยเป็นโจรผู้ร้าย มีหลายแห่งด้วยกัน เช่นตรางกลาโหม ตรางมหาดไทย ตรางกรมท่าซ้าย ตรางกระทรวงวัง เฉพาะกระทรวงนครบาลมีอยู่ถึง ๑๒ ตราง

เรือนจำในหัวเมือง อยู่ในหน้าที่ของผู้ว่าราชการเมืองนั้น ๆ ถ้าเป็นความผิดมหันตโทษ ผู้ว่าราชการเมืองก็ต้องส่งตัวมายังกระทรวงเจ้าสังกัด กล่าวคือ เมืองใดขึ้นกับกลาโหมหรือมหาดไทย ก็ต้องส่งมายังกระทรวงนั้น ๆ

๒. สมัยรัชกาลที่ ๕ ได้มีการปรับปรุงเรือนจำกรุงเทพ ฯ ดังนี้ คือได้สร้างคุกใหม่ที่ตรอกค่า (เรือนจำพระนครและธนบุรีปัจจุบัน) เรียกว่ากองมหันตโทษ และสร้างตรางริมศาลพระราชอาญา (ซึ่งเป็นที่ตั้งเนติบัณฑิตยสภาแผนกสโมสรในขณะนี้) เรียกว่ากองลหุโทษ สร้าง

เสร็จเมื่อ ร.ศ. ๑๐๙ (พ.ศ. ๒๔๓๓) เริ่มย้ายนักโทษจากคุกหน้าวัดโพธิ์ไปไว้ยังคุกใหม่เสร็จสิ้นในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๓๔ แล้วย้ายนักโทษจากตรางต่าง ๆ ไปไว้ตรางใหม่แห่งเดียว เสร็จในเดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๔๓๕ และเริ่มมีข้อบังคับสำหรับคุมขังนักโทษในกรมพระนครบาลตั้งแต่วันที่ ๘ มกราคม พ.ศ. ๒๔๓๕ เป็นต้นมา และที่ถือว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญที่สุดก็คือ ได้ยกเลิกการเรียกค่าธรรมเนียมจากนักโทษและให้พนักงานรับเงินเดือนแทน

๒๐ เมษายน พ.ศ. ๒๔๔๐ เพื่อให้การพิจารณาพิพากษาความอาญาแผ่นดินรวดเร็วขึ้นกว่าแต่ก่อน จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้โอนกองมหันตโทษและกองลหุโทษไปสังกัดกระทรวงยุติธรรม แต่นั้นมาก็ให้ผู้พิพากษาเข้าตรวจเรือนจำทั้งสองแห่งนี้อีกด้วย

ส่วนเรือนจำหัวเมือง เมื่อรวมหัวเมืองปักษ์ใต้ฝ่ายเหนือขึ้นอยู่กับมหาดไทยแต่แห่งเดียว ก็ได้ให้เรือนจำสังกัดกระทรวงมหาดไทยทั้งสิ้น เว้นเรือนจำเมืองปทุมธานี นนทบุรี พระประแดง และสมุทรปราการคงขึ้นอยู่กับกระทรวงนครบาล

ใน พ.ศ. ๒๔๔๐ ได้ตราข้อบังคับลักษณะคุมขังนักโทษเรือนจำตามหัวเมืองขึ้น พ.ศ. ๒๔๔๓ ให้อำนาจผู้พิพากษาเข้าตรวจเรือนจำอย่างน้อยเดือนละ ๒ ครั้งด้วย พ.ศ. ๒๔๕๔ กระทรวงกลาโหมถอนทหารซึ่งใช้เป็นยามบ้อมรักษาการเรือนจำอยู่เดิม แล้วเปลี่ยนใช้ตำรวจแทน

เมื่อ ๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๔๕ ได้ย้ายกองมหันตโทษและกองลหุโทษจากกระทรวงยุติธรรมไปสังกัดกระทรวงนครบาลตามเดิม ส่วนเรือนจำในหัวเมืองคงสังกัดกระทรวงมหาดไทย

๓. ตั้งกรมราชทัณฑ์ครั้งที่ ๑

๑๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๕๘ รัชกาลที่ ๖ มีพระบรมราชโองการให้รวมกองมหันตโทษ กองลหุโทษ และเรือนจำทั้งหลายเป็นกรมราชทัณฑ์สังกัดกระทรวงนครบาลแห่งเดียว ได้มีการวางระเบียบข้อบังคับใช้แก่เรือนจำทั่วราชอาณาจักรเป็นอย่างเดียวกัน

๑ สิงหาคม ๒๔๖๕ ทรงพระราชดำริว่า กรมราชทัณฑ์มีหน้าที่เกี่ยวพันกับศาลยุติธรรมเป็นปกติ ได้ฝากกระทรวงนครบาลไว้ชั่วคราว จึงโปรดเกล้าฯ ให้ย้ายมาขึ้นกับกระทรวงยุติธรรม แต่การบังคับบัญชาเรือนจำหัวเมือง คงมอบให้ฝ่ายปกครองบังคับบัญชาไปตามเดิม

๒๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๖๘ เพื่อประหยัดพระราชทรัพย์ รัชกาลที่ ๗ ได้ทรงให้ยุบกรมราชทัณฑ์เข้ารวมไว้ในกรมบัญชาการกระทรวงยุติธรรม

๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๖๙ ได้โอนเรือนจำต่าง ๆ ไปสังกัดกระทรวงมหาดไทยเพื่อสะดวกแก่การบังคับบัญชา โดยตั้งเป็นแผนกราชทัณฑ์ ในกรมพระลำพัง (กรมมหาดไทย)

๔. ตั้งกรมราชทัณฑ์ครั้งที่ ๒

หลังเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๕ แล้ว ใน พ.ศ. ๒๔๗๖ ได้ตราพระราชกฤษฎีกาจัดวางระเบียบราชการสำนักงานและกรมในกระทรวงมหาดไทยใหม่ ยกฐานะแผนกราชทัณฑ์จากกรมพระลำพังเป็นกรมราชทัณฑ์อีก

ได้มีการดำริย้ายคุกหรือกองมหันตโทษออกไปนอกพระนครตั้งแต่รัชกาลที่ ๕ โดยได้จัดหาซื้อที่ดินในจังหวัดนนทบุรีเตรียมไว้ แต่เมื่อเปลี่ยนเสนาบดีกระทรวงยุติธรรมก็ได้สั่งระงับไว้พลาง จนถึง พ.ศ.

๒๔๕๘ รัชกาลที่ ๖ ตั้งกรมราชทัณฑ์ขึ้น ก็ขอทดนเพิ่มขึ้นอีก พอดีมีการรวมกระทรวงนครบาลเข้ากับกระทรวงมหาดไทย และย้ายสังกัดกรมราชทัณฑ์ไปขึ้นกับกระทรวงยุติธรรม จึงได้งดการก่อสร้าง จนถึง พ.ศ. ๒๔๗๐ สมเด็จกรมพระนครสวรรค์ฯ ทรงเป็นเสนาบดีกระทรวงมหาดไทยได้รื้อฟื้นการสร้างเรือนจำบางขวางอีก เมื่อส่วนใหญ่เสร็จก็ได้เริ่มย้ายนักโทษจากเรือนจำมหันตโทษไปตั้งแต่เดือนกรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๗๔ แล้วย้ายนักโทษจากฉกรรโทษมาไว้แทน ส่วนที่ตั้งเรือนจำฉกรรโทษเดิมได้ยกให้กระทรวงยุติธรรมสร้างเป็นศาลอาญาและเนติบัณฑิตยสภาในทุกวันนี้ ฯลฯ

การที่กรมราชทัณฑ์ต้องย้ายสังกัดกระทรวงกันไปมาดังนี้ ทราบว่ามีเบื้องหลังฉากบางประการในยุคหนึ่งสมัยหนึ่งเกี่ยวกับการบังคับบัญชาและการเงินงบประมาณ จึงในที่สุดได้ย้ายกลับไปสังกัดกระทรวงมหาดไทยจนกระทั่งทุกวันนี้ แต่เมื่อเร็วๆ นี้ก็ได้มีความคิดว่าจะโอนกลับมาสังกัดกระทรวงยุติธรรมอีก แต่ในที่สุดปัญหาข้อนี้ก็ตกไป คงสังกัดกระทรวงมหาดไทยเช่นเดิม

ที่นำเรื่องเกี่ยวแก่การราชทัณฑ์ของไทยมากล่าวไว้ด้วย ก็ด้วยความรู้สึกว่า เมื่อได้ศึกษาเกี่ยวแก่การราชทัณฑ์ของต่างประเทศ ก็สมควรจะได้รู้เรื่องของไทยเราไว้ด้วย แต่เห็นว่าจะละเอียดพิศดารมากไป จึงไม่จำต้องสนใจให้ละเอียดเท่าใดนัก และที่สามารถรวบรวมมาได้ก็อาศัยเอกสารอ้างอิงจากหนังสือวารสารราชทัณฑ์ปีที่ ๑ เล่ม ๑ ตอนที่ ๑ ประจำปี พ.ศ. ๒๔๘๖ เป็นหลักฐานประกอบ.

ตอนที่ ๒

ทัณฑสถานหรือการเรือนจำ

บทที่ ๑ การใช้ชีวิตในเรือนจำ (วิธีการรับตัวและการควบคุม)

ได้กล่าวมาในข้างต้นบ้างแล้วว่า ตรางและคุกนั้นแตกต่างกันอย่างไร ตามความจริงแล้วก็เป็นสถานที่ควบคุมตัวผู้กระทำผิดไว้นั่นเอง เป็นแต่ว่าในบางแห่ง ถ้าเป็นโทษไม่ใช่ในระยะยาวหรือเป็นโทษเนื่องจากความผิดเล็กน้อยแล้วก็เอาควบคุมตัวไว้ในตรางก็ได้ ฉะนั้นจึงเป็นอันว่าทัณฑสถานที่สำคัญที่สุดก็คือคุกหรือเรือนจำ ดังนั้นจึงจะได้นำท่านไปในทัณฑสถานประเภทนี้เพื่อให้ได้รู้เห็นว่าเขาจัดการกันอย่างไร ทำอะไรกันบ้างที่ในเรือนจำ โดยเฉพาะในบทนี้จะได้กล่าวถึงวิธีการรับตัวและการควบคุมเป็นการเริ่มต้นตามหัวข้อดั่งต่อไปนี้

(๑) **วัตถุประสงค์ของการจำคุก** (Purpose of Imprisonment) ในบรรดาโทษทั้งหลายนั้น ที่ร้ายแรงที่สุดก็คือโทษประหารชีวิต เพราะเป็นการ กำจัด ให้พ้นไปเสียจากสังคม และโทษที่สำคัญรองลงมาก็คือโทษจำคุก โทษจำคุกนี้แม้ว่าจะเป็นโทษที่ใช้กันมานมนานแล้วตั้งแต่สมัยโบราณก็ดี เพราะถือว่ามิใช่แต่เป็นการลงโทษโดยเอาตัวมาเก็บไว้แต่เพียงอย่างเดียว แต่เป็นการที่เอาตัวมาควบคุมไว้เพื่อรอการลงโทษอย่างอื่น ๆ ด้วย เช่นโทษประหารชีวิต ตัดมือ ตัดเท้า ฯลฯ แต่ในที่นี้จะมุ่งหมายแต่เฉพาะเพียงเป็นวิธีการที่เอาตัวมาขังไว้ชั่วระยะเวลาหนึ่งซึ่งอาจเป็นระยะยาวบ้าง สั้นบ้าง ก็ได้ เพื่อเป็นการตัดนิสัยสันดาน เมื่อพ้นกำหนดระยะเวลานั้นแล้วจึงปล่อยตัวเป็นอิสระ

โทษจำคุกนี้ ขึ้นเดิมมีผลสืบเนื่องจากพวกพระในศาสนาโรมันคาธอลิคใช้เป็นวิธีการลงโทษพระหรือบุคคลที่ทำผิดอาญาในเขตของวัด โดยขังไว้ในห้องมืด เพื่อให้พระองค์นั้นอยู่คนเดียวจะได้มีเวลาพิจารณาสำนึกถึงความผิดของตนที่ได้กระทำมาแล้ว ด้วยเหตุนี้จึงเรียกคุกหรือเรือนจำว่า "Penitentiary" เพราะคำว่า "Peni" แปลว่า "ติด" ในข้อเหล่านี้หากสนใจในประวัติศาสตร์เกี่ยวกับศาสนาโรมันคาธอลิคในภาคพื้นยุโรปเป็นลำดับจนกระทั่งถึงระยะใกล้เวลาที่ Martin Luther ได้ทำการแยกออกเป็นนิกาย Protestant ก็จะได้ทราบว่าในยุคก่อนนั้นพระในศาสนาโรมันคาธอลิคมีอำนาจมาก ขยายอำนาจของพระออกไปอย่างกว้างขวาง สิ่งใดที่ไม่เป็นไปตามเจตจำนงของวัดแล้ว ใครกล่าวอ้างสิ่งใดที่วิตถารมากก็จะถูกหาว่าผู้นั้นอยู่ใต้อิทธิพลของ Satan หรือภูตผีปีศาจ ทั้งจะถูกหาว่าเป็นผู้ที่จะทำลายศาสนา บุคคลนั้นจะต้องถูกหาว่าเป็นแม่มด พ่อมด เป็นพวก Heretic แล้วก็จะถูกนำตัวมาขังไว้ในห้องมืดซึ่งอยู่ใต้ดิน ใส่ขื่อคา ห้องขังก็สกปรกมีหนูวิ่งพล่าน อากาศอบเหม็นเป็นการทรมานไปในตัว แล้วก็จะถูกนำตัวมาชำระในศาลของวัดที่เรียกว่า Court of the Holy Inquisition ซึ่งมีวิธีพิจารณาและจารีตที่จะพิสูจน์ความบริสุทธิ์ โดยการทรมานตามวิธีการในลักษณะต่าง ๆ จนกว่าผู้นั้นจะรับสารภาพหรือตายไปเอง ฯลฯ นี่ก็เป็นเรื่องประวัติศาสตร์ ด้วยเหตุนี้จึงถือกันว่าคุกหรือเรือนจำเป็นสถานที่ทำโทษ Punishment มากกว่าเป็นสถานที่แปรเปลี่ยนนิสัย Reformatories กล่าวตามความเป็นจริงแล้วความคิดอันนี้ก็สืบเนื่องมาจากการเปลี่ยนโทษที่ลงต่อร่างกายเนื้อตัว เช่นโทษเฆี่ยน โทษเอาวัตถุบางอย่างเผาไฟให้ร้อนนาบตามเนื้อตัว ใส่ขื่อคา หรือแขวนโยงเท้าไม่ถึงดิน ฯลฯ เหล่านี้

มาเป็นการลงโทษโดยวิธีตัดเสรีภาพให้จำต้องพลัดพรากจากครอบครัว และเพื่อนฝูงซึ่งแตกต่างไปจากวิถีชีวิตปกติธรรมดา ทั้งนี้เพื่อให้บังเกิดความรู้สึกว่าเป็นการลงโทษ การจองจำจึงต้องให้เป็นในลักษณะของการทรมานให้ลำบาก อย่าให้กลายเป็นสถานที่สำราญน่าอยู่น่าสบาย ดังนี้จึงปรากฏว่าการสร้างเรือนจำจึงมิใช่จะมีแต่เฉพาะห้องขังเดี่ยวอย่างมั่นคงแข็งแรงเพื่อกันการหลบหนีเท่านั้น แต่จำกัดความสะดวกสบายให้น้อยลงอีกด้วย

สาเหตุเบื้องหลังแนวความคิดอันนี้พอแยกได้เป็น ๒ ประการ

(ก) เพื่อให้ผู้กระทำผิดได้สำนึกว่า การถูกตัดความสุขความสำราญเพื่อให้ได้รับความยากลำบากนี้ก็เพราะทำความผิด จึงไม่ใช่เป็นของสนุกอันควรคิดจะทำต่อไปอีก และเมื่อพ้นโทษไปแล้วก็จะรู้สึกเข็ดหลาบ ไม่อยากทำผิดเพราะจะต้องเข้าไปรับโทษอีก ต่อจากนั้นไปก็จะตั้งหน้าตั้งตาประพฤติแต่ในทางที่ดี จะได้ดำเนินชีวิตโดยราบรื่นเช่นอย่างคนธรรมดาสามัญอื่น ๆ ในกลุ่มชุมชนเดียวกัน

(ข) ด้วยความเชื่อว่า สำหรับบุคคลที่มีความคิดเห็นยังแกว่งไกวอยู่ โดยยังไม่แน่ใจว่าจะทำผิดต่อไปดีหรือว่าควรจะยุติเลิกกันเสียที เมื่อพิจารณาสำนึกได้ว่า การทำผิดกฎหมายนั้น จะต้องรับโทษในที่สุดไม่ช้าก็เร็ว แต่แล้วก็จะได้ค่อย ๆ ครุ่นคิดได้ว่า ถ้าหากไม่อยากถูกจำคุกก็มีอยู่ทางเดียวคือเลิกกระทำผิดเสีย นอกจากนี้แล้วยังมีเหตุผลอื่นอีกอันเป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปในทางความรู้สึกผิดชอบชั่วดีแล้วว่า การกระทำผิดกฎหมายนั้นเป็นบาปกรรมแน่ จึงต้องมีการชดใช้กรรมอันทำลงไป

ด้วยเหตุผลเหล่านี้เอง จึงยังเห็นกันในครั้งก่อนนั้นว่า วิธีดำ-

เนินการที่จะปฏิบัติต่อผู้ต้องโทษในเรือนจำ จึงไม่ควรทำให้เรือนจำนั้นเป็นสถานที่สุขสำราญน่าอยู่ แต่ต่อจากนั้นมาคือราวสัก ๗๐ ปีมานี้เอง ก็เกิดมีความคิดเห็นที่จะเปลี่ยนบรรยากาศของเรือนจำบางส่วนจากการลงโทษทรมานให้เป็นวิธีการแปรเปลี่ยนนิสัยโดยที่มีความเชื่อว่าสามารถจะเปลี่ยนนิสัยผู้ต้องโทษเหล่านั้นได้ ซึ่งต่อมาในสมัยปัจจุบันนี้ก็ยังคงมีอยู่ทั้งแบบเก่าและแบบใหม่ใช้อยู่ตามเรือนจำ แม้แต่ในเรือนจำซึ่งนิยมวิธีการฝึกและอบรม (Training) และวิธีการปลูกฝังความประพฤติและนิสัยเสียใหม่ (Re - education) เป็นแบบมูลฐานการลงโทษซึ่งวางไว้เป็นหลัก เพื่อฉาบหน้าในการเข้าช่วยแก้ไขปรับปรุงตัวผู้กระทำผิดก็ตาม นักโทษก็ยังคงต้องถูกแยกจากสังคมและครอบครัวของตนอยู่นั่นเอง ยังคงต้องถูกคุมขังและมีผู้ควบคุมตัวอยู่ ทั้งยังต้องปฏิบัติตัวอยู่ภายในกรอบของกฎวินัยของเรือนจำซึ่งเขาไม่ได้มีส่วนตั้งกฎเกณฑ์เหล่านั้นขึ้นมาด้วยเลย และมักจะต้องเป็นไปตามอำเภอใจและอารมณ์ของผู้คุมหรือพัศดีอีกด้วย ฉะนั้นวิธีดำเนินการของแต่ละเรือนจำจากแบบของการลงโทษมาเป็นแบบของวิธีการแปรเปลี่ยนนิสัยหรือจากวิธีนี้กลับมาในรูปของการลงโทษ หรือวิธีการของทั้งสองแบบนี้ผสมกัน จึงเห็นได้ว่าขึ้นอยู่ที่ตัวผู้คุมหรือพัศดีเท่านั้นเอง แต่เจ้ากรรมแท้ ๆ ที่วิธีการทั้งสองแบบนี้หากพิจารณาให้ถ้วนถี่แล้วก็จะเห็นได้ว่าเข้ากันไม่ได้ดี กล่าวคือหากว่าการจองจำตัวไว้นั้นด้วยเจตนาเป็นการลงโทษแล้ว การให้การบำบัดก็ต้องเป็นในรูปของการไม่อำนวยความสะดวกความสบายแม้ถึงว่าจะมีมนุษยธรรมสักปานใด แต่ถ้าหากว่าเจตนาในการจองจำนั้นเป็นการเข้าช่วย แก้ไขปรับปรุง หรือ ฟื้นฟู ลักษณะตายตัว ของบุคคล ผู้กระทำผิด Rehabilitation แล้ว วิธีปฏิบัติทุกวิถีทางก็ต้องเป็นไปในรูปที่จะช่วย

ปรับปรุงแก้ไขนักโทษแต่ละคนให้ดีขึ้น เหมาะสมที่จะกลับตัวเป็นพลเมืองดีได้ อีกประการหนึ่งทางการเรือนจำที่ดีแล้ว มิควรที่จะผ่อนปรนตามใจหรือบันเทาหน้าที่ความรับผิดชอบของนักโทษ แต่ควรจะควบคุมฝึกฝนในบางประการ ตามระยะเวลาที่เหมาะสมและเห็นว่าจำเป็นแก่นักโทษแต่ละคน กล่าวคือ มิใช่สอนแต่เฉพาะวิชาชีพหรือวิทยาการบางอย่างเท่านั้น แต่ควรจะต้องสอนให้รู้จักหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวแก่ความเป็นอยู่ในสังคมอีกด้วย และไม่ควรแต่เพียงควบคุมตัวไว้ชั่วระยะเวลาหนึ่ง แล้วก็ปล่อยตัวไปทันทีเมื่อถึงกำหนดปล่อย แต่ควรจะต้องมีวิธี ค่อย ๆ ปล่อยไป โดยมีเงื่อนไข อย่างเข้มงวดบ้างเบาบ้าง หรือโดยไม่มีเงื่อนไขเลย แต่ทั้งนี้ก็ควรจะได้พิจารณาเป็นราย ๆ ไปโดยถ้วนถี่

ข้อสำคัญในประการสุดท้ายเกี่ยวแก่วัตถุประสงค์ของการจำคุกนั้น เรือนจำต้องมีวิธีการช่วยเหลืออันถูกต้อง จึงจะได้ผลเด็ดเกี่ยวแก่การดัดแปลงแก้ไขนิสัยของผู้กระทำผิดให้หลาบจำได้ หากความเป็นไปในสถาบันแห่งนี้ดำเนินไปอย่างเลอะ ๆ เทอะ ๆ ไม่มีระเบียบวินัยแล้ว ก็จะกลายเป็นซ่องโจรหรือวิทยาลัยที่ส่งเสริมเพาะคนร้ายให้กลับไปสู่สังคมเพิ่มขึ้น

(๒) วิธีการเมื่อรับตัวผู้ต้องขังเข้าเรือนจำ (Admission System)

ภายหลังที่ศาลพิพากษาแล้ว ก็จะมีเจ้าหน้าที่นำตัวจำเลยไปยังเรือนจำ โดยมากมักจะเป็นเจ้าพนักงานตำรวจซึ่งกำหนดหน้าที่ควบคุมจำเลยในระหว่างนำตัวจากศาลไปเรือนจำหรือจากเรือนจำไปยังศาล ตลอดจนดูแลควบคุมจำเลยในระหว่างการพิจารณาที่ศาลด้วย จึงเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจคนละชุดกับตำรวจที่เป็นพนักงานสอบสวนคดี

วิธีการรับตัวผู้ต้องขังในระยะนี้พอแยกกล่าวได้ว่ามีอยู่ ๒ วิธี คือ วิธีง่ายกับวิธีพิศดารซึ่งมีการปฏิบัติอย่างละเอียดปลีกย่อยมาก

สำหรับวิธีการปกติธรรมดาอย่างง่าย ๆ ก็คือ ต้องมีการเปลี่ยนเครื่องแต่งกายพลเรือนเดิมออกเสียแล้วใส่เครื่องแบบของเรือนจำ บางแห่งก็ต้องให้เขียนด้วยเส้นหมึกว่าเป็นนักโทษคนที่เท่าใดไว้ที่หน้าอกเสื้อ บางแห่งก็ใช้เลขหมายกลัดติดอกเสื้อไว้ ต้องให้ตัดผมให้สั้นเกรียนถูกระเบียบ ต่อจากนั้นไปเจ้าหน้าที่ของเรือนจำจะสอบถามข้อความเกี่ยวกับชื่อตัว ชื่อสกุล ชื่อบิดามารดา ภูมิลำเนา ตลอดจนครอบครัว เช่นมีภรรยา มีบุตร มีพ่อแม่ยังคงมีชีวิตอยู่หรือไม่ ฯลฯ หากมีเหตุการณ์อย่างใดเช่นเกิดการตายลง จะให้ติดต่อกับผู้ใด แล้วเจ้าหน้าที่จะบันทึกข้อสอบถามนั้นไว้ ตลอดจนให้พิมพ์ลายนิ้วมือสิบนิ้วไว้ด้วย นอกจากนี้บางแห่งยังต้องให้นักโทษลงนามยินยอมให้เปิดจดหมายส่วนตัวที่คนภายนอกมีมาถึงตนได้ มิฉะนั้นจะเป็นการผิดกฎหมาย เว้นไว้แต่จะมีกฎหมายให้อำนาจไว้ว่าให้เจ้าหน้าที่เรือนจำทำได้ (ในข้อนี้ทางการราชทัณฑ์ของไทยเราอนุโลมถือว่าจดหมายเหล่านี้เป็นประเภทสิ่งของต้องห้ามจึงจำต้องตรวจตราเสียก่อน ทั้งนี้เป็นการแปลโดยอนุโลม ส่วนกฎหมายที่ห้ามไว้โดยตรงนั้นไม่เคยปรากฏว่ามี) บรรดาสิ่งของที่เป็นของส่วนตัวของนักโทษจะต้องถูกเรียกเอาไปเก็บรักษาไว้ทั้งหมด รวมทั้งของที่ต้องห้ามด้วย แล้วนักโทษก็จะได้รับสิ่งของซึ่งเป็นของเรือนจำเป็นเครื่องใช้จ่ายให้ไว้แทน เช่นแปรงสีฟัน ยาสีฟัน สบู่ หวี ผ้าเช็ดหน้า และของอย่างอื่นที่จำเป็นบางอย่าง สุดแต่จะมีระเบียบของเรือนจำแต่ละแห่ง

ส่วนของไทยเรานั้น

(ก) ถ้าเป็นชาย ให้จ่าย
(๑) เสื้อกางเกง ๒ สำรับ
(๒) ผ้าอาบน้ำ ๑ ผืน
(๓) ผ้าห่มนอน ๑ ผืน
(๔) เสื่อปูนอน ๑ ผืน

(ข) ถ้าเป็นหญิง ให้จ่าย
(๑) เสื้อและเครื่องนุ่งห่ม ๒ สำรับ
(๒) ผ้าห่มนอน ๑ ผืน
(๓) เสื่อปูนอน ๑ ผืน
(๔) สิ่งใช้เฉพาะหญิงตามอธิบดีเห็นจำเป็น

(ให้ดูข้อ ๗๐ แห่งกฎกระทรวงมหาดไทย ออกตามใน ม. ๕๗ แห่ง พ.ร.บ. ราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๔๗๙)

ส่วนวิธีการที่เรียกว่าพิศดารนั้น มักกินเวลาประมาณ ๗ วันจึงจะเสร็จ โดยในชั้นแรกจะต้องให้นักโทษอาบน้ำชำระกายเสียก่อน (ดังที่ปฏิบัติอยู่ในสถานฝึกและอบรมของศาลคดีเด็กของเราในขณะนี้) แล้วก็มอบเสื้อผ้าของเรือนจำใหม่ให้เปลี่ยนผลัดแล้วจึงนำตัวไปควบคุมไว้ยังห้องขัง หลังจากนั้นจะถูกส่งตัวไปให้แพทย์ตรวจร่างกาย ตรวจเลือดบางแห่งก็ฉีดยาป้องกันโรคบางอย่างเช่นโรคไทฟอยด์ และได้รับการตรวจฟัน มีการถ่ายรูปและพิมพ์ลายนิ้วมือ ภายหลังการสอบถามประวัติส่วนตัวแล้ว บางแห่งก็จะส่งตัวให้จิตแพทย์ตรวจภาวะแห่งจิตตลอดจนสติปัญญาของนักโทษและมีการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาว่ามีความถนัดถนี่ในอาชีพหรืองานแบบไหน จะได้จัดงานอาชีพเพื่อฝึกให้เหมาะสมกับนิสัย นอกจากนี้จะมีการอบรมเกี่ยวแก่ระเบียบวินัยของเรือนจำอีกด้วย แต่

วรทัดแล้วเมื่อนักโทษเข้าไปเป็นครั้งแรก เจ้าหน้าที่ชั้นอาวุโสควรจะได้หาโอกาสเป็นคนแรกพบปะกับนักโทษเป็นรายคนเสียก่อน เพื่อสังเกตจิตใจและนิสัย และควรให้คนเก่าพาไปดูสถานที่ห้องขัง ห้องน้ำ ห้องส้วม เพื่อให้ความสบายใจต่อนักโทษในระยะแรกนี้ อย่าให้เป็นการทำให้นักโทษรู้สึกไปว่าตนได้ถูกส่งเข้าไปทรมาน มิฉะนั้นแล้วการอบรมบ่มนิสัยจะไม่เป็นไปโดยราบรื่นและอาจจะไม่ได้ผลในที่สุดด้วย

อนึ่ง ในเรื่องเกี่ยวกับเด็กที่ติดผู้ต้องขังเข้ามาในเรือนจำนั้น มีกล่าวไว้ในพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๔๗๙ มาตรา ๙ และข้อบังคับกรมราชทัณฑ์ฉบับที่ ๕ ซึ่งมีใจความว่า ถ้าผู้ต้องขังมีเด็กอายุต่ำกว่า ๖ ปีอยู่ในความดูแลของตนติดมายังเรือนจำด้วย และปรากฏว่าไม่มีผู้ใดจะเลี้ยงดูเด็กนั้น จะอนุญาตให้เด็กนั้นอยู่ในเรือนจำได้ภายใต้บังคับเงื่อนไขดังระบุไว้ในข้อบังคับที่อธิบดีกรมราชทัณฑ์ตั้งขึ้นหรือจะส่งไปยังสถานอื่นใดอันได้จัดตั้งขึ้นเป็นพิเศษเพื่อการนี้ก็ได้ และบทบัญญัตินี้ให้ใช้แก่เด็กที่เกิดในเรือนจำด้วย เด็กที่จะอยู่ในเรือนจำเช่นว่านี้ต้องเป็นไปตามกฎเกณฑ์ของข้อบังคับกรมราชทัณฑ์ดังกล่าวแล้วในข้างต้น

(๓) <u>การคัดเลือกหรือแยกประเภทนักโทษ</u> (Classification) หลักใหญ่ที่นิยมใช้กันอยู่ในขณะนี้ก็คือเลือกสถานที่ของเรือนจำแต่ละแห่งให้เหมาะสมแก่บุคลิกลักษณะของนักโทษแต่ละคน ส่วนวิธีการของเรือนจำที่ปฏิบัติถือกันเป็นหลักทั่วไปตั้งแต่ไหนแต่ไรมา ปฏิบัติกันดังนี้

ก. เพศ กล่าวคือแยกชายและหญิงไว้คนละแห่ง แต่ส่วนมากแล้วนิยมมีเรือนจำหญิงโดยเอกเทศเพราะเห็นว่าไม่ควรอยู่ในแหล่งใกล้เคียงกันหรือแห่งเดียวกัน แม้จะแยกขังคนละแห่งเพียงแต่มองหรือก้าวพ้นกันในเรือนจำแห่งเดียวกันก็ตี

ข. อายุ กล่าวคือควรเป็นอายุไล่เลี่ยกัน ถ้าแก่มากก็มักจะถูกแยกเอาพวกคนแก่ ๆ ไว้ด้วยกัน แต่ส่วนมากนักโทษแก่ ๆ มีน้อยในเรือนจำ

ค. ผิว ในต่างประเทศบางแห่ง เช่นในรัฐทางใต้ของสหรัฐ-อเมริกา พวกนิโกรและพวกผิวเหลืองจะถูกแยกขังไว้ต่างหากไม่รวมกับพวกผิวขาว ในประเทศเราเมื่อสมัยหนึ่งก็เคยแยกขังคนในบังคับต่างประเทศไว้ต่างหากไม่รวมกับคนไทยหรือคนชาวอาเซีย แม้จะเป็นคนในบังคับอังกฤษหรือฝรั่งเศสก็ตาม ค่าเบี้ยเลี้ยงก็แตกต่างกัน

ง. ลักษณะของความผิด ตามความหนักเบาของโทษ เช่น แยกพวกผู้ต้องขัง พวกจำแทนค่าปรับต่างหากจากผู้ต้องหาประเภทอื่น ๆ นักโทษการเมือง นักโทษระหว่างพิจารณา นักโทษเด็ดขาด ฉะนั้นในเรือนจำบางแห่งจึงแบ่งเป็นแดน ๆ เช่นเรือนจำบางขวางของเราเป็นตัวอย่าง เช่นแดน ๓ ผู้ต้องขังคดีอาจารและโทษอื่น ๆ ที่มีความผิดตามพระราชบัญญัติต่าง ๆ แดน ๖ ความผิดทางการเมืองและคอมมิวนิสต์เป็นตัวอย่าง นอกจากนี้ยังแบ่งออกเป็นแดนต่าง ๆ แบ่งแยกขึ้นเพื่อความสะดวกในการปฏิบัติงานของผู้ต้องขัง เช่นแดนพยาบาล แดนส่งวน แดนเลี้ยงสุกร แดนประปา แดนช่าง และแดนต่างประเทศ ฯลฯ

จ. ลักษณะแห่งจิตใจของนักโทษแต่ละคน แต่การแยกตามประเภทนี้ต้องอาศัยความร่วมมือกับนักจิตวิทยาและจิตแพทย์

ฉ. นักโทษที่เป็นโรคติดต่อหรือเจ็บป่วยต้องแยกไว้ต่างหากเพื่อไม่ให้ปะปนกับ คนสบาย ๆ ของไทยเรา หากถ้ามีการตายลง ก็ต้องจัดการไปตามหลักการที่กรมราชทัณฑ์ได้วางระเบียบวิธีปฏิบัติไว้ตามหนังสือหมู่ของกรมราชทัณฑ์ที่ ๕๙/๒๕๙๒ ลงวันที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๙๒

ช. แยกตามความประพฤติ โดยให้พวกที่ประพฤติดีว่านอนสอนง่ายไว้พวกหนึ่งต่างหากจากพวกที่ดื้อด้าน กิเลศหนา และเคยทำผิดมาแล้วหลายครั้ง

นอกจากนี้ยังอาจแยกประเภทให้ละเอียดลงไปกว่านี้อีกก็อาจทำได้แล้วแต่ความเหมาะสม

ในบางประเทศมีการแยกที่คุมขังสำหรับเด็กชายและเด็กหญิงไว้ต่างหาก แต่ก็คงอยู่ในแห่งเดียวกันกับเรือนจำของผู้ใหญ่ เป็นแต่แบ่งอาณาเขตเป็นส่วนสัดเท่านั้น เท่าที่ผู้บรรยายได้เคยเห็นมาก็มีที่เมืองบอนน์ ประเทศเยอรมันนี ตะวันตก และนครมิลานประเทศอิตาลี สถานที่ควบคุมเด็กและเยาวชนอยู่เพียงข้ามถนนคนละฟากกันเท่านั้น แต่โดยมากในปัจจุบันนี้เขาพยายามแยกเอาไว้คนละตำบลที่เดียว เพราะเป็นเรื่องทางจิตใจของเด็กและเยาวชน

ข้อแนะนำของกรรมการระหว่างประเทศเกี่ยวกับกฎหมายอาญาและทัณฑวิทยาแนะนำเป็นหลักใหญ่ว่านักโทษนั้นจะต้องแยกตามลักษณะความผิด แยกตามเพศ และจะต้องแยกนักโทษระหว่างพิจารณากับนักโทษที่ต้องคำพิพากษาเด็ดขาดออกจากกัน และต้องแยกนักโทษที่กระทำความผิดเป็นปกตินิสัยหรือทำผิดหลายครั้งออกต่างหาก แต่ข้อแนะนำเช่นว่านี้เป็นวิชาการอย่างเคร่า ๆ เท่านั้น

ในการปฏิบัติเกี่ยวแก่การแยกประเภทนักโทษ ประเทศที่แยกนักโทษได้ดีที่สุดได้แก่ประเทศอังกฤษ กล่าวคือ ในชั้นแรกแบ่งนักโทษเป็น ๒ ประเภทใหญ่ คือ พวก Star พวกนี้เป็นนักโทษที่มีความประพฤติดีเป็นผู้ที่ต้องโทษเป็นครั้งแรก ไม่ปรากฏว่าได้เคยกระทำผิดมาแต่ก่อน นอกจากนี้ก็เป็นพวกอื่น ๆ ซึ่งแยกเป็นพวกกระทำผิดเล็ก ๆ น้อย ๆ จัด

เข้าอยู่ในจำพวกที่ ๑ ซึ่งรวมทั้งนักโทษการเมืองด้วย ส่วนอีกพวกหนึ่งเรียกว่าพวกพิเศษ Special Class ได้แก่ผู้ที่มีอายุต่ำกว่า ๓๐ ปีลงมาแต่เคยต้องโทษครั้งแรกมาหนหนึ่งแล้ว และความประพฤติเดิมก็ไม่สู้จะดีนักเลวกว่าพวก Star นิดหน่อย พวกที่ ๓ ก็เป็นพวกอายุน้อยคือจัดให้เป็นพวก Star เหมือนกัน แต่อายุต่ำกว่า ๒๖ ปี นอกจาก ๓ พวกนี้แล้วก็ถือว่าเป็นประเภทสามัญ การจัดแยกเป็นพวก ๆ ดังกล่าวแล้วนี้เขามีกรรมการชุดหนึ่ง ประกอบด้วยพัศดี อนุศาสนาจารย์ และผู้แทนของสมาคมสงเคราะห์นักโทษอีกคนหนึ่ง นอกจากนี้ก็แยกหญิงและชาย ผู้ใหญ่กับเด็กออกต่างหากเช่นเดียวกันกับแห่งอื่น ๆ

ส่วนของไทยเรานั้นก็แยกเป็นประเภท ๆ เหมือนกันดังที่ระบุไว้ในข้อ ๕๐ แห่งกฎกระทรวงมหาดไทยออกตามความในมาตรา ๕๘ แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๔๗๙ ให้แยกประเภทดังต่อไปนี้

๑. ผู้ต้องขังหญิง
๒. ผู้ต้องขังที่มีอายุต่ำกว่า ๒๕ ปีและต้องโทษเพียงครั้งแรก
๓. ผู้ต้องขังที่ต้องโทษสำหรับความผิดกระทำอนาจาร
๔. ผู้ต้องขังที่ต้องโทษสำหรับความผิดประทุษร้ายแก่ชีวิตและร่างกาย
๕. ผู้ต้องขังที่ต้องโทษสำหรับความผิดประทุษร้ายแก่ทรัพย์
๖. ผู้ต้องขังซึ่งศาลพิพากษาว่ามีสันดานเป็นผู้ร้าย
๗. ผู้ต้องขังที่ไม่อยู่ในจำพวกที่ระบุมาแล้ว

ฯลฯ

ต่อนี้ไปจะได้กล่าวเกี่ยวกับการคุมขังนักโทษหญิงไว้สักเล็กน้อย ปัญหาเกี่ยวแก่การคุมขังผู้ต้องขังหญิงนั้น ก่อนอื่นสถานที่ควรจะได้

ดัดแปลงให้เหมาะสมตลอดจนการใช้ทำงานจะจัดให้ทำอย่างผู้ชายหาได้ไม่ และจะใช้ระเบียบวินัยอย่างเดียวกันก็ไม่เหมาะสมเพราะนิสัยผู้หญิงต่างกับผู้ชาย หลักการในการควบคุมผู้หญิงจึงต้องพยายามให้มีลักษณะคล้ายบ้านมากกว่าเรือนจำจะได้ไม่ทำให้จิตใจเสีย ส่วนอายุของนักโทษหญิงที่จะเข้ามาในเรือนจำจะต้องมีอายุอยู่ในเกณฑ์ที่กำหนด คือ อายุตั้งแต่ ๑๘ ปีขึ้นไป หรือบรรลุนิติภาวะในการสมรสซึ่งไม่ใช่เด็กหรือเยาวชนตามกฎหมายเด็กแล้ว ก่อนจะส่งตัวเข้ามาก็ควรจะต้องตรวจร่างกายและจิตใจเสียก่อน หากจิตใจไม่ดีก็ควรรักษาพยาบาลให้เป็นปกติเสียก่อน เมื่อเข้ามาแล้วก็ให้การศึกษาเช่นเดียวกันกับผู้ชาย ในส่วนเกี่ยวแก่ระเบียบวินัยนั้น ควรจะต้องเลือกแยกเป็นพวก ๆ เอาพวกดีไว้พวกหนึ่ง ที่ไม่ดีไว้พวกหนึ่ง หากว่าเกิดการทะเลาะวิวาทกันระหว่างนักโทษหญิงหรือทำผิดวินัยขึ้นมา แทนที่จะลงโทษในทันทีทันใดนั้น เขานิยมให้รอไว้ก่อน ให้คลายความโทโสโมโหแล้วจึงจะลงโทษเพราะผู้หญิงมักจะโกรธง่าย และหากว่ามีคนใหม่เข้ามาก็ต้องให้คนที่อยู่เก่าเป็นผู้นำผู้ที่เข้ามาอยู่ใหม่ให้คุ้นเคยกับสถานที่และพวกที่ถูกคุมขังอยู่ร่วมกันและเจ้าหน้าที่ควรจะได้ชี้แจงให้นักโทษเข้าใจว่า เขามีข้อบกพร่องอย่างไรจึงได้ถูกส่งตัวมายังที่นั้น เจ้าหน้าที่เรือนจำต้องทำตัวอย่างที่ดีแก่บรรดานักโทษเหล่านั้น นอกจากนี้สำหรับเรือนจำของไทยเราได้วางข้อห้ามไว้มิให้ผู้ต้องขังชายหรือเจ้าพนักงานชายเข้าไปในเขตคุมขังหญิง เว้นไว้แต่จะมีเหตุ ๒ ประการ

ก. ในกรณีฉุกเฉินซึ่งจำเป็นต้องเข้าไประงับเหตุ

ข. เจ้าพนักงานตั้งแต่ชั้นพัศดีขึ้นไปและเข้าไปในเวลากลางวัน

โดยมีผู้อื่นอย่างน้อย ๒ นายไปด้วย การเข้าไปนั้นต้องเนื่องด้วยหน้าที่ราชการ (ดูกฎกระทรวงมหาดไทย ข้อ ๓๔)

การคัดเลือก และ แบ่งแยกประเภท ของนักโทษ ดังที่กล่าวมาในข้างต้น หากได้ทำโดยถูกต้องและได้รับการพิจารณาตรวจตราโดยรอบคอบแล้วจะได้ผลดียิ่ง ทั้งนี้เพราะเหตุว่าพวกผู้ต้องขังเหล่านี้ส่วนใหญ่มักเป็นพวกที่ยังต้องการความควบคุมดูแลแนะนำอยู่อย่างใกล้ชิดคล้าย ๆ กัน เมื่อได้รวบรวมเอาไว้ด้วยกันในแห่งเดียวกันอย่างนี้ เมื่อใกล้ระยะของการปลดปล่อย เราอาจได้ข้อคิดบางประการเกี่ยวแก่การที่จะให้พักการลงโทษ (Parole) โดยมีเงื่อนไข ในระยะเวลานานหรือสั้น หนักหรือเบา ยิ่งหย่อนกว่ากันแค่ไหนได้โดยเหมาะสม

(๔) <u>กิจวัตรประจำวัน</u> (Daily routine) คนเราเมื่ออยู่ร่วมกันเป็นจำนวนมากก็มีความจำเป็นอยู่เองที่จะต้องมีระเบียบแบบแผนของการอยู่ร่วมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวแก่การกิน การนอน การรักษาความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความสงบของสถานที่อยู่อาศัย ถ้าหากปล่อยให้ต่างคนต่างทำอะไรได้ตามชอบใจโดยอิสระแล้ว ชนกลุ่มนั้นก็จะขาดความเข้มแข็งและความเป็นปึกแผ่น ยิ่งเป็นผู้ที่ต้องโทษถูกศาลสั่งเอาตัวมาอบรมด้วยแล้ว ก็ยิ่งมีความสำคัญอยู่ไม่น้อยเพราะในเวลาปกติธรรมดา พวกเหล่านี้เมื่ออยู่ภายนอกเรือนจำก็เป็นพวกไม่รักษาระเบียบแบบแผนของสังคมอยู่แล้ว จึงควรจะต้องเข้มงวดในเรื่องนี้ เพื่อเป็นการปลูกฝังระเบียบวินัยเป็นส่วนตัวเพื่อความปลอดภัยของส่วนรวมต่อไป ด้วยความมุ่งหมายดังกล่าวแล้ว ในเรือนจำจึงได้วางระเบียบไว้ต่าง ๆ กันนับตั้งแต่เวลาตื่นนอนเช้าขึ้นตลอดวันจนถึงเวลาเข้านอน จึงได้วางระเบียบไว้ในวันปกติ วันหยุด ว่าผู้ต้องขังควรจะต้องทำ

อะไรในวันหนึ่ง ๆ ยิ่งกว่านั้นหากว่าได้จัดระเบียบกิจวัตรให้แน่นอนและจัดหางานการให้ทำเป็นปกติสม่ำเสมอแล้ว ความเบื่อหน่ายชีวิตในเรือนจำก็จะลดน้อยลงไป ฯลฯ กิจวัตรประจำวันเช่นนี้ย่อมจะมีแตกต่างกันออกไปสุดแล้วแต่ว่าเป็นเรือนจำแห่งใด ประเทศใด ย่อมจะต้องมีกำหนดเวลาเพื่อให้เหมาะสมกับฤดูกาลเช่นหน้าหนาว หน้าร้อน ตลอดจนนิสัยใจคอและขนบธรรมเนียมประเพณีของบุคคลในแต่ละประเทศของที่ตั้งของเรือนจำนั้น

ในที่นี้จะได้นำกิจวัตรประจำวันของผู้ต้องถูกคุมขังอยู่ในคุก Sing Sing, Ossining, N.Y. (ชื่อเดิม Mount Pleasant Prison), สหรัฐอเมริกาใน ค.ศ. ๑๙๓๐ มาเป็นตัวอย่าง

๖.๓๐ น. ระฆังปลุกให้แต่งตัวและทำที่นอนให้เรียบร้อย ส่วนจำนวนนักโทษนั้นยามผลัดกลางคืนได้เรียกชื่อตรวจนับไว้แล้ว ในตอนนี้ยามผลัดเช้าจึงมีการตรวจสอบอีกครั้งหนึ่ง

๗.๐๐ น. ระฆังครั้งที่สองดังขึ้นเพื่อให้เจ้าพนักงานที่อยู่ที่หอบังคับการปลดเครื่องบังคับประตูแต่ละห้องขังตามระเบียงต่าง ๆ ให้เปิดออก ผู้ต้องขังจะออกมายืนตามหน้าห้องของตนแล้วก็เดินเป็นแถวสู่ห้องรับประทานอาหารเช้า ต่างหยิบถ้วยชามเพื่อไปรับอาหารจากเจ้าหน้าที่ซึ่งจะคอยตักแจกโดยลำดับ โดยปกติผู้ต้องขังจะรับประทานอาหารจุเท่าใดก็ได้ ขอแต่ให้รับประทานเข้าไปก็แล้วกัน ห้ามแต่กินทิ้งกินขว้างเท่านั้น

หลังอาหารเช้าแล้ว ต่างก็นำเศษอาหารหรือภาชนะที่ใช้แล้วไปทิ้งรวมกันในตะกร้าใหญ่ซึ่งวางอยู่ที่หน้าประตูเข้าห้องรับประทานอาหาร ต่อจากนั้นก็เข้าแถวไปพักผ่อนหน้าเรือนจำเก่า ให้มีเวลาหย่อนใจราวครึ่งชั่วโมง

๘.๐๐ น. จะมีเสียงนกหวีดเป่าเรียกให้เข้าประจำหน้าที่ตามโรงฝึกงานที่ได้กำหนดไว้ให้แล้ว เพื่อให้ทันการนับเรียกชื่อ เมื่อถูกต้องแล้วต่อนั้นไปเครื่องจักรต่าง ๆ ก็จะเริ่มเดินเพื่อลงมือทำงานต่อไป

๑๑.๕๐ น. หวูดโรงงานดังขึ้น ผู้ต้องขังจะหยุดงานเตรียมตัวเพื่อเข้าแถวเดินไปห้องอาหาร ตามระยะทางนั้นมีเจ้าหน้าที่ยามยืนเรียงรายคอยควบคุมอยู่ตลอดทาง ระหว่างรับประทานอาหารจะคุยกันอย่างสนุกสนานก็ได้แต่ต้องเป็นการเบิดเผย ห้ามใช้ภาษาอันเป็นโค๊ตลับ เช่นพูดกันด้วยคำสัญญาณทางนิ้วมือเป็นต้น หลังจากอาหารแล้วต่างก็จะได้ไปพักผ่อนที่สนามหญ้าข้างนอกราวครึ่งชั่วโมง

๑๒.๕๐ น. สัญญาณเรียกกลับเข้าทำงานตามเดิม ผู้ต้องคุมขังจึงต้องเดินแถวกลับไปยังที่ทำงานของตนด้วยความมีระเบียบเช่นเดียวกันกับเมื่อตอนขามา เมื่อหมดเวลาทำงานแล้ว (สุดแต่งานมากงานน้อย) ผู้ต้องคุมขังจะถูกเรียกชื่อรับตรวจอีกครั้งหนึ่งจนกว่าจะเป็นที่พอใจของเจ้าหน้าที่ควบคุม แล้วจึงจะนำตัวกลับมาเพื่อกินอาหารเย็น แล้วก็ปล่อยให้เดินยืดแข้งยืดขาในสนามหญ้าที่หน้าเรือนจำบ้าง ที่ในสนามเล่นกีฬาบ้าง เป็นเวลาประมาณ ๓ ชั่วโมงในระหว่างฤดูร้อนก่อนที่จะนำตัวเข้าไปคุมขังไว้ในห้องขังเดิม

๑๗.๕๐ น. เสียงหวูดดังเละยาวเป็นสัญญาณให้รับตรวจ แล้วก็เดินแถวคุยกันได้ตามสบายกลับคืนเข้าแต่ละห้องขังของตน

สำหรับในฤดูร้อนในต่างประเทศที่เป็นประเทศหนาว แสงสว่างเปลี่ยนแปลงไป จึงต้องแก้ไขเวลาตื่นนอนให้กระชั้นเข้ามาอีกเช่นในเรือนจำในภาคตะวันตกส่วนกลางของสหรัฐอเมริกาใน ค.ศ. ๑๙๔๐ ก็มีระเบียบการไว้อย่างย่อ ๆ ดังนี้

๕.๓๐ น. ระฆังปลุกนักโทษให้ตื่น เมื่อเรียบร้อยแล้วเจ้าหน้าที่ตรวจนับขานชื่อ

๖.๐๐ น. เปลี่ยนเจ้าหน้าที่ยาม

๖.๓๐ น. และ ๗.๑๕ น. นักโทษรับประทานอาหารเช้าในห้องรับประทานอาหารโดยเปลี่ยนกันเป็น ๒ ผลัด

๗.๑๕ น. และ ๗.๔๕ น. เดินแถวเข้าโรงฝึกงาน

๗.๓๐ น. ขานชื่อนักโทษคนใดที่เจ็บป่วยให้มารายงาน

๑๐.๔๕ น. และ ๑๑.๓๐ น. อาหารกลางวัน แบ่งเป็น ๒ ผลัด

๑๓.๐๐ น. กลับเข้าโรงฝึกงานตามเดิม

๑๕.๓๐ น. และ ๑๖.๓๐ น. รับประทานอาหารเย็น แบ่งเป็น ๒ ผลัด

๑๗.๐๐ น. และ ๑๗.๓๐ น. ขานชื่อรับตรวจ

๑๘.๐๐ น. ผลัดเปลี่ยนเจ้าหน้าที่ยาม

๒๐.๔๕ น. ระฆังเตรียมตัวเพื่อเข้านอน

๒๑.๐๐ น. ดับไฟหมด

ฯลฯ

เวลาเหล่านี้จะเปลี่ยนไปตามฤดูใบไม้ร่วง ฤดูหนาว และฤดูใบไม้ผลิ ฯลฯ นอกจากนี้ในเรือนจำบางแห่งในสหรัฐอเมริกายังมีการผ่อนผันให้นักโทษออกมาเรียนหนังสือกลางคืนได้เป็นพิเศษอาทิตย์ละ ๕ วัน

หลังจากเวลา ๑๘.๐๐ น. ถึง ๒๒.๐๐ น. เช่นที่ในคุก San Quentin เป็นตัวอย่าง

ตามที่ได้นำตัวอย่างกำหนดเวลาอันเป็นกิจวัตรในเรือนจำในต่างประเทศมากล่าวนี้ก็เพื่อให้เห็นการวางระเบียบกำหนดเวลาของเรือนจำในต่างประเทศว่าเขาทำกันอย่างไร ส่วนในเรือนจำของประเทศไทยเรานั้น ผู้บรรยายได้ตรวจดูแล้วไม่พบว่ามีกฎข้อบังคับในที่ใดได้กำหนดเวลาจำแนกไว้โดยละเอียดตายตัว คงมีกล่าวไว้แต่ในข้อ ๓๐ แห่งกฎกระทรวงมหาดไทยออกตามความในมาตรา ๕๗ แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๗๙ ว่า ต้องนำผู้ต้องขังเข้าห้องขังเวลา ๑๘.๐๐ น. และนำออกจากห้องขัง ๖.๐๐ น. หากกำหนดเวลานี้ไม่เหมาะสมแก่กิจการหรือสถานการณ์แห่งเรือนจำ ให้ผู้บัญชาการเรือนจำกำหนดเวลาใหม่เมื่อได้รับอนุมัติแล้วให้ใช้ได้ คงมีข้อความเพียงเท่านี้ ฉะนั้นจึงเห็นได้ว่ามิได้หมายความว่าไม่มีระเบียบหรือกำหนดเวลาเอาเสียเลย แต่ยังคงปล่อยให้เป็นอำนาจของผู้บัญชาการเรือนจำแต่ละแห่งกำหนดไว้เป็นระเบียบได้ตามความเหมาะสมของที่ตั้งของเรือนจำ ตามสภาพของภูมิประเทศ

เมื่อได้กล่าวถึงกิจวัตรประจำวันก็เห็นควรกล่าวถึงที่อยู่ ที่นอน และอาหารการกินไว้บ้างพอสมควร ในเรื่องการนอนนั้นในแต่ละห้องขังของแต่ละเรือนจำย่อมจะจัดเครื่องตบแต่งไว้ไม่เหมือนกัน บางเรือนจำนอกจากเตียงนอนหรือบางแห่งมีที่นอนด้วยแล้ว ยังมีตู้ใส่เสื้อผ้าและโต๊ะเขียนหนังสือให้ไว้ในห้องนอนด้วยก็มี และก็ต้องเช็ดปัดกวาดให้สะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อย ฯลฯ ดังปรากฏตามข้อตักเตือนของคณะกรรมการระหว่างประเทศเกี่ยวกับกฎหมายอาญาและทัณฑวิทยาข้อ ๑๗ ซึ่งมี

ว่า "สถานที่หรือห้องขังเด็กเฉพาะคนทุกแห่งซึ่งมีนักโทษอยู่ไม่ว่าจะใช้เป็นที่อยู่กลางวันหรือกลางคืนก็ดีจะต้องเช็ดกวาดอย่างถี่ถ้วนเสมอ ส่วนอื่นของสถานก่อสร้างก็จะต้องรักษาให้สะอาดเท่าที่จะทำได้" ส่วนเรื่องอาหารการกินนั้นก็ได้มีกล่าวไว้ในข้อ ๘ ว่า "ทางการราชทัณฑ์จะต้องให้อาหารเพียงพอแก่นักโทษทั้งในทางคุณภาพและปริมาณเพื่อให้นักโทษมีอนามัยดีและมีกำลังตามธรรมดา นักโทษทุกคนอาจจะมีน้ำสำหรับดื่มได้ในทุกคราวที่ต้องการ การเลี้ยงอาหารของนักโทษนั้นจะต้องอยู่ในความควบคุมของแพทย์แห่งสถานที่สำหรับการลงโทษ" สำหรับเรือนจำของเราในเรื่องเกี่ยวกับ อาหารการกิน ได้มีกำหนดไว้เป็นหลักเกณฑ์ในกฎกระทรวงมหาดไทยออกตามความในพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๔๗๙ ในหมวด ๔ ว่าด้วยการเลี้ยงอาหารไว้โดยละเอียดจึงให้ค้นหาอ่านด้วยตัวเอง จะได้กล่าวในข้ออื่นต่อไป

(๕) <u>เจ้าหน้าที่ธุระการของเรือนจำ</u> (Administrative Personnel) ในที่นี้จะได้กล่าวโดยทั่วไปเสียก่อนที่เป็นความนิยมหรือเป็นหลักของการลงทัณฑ์ที่ปฏิบัติกันเป็นแบบสากล การเรือนจำนั้นจำเป็นต้องมีเจ้าหน้าที่ควบคุมดำเนินการโดยตรงเสียก่อน เช่น Federal Bureau of Prisons ในสหรัฐอเมริกา แล้วจึงจะแบ่งหน้าที่ต่าง ๆ ลดหลั่นกันลงไป ในบางรัฐจะมีบุคคลคณะหนึ่งที่ได้รับมอบหมายให้ควบคุมกิจการเรือนจำของรัฐซึ่งอาจมีชื่อเรียกอย่างเดียวกันบ้างหรือเรียกเป็นอย่างอื่นบ้าง เช่น State Board of Prison Directors บางทีก็ม State Board of Prison Terms and Paroles ฯลฯ คณะกรรมการเหล่านี้มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการดำเนินการในสถาบันที่กล่าว คือ เรือนจำ หรือทัณฑสถาน บุคคลที่ถัดลงไปก็คือ Warden ซึ่งหากจะแปลเป็นไทยก็ว่านายคุกหรือ

พัศดี ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบในงานของเรือนจำโดยตรง ตำแหน่งถัดลงไปก็คือ Deputy Warden คือรองนายคุกหรือรองพัศดี ซึ่งบางทีก็เรียกว่า Principal keeper บางทีก็เรียกว่า Steward บ้าง Guard บ้าง ซึ่งมีหน้าที่ควบคุมนักโทษหรือผู้ต้องขังโดยตรง ในสหรัฐอเมริกาพวกคนยามโดยมาก พัศดีเป็นผู้แต่งตั้งคัดเลือกเอาเข้ามา ส่วนตัวพัศดีเองนั้น ตามปกติมักจะเป็นพวกพ้อง ของนักการเมือง ที่ช่วยเหลือคัดเลือกกันเข้ามา โดยมากก็มักจะเป็นพวกที่ช่วยเหลือเด็กๆ น้อย ๆ ในคราวเลือกตั้งให้แก่พรรคที่ตนสังกัดหรือมิฉะนั้นก็เป็นญาติหรือเพื่อนของนักการเมือง ด้วยเหตุนี้เองการดำรงตำแหน่งจึงไม่สู้จะยั่งยืนแน่นอน มักมีการเปลี่ยนตัวพัศดีและยามกันอยู่บ่อยๆ ในเรือนจำต่างๆ นอกจากนี้ก็ยังมีเจ้าหน้าที่ซึ่งมีหน้าที่ดูแลรักษาช่วยจัดการเกี่ยวกับกิจกรรมและการงานต่างๆ ของเรือนจำในตำแหน่งปลีกย่อยจำแนกออกไปอีก เช่นแพทย์ ทันตแพทย์ บางแห่งก็มีพนักงานศึกษา นักจิตวิทยา และจิตแพทย์ ฯลฯ

มีผู้เห็นกันว่าในเรือนจำโดยมาก รองพัศดีมักเป็นคนที่มีอำนาจมากและเด็ดขาดที่สุดคล้ายกับพระเจ้าแผ่นดิน ทั้งนี้เพราะเหตุว่า บรรดารายงานการกระทำผิดวินัยของนักโทษจะต้องผ่านเขาก่อน เขาจึงเป็นผู้ที่ให้คำวินิจฉัยอย่างเที่ยงธรรมว่า ผิดหรือไม่ผิดและควรจะลงโทษสถานใดจึงจะเหมาะสม เพราะฉะนั้นจึงต้องเป็นบุคคลที่มีบุคลิกลักษณะไม่อ่อนจนเกินไปหรือแข็งกร้าวจนเกินไป ต้องมีธรรมะในใจ ทั้งต้องเป็นบุคคลซึ่งเป็นที่รักใคร่นับถือของบรรดานักโทษโดยทั่วไป และไม่ควรจะเป็นคนที่ตกอกตกใจง่ายในเมื่อมีเหตุการณ์อย่างหนึ่งอย่างใดเกิดขึ้น ต้องแสร้งทำเป็นว่ารู้มาแล้วคาดคะเนไว้แล้ว ไม่ใช่ของใหม่ ต้องทำตัวให้นักโทษเชื่อว่าเขาเป็นผู้บังคับการเรือซึ่งเจนทะเลมาแล้วไม่มีความหวาด-

หวั่น ในเมื่อมีอะไรเกิดขึ้นก็ควรพิจารณาสถานการณ์ด้วยความสุขุมใคร่ครวญ อย่ามองแต่ข้อบกพร่องในตัวนักโทษแต่ด้านเดียว ควรพิเคราะห์ทางด้านเจ้าหน้าที่ของเรือนจำด้วยทั้งสองทาง เจ้าพนักงานบางคนเข้ากับผู้ต้องขังไม่ได้ ชอบกระแหนะกระแหนในเรื่องเล็กๆน้อยๆ ถ้าเรื่องใดไม่ผิดกฎวินัยร้ายแรงหรือเสียระเบียบของเรือนจำแล้ว ก็ควรจะได้มองข้ามไปเสียบ้าง ดังนี้อาจจะได้ผลในการปกครองในส่วนอื่นเป็นอย่างมาก

ฉะนั้นจึงเห็นได้ว่าความจริงตัวจักรสำคัญของเรือนจำก็คือพัศดีหรือนายคุก (Warden) คุกหรือเรือนจำก็คือสถาบันหรือองค์การที่มีอำนาจอธิปไตยซึ่งมีผู้ควบคุมคือนายคุกหรือพัศดี Lewis E. Lawes ซึ่งเคยเป็นนายคุก Sing Sing ในสหรัฐอเมริกาเป็นเวลานานเคยได้กล่าวว่า "งานบริหารของเรือนจำจะเป็นอย่างไรนั้นย่อมขึ้นอยู่กับสภาพของการเผด็จการ" กล่าวคือ การปฏิบัติงานของคุกที่ได้ผลดีนั้นย่อมสืบเนื่องมาจากความเมตตากรุณาของผู้เผด็จการอย่างเดียวกันกับผู้นำที่มีความเข้าใจอันดีในบุคคลอื่นๆ หากกล่าวเป็นทางการแล้ว หน้าที่อันสำคัญของนายคุกก็คือ ต้องควบคุมผู้ต้องหาให้อยู่ภายในเรือนจำอย่าให้หนีหายออกไปข้างไหนได้ ด้วยเหตุนี้ความสำคัญซึ่งนอกเหนือหน้าที่ของเขาดังกล่าวแล้วนี้จึงขึ้นอยู่ที่ความสนใจ ความรักและเอาใจใส่ในหน้าที่การงาน ความมีมนุษยธรรม และจิตใจอันสูงส่งของเขาเท่านั้น

เจ้าหน้าที่ตั้งแต่ลงมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งพวกยามหรือผู้คุมซึ่งจำเป็นต้องอยู่อย่างใกล้ชิดกับผู้ถูกคุมขัง จึงจำเป็นต้องคัดเลือกและอบรมให้มีคุณธรรมเช่นเดียวกัน ฉะนั้นในเรือนจำบางแห่งจึงมีการกวดขันคัดเลือกเจ้าหน้าที่ยามและยังจัดให้มีการฝึกหัดและอบรมเป็น

พิเศษอีกด้วย การอบรมนี้กินเวลาระหว่าง ๘ ถึง ๑๐ เดือน ซึ่งในระหว่าง ๒ ถึง ๔ เดือนแรกจะถูกส่งไปยังศูนย์การอบรมก่อน ต่อจากนั้นจึงจะโอนมาฝึกงานในเรือนจำเกี่ยวแก่การคุมประพฤติและปฏิบัติงาน หลักสูตรของการอบรมมีสาระสำคัญดังนี้

ก. เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมเข้าใจในนโยบายและแผนการของ Federal Bureau of Prisons จุดประสงค์บางอย่างเกี่ยวกับการงานในหน้าที่รวมทั้งวิธีการควบคุมดูแลผู้ที่ต้องคุมขัง

ข. หัดพลศึกษารวมทั้งวิธีป้องกันตัวด้วย

ค. สอนทางทฤษฎีและทางปฏิบัติเกี่ยวแก่การให้ใช้อาวุธเป็น

ง. ให้แนวทางการศึกษาเพื่อความก้าวหน้าของตัวเอง

จ. ให้ทดลองเข้าฝึกงานในเรือนจำเพื่อจะได้มีความชำนาญภายใต้การควบคุมอย่างใกล้ชิด

ฉ. เพื่อบันทึกเป็นสถิติไว้ว่าผู้เข้ารับการอบรมมีความถนัดในงานของเรือนจำทางด้านไหน นิสัยทางด้านอุตสาหกรรมจะเหมาะสมทางไหน มีความสนใจในงานเพียงใด รวมทั้งสมรรถภาพในการจะเข้ากับคนอื่น ๆ ได้เพียงใด

ฯลฯ

การจัดให้มีการอบรมโดยวิธีนี้ จะเป็นโอกาสให้สามารถคัดเลือกเจ้าหน้าที่ดี ๆ ได้โดยเหมาะสม ทั้งจะเป็นแนวทางในการพิจารณาความดีความชอบในเมื่อเข้าประจำปฏิบัติงานแล้วอีกด้วย

ในข้อแนะนำของคณะกรรมการระหว่างประเทศเกี่ยวกับกฎหมายอาญาและทัณฑวิทยา ว่าด้วยเจ้าพนักงานเรือนจำในข้อ ๔๓ มีข้อความว่า “การคัดเลือกเจ้าพนักงานทุกตำแหน่งของเรือนจำควรใช้

ความระมัดระวังให้มากที่สุด ลำพังความสามารถของเขาเท่านั้น ยังไม่เพียงพอ แต่โดยเฉพาะอย่างยิ่งให้พึงเล็งถึงอุปนิสัยใจคอด้วย เป็นการสมควรที่จะต้องจัดวางแนวไว้สำหรับเจ้าพนักงานถือตาม ทั้งในทางทฤษฎีและวิธีปฏิบัติ และจัดให้มีการประชุมเป็นครั้งคราวว่าด้วยเรื่องเรือนจำ"

ข้อ ๔๔ "เจ้าพนักงานทั้งหลายของเรือนจำต้องปฏิบัติการงานของตนให้เป็นตัวอย่างอันดีงามสำหรับผู้อื่น หน้าที่ของเขาไม่มีอยู่เฉพาะแต่การควบคุมนักโทษไว้ในความอารักขาอันปลอดภัยเท่านั้น แต่การประพฤติตัวเรียบร้อยของเจ้าพนักงานนั้นเองอาจมีอิทธิพลเป็นการอบรมนิสัยนักโทษเหล่านั้นด้วย"

สำหรับในเรือนจำของกรมราชทัณฑ์ของไทยเรา เกี่ยวกับอำนาจและหน้าที่เจ้าพนักงานเรือนจำนั้นมีกล่าวไว้ในกฎกระทรวงมหาดไทยออกตามความในมาตรา ๕๘ แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๔๗๙ ตั้งแต่หมวดที่ ๑ และหมวดที่ ๒ กล่าวคือ ในข้อ ๔ มีความว่า อธิบดีกรมราชทัณฑ์เป็นผู้อำนวยการเรือนจำโดยทั่วไป มีอำนาจบังคับบัญชากิจการเรือนจำเหนือเจ้าพนักงานเรือนจำทั้งปวง ส่วนในข้อ ๕ มีว่าผู้ช่วยอธิบดีกรมราชทัณฑ์เป็นผู้ช่วยผู้อำนวยการเรือนจำโดยทั่วไป ฯลฯ เมื่อกล่าวเพื่อให้จำได้ง่ายแล้ว สำหรับพนักงานเจ้าหน้าที่ทางการควบคุมผู้ต้องขังเรียกว่า "ผู้คุม" ถ้าเป็นข้าราชการวิสามัญมีตำแหน่งเป็น "ผู้คุมตรี" "ผู้คุมโท" ถ้าเป็นตำแหน่งข้าราชการพลเรือนสามัญตามพระราชกฤษฎีกา กำหนดคุณสมบัติพื้นความรู้ วิธีการคัดเลือกและวิธีสอบคัดเลือกเพื่อบรรจุและแต่งตั้งเป็นข้าราชการกรมราชทัณฑ์ ในส่วนราชการที่มีเหตุพิเศษ พ.ศ. ๒๔๘๒ มีกำหนดไว้ดังนี้

๑. ผู้คุมชั้น ๓
๒. ผู้คุมชั้น ๒
๓. ผู้คุมชั้น ๑ และอนุศาสนาจารย์กับพัศดี เจ้าหน้าที่เรือนจำต่อไปก็มีตำแหน่งผู้บัญชาการเรือนจำ ซึ่งถ้าเป็นเรือนจำกลางตำแหน่งผู้บัญชาการนี้สังกัดกรมราชทัณฑ์ ถ้าในกรณีที่เป็นเรือนจำจังหวัดและอำเภอ ตำแหน่งผู้บัญชาการเรือนจำได้แก่ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือนายอำเภอแล้วแต่กรณี

ส่วนหลักเกณฑ์ในการควบคุมนั้น หากจะนำมากล่าวในที่นี้ก็จะยืดยาวเกินไป หากสนใจให้ดูกฎกระทรวงมหาดไทย พ.ศ. ๒๔๗๙ ข้อ ๓๒, ๕๒ และ ๕๓ อนึ่งในเรื่องเกี่ยวแก่หลักเกณฑ์ในการราชทัณฑ์ที่ได้กล่าวมาแล้ว หรือจะกล่าวต่อไปนี้ ในส่วนที่เกี่ยวกับกรมราชทัณฑ์-กระทรวงมหาดไทย ขอแนะนำให้อ่าน คู่มือเจ้าพนักงานราชทัณฑ์ รวบรวมและบันทึกโดยนายบุณยฤทธิ์ นาคินพคุณ ป.ม. น.บ.ท. อดีตผู้ช่วยอธิบดีกรมราชทัณฑ์ประกอบด้วย

(๖) ระเบียบวินัย (Discipline) วินัยเป็นสิ่งจำเป็นที่สุดสำหรับนักโทษ เพราะพวกเหล่านี้เมื่อก่อนที่จะถูกนำตัวเข้ามาคุมขังไว้ในเรือนจำตามคำพิพากษาของศาลเป็นพวกที่ไม่ใคร่จะรักษาระเบียบวินัยของกฎหมายบ้านเมือง อยู่แล้วจึงต้องถูกส่งตัวเข้ามาให้ได้รับการฝึกอบรมเสียใหม่ เมื่อยิ่งอยู่รวมพวกกันเข้า หากระเบียบวินัยของเรือนจำไม่ดีแล้วยิ่งจะก่อความยุ่งยากกันใหญ่ แต่การที่จะรักษาระเบียบวินัยโดยเข้มงวดกวดขันกันเพียงไรนั้น จึงขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้บัญชาการเรือนจำหรือหัวหน้าคุกที่เห็นว่ามีความจำเป็นแค่ไหน ดังนี้จึงอาจสังเกตได้ว่าถ้าผู้บัญชาการเรือนจำคนใดที่เชื่อหรือมีทรรศนะคติว่าการที่เอาตัวนักโทษ

ไปจองจำนั้นเป็นการเข้าช่วยแก้ไขปรับปรุงตัวผู้กระทำผิดซึ่งมิใช่เป็นการลงโทษ เป็นต้นว่า ให้การศึกษา จัดสถานที่หย่อนใจ จัดให้มีห้องสมุด ให้ความสะดวกสบายในการติดต่อกับครอบครัว หรือคนภายนอกโดยไม่เข้มงวดกวดขัน ฯลฯ ถ้าเป็นอย่างนี้แล้วก็มักจะไม่สู้เข้มงวดกวดขันเกี่ยวกับวินัยของเรือนจำโดยเคร่งครัดนัก

ตามที่ได้กล่าวมาแล้วนี้ ขอให้เป็นที่เข้าใจว่าเป็นแต่ประโยชน์อันควรมีควรได้ของนักโทษเท่านั้นซึ่งเขาจะให้หรือไม่ให้ก็ได้ จึงไม่ใช่สิทธิของผู้ต้องคุมขังที่จะกะเกณฑ์หรือเรียกร้องเอาได้เสมอ ดังจะเห็นได้ว่า หากนักโทษไม่ประพฤติตัวตามระเบียบวินัยของเรือนจำ พักก็อาจงดประโยชน์ที่ควรมีควรได้เช่นว่านี้เสียก็ได้ ด้วยเหตุนี้จึงเห็นได้ว่าหัวหน้าเรือนจำเป็นผู้กุมอำนาจไว้อย่างมากมายทีเดียว และถ้าหากว่าผู้เป็นประมุขของเรือนจำที่ได้รับการแต่งตั้งเข้ามาโดยการช่วยเหลือสนับสนุนทางการเมืองแล้ว ซึ่งโดยมากก็ไม่เคยได้ผ่านงานในด้านนี้มาก่อนหรือว่าไม่เคยปกครองนักโทษมาเลย การมอบอำนาจมากมายเช่นนี้ไว้ในมือก็ย่อมอาจจะเป็นภัยได้ สำหรับพักบางคนที่มีความชำนาญงานมา และมีการเสียสละในงานด้านนี้เป็นส่วนตัว ก็ย่อมเจริญก้าวหน้าดีเด่นเป็นที่เชิดชูยกย่องในความมีมนุษยธรรมของเขาจากบรรดาผู้เคราะห์ร้ายที่เคยต้องโทษและอยู่ในใต้บังคับบัญชาของเขาก็มีมากเหมือนกัน ซึ่งตรงกันข้ามกับพักอีกหลายคน ที่ขาดสมรรถภาพและโง่เขลา ไม่มีไหวพริบในการที่จะปกครองผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาให้อยู่ในระเบียบวินัย หรือสามารถฝึกสอนให้เขากลับเนื้อกลับตัวเข้าสู่สังคมดังเดิมได้

Sanford Bates ครั้งหนึ่งเคยเป็นหัวหน้า Federal Bureau of Prisons ยกตัวอย่างพักให้ดู ๒ พวก แล้วให้พิจารณาเอาเองว่า

พวกไหนเป็นพวกไหน ท่านผู้นั้นกล่าวว่า "เคยได้ยินว่ามีพัศดีอีกหลายคนที่เดียวที่คุยว่า ความสำคัญของเรือนจำชั้นเยี่ยมนั้นขึ้นอยู่กับระเบียบวินัยทุกสิ่งทุกอย่างนอกนั้นเป็นแต่เพียงส่วนประกอบ ถ้าไม่สามารถคุมนักโทษให้อยู่ในระเบียบวินัยได้แล้ว ก็จะควบคุมเรือนจำไว้ไม่ได้เลย ความหมายข้อแรกของคำว่า 'วินัย' ต้องแปลว่าหัดให้รู้จักเชื่อฟังคำสั่ง ให้อยู่ในกรอบของวินัยโดยเข้มแข็งและกวดขัน ต้องมีการฝึกฝนและให้การศึกษา ความหมายในประการต่อไปต้องหมายความว่า 'ลงโทษและลงทัณฑ์'" แต่เคราะห์ดีที่ยังมีพัศดีอีกพวกหนึ่งซึ่งปกครองเรือนจำไว้ด้วยดีโดยอาศัยวิธีการอบรมจิตใจของนักโทษ ให้รู้จักเข้าระเบียบวินัยด้วยตัวของนักโทษเองมากกว่าการกดดันด้วยโทษ กล่าวคือ ต้องทำให้นักโทษเข้าใจว่า การที่เรือนจำต้องกำหนดโทษอันสืบเนื่องจากประพฤติผิดวินัยเข้าไว้ด้วยนั้น เป็นการฝึกหัดตัวให้เข้าระเบียบแบบแผนต่างหาก ตราบใดที่นักโทษเข้าใจทรรศนะคตินี้แล้ว ความยุ่งยากทั้งหลายที่จะเกิดขึ้นเกี่ยวแก่การดำเนินงานของเรือนจำก็จะไม่อาจเกิดขึ้นได้

วิธีการลงโทษฐานผิดวินัยของเรือนจำอาจจำแนกได้เป็น ๒ อย่าง

ก. โดยการเอาโทษ วิธีการลงโทษฐานละเมิดวินัยของแต่ละเรือนจำย่อมจะแตกต่างกัน นับตั้งแต่โทษเฆี่ยนจนถึงโปรแกรมที่ให้นักโทษปกครองกันเองในแบบของประชาธิปไตยเช่นว่าให้นักโทษปรึกษาโทษกันเองว่าควรจะเป็นสถานใด แต่ถ้าว่าตามประเพณีของการเรือนจำแล้ว โทษของการละเมิดวินัยควรจะเป็นการลงโทษในทางร่างกายเนื้อตัว แต่ก็มีเรือนจำบางแห่งที่มีวิธีการลงโทษโดยจำกัดอยู่ ๒—๓ อย่าง และมีประโยชน์ที่ควรมีควรได้แก่นักโทษอยู่บ้างเพียงเล็กน้อย ในสมัยก่อนนี้ถ้ามีนักโทษที่ดื้อดึงทำผิดวินัยของเรือนจำไม่หยุดหย่อนแล้ว ก็มักจะได้

รับโทษเฆี่ยน ทรมานทางร่างกายเนื่องด้วยวิธีต่าง ๆ ขังเดี่ยวโดยให้อาหารและน้ำอย่างจำกัด วิธีหลังนี้ขณะนี้มีบางเรือนจำที่พยายามนำมาใช้น้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้ แต่วิธีลงโทษในทางเนื้อตัวก็ยังคงมีอยู่อีกมากดังเท่าที่เห็น ๆ กันอยู่ในทุกวันนี้

วิธีการลงโทษทางเนื้อตัวนี้ เรือนจำทางใต้ของสหรัฐอเมริกายังนิยมใช้กันอยู่มีอยู่ราว ๑๗ แห่งที่ใช้ลงโทษในทางเนื้อตัว โดยการเฆี่ยนด้วยแซ่หรือเชือกหนัง วิธีอย่างอื่นก็เช่น ล่ามโซ่มีลูกตุ้มถ่วงขาและล่ามโซ่ ให้อาบน้ำเย็น (เมืองหนาว) ล่ามกุญแจมือไว้กับเหล็กดานประตู เข้ากระโจม ตีตรวน ใช้เครื่องถ่างปากหรือสวมบังเหียนปาก

การขังเดี่ยวนั้น ยังนิยมใช้กันอยู่ ตามภาษาพวกนักโทษเรียกกันว่า "เข้ารู" ห้องขังเดี่ยวนี้จะถูกแยกจากคนอื่น ๆ โดยมากมักจะเป็นห้องมืดและแคบพอมีแสงสว่างลอดเข้าไปได้เพียงเล็กน้อย ความประสงค์ก็เพื่อมิให้นักโทษดูลอดช่องออกไปข้างนอกได้เท่านั้น อันเป็นการทรมานจิตใจไม่ให้ได้พบได้เห็นคนข้างนอก โดยปกติแล้วไม่มีเครื่องตบแต่งห้อง นักโทษต้องนอนกับพื้น สำหรับในต่างประเทศการนอนกับพื้นที่แข็งกระด้างและอากาศหนาวเป็นการทรมานพออยู่แล้ว และการขังเดี่ยวนี้มักจะมีการจำกัดในเรื่องอาหารและน้ำดังกล่าวแล้วด้วย

สำหรับในเรือนจำของไทยเราบางแห่ง เคยได้ทราบจากคำบอกเล่าของพนักงานเรือนจำคนเก่า ๆ เล่าให้ฟังว่า สำหรับนักโทษที่ดื้อด้านและดุร้ายจริง ๆ นอกจากจะแยกขังเดี่ยวแล้วบางทีต้องเอาขังไว้ในห้องเดี่ยวที่เคยมีนักโทษตายลงหรือเคยผูกคอตายหรือนักโทษร้ายกาจที่จะเอาไปประหารชีวิตแล้ว ส่วนอาหารก็ต้องให้กินอย่างเดียวจำเจซ้ำ ๆ ซาก ๆ

อยู่อย่างนั้นทุกมื้อ นักโทษให้ร้ายกาจสักเพียงใดก็ดี พอโดนวิธีนี้เข้าเป็นหมดทิฐิทั้งนั้นหาคนที่เก่งจริงไม่ค่อยจะได้ ฯลฯ

วิธีการจำกัดอาหาร จำกัดน้ำ ดังกล่าวแล้วนี้ ในสมัยก่อนแม้ในสมัยนี้ซึ่งยังคงใช้อยู่ในเรือนจำบางแห่งก็ยังมี เพราะเห็นกันว่าเป็นการร้ายแรงเพื่อให้ได้รับการทรมานจากความหิวและการกระหายน้ำ แต่กระนั้นเรือนจำสมัยใหม่เป็นจำนวนมากก็ยังคงใช้วิธีขังเดี่ยวเป็นการลงโทษฐานผิดวินัยกันอยู่ เป็นแต่ให้ข้าวและน้ำโดยเพียงพอเพื่อป้องกันการเจ็บป่วยหรือการทรมานมากเกินไป นอกจากนี้ยังให้แพทย์เข้าไปตรวจสุขภาพอนามัยของนักโทษทุก ๆ วันอีกด้วย ระหว่างที่ขังเดี่ยวจะไม่ยอมให้ใครเข้าไปพูดไปคุยกับนักโทษได้ ห้ามเยี่ยมห้ามพบปะกับใคร ๆ ตลอดจนไม่ยอมให้เขียนจดหมายหรือรับจดหมายจากใคร ๆ ด้วย ฉะนั้น การขังเดี่ยวจึงมิใช่แต่เพียงแยกขัง แต่เฉพาะร่างกายเนื้อตัวเท่านั้น แต่เป็นการแยกออกจากสังคมหรือโลกภายนอกอันเป็นวิธีการที่แรงร้ายที่สุดอีกวิธีหนึ่ง นับว่าเป็นการทรมานในด้านจิตใจ โดยต้องอยู่โดดเดี่ยวอย่างน่าเบื่อซ้ำ ๆ ซาก ๆ ทำให้ประสาทตึงเครียด ไม่ได้พูดไม่ได้จา ไม่มีทางระบาย ทำให้เกิดการกลัดกลุ้ม นอกจากจะพูดคนเดียวเท่านั้น

ข. ลดหรืองดประโยชน์ที่ควรมีควรได้ทั้งหมดหรือแต่บางส่วน นอกจากวิธีเอาโทษดังกล่าวแล้วในข้อ ก. ทางการเรือนจำมีวิธีการทำโทษ โดยการงดหรือตัดประโยชน์ซึ่งควรมีควรได้ของนักโทษอีกทีหนึ่ง กล่าวคือ เมื่อประมาณร้อยกว่าปีมานี้ ทางการเรือนจำเคยวางวิธีการลดโทษตายตัวให้แก่นักโทษไว้ตามกฎเกณฑ์เรียกว่า Good Time Provisions หรือ Good Time Laws ซึ่งมีว่า ทุก ๆ เดือนตราบใดที่นักโทษคนใดประพฤติตัวเรียบร้อยตามกฎวินัยของเรือนจำแล้ว ก็จะได้

รับการลดหย่อนหักวันต้องโทษให้เท่านั้นเท่านั้นวันจากกำหนดเวลาเดิมตามคำพิพากษา แต่ในทุกวันนี้ได้ใช้วิธีกลับกันโดยเปลี่ยนแปลงวิธีการเดิมคือคิดหักลดวันต้องขังไว้ล่วงหน้า นับตั้งแต่วันที่นักโทษผู้นั้นได้ย่างเท้าเข้าสู่เรือนจำเป็นครั้งแรกประเดิมไว้ล่วงหน้าเสียก่อน ตราบใดที่เขาประพฤติตัวดีตามกำหนดระยะเวลาตามคำพิพากษานั้น และถ้าหากว่าเขาประพฤติผิดวินัยของเรือนจำขึ้นเมื่อใด เขาก็จะถูกเพิ่มเวลาให้นานขึ้น วิธีการแบบนี้นับว่าเป็นอุบายอย่างหนึ่ง ที่จะทำให้นักโทษประพฤติตนตามระเบียบวินัยและเชื่อฟังคำสั่ง แล้วผู้คุมก็จะลดโทษให้ไปในตัวโดยมิได้คำนึงถึง นักโทษนั้น ว่าจะกลับเนื้อกลับตัวได้ผลจริงหรือไม่ การลดหย่อนหักโทษตามวิธีนี้ อาจใช้กับโทษขั้นต่ำที่สุดตามคำพิพากษาที่ไม่ตายตัวหรือขั้นสูงสุด หรือคำพิพากษาที่ตายตัวก็อาจใช้ได้ สุดแท้แต่กฎหมายของแต่ละรัฐ แต่ส่วนมากแล้วมักจะหักให้ ๑ เดือนในปีแรก และ ๒ เดือนในปีที่สอง และในปีต่อ ๆ ไป ฯลฯ

นอกจากนี้มีวิธีการเกี่ยวแก่ความประพฤติอีกวิธีหนึ่ง คือ ให้มีการพักการลงโทษ (parole) ในบางรัฐ โดยมีคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่งเรียกว่า Parole Board ซึ่งมีอำนาจที่จะพิจารณาปลดปล่อยนักโทษไปก่อนกำหนดเวลาได้ โดยให้อยู่ในความสอดส่องของเจ้าพนักงานผู้หนึ่งซึ่งเรียกว่า "พนักงานควบคุมการพักการลงโทษ (Parole Officer)" ในเมื่อคณะกรรมการ ฯ พิจารณาเห็นว่านักโทษผู้นั้นจะสามารถปรับปรุงตัวเข้ากับสังคมได้แล้ว แต่การที่จะอนุญาตให้มีการพักการลงโทษนั้น นักโทษผู้นั้นจะต้องรับโทษอย่างต่ำมาแล้วไม่น้อยกว่า ๑ ใน ๓ ของโทษขั้นต่ำ และยังอยู่ในระยะเวลาที่จะสามารถเพิ่มหรืองดประโยชน์แห่งระยะเวลาที่ควรมีควรได้ดังกล่าวมาแล้วในข้างต้นอีกด้วย กล่าวคือ

มิใช่ว่าถ้าผิดเงื่อนไขพักการลงโทษแล้ว ก็จะเพิ่มเวลาให้ต้องคุมขังเกินกว่าโทษในคำพิพากษาเดิมได้ หากทำเช่นนี้ก็จะเป็นเสมือนหนึ่งว่า เป็นการยอมให้ทางฝ่ายธุรการใช้อำนาจที่เป็นโทษแก่นักโทษได้โดยอิสระนอกเหนือไปจากศาล คณะกรรมการพิจารณาการพักการลงโทษจะอาศัยประวัติของนักโทษที่แล้วมาก่อนศาลพิจารณา ประกอบกับความประพฤติในระหว่างที่อยู่ในเรือนจำมาพิจารณาประกอบกัน แต่ตามปกติแล้วมักถือเอาความประพฤติในเรือนจำเป็นปัจจัยอันสำคัญ เรื่องการพักการลงโทษนี้หากสนใจให้อ่านหนังสือดุลพาห เล่ม ๖ ปีที่ ๕ หน้า ๕๐๗ ในหัวเรื่อง อาชญาวิทยาว่าด้วยการพักลงโทษ โดย ไชยณัฐ ธีระพัฒนะ

วิธีการเกี่ยวแก่วินัยอย่างอื่นที่นิยมใช้กันมากในเรือนจำในขณะนี้ก็คือการงดหรือปฏิเสธประโยชน์ที่ควรมีควรได้รับความสะดวกสบายอันนักโทษทุก ๆ คนเคยได้รับอนุญาตจากพัศดีเสียทั้งสิ้น ประโยชน์เช่นว่านี้ในแต่ละเรือนจำย่อมจะแตกต่างไม่เหมือนกัน ตัวอย่างเช่นในเรือนจำในภาคตะวันตกของสหรัฐอเมริกาแห่งหนึ่ง จะงดหรือปฏิเสธประโยชน์อันควรมีควรได้ดังนี้

ก. ความอิสระในวันอาทิตย์ นักโทษจะต้องถูกกักตัวไว้ในห้องขังตลอดวันอาทิตย์โดยให้รับประทานอาหารเพียงขนมปังเปล่ากับน้ำเท่านั้น

ข. บัตรให้สิทธิพิเศษซึ่งมีระยะเวลากำหนดไว้โดยมาก มักไม่เกิน ๓๐ วัน บัตรนี้เป็นบัตรอนุญาตให้เข้าไปดูการกีฬา เช่นฟุตบอลหรือบิลเลียด (ในเรือนจำนั่นเอง) ใช้ห้องสมุด ส่งจดหมายทางไปรษณีย์ ซื้อของเล็ก ๆ น้อย ๆ จากร้านขายของในเรือนจำ ฯลฯ การงดใช้สิทธิ

ตามบัตรพิเศษเช่นว่านี้ถือว่าเป็นการตัดสิทธิหรือประโยชน์อันควรมีควรได้ทั้งสิ้น

อุบายที่จะทำให้นักโทษรักษาระเบียบวินัยดีขึ้นอีกวิธีหนึ่งก็คือ งดการเลื่อนชั้นนักโทษ เพราะนักโทษในเรือนจำจัดแบ่งเป็นชั้น ๆ โดยถือเอาความประพฤติเป็นหลัก โดยปกตินักโทษเมื่อแรกเข้ามา เขาจัดให้เป็นชั้นต่ำที่สุด แล้วจึงค่อย ๆ เลื่อนชั้นขึ้นไป นักโทษชั้นสูงขึ้นมาต่างได้สิทธิพิเศษมากกว่านักโทษชั้นต่ำและมักจะแต่งเครื่องแบบแตกต่างกับนักโทษธรรมดา แต่ถ้านักโทษชั้นดีทำผิดวินัยก็จะถูกลดชั้นลงไปจนถึงชั้นต่ำที่สุดก็ได้ และต้องเสียประโยชน์อันควรมีควรได้ต่าง ๆ ที่เคยได้รับมาแล้ว

แต่อย่างไรก็ดีเกี่ยวแก่เรื่องวินัยนี้แม้จะพิจารณาไปในรูปใดหรือจะใช้อุบายอย่างไรก็ดี ก็มีวายที่จะมองไปในแง่ของการลงโทษได้วิธีการดังกล่าวแล้ว ก็ไม่ได้ช่วยให้นักโทษมีความประพฤติดีเลิศจนสูงเด่นกว่าระดับความประพฤติปกติธรรมดาโดยทั่ว ๆ ไปของนักโทษหรือช่วยให้ฝึกฝนการบังคับตัวเองหรือการหัดให้รู้จักความรับผิดชอบในการดำเนินชีวิตในสังคมมากจนเกินสมควร แม้กระนั้นก็ยังต้องพยายามทดลองที่นั่นบ้างที่นี่บ้างที่จะปลูกฝังนิสัยให้รู้จักความรับผิดชอบส่วนตัวบางประการให้แก่นักโทษเพื่อความดีแก่ตัวของเขาเอง และเพื่อความมีระเบียบเรียบร้อยของสังคมอยู่เรื่อย ๆ ไป

วิธีการเชิดชูเกียรติ (Honour System) นี้ เป็นแบบเก่าอันหนึ่งที่ได้นำมาใช้แก่นักโทษเพื่อให้รู้จักหน้าที่และความรับผิดชอบ โดยยอมให้นักโทษที่มีความประพฤติดีจำนวนหนึ่งออกไปทำงานข้างนอกกำแพงเรือนจำได้ เพียงให้อยู่ในความควบคุมของยามพอเป็นพิธี เป็นการ

สอนให้ปกครองตนเองโดยเชื่อเกียรติยศว่าจะไม่หลบหนี วิธีนี้ได้ใช้อยู่ในขณะนี้ที่ค่ายทำถนนในรัฐคาลิฟอเนีย แต่วิธีนี้ยังมีผู้วิจารณ์กันอยู่มากว่าเป็นวิธีการให้สิทธิหรือประโยชน์อันควรมีควรได้แต่เฉพาะนักโทษประเภทที่พัศดีเห็นว่าดีจริง ๆ เท่านั้น และหัดให้นักโทษบางคนเป็นคนหน้าไหว้หลังหลอก หลอกลวงตัวเอง ทำให้เป็นคนเห็นแก่ตัวประจบพัศดีและยามเพื่อให้ได้รับความไว้วางใจ แต่อย่างไรก็ดีวิธีนี้เป็นการเปิดโอกาสให้นักโทษได้พิสูจน์ตัวเองว่า เขาสมควรจะกลับเข้าไปสู่สังคมเช่นเดิมได้แล้ว

วิธีชมเชย หรือให้รางวัล ซึ่งนิยมใช้ในอังกฤษ พอแบ่งได้เป็น ๒ อย่าง

ก. วิธีให้คะแนน (Mark System) เริ่มใช้ใน Norfolk ในประเทศออสเตรเลีย โดย Captain Maconochie ซึ่งเป็นผู้บัญชาการเรือนจำ โดยวิธีการให้คะแนนนักโทษ ถ้าทำได้ถึงจำนวนที่กำหนดไว้ก็จะปล่อยตัวไป วิธีคิดคะแนนให้ก็คือ เมื่อนักโทษแรกเข้ามาในเรือนจำก็เอาจำนวนเดช ๕ คูณจำนวนวันที่ต้องโทษ และคิดให้วันละ ๖ คะแนน ทำดีมากน้อยก็ให้คะแนนลดหลั่นกันลงมา ถ้าทำดีที่สุดให้วันละ ๖ คะแนนทุก ๆ วัน ถ้าทำไม่ดี ก็ตัดเสีย โดยวิธีนี้นักโทษที่ประพฤติตัวดีที่สุดจะได้รับการปลดปล่อยตัวไปก่อนครบกำหนดเวลา บางรายก่อนครบกำหนดถึง ๑ ใน ๖ ของจำนวนวันที่ต้องขัง แต่วิธีนี้จะได้ผลดีก็ต่อเมื่อการให้คะแนนนั้นได้ทำโดยถูกต้องและยุติธรรม ไม่ใช่สักแต่ให้ ๆ กันไปและผู้ให้คะแนนก็ต้องมีใจเป็นธรรมไม่เลือกที่รักมักที่ชัง ฯลฯ

ข. วิธีแบ่งชั้น (Stage System) เป็นวิธีที่คิดกันขึ้นในตอนหลังนี้ ไม่เหมือนกับการแบ่งชั้นของนักโทษดังที่กล่าวมาแล้ว แต่เป็นการ

แบ่งนักโทษตามจำนวนที่ถูกขัง เข้ามาครั้งแรกก็จัดให้เข้าอยู่ในประเภทสามัญ สิทธิพิเศษยังไม่มี พอได้ระยะเวลาหนึ่งประมาณหลังจาก ๒ ถึง ๓ เดือน ก็จะมีการคัดเลือกผู้ที่มีความประพฤติดีส่งไปอยู่ชั้น ๒ ซึ่งให้มีสิทธิพิเศษและการผ่อนผันพิเศษบางอย่าง เช่นให้ได้พักผ่อนมาก ได้เข้าห้องสมุดบ่อย ๆ เขียนจดหมายได้บ่อยครั้ง ซึ่งเป็นสิ่งที่นักโทษโดยมากพอใจ เมื่อพ้นระยะเวลาหนึ่ง ก็มีการคัดเลือกผู้ประพฤติดีกันอีกคราวเพื่อส่งไปให้อยู่ในชั้น ๓ ในชั้นนับว่าเป็นชั้นเยี่ยม เพราะหากประสงค์สิ่งใดก็จะพิจารณาอำนวยความสะดวกให้เป็นการให้รางวัลตอบแทน

นอกจากนี้มีวิธีที่เรียกว่า ประชาธิปไตยในคุก (Prison Democracy หรือ Self Government Program) ซึ่งคิดขึ้นโดย Thomas Mott Osborne ผู้ริเริ่ม Mutual Welfare League และนำไปใช้เป็นครั้งแรกที่ Auburn Prison แล้วต่อมานำไปใช้ที่คุก Sing Sing ก่อนหน้านี้เคยทดลองใช้ที่สถานวัยหนุ่ม George Junior Republic โดยถอดแบบวิธีการของความเป็นอยู่ของสังคม โดยให้เด็ก ๆ เลือกสถานที่อยู่ ประเภทของงานที่จะทำ จะเลือกเรียนวิชาไหน ในสถาบันแห่งนี้มีธนบัตรจัดทำเป็นพิเศษออกใช้เป็นค่าจ้างแรงงานของเด็ก แล้วเด็กเหล่านี้ก็ต้องชำระค่าอยู่กิน ค่าเสื้อผ้า และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ เด็ก ๆ เหล่านี้จะจัดการปกครองกันเองตลอดจนมีศาลชำระความด้วย ฯลฯ เนื่องจากผลสำเร็จของวิธีการแบบนี้ เมื่อ Osborne เป็นพัศดีที่คุก Sing Sing จึงได้ถอดแบบนี้ไปใช้โดยเปลี่ยนแปลงวิธีการให้เหมาะสม กล่าวโดยสรุปแล้วก็นำเอาวิธีการปกครองบ้านเมือง มาเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมกับเรือนจำ เพื่อให้นักโทษในเรือนจำมีหัวเป็นประชาธิปไตย รู้จักสิทธิและหน้าที่ของ

คนที่มีต่อสังคมหรือเมื่ออยู่รวมกับคนอื่น ๆ ในเมื่อพ้นโทษไปแล้วจะได้รู้จักปรับปรุงตัวเองได้โดยเหมาะสมเท่านั้นเอง

ส่วนวิธีการลงโทษผู้ต้องขังที่ทำผิดวินัยในประเทศไทยเรานั้นได้มีบทบัญญัติไว้โดยละเอียดในพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช ๒๔๗๙ หลายสถาน ใช้ลงโทษแก่ผู้ต้องขังเมื่อผู้ต้องขังคนใดกระทำผิดวินัย ให้เจ้าพนักงานเรือนจำผู้มีหน้าที่พิจารณาโดยถ่องแท้และลงโทษสถานหนึ่งสถานใดหรือหลายสถานดังต่อไปนี้ (มาตรา ๓๕ แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๔๗๙)

๑. ภาคทัณฑ์

๒. งดการเลื่อนชั้นโดยมีกำหนดเวลา

๓. ลดชั้น

๔. ตัดการอนุญาตให้ได้รับการเยี่ยมเยียนหรือติดต่อไม่เกิน ๓ เดือน เว้นแต่กรณีที่ติดต่อกับทนายความ

๕. ลดหรืองดประโยชน์และรางวัลทั้งหมดหรือแต่บางส่วน

๖. ขังเดี่ยวไม่เกิน ๓ เดือน

๗. ขังห้องมืดไม่มีเครื่องหลับนอนไม่เกิน ๒ วันในสัปดาห์หนึ่งโดยความเห็นชอบของแพทย์

๘. เฆี่ยนคราวหนึ่งไม่เกิน ๒๐ ที ในความควบคุมของแพทย์ แต่ห้ามเฆี่ยนคราวต่อไปเว้นแต่จะล่วงพ้น ๓๐ วันจากวันเฆี่ยนคราวที่แล้ว ถ้าผู้ต้องขังเป็นหญิงห้ามเฆี่ยน

โทษเฆี่ยนดังกล่าวแล้วนี้ในขณะนี้ไม่สู้จะนิยมกันแล้ว ในข้อตักเตือนของคณะกรรมการระหว่างประเทศเกี่ยวกับกฎหมายอาญาและ

ทัณฑวิทยาข้อ ๓๖ มีข้อความว่า "เป็นการควรที่จะทำให้การทำโทษทางร่างกายนั้นเลิกเสีย ไม่ให้อยู่ในวิธีบังคับต่าง ๆ ทางวินัยต่อไป

ถ้าในบางประเทศสำหรับกรณียกเว้นพิเศษจริง ๆ การกระทำโทษทางร่างกายนั้นยังอนุญาตให้มีได้ วิธีจะลงโทษนั้นจะต้องกำหนดโดยบทกฎหมาย

ถ้าอนุญาตให้มีได้แล้ว โทษทางร่างกายจะใช้ลงแก่นักโทษก็ต่อเมื่อ แพทย์แห่งเรือนจำ รับรองว่า นักโทษนั้น อาจทนต่อโทษนั้นได้ และเจ้าหน้าที่เรือนจำ เท่านั้น ที่จะเป็น ผู้จัดการลงโทษโดย กระทำภายใต้ การควบคุมของผู้บัญชาการและแพทย์แห่งเรือนจำซึ่งมาควบคุมด้วยตนเอง"

"โทษทางร่างกาย" ตาม ที่ คณะ กรรมการ ระหว่าง ประเทศ บัญญัติไว้นั้น ก็หมายความถึง "โทษเฆี่ยน" อย่างหนึ่ง คือการตีที่หลังของนักโทษด้วยแซ่ สายหนัง เชือก หรือไม้ไผ่ การเฆี่ยนนี้ถือว่าเป็นโทษที่อยู่ในลักษณะขั้นร้ายแรงและสูงสุดของเรือนจำ การที่เลิกไม่ใช้ก็เพราะถือกันว่าเป็นการบ่าเถื่อนเกินไปและขัดต่อความรู้สึกทางใจและความรักเกียรติยศแห่งมนุษย์ จึงเป็นการกระทบกระเทือนความรู้สึกของคนทั่ว ๆ ไป แต่ถ้ามองในทรรศนะสำหรับเจ้าหน้าที่ทางเรือนจำแล้วก็ต้องยอมรับว่าการลงโทษเฆี่ยนนี้ยังมีความจำเป็นสำหรับเรือนจำต่าง ๆ อยู่ เพราะเป็นโทษอย่างเดียวที่จะสร้างความยำเกรงให้แก่ผู้ต้องขังที่มีสันดานเกะกะและดื้อด้าน ฯลฯ

เท่าที่ได้กล่าวถึงวิธีการและอุบายในการที่จะฝึกนิสัยนักโทษให้อยู่ในระเบียบวินัยมาแล้วข้างต้นคิดว่าควรจะยุติเพียงเท่านี้ แต่วิธีการที่มีมาแล้วหรือที่จะคิดขึ้นใหม่สักกี่วิธีก็ตามก็ย่อมจะไม่ทิ้งหลักที่ว่า ต้อง

หาวิธีให้นักโทษรู้จักประพฤติตัวให้อยู่ในกรอบของกฎและระเบียบวินัยให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อปลูกฝังนิสัยให้เป็นผู้รักความสงบและประพฤติตัวอยู่ภายใต้ขอบเขตของกฎหมายและกฎของกลุ่มชุมชนนั้นเอง

บทที่ ๒ การใช้ชีวิตในเรือนจำ (กิจกรรมต่าง ๆ)

ทุกวันนี้เรือนจำมิใช่เป็นสถานที่เอาคนจำนวนมาก ๆ มาขังรวมกันไว้เฉย ๆ เพียงมิให้หนีหายไปไหนตามคำพิพากษาของศาลโดยมิได้จัดให้ทำงานทำการหรือเหลียวแลในความเจริญก้าวหน้าของผู้ที่ถูกควบคุม ดังที่เคยทำกันมาในสมัยก่อน ๆ และเพราะเหตุที่ได้เคยผ่านประสบการมาแล้วว่า การที่เอาคนที่มีความร้ายกาจมาแล้วมาขังรวมกันไว้เป็นจำนวนมากเป็นการส่งเสริมให้มีอาชญากรรมมากขึ้น ทั้งทำให้เปลืองชีวิตไปวันหนึ่ง ๆ โดยสังคมมิได้ช่วยเหลือเขาเหล่านั้นให้ดีขึ้นเลย ด้วยเหตุดังกล่าวมานี้ ในทุกวันนี้แต่ละประเทศหรือแต่ละรัฐ จึงได้มีแผนการก่อสร้างอาคาร ตลอดจนวางวิธีการปฏิบัติในเรือนจำของแต่ละแห่งโดยจัดวางโปรแกรมเกี่ยวกับการควบคุม การให้การศึกษา การใช้เวลาว่างของผู้ที่ต้องถูกคุมขัง ฯลฯ ให้เจริญก้าวหน้า เป็นการประกวดประขันกันซึ่งแต่ละแห่งก็แตกต่างกันด้วยลักษณะของกิจกรรมและคุณภาพอันสืบเนื่องมาแต่ทรรศนะที่เป็นเหตุจูงใจให้จัดทำขึ้นอันเป็นที่มาคนละลักษณะ

(๑) งานของนักโทษ (Work for prisoners) การจัดหางานให้นักโทษทำนั้น เห็นกันว่าเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อฆ่าเวลาและเป็นแนวทางสำหรับประกอบวิชาชีพในเมื่อพ้นโทษไปแล้วและจะเป็นวิถีทางให้คิดเลิกอาชีพในทางเป็นผู้ร้ายสำหรับนักโทษบางคนได้ ฯลฯ

จุดประสงค์ในการให้นักโทษทำงานจึงมีอยู่ ๕ ประการ

ก. ต้องการให้นักโทษพ้นจากภาวะแห่งการเบื่อหน่ายที่ต้องทนอยู่เฉย ๆ ในเรือนจำ เพราะถ้าให้อยู่เฉย ๆ ก็จะเป็นโอกาสให้คิดมาก จิตใจฟุ้งสร้านผิดปกติ บางรายไม่สามารถยับยั้งก็อาจวิกลจริตไปได้ก็มี การหางานให้ทำจึงเป็นการฆ่าเวลาแก้กลุ้มไม่ให้เกิดการเบื่อหน่ายได้

ข. บังคับให้ทำงานเพื่อเป็นการปราบปรามการกระทำผิด โดยบังคับไม่ให้อยู่นิ่ง ๆ ตามปกติแล้วคนโดยมากไม่ชอบการบังคับ อยากทำอะไรตามใจชอบของตนเองและแม้จะทำงานก็ต้องเพราะใจสมัครหรือชอบงานประเภทนั้น การบังคับให้ทำงานที่เขาไม่ชอบจึงเป็นการฝืนใจซึ่งนับว่าเป็นโทษอยู่ในตัว

ค. เป็นการชดเชยค่าใช้จ่ายของเรือนจำที่นักโทษกินอยู่สิ้นเปลืองไปทุกวัน ๆ การทำงานหรือการผลิตงานเนื่องจากแรงงานหรือฝีไม้ลายมือของนักโทษ จึงเป็นค่าตอบแทนกับค่าใช้จ่ายที่ทางการเรือนจำได้เสียไป

ง. เป็นการดัดสันดานนักโทษ ให้รู้คุณค่าของการทำงาน คนเราเกิดมาต้องทำงาน ถ้าไม่ทำงานก็จะไม่มีอะไรกิน ไม่ใช่แย่งชิงหรือฉกชโมยเขากินอันเป็นการชโมยผลซึ่งบังเกิดจากแรงงานของผู้อื่น

จ. เป็นการรักษาระเบียบวินัยของเรือนจำดังเหตุผลที่อธิบายไว้แล้วในเรื่องเกี่ยวกับวินัยของเรือนจำในบทก่อน เพราะถ้าให้โอกาสอยู่เฉย ๆ ก็จะคิดก่อความไม่สงบขึ้นในเรือนจำหรือชักชวนกันแข็งสิทธิหรือคิดหลบหนีอันเป็นการทำให้เสียระเบียบวินัยของเรือนจำ แต่ถ้าหากให้ทำงานเสียแล้ว ก็จะไม่มีเวลาคิดเรื่องทำนองนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง

งานบางอย่างก็เป็นการบริหารกาย ทำให้เหน็ดเหนื่อยอ่อนเพลียไปเอง เลยไม่มีเวลาที่จะคิดการอย่างอื่นได้

หลักเกี่ยวแก่การทำงานของนักโทษ

โดยปกติแล้วนักโทษทุกคนจะต้องทำงานเว้นไว้แต่

(ก) นักโทษพิการหรือเจ็บป่วยจึงบังคับให้ทำงานไม่ได้

(ข) นักโทษการเมืองนั้น สำหรับประเทศที่เจริญแล้วถือกันว่าความผิดในทางการเมืองนั้นมิใช่เกิดจากความชั่วร้าย เป็นแต่ความคิดเห็นไม่ตรงกันกับฝ่ายที่เป็นรัฐบาล จึงถือว่าเป็นนักโทษพิเศษ แต่อย่างไรก็ดีเขาก็หางานที่ถนัดหรือที่นักโทษชอบและสมัครใจที่จะทำเอง ทางการก็อำนวยความสะดวกให้ เพื่อมิให้บังเกิดความเบื่อหน่าย แต่ไม่มีการบังคับ เช่นช่วยสอนหนังสือหรือวิทยาการบางอย่างที่จะช่วยให้เป็นอาชีพแก่นักโทษอื่น ๆ เมื่อภายหลังปลดปล่อย

(ค) ผู้ต้องขังในระหว่างคดีที่ยังไม่ถึงที่สุด ทั้งนี้เพราะยังไม่แน่นอนว่าได้กระทำผิดจริงหรือไม่เพราะคดียังไม่ถึงที่สุด เช่นคดีอยู่ในระหว่างอุทธรณ์และฎีกา แต่ทั้งนี้สุดแท้แต่ตัวนักโทษผู้นั้นเอง

ในเรื่องเกี่ยวกับวิธีใช้แรงงานของผู้ต้องขังในเรือนจำของไทยเรานั้นให้ดูพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๔๗๙ มาตรา ๒๒ ประกอบกับข้อ ๕๐ แห่งกฎกระทรวงมหาดไทยซึ่งได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้แล้วโดยให้พิจารณาในหัวข้อเหล่านี้ เช่น กำหนดโทษความแข็งแรงของร่างกาย สติปัญญา อุปนิสัย ฝีไม้ลายมือ และความรู้ความชำนาญ ผลในทางเศรษฐกิจ (คือเรือนจำจะไม่ขาดทุน) ผลทางอบรม สภาพการและที่ตั้งของเรือนจำเหล่านี้เป็นต้น

ต่อนี้ไปจะได้กล่าวถึง ผลได้และผลเสียของการที่จะให้นักโทษทำงาน

ในทางที่เป็นประโยชน์ และเป็นผลได้จากการให้นักโทษทำงานนั้น เหตุผลประกอบอันสำคัญก็เช่นเดียวกันกับจุดประสงค์ในการให้นักโทษทำงานดังกล่าวแล้วข้างต้นรวม ๕ ประการ นอกจากนี้อาจมีเหตุผลปลีกย่อยอย่างอื่นเพิ่มเติมอีกบ้าง จึงจะไม่นำมากล่าวให้ซ้ำอีก

ส่วนในทางด้านที่อ้างว่าเป็น ผลเสีย ของการบังคับนักโทษทำงานนั้นได้มีผู้คัดค้านกันมาก เช่นในสหรัฐอเมริกาและในประเทศฝรั่งเศส ซึ่งเป็นประเทศที่มีงานอุตสาหกรรมของเอกชนมาก และมีองค์การของ Trade Union คือสมาคมกรรมกรแรงงานซึ่งคัดค้านหาว่าทางรัฐบาลทำการแข่งขันอาชีพของพวกแรงงานโดยอิสระและสุจริตซึ่งอยู่ภายนอกเรือนจำ ทางเรือนจำเสียค่าแรงงานน้อยโดยใช้เงินงบประมาณซึ่งเป็นเงินของบรรดาผู้เสียภาษี จึงอาจผลิตสินค้าในมูลค่าที่ถูกกว่าเป็นการตัดตลาดการค้า จึงขอให้รัฐบาลออกกฎหมายห้ามโรงงานทางเรือนจำผลิตสินค้าแข่งขันกับตลาดภายนอก แต่สำหรับประเทศไทยเราไม่มีกฎหมายห้ามทำนองนี้ ทั้งทางภายนอกเรือนจำก็ยังต้องการสินค้ามาก จึงไม่มีการแข่งขันกัน น่าจะได้ส่งเสริมให้ทำสินค้าแข่งขันกันบางประเภท

ในต่างประเทศเมื่อมีอุปสรรคดังนี้ขึ้น จึงได้คิดหาวิธีแก้ไขและหลีกเลี่ยงข้อห้ามอันนี้ โดยพยายามมิให้งานของนักโทษเป็นการแข่งขันกับพวกหากินโดยสุจริตภายนอกเรือนจำ ส่วนข้อกล่าวหาที่ว่า งานของนักโทษแย่งแข่งขันกับงานของพวกภายนอกเรือนจำ ก็มีทางกล่าวแก้เป็นข้ออ้างได้ว่า

ก. โดยปกติแล้ว งานของนักโทษก็มิใช่เป็นงานมีฝีไม้ลายมือ

ดีนัก เพราะเป็นการถูกบังคับให้ทำทั้งยังไม่มีความชำนาญ เป็นการผีกหัดทำ จึงเทียบเคียงในคุณภาพไม่ได้

ข. พยายามจัดให้ทำงานในประเภทที่รัฐบาลต้องการใช้เองในเมื่อรัฐต้องการอะไร ก็ให้นักโทษทำอย่างนั้น เช่นแบบพิมพ์ ก็ให้นักโทษทำงานโรงพิมพ์ หรือต้องการการก่อสร้างซ่อมแซมสถานที่ถนนหนทางของเรือนจำเองหรือของหน่วยงานของรัฐบาลหน่วยใดหน่วยหนึ่ง ก็จ้างเหมาทำเองซึ่งจะทุ่นค่าใช้จ่ายงบประมาณของรัฐบาลได้มากกว่า

ค. งานประเภทที่จัดให้นักโทษทำ มักเป็นงานที่คนภายนอกไม่ค่อยสนใจจะทำกัน เช่นให้ทำงานหนักหรือในท้องที่ ๆ กันดารซึ่งใช้แต่เพียงแรงงานเท่านั้น

ง. โดยที่นักโทษก็เป็นบุคคลหนึ่งที่ใช้แรงงาน แทนที่ ๆ จะทำงานนอกเรือนจำ เมื่อมาต้องขังก็มาทำงานหรือใช้แรงงานที่ในเรือนจำเช่นเดียวกันกับเมื่ออยู่ภายนอก จำนวนแรงงานของกรรมกรก็ไม่มีเพิ่มขึ้น เช่นมีคนทำงานชนิดหนึ่งอยู่ ๑๐ คน หาก ๒ คนถูกจับมาคุมขังไว้ในเรือนจำและก็ทำงานอย่างเดียวกันกับเมื่ออยู่ข้างนอก ก็จะเห็นว่าคงมีแรงงาน ๑๐ คนเท่าเดิม ไม่เป็นการแย่งพวกที่ทำงานโดยอิสระแต่อย่างใด แต่ในข้อนี้รู้สึกว่าเหตุผลยังบางอยู่มาก ไม่น่าจะมีน้ำหนักที่จะอ้างเป็นเหตุผลขึ้นโต้เถียงได้ดีนัก

<u>ประเภทงานที่ให้นักโทษทำ</u> งานที่จัดให้นักโทษทำนั้นไม่ควรจะเป็นงานหนักจนเกินไปนัก นอกจากนี้ควรจะต้องคำนึงถึงในข้อต่อไปนี้ด้วย

(๑) จะเกิดประโยชน์แก่ตัวนักโทษเอง เช่นไม่เคยทำงานชนิดนั้นมาก่อนก็จะได้หัดเป็นอาชีพติดตัวไป เพราะโดยมากในเรือนจำงาน

บางอย่าง มีนักโทษเคยเป็นผู้ชำนาญมาก่อน เข้ามาอยู่ในเรือนจำแล้ว ก็มีหรือมิฉะนั้นทางการเรือนจำบางแห่ง หากหาผู้ดันทัดงานประเภทนั้นไม่ได้ในระหว่างพวกนักโทษแล้ว เขาก็จ้างคนข้างนอกมาเป็นครูผู้ฝึกสอนให้ ดังปรากฏในข้อ ๕๘ แห่งกฎกระทรวงมหาดไทย ลงวันที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๘๐ และระเบียบกรมราชทัณฑ์ฉบับที่ ๙ ลงวันที่ ๒ สิงหาคม ๒๕๘๑ เรื่องการจ้างผู้รู้ผู้ชำนาญการพิเศษในงานหาผลประโยชน์ ฯลฯ

(๒) ประโยชน์ของชุมชน คืองานที่นักโทษทำควรจะต้องได้ผลในด้านสังคมบ้าง คือเป็นการดัดสันดานและปราบปรามให้มีนิสัยรักงาน คิดหางานทำ ไม่เป็นกาฝากเที่ยวลอยนวลฉาบฉวยเกาะสังคมกิน

(๓) ประโยชน์ของรัฐ คืองานที่ให้ทำจะต้องให้ได้รับประโยชน์ตอบแทนบ้างพอสมควร และมีผลประโยชน์อย่างน้อยก็สามารถนำมาจุนเจือค่าใช้จ่ายในเรือนจำบ้างเป็นการแบ่งเบาภาระของผู้เสียภาษี มิใช่ใช้เงินงบประมาณแผ่นดินแต่อย่างเดียว

(๔) ประโยชน์ของคนงานอิสระภายนอกเรือนจำ กล่าวคืออย่าให้เป็นการแย่งอาชีพของพวกคนงานอิสระ ซึ่งอยู่ภายนอกเรือนจำดังกล่าวแล้วในข้างต้น

อนึ่ง งานที่จะให้นักโทษทำควรจะเข้าตามหลักเกณฑ์ใน ๖ ข้อดังต่อไปนี้

๑. เป็นงานที่มีประโยชน์ ได้ผลจริงจัง มิใช่ทำแล้วทิ้ง เช่นในสมัยก่อน ใช้ให้นักโทษทุบหิน ทุบดินหรือฉีกกาบมะพร้าวให้เป็นฝอยเสร็จแล้วเอาไปทิ้ง เป็นการเพียงบังคับให้นักโทษทำงานเพื่อไม่ให้เบื่อหน่ายหรือไม่ให้อยู่ว่างเท่านั้นโดยมิได้คำนึงถึงผลประโยชน์ตอบแทนในด้านเศรษฐกิจจึงทำให้นักโทษต้องเกิดความรู้สึกว่า ตนต้องถูกบังคับ

ฝืนใจให้ทำงานที่ไร้ประโยชน์ ในปัจจุบันนี้จึงได้เปลี่ยนแปลง เลือกให้ทำแต่งานที่สมประโยชน์เท่านั้น แม้แต่งานฉีกกาบมะพร้าวดังกล่าวแล้วในข้างต้น ผู้บรรยายได้เห็นที่เรือนจำแห่งหนึ่งในเมืองบอนน์ประเทศเยอรมันตะวันตกเขาทำเป็นโรงงานใหญ่ ขวั้นเชือกกาบมะพร้าวทำเป็นพรมเช็ดเท้าโดยทำกันอย่างจริงจังทราบว่าผลัดเปลี่ยนกันทำวันหนึ่งเกือบ ๑๐ ชั่วโมงน่าดูมากและรู้สึกว่านักโทษทำกันอย่างสนุกสนานและขมักเขม้นไม่แสดงออกให้เห็นว่าถูกบังคับให้ทำเลย

๒. งานที่ทำต้องเป็นการอบรมนักโทษให้นักโทษได้เป็นความรู้ติดตัวไปเป็นอาชีพต่อไปภายหน้า จึงต้องหางานที่ง่าย ๆ และเหมาะกับความสามารถของนักโทษแต่ละคนและเลือกงานที่มีคนต้องการมาก เมื่อออกไปแล้วหางานได้ง่ายด้วย เช่นการสอนเรียงพิมพ์ สอนงานช่างไม้อย่างง่าย ๆ

๓. ต้องทำงานแปลก ๆ กันหลายอย่างจะทำอย่างเดียวกันจำเจไม่ได้ จะทำให้นักโทษเกิดความเบื่อหน่าย เพราะนักโทษบางคนอาจเหมาะแก่งานอย่างใดอย่างหนึ่ง บางคนอาจเหมาะแก่งานอีกอย่างหนึ่ง แต่ถ้าหากมีงานให้เลือกหลายอย่างก็สิ้นเปลืองเงินมาก เพราะเรือนจำบางแห่งมิสามารถแบ่งแยกหน่วยงานอาชีพได้มากนักเพราะเกินกำลังเงิน ทางแก้จึงต้องแบ่งแยกเป็นเรือนจำ ๆ โดยแบ่งงานเป็นประเภท ๆ เช่น แห่งหนึ่งทำงานเกษตร ทำไร่ ทำสวน อีกแห่งหนึ่งทำแต่เครื่องใช้บางอย่าง เช่นไม้แขวนเสื้อ การเย็บหนัง ตัดเสื้อ ฯลฯ

๔. ต้องให้บังเกิดเป็นรายได้ให้แก่รัฐพอสมควรไม่ใช่สักแต่ว่าเป็นเพียงการทำงาน ลงทุนไปแล้วขาดทุนเรื่อย ๆ

๕. เป็นงานที่ปลอดภัย ไม่เป็นงานที่เป็นอันตรายแก่สุขภาพอนามัยแก่ตัวนักโทษ เช่นขุดถ่านหิน งานพ่นสีตลอดวัน ฯลฯ

๖. ควรมีบำเหน็จหรือส่วนแบ่งให้แก่นักโทษเป็นการตอบแทนผลงานของเขา เพื่อให้มีกำลังน้ำใจและให้รู้จักคุณค่าของการทำงานหรือเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ทรัพย์สินซึ่งเป็นการหามาได้ด้วยน้ำพักน้ำแรงของตนเอง ก็ถือว่าเป็นการสอนในทางอ้อมแก่นักโทษที่เกียจคร้าน ชอบฉกฉวยทรัพย์สมบัติของผู้อื่นเมื่อก่อนหน้าเข้ามารับโทษในเรือนจำ ส่วนบำเหน็จจะควรให้แค่ไหน เป็นเรื่องที่จะต้องพิจารณาถึงความเหมาะสม โดยจะต้องหักค่าใช้จ่ายเสียก่อน และไม่ควรจะสูงเกินไปจากค่าแรงงานของคนงานธรรมดาที่อยู่ภายนอกเรือนจำที่ทำงานประเภทเดียวกัน คือต้องให้น้อยกว่า เพื่อเป็นการลงโทษทางหนึ่ง มิฉะนั้นเมื่อพ้นโทษออกไปแล้วถ้าได้ค่าแรงงานน้อยกว่าเมื่ออยู่ในเรือนจำ ก็จะเสียนิสัยไม่หางานทำ

<u>การวางระเบียบของงาน</u> ชนิดของงาน การควบคุมงาน ควรมีหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

๑. งานในร่ม เช่นงานในสำนักงาน งานในที่อยู่อาศัยเช่นเดียวกันกับการสุขาภิบาล บำรุงสถานที่ งานเสมียน

๒. งานอุตสาหกรรม โดยแบ่งเป็นโรงงานทำรวมกันเป็นแผนกๆ จะทำเป็นรายตัวไม่ได้ ซึ่งเป็นปัญหาของการจัดโรงงานว่าควรจะทำอย่างไร มีระเบียบวินัยอย่างไร โดยคัดลอกเอารูปการจัดการโรงงานใหญ่ๆ แล้วย่อส่วนลงมา ซึ่งเป็นเรื่องของผู้เชี่ยวชาญจะจัดวางแผนการโรงงานอุตสาหกรรมเช่นว่านี้ เช่นโรงซักรีดผ้า โรงงานทำเสื้อผ้าสำเร็จรูป โรงงานเย็บรองเท้า ฯลฯ

๓. งานกสิกรรม เป็นงานที่เหมาะสมกับนักโทษเพราะไม่เป็นภารเร่งรีบเกี่ยวกับเวลา มีประโยชน์ในด้านจิตใจและอนามัย แต่มีข้อเสียที่ต้องใช้พื้นที่ดินเป็นเนื้อที่กว้างขวางมากและต้องอยู่ห่างไกลจากตัวเมืองมาก การควบคุมยาก มีการหลบหนีได้ง่ายและเป็นงานที่สบายเกินไปจนมิใช่เป็นการลงโทษ เช่นการไปตั้งค่ายทำถนนในคาลิฟอร์เนีย การทำป่าไม้และการรักษาป่า ฯลฯ ทั้ง ๆ ที่ได้มีการควบคุมดีแต่ก็มีการหลบหนีบ่อย ๆ เหมือนกัน สำหรับของประเทศไทยเราก็มีเรือนจำชายโตจังหวัดยะลาที่ขยายงานในรูปนี้อย่างกว้างขวางอยู่สมัยหนึ่ง

๔. งานหนัก เป็นการลงโทษโดยตรง ใช้กับคนที่ไม่มีฝีไม้ลายมือ ไม่สามารถทำงานดีได้หรือเป็นพวกที่ทำผิดบางอย่างซึ่งศาลตัดสินสั่งให้ทำงานหนัก (Hard labour) เป็นพิเศษ เช่นงานทำถนน งานทุบหิน ฯลฯ

๕. งานที่ส่งให้นักโทษไปทำกับเอกชน คือให้เอกชนเหมาแรงงานนักโทษไปใช้ เช่นไปรับเหมาขุดดิน เหมาแรงไปรื้อตึก รื้อบ้าน ฯลฯ โดยมีเจ้าหน้าที่ของเรือนจำควบคุมอยู่ด้วย งานประเภทนี้ในสมัยนี้ไม่สู้นิยมใช้กันนัก เพราะเป็นการประจานนักโทษ วิธีดำเนินงานในลักษณะนี้อาจทำได้เป็น ๒ อย่าง

(ก) ให้คนรับเหมาไป

(ข) ทางรัฐจัดทำเองโดยเป็นผู้เหมาโดยตรง

ทั้ง ๒ อย่างนี้มีทั้งผลดีและผลเสีย กล่าวคือ ถ้าผู้รับเหมารับไปก็ได้ผลดีในทางรายได้ ไม่มีการขาดทุนแต่ก็เสีย เพราะผู้รับเหมาจะเพ่งเล็งแต่ในด้านของผลงาน ไม่เพ่งเล็งถึงวินัยหรือสุขภาพอนามัยของนักโทษ แต่ถ้ารัฐจัดทำเอง มีการควบคุมนักโทษโดยตรงตลอดเวลา

แต่ก็เสียในด้านค่าใช้จ่ายที่รัฐต้องรับไปเต็มที่ หากไม่สันทัดในการงานก็มักจะขาดทุนเสมอ หรือมิฉะนั้นก็เรียกราคาสูงเกินไปจนไม่มีใครจ้าง ฉะนั้นเกี่ยวกับงานของเรือนจำดังกล่าวมาบ้างแล้ว พอสรุปได้ว่า ตั้งแต่ในระยะร้อยปีเศษ ๆ มานี้คงแบ่งได้อย่างคร่าว ๆ เป็น ๖ วิธีด้วยกัน

๑. Contract System คือวิธีการจ้างเหมาแรงงานเนื่องจากสหรัฐอเมริกามีจุดประสงค์ที่จะผลิตของใช้ที่จำเป็นโดยราคาถูกจึงต้องหาวิธีที่จะทำให้ค่าแรงงานถูกลง จึงหาวิธีเอาแรงงานของนักโทษมาใช้โดยการร่วมมือกับรัฐหรือทางการเรือนจำ ขั้นแรกจึงทดลองทำที่เรือนจำ Auburn ใน ค.ศ. ๑๘๒๐ ต่อมาเรือนจำอื่น ๆ เลยเอาอย่างกันบ้าง โดยวิธีนี้รัฐเป็นฝ่ายจัดหาอาคารและสถานที่ตั้งตลอดพลังแรงงานและไฟฟ้า รวมทั้งผู้คุมและนักโทษด้วย ส่วนผู้รับเหมาเป็นฝ่ายจัดหาเครื่องจักรและพัสดุต่าง ๆ ซึ่งนักโทษจะใช้และเป็นผู้ดูแลตรวจงานด้วย ฉะนั้นโดยวิธีนี้อำนาจควบคุมนักโทษที่ทำงานจึงตกลงแบ่งกันว่า ผู้คุมของฝ่ายเรือนจำเป็นผู้รักษาความสงบเรียบร้อย ในกรณีที่นักโทษไม่ยอมทำงานหรือเกิดขัดแย้งกันกับหัวหน้างานของฝ่ายผู้รับเหมาหรือไม่ยอมทำงานชิ้นที่มอบหมายให้ นักโทษผู้นั้นก็จะถูกรายงานต่อยามหรือผู้คุมเพื่อให้ปฏิบัติตามระเบียบวินัย หัวหน้างานของฝ่ายผู้รับเหมามีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบเกี่ยวแก่กิจกรรมในการอุตสาหกรรมของนักโทษทั้งสิ้นตลอดจนคุณภาพของงาน และจะเป็นผู้แนะนำให้นักโทษทำโดยวิธีใดอีกด้วย แต่ถ้าหากว่าผู้คุมและหัวหน้างานไม่ร่วมงานกันดีแล้วมักจะมีเรื่องเสมอ

วิธีการจ้างเหมานี้รัฐได้รับเงินจำนวนหนึ่งเป็นค่าแรงงานของนักโทษเป็นรายวัน ส่วนผู้รับเหมาก็จะจำหน่ายสินค้าเหล่านี้ในท้องตลาดเป็นการแข่งขันกับผู้ประกอบอุตสาหกรรมโดยอิสระ และเพราะแรงงาน

ถูก ผู้รับเหมาจึงได้กำไรดีกว่า ด้วยเหตุนี้จึงมีผู้คัดค้านวิธีการของเรือนจำที่ใช้แรงงานนักโทษโดยวิธีนี้

ยิ่งกว่านี้ วิธีนี้ปรากฏว่า ไม่แต่ทำประโยชน์งอกเงยให้แก่เรือนจำซึ่งสามารถทำให้เรือนจำเลี้ยงตัวได้แต่อย่างเดียว แต่พัศดีซึ่งทำงานนาน ๆ ยังสามารถแสดงบัญชีเบิดเผยการเงินของเรือนจำโดยวิธีนี้ว่าได้ผลดี เลยทำให้มีหน้ามีตาขึ้น ความข้อนี้ทางด้านประชาชนผู้เสียภาษีก็เห็นว่าดี เพราะไม่ต้องใช้เงินงบประมาณแผ่นดินให้สิ้นเปลืองเพื่อเลี้ยงดูนักโทษ กล่าวตามความเป็นจริงแล้ว วิธีการหาเงินแบบนี้มิใช่เป็นการเข้าช่วยฟื้นฟูลักษณะรายตัวของนักโทษผู้กระทำผิดในทางวิชาการหรือเป็นการฝึกอาชีพเลยแต่เป็นการหาเงินเข้ารัฐแท้ ๆ ทีเดียว แต่อย่างไรก็ดี สัญญาจ้างเหมาแรงงานเช่นกล่าวนี้ก็เป็นผลพลอยได้แก่นักโทษอยู่บ้างเหมือนกัน กล่าวคือ ช่วยแก้ความเบื่อหน่ายการดำเนินชีวิตที่เกียจคร้านอย่างซ้ำๆ ซากๆ ของนักโทษทุกวัน ๆ และปลูกฝังนิสัยชอบทำงานให้บังเกิดมีขึ้น และเกิดประโยชน์ทางด้านปกครอง ที่จะทำให้นักโทษมีระเบียบวินัยดี และเปิดโอกาสให้ทำงานร่วมกันเป็นหมู่เป็นกลุ่มมีโอกาสได้พูดจาปราศัยกันได้ แทนที่จะต่างคนต่างทำในห้องขังของตนแต่ผู้เดียวอย่างแต่ก่อน ส่วนข้อที่จะตำหนิได้อีกอย่างหนึ่งในขณะนี้ ก็คือปรากฏว่าบางเรือนจำได้ใช้วิธีการหาเงินแบบนี้ไปในทางที่ไม่สมควร โดยบังคับให้นักโทษแต่ละคนต้องทำงานในวันหนึ่งให้ได้เท่านั้นเท่านี้ หากทำไม่ได้ตามที่กำหนดไว้ก็จะต้องถูกลงโทษนับว่าผิดวัตถุประสงค์อันเป็นอุดมคติของหลักการลงทัณฑ์ที่เดียว

๒. Piece Price System วิธีนี้ไม่ทราบว่าจะเรียกชื่อเป็นภาษาไทยอย่างไรดีจึงจะตรงตามความหมายของเขา ตามวิธีนี้มีสภาพการ

แตกต่างกันกับวิธีการจ้างเหมาแรงงานดังได้กล่าวมาแล้วในข้อ ๑ กล่าวคือ ตามวิธีการจ้างเหมาแรงงานนั้น ผู้รับเหมาเป็นผู้จัดหาเครื่องจักรและพัสดุต่าง ๆ ทั้งต้องมีความรับผิดชอบในการควบคุมดูแลนักโทษด้วย ส่วนตามวิธีในข้อนั้น เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือเรือนจำเป็นฝ่ายมีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบเกี่ยวกับนักโทษทั้งสิ้น เป็นผู้เร่งรัดการทำงาน เป็นผู้วินิจฉัยในคุณภาพของงานตลอดจนควบคุมวิธีการผลิต เป็นผู้ดำเนินการบำรุงเลี้ยงดูสถาบัน จัดเสื้อผ้าและดูแลควบคุมนักโทษด้วย ฝ่ายผู้รับเหมาเป็นผู้จัดหาพัสดุและจะชำระเงินเป็นมูลค่าสิ่งของในราคาที่ตกลงกันไว้ให้แก่รัฐ ต่อเมื่อสิ่งของแต่ละสิ่งนั้นสำเร็จเรียบร้อยและตกลงรับมอบไว้ โดยวิธีนี้ข้อเสียหายเกี่ยวแก่วิธีการจ้างเหมาแรงงานก็จะหมดไป กล่าวคือ การแทรกแซงจากผู้อื่นไม่มี นอกจากเจ้าหน้าที่ของเรือนจำเท่านั้นเอง การแข่งขันในราคาสินค้าอันเป็นผลผลิตจากแรงงานของคนงานภายนอกก็จะไม่สู้รุนแรง เหมือนอย่างวิธีการจ้างเหมาแรงงาน ดังกล่าวแล้ว แต่อย่างไรก็ดีก็ยังคงเป็นข้อคัดค้านจากโรงงานอุตสาหกรรมและสหบาลแรงงานได้อยู่นั่นเอง

๓. The Lease System หรือ Leasing of Prisoners คือวิธีให้เช่านักโทษไปใช้งาน วิธีนี้สืบเนื่องมาจากหลังสงครามกลางเมืองในสหรัฐอเมริกา คือสมัยเดิกทาส มีการรบพุ่งระหว่างอเมริกาเหนือและอเมริกาใต้ทางภาคใต้ของอเมริกา เมื่อสงครามสิ้นสุดลง ศึกรามบ้านเรือน ที่ทำการรัฐบาลตลอดจนคุกถูกทำลาย รัฐบาลไม่มีเงินซ่อมแซมก่อสร้างโรงงานใหม่ ส่วนจำนวนผู้กระทำผิดก็มีจำนวนมากขึ้นไม่มีที่คุมขัง รัฐไม่สามารถควบคุมนักโทษได้ จึงคิดหาวิธีเปลี่ยนแปลงการควบคุมโดยให้นายจ้างเช่าเอาตัวนักโทษไปใช้งาน ซึ่งอาจเป็นบริษัท-

อุตสาหกรรมหรือเอกชนที่ดำเนินงานบางอย่างที่ต้องการใช้แรงงานของคนจำนวนมาก ผู้เช่านักโทษไปต้องชำระให้แก่รัฐเป็นเงินจำนวนหนึ่งตามส่วนของจำนวนนักโทษที่เช่าไปใช้งาน โดยมีเงื่อนไขว่าจะต้องจัดหาที่อยู่หลับนอนให้กินอยู่เลี้ยงดูและให้สื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มและมีสิทธิที่จะสั่งให้ทำงานด้วย และด้วยเหตุที่ทางรัฐไม่มียามหรือผู้ควบคุมดูแลหรือมีสถานชำนัญที่จะเอาใจใส่ในเรื่องนี้ นักโทษจึงตกอยู่ในสภาพเช่นเดียวกันกับทาสของนายจ้าง ซึ่งสุดแท้แต่ความเมตตากรุณาของนายจ้างเท่านั้น พวกเหล่านี้จึงถูกส่งไปทำงาน เหมืองแร่บ้าง ทำถนนหนทางบ้าง เป็นงานที่ออกหน้าออกตา นักโทษส่วนใหญ่เป็นพวกนิโกร บริษัทใหญ่ ๆ ที่เป็นนายจ้างเมื่อเสียค่าเลี้ยงดูกรรมกรได้อย่างถูก จึงปรากฏว่าได้ทำกำไรกันอย่างงาม ๆ และเมื่อไม่มีกฎหมายหรือกฎข้อบังคับที่วางไว้เกี่ยวแก่การควบคุมเลี้ยงดูนักโทษว่าควรจะเป็นอย่างไรแล้ว พวกนายจ้างเหล่านี้จึงให้กินอยู่เพียงแต่ให้ดำรงชีวิตอยู่ได้ แต่ในขณะเดียวกันก็รีดบังคับใช้แรงงานมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ระเบียบวินัยที่วางไว้ก็คือบีนการให้การบำบัดเวลาป่วยไข้ การให้พักผ่อนหย่อนใจและสุขภาพอนามัยเกือบจะกล่าวได้ว่าไม่เคยได้ยินว่ามี ฯลฯ วิธีการอันโหดร้ายทารุณนี้หลังจากที่วิทยาการในด้านทัณฑวิทยาและหลักมนุษยธรรมมีความเจริญก้าวหน้าแล้ว จึงได้เสื่อมความนิยมกันไป แต่อย่างไรก็ดีปรากฏว่าบางรัฐยังคงใช้วิธีนี้อยู่จนกระทั่งราว ค.ศ. ๑๙๓๐ จึงได้เลิก

๔. The State Account System หรือ The Public Account System เป็นวิธีการเข้าบัญชีของรัฐ กล่าวคือ เรือนจำเป็นผู้ทำของออกขายสู่ตลาดโดยตรง ซึ่งเป็นอีกวิธีหนึ่งที่ได้เปลี่ยนแปลงจากวิธีการจ้างเหมาแรงงานกับวิธีการตามราคาของแต่ละสิ่ง คือ Piece Price

System ผสมกัน โดยวิธีนี้รัฐกลายเป็นผู้ผลิตสินค้าเสียเองโดยเป็นผู้เสีย ค่าใช้จ่ายในการผลิตสินค้าทั้งสิ้นและนำสินค้าเหล่านั้นที่ทำขึ้นโดยแรงงาน ของนักโทษออกสู่ตลาด ตามวิธีการแบบนี้จึงไม่เปิดโอกาสให้คนภายนอก เข้ามาเป็นผู้ควบคุมดูแลการผลิตสินค้า แต่ยอมให้เป็นหน้าที่ของเจ้า-หน้าที่ฝ่ายธุระการของเรือนจำที่จะนำวิธีการอย่างอื่นมาใช้ได้ตามที่เห็น ว่าเหมาะสม แต่ตามวิธีนี้ก็ไม่ทำให้ข้อตำหนิติเตียนเกี่ยวกับที่ว่าผลิต สินค้าออกไปแย่งตลาดโดยไม่เป็นธรรมลดน้อยลงไปได้ แต่การวิพากษ์-วิจารณ์เช่นนี้ปรากฏว่าได้ลดน้อยลงไป ต่อเมื่อสินค้าในแบบอื่นที่ยังไม่มี ใครผลิตได้นำออกจำหน่าย ซึ่งไม่ทำให้อุตสาหกรรมแห่งใดแห่งหนึ่ง ต้องถูกกระทบกระเทือนเลย

๕. State Use System เป็นวิธีการผลิตของที่รัฐต้องการใช้ เองตามวิธีดังกล่าวในข้อ ๔ เป็นแต่จำกัดตลาดที่จะจำหน่ายให้เพียง บางสถาบันของรัฐเท่านั้น เพราะเหตุว่าความต้องการของเรือนจำบาง-แห่งมีความจำเป็นที่จะทำอุตสาหกรรมให้แตกต่างกันออกไป เพื่อเปิด โอกาสให้นักโทษได้มีโอกาสศึกษาเป็นอาชีพต่างๆกัน วิธีการผลิตสินค้า ตามแบบนี้จึงถูกคัดค้านหรือตำหนิจากคนภายนอกน้อยกว่าเพราะไม่มีการ แข่งขันกับอุตสาหกรรมแห่งใดแห่งหนึ่งของเอกชนโดยเฉพาะ คงมีข้อ บกพร่องอยู่อย่างหนึ่ง คือ บรรดาสถาบันของรัฐไม่มีข้อผูกมัดหรือความ จำเป็นต้องซื้อจากเรือนจำเสมอไป วิธีการแบบนี้นอกจากตัวอย่างที่เอา ไปใช้ในเรื่องการอุตสาหกรรมแล้ว ก็ปรากฏว่าได้นำไปใช้กับการทำนา ของเรือนจำซึ่งผลผลิตได้นำไปใช้ในสถาบันของรัฐ ในบางรัฐก็ใช้ กรรมกรทำทาง ทำถนน หรือในหน่วยป้องกันรักษาป่าก็มี ส่วนในเรื่อง การขายสินค้าของเรือนจำนั้น ต่อมาก็ได้มีกฎหมายออกมาหลายครั้ง

เช่น Ashurst-Sumner Act 1935 ห้ามส่งสินค้าที่ทำขึ้นภายในเรือนจำไปยังรัฐอื่นที่มีกฎหมายห้ามสินค้าประเภทนั้นโดยเอาโทษอย่างหนัก

๖. Public Works and Ways มีลักษณะคล้าย ๆ กับ State Use System ดังที่กล่าวมาแล้วในข้อก่อน แต่ตามวิธีการแบบนี้แรงงานของนักโทษมิได้ถูกใช้ไปในการทำสินค้าในโรงงาน แต่จะถูกใช้ให้ไปทำงานก่อสร้าง ซ่อมแซมเรือนจำ หรืออาคารของรัฐ ถนนหนทางสวนสาธารณะ เขื่อนกันน้ำหรืออาคารสาธารณะที่ถาวรแห่งอื่น ๆ ที่เป็นของรัฐ วิธีนี้เห็นได้ชัดว่าเป็นการแก่งแย่งงานของกรรมกรที่อยู่ภายนอกเรือนจำแต่ไม่ใคร่ถูกคัดค้านอย่างรุนแรงเท่าใดนัก เพราะในภาคใต้ของสหรัฐอเมริกาหากรรมกรจ้างได้ยากและยังไม่ได้รวบรวมจัดตั้งสมาคมแรงงานกันเป็นปึกแผ่นนัก แต่ส่วนในภาคเหนือของสหรัฐอเมริกาได้ถูกคัดค้านอย่างแรง จนมีกฎหมายบัญญัติห้ามไว้ ตามวิธีแบบนี้รัฐไม่ใคร่อยากจะใช้ เงินลงทุน จัดซื้อหา เครื่องมือ เครื่องจักร อันทันสมัย เกี่ยวกับการก่อสร้างถนนและอาคารเท่าใดนัก แต่ถ้าหากยอมลงทุนจริง ๆ แล้วย่อมจะได้ถนนดี ดังที่จัดทำกันในรัฐคาลิฟอร์เนียในทุกวันนี้โดยเลือกคัดคนงานฝีมือดีจากทัณฑสถาน San Quentin ซึ่งจะได้กล่าวในภายหลังเมื่อถึงตอนที่ว่าด้วยทัณฑสถานสมัยใหม่ที่ก้าวหน้า แต่การใช้แรงงานพวกนักโทษทำนา และ ออกไปตั้งเป็นค่ายใน ระหว่างทำงานในชนบทนั้นอย่างที่ทำกันหลายแห่งในสหรัฐอเมริกา ประเทศเยอรมันนี และสหภาพรัสเซียก็ดี ปรากฏว่าได้ผลทั้งทางเศรษฐกิจและสุขภาพอนามัยของนักโทษโดยวิธีนี้เป็นอย่างดี

ตามที่ได้กล่าวถึงวิธีการต่าง ๆ เกี่ยวกับงานของเรือนจำมาแล้วในข้างต้นนั้นเป็นแบบอย่างโดยทั่ว ๆ ไป ส่วนในประเทศไทยเรานั้น

โดยเหตุที่ไม่มีการขัดแย้งหรือมีกฎหมายห้ามเกี่ยวกับการผลิตสินค้าแข่งขันกับกรรมกรภายนอกเรือนจำ แต่ละเรือนจำจึงจัดให้มีงานสอนเป็นอาชีพในแบบใดก็ได้สุดแต่ความเหมาะสมของที่ตั้งและพื้นภูมิประเทศ ดินฟ้าอากาศของเรือนจำหรือความพอใจของพัศดี แต่ส่วนมากแล้วมักเป็นงานเกี่ยวกับช่างจักสาน งานช่างไม้ ช่างแกะสลัก ช่างปั้น ช่างกลึง ฯลฯ

(๒) การศึกษาและการฝึกวิชาชีพ (Prison Education & Vocational) นักโทษในเรือนจำส่วนมากที่เป็นผู้ไร้การศึกษา บางคนอ่านหนังสือไม่ออกเขียนไม่ได้ แม้แต่ในสหรัฐอเมริกาเองก็ยังปรากฏตามสถิติว่ามีเป็นจำนวนไม่น้อยเลยที่เป็นอย่างนี้ ผู้ที่ได้รับการศึกษาในขั้นต่ำกว่าประถมศึกษาก็ยังมีเป็นส่วนมากเหมือนกัน

สำหรับในประเทศไทยเรา ปรากฏจากรายงานประจำปี ๒๕๙๗ ของกรมราชทัณฑ์ดังนี้

ผู้ที่มีความรู้ต่ำกว่าประถมศึกษา	ชาย	๑๙,๗๒๐ คน
	หญิง	๗๖๐ คน
	รวม	๒๐,๔๘๐ คน
ผู้ที่มีความรู้สูงกว่าประถมศึกษา	ชาย	๑,๐๙๗ คน
	หญิง	๒๒ คน
	รวม	๑,๑๑๙ คน

เพราะขาดการศึกษาดังนี้อันเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ขาดสติปัญญาและการยับยั้งชั่งใจอันดีจึงได้ก่อการกระทำผิดขึ้น ส่วนในข้อที่ว่าพวกมีการศึกษาแค่ไหน ถนัดการประกอบอาชญากรรมประเภทใด ได้กล่าวไว้แล้วเมื่อศึกษาอาชญาวิทยาในตอนต้นจึงจะไม่นำมากล่าวในที่นี้อีก

อนึ่ง เพราะเหตุการณ์ของโลกทุกวันนี้ได้ก้าวหน้าและเปลี่ยนแปลงไปโดยเร็ว โลกนี้มีการแข่งขันกันทุกอย่างตลอดจนในเรื่องอาชีพและความเป็นอยู่ จึงมีความจำเป็นอยู่เองที่ประชาชนจะต้องมีการศึกษาในขั้นสามัญให้ดีขึ้นจึงจะสามารถต่อสู้กับความเป็นอยู่ในโลกได้ดี ด้วยเหตุนี้ นักโทษที่อยู่ในเรือนจำจึงจำเป็นต้องสั่งสอนเร่งรัดให้มีการศึกษาเพิ่มขึ้น เมื่อออกไปแล้วจะได้กลับเข้าสู่สังคมเช่นเดิมและเป็นสมาชิกที่ดีต่อไป ด้วยความนึกคิดอันนี้จึงมีเรือนจำหลายแห่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสหรัฐอเมริกา ได้วางโครงการณ์อบรมให้การศึกษาแก่นักโทษอย่างกว้างขวาง ประกวดประขันกัน ไม่เฉพาะแต่การให้การศึกษาในเบื้องต้นแต่อย่างเดียวแต่บางแห่งยังให้การศึกษา ให้ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงอีกด้วย แต่อุปสรรคในเรื่องการให้การศึกษาในเรือนจำนี้ ก็คือ ต้องใช้เวลาทำงานในโรงงานมาก จึงไม่ใคร่มีเวลาที่จะให้การศึกษาและอบรมได้มากเพียงพอที่จะซึมซาบเข้าถึงจิตใจนักโทษได้โดยทั่วถึงสมเจตน์จำนง

ด้วยทรรศนะดังกล่าวแล้ว จึงเป็นอันว่าการให้การศึกษาขั้นประถมศึกษานั้นมีความจำเป็นที่จะได้จัดให้มีการสอนให้แก่นักโทษในทุก ๆ เรือนจำ ทั้งนี้โดยถือหลักตามข้อแนะนำของคณะกรรมการระหว่างประเทศเกี่ยวกับกฎหมายอาญาและทัณฑวิทยาข้อ ๒๘ ซึ่งมีว่า "นักโทษซึ่งต้องรับโทษเป็นเวลานานพอควรนั้น จะต้องให้ได้รับการศึกษาบางอย่างในทำนอง ซึ่ง การนั้น อาจจะเป็นประโยชน์แก่นักโทษได้ นักโทษอายุน้อยทุกคนจะต้องได้รับการศึกษาที่เหมาะกับอายุ" และในข้อ ๔๘ มีบัญญัติว่า "ในเรือนจำซึ่งอาจจะจัดการศึกษาได้นั้นจะต้องมีบุคคลซึ่งมีคุณสมบัติสมควรเป็นผู้ทำการสอน"

ตามที่กล่าวมาแล้ว เป็นหลักของการให้การศึกษาแก่นักโทษในเรือนจำโดยทั่ว ๆ ไป ต่อนี้ไปจะได้กล่าวถึงเรือนจำบางแห่งซึ่งให้การศึกษาโดยวิธีการที่ก้าวหน้าอย่างสูงเป็นพิเศษซึ่งมีน้อยแห่ง เช่นในเรือนจำสหพันธ์ (Federal Prisons) ในสหรัฐอเมริกาซึ่งวางโปรแกรมการศึกษาไว้ดังนี้

๑. การศึกษาเบื้องต้นสำหรับผู้ที่ไม่รู้หนังสือหรือรู้เพียงอ่านออกเขียนได้ ซึ่งเมื่อสอบเทียบแล้วต่ำกว่าชั้น ๔ หรือชั้น ๕ แต่ว่าเป็นผู้มีสติปัญญาที่พอจะศึกษาต่อไปได้

๒. การศึกษาในด้านวิชาชีพสำหรับผู้ที่สอบเทียบวิชาได้สูงกว่าชั้น ๕ ซึ่งประสงค์ที่จะได้ศึกษาต่อ

๓. สอนการค้าและข้อที่ควรทราบเกี่ยวแก่วิชาชีพบางประการให้แก่นักโทษที่คัดเลือกมาบางกลุ่มและพวกที่ฝึกหัดวิชาชีพทั้งหมด นักโทษผู้ใดมีความสามารถจะเข้าใจการอบรมแล้ว จะถูกแยกไว้เป็นกลุ่มต่างหากสำหรับเข้ารับการอบรมเพื่อฝึกวิชาชีพ โรงงานในเรือนจำที่แยกเป็นแผนกอุตสาหกรรมจะใช้เป็นสถานที่สำหรับฝึกงานด้วย

๔. จะมีชั้นพิเศษที่สอน แผนกภาษา วิชาการค้าบางอย่าง วิชาคำนวณและการออกแบบในการวิศวกรรมสำหรับนักโทษที่เลือกคัดไว้เป็นพิเศษบางกลุ่ม

๕. จัดให้มีการสอนทางจดหมายโต้ตอบเป็นการภายใน หรือสอนตามห้องขังเป็นพิเศษสำหรับนักโทษที่ไม่สามารถมาฟังการอบรมในชั้นได้หรือพวกที่มีความประสงค์จะเรียนเป็นพิเศษ

นอกจากนี้ก็มีข้อแตกต่างกันในข้อปลีกย่อย เกี่ยวแก่โปรแกรม

ทั่ว ๆ ไปอยู่บ้างสุดแต่เรือนจำของรัฐไหน เช่นในเรื่องอายุและความปรารถนาของนักโทษเป็นต้น

บางแห่ง เช่น เรือนจำ ของรัฐในนิวยอร์ค ซึ่งนับว่า ก้าวหน้า มาก ได้วางหลักสูตรการศึกษาไว้เช่น วิชาชีพชั้นสูง สุขวิทยาทางจิต (Mental Hygiene) สุขศึกษาและการศึกษาเกี่ยวแก่ร่างกาย กิจกรรมต่างๆ เกี่ยวแก่ การคลายอารมณ์ ศิลปชั้นพิเศษ สำหรับ นักโทษประเภท ที่มีร่างกายและจิตใจไม่สมประกอบ ความเจริญก้าวหน้าในด้านวัฒนธรรม

นอกจากมีการสอนในห้องเรียนแล้ว ยังมีการศึกษาเกี่ยวแก่การฝึกงานในร้านและฝึกอาชีพในสาขาต่าง ๆ เช่นร้านตัดผม ร้านทำรองเท้า ร้านซักรีด ฯลฯ ซึ่งได้กล่าวแล้วในประเภทงานของนักโทษ โดยมีอาจารย์ผู้สั่งสอนเป็นพิเศษ สำหรับผู้ที่สนใจศึกษาด้วยตนเองก็สามารถไปค้นหาหนังสืออ่านด้วยตนเอง จากห้องสมุดซึ่งได้จัดขึ้นไว้ตามความเหมาะสมของเรือนจำแต่ละแห่ง

ในเรื่องให้ การศึกษา แก่นักโทษใน เรือนจำ ของไทยเรานั้น ย่อมแตกต่างกันออกไป ตามขนาด ของเรือนจำ และจะเห็นได้ว่า ทางการราชทัณฑ์ของกระทรวงมหาดไทยหาได้เพิกเฉยในข้อเหล่านี้เลย แม้ว่าตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ ร.ศ. ๑๒๐ จะไม่ได้กล่าวถึงเรื่องการศึกษาไว้เลยก็ดี แต่ตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๔๗๙ ซึ่งออกในภายหลังก็ได้กล่าวไว้ในหมวด ๖ คือในมาตรา ๒๗ มีข้อความว่า "อธิบดีมีอำนาจออกข้อบังคับว่าด้วยการศึกษาและการอบรมผู้ต้องขัง" ในมาตรา ๒๘ และ ๓๒ ก็ยังได้ส่งเสริมในเรื่องการจัดหาเครื่องอุปกรณ์การศึกษาและส่งเสริมความก้าวหน้าในการศึกษาของนักโทษด้วย นอกจากนี้ก็ยังได้มีหนังสือกระทรวงมหาดไทย ด่วนมาก ที่ ๓๐๗/๒๔๘๓ ลงวันที่ ๑๖ กันยายน

๒๔๘๓ ถึงผู้บัญชาการเรือนจำทุกเรือนจำแสดงความห่วงใยต่อนักโทษผู้ที่อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ให้เร่งช่วยเหลือเพื่อให้ได้อ่านออกเขียนได้และเรียนเลข บวก ลบ คูณ หาร ฯลฯ สอนให้รู้จักหน้าที่พลเมืองในระบอบประชาธิปไตยและความรู้ประการอื่น ๆ ตามที่จะเห็นสมควร ฯลฯ ทั้งนี้เพราะเห็นว่าการศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับมนุษย์ทุกคน ผู้ต้องขังก็มีสิทธิในฐานะเป็นสมาชิกของชาติที่จะได้รับการศึกษาด้วยดี ฯลฯ จึงได้จัดให้มีการสอนหนังสือ การบรรยายวิชาชีพเป็นครั้งคราวและโรงงานฝึกอาชีพในสาขาต่าง ๆ มีการชี้แจงเกี่ยวแก่สุขภาพอนามัยตลอดจนจัดให้มีห้องสมุดสำหรับเรือนจำอีกด้วย ดังจะเห็นได้จากกิจการที่ได้จัดทำที่เรือนจำบางขวางจังหวัดนนทบุรีเป็นตัวอย่าง ซึ่งนับว่าเจริญก้าวหน้าไม่แพ้บางแห่งในต่างประเทศซึ่งผู้บรรยายได้เห็นมาแล้ว

(๓) <u>ศาสนาและศีลธรรม</u> (Religions and Morals) นอกจากการให้การศึกษาโดยทั่วๆไปดังกล่าวมาแล้วข้างต้นในเรือนจำยังมีการอบรมสั่งสอนเกี่ยวกับศีลธรรมและศาสนาอีก ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากในสมัยก่อนนั้นการกระทำผิดคิดร้ายนั้นถือกันว่าเป็นบาป เป็นการละเมิดศีลธรรมศาสนาและความเชื่อ และกระทำลงไปด้วยความคิดเห็นโดยอิสระของตนเอง (Free Will) หรือระบบเสรีนิยม (Liberalism) อย่างที่เรียกกันในทุกวันนี้และได้พัฒนาการมาในโลกนี้มากว่าร้อยปีแล้ว การที่จะแก้ไขแปรเปลี่ยนความประพฤติให้ดีขึ้นก็ต้องอาศัยศาสนาเข้าเป็นเครื่องช่วยเหนี่ยวรั้งจูงใจ ด้วยเหตุนี้ในชั้นแรกในเรือนจำต่าง ๆ ในสหรัฐอเมริกาจึงได้มีนักสอนศาสนา กลุ่มผู้ใจบุญและนักบวชนักเทศน์ ประจำร่วมงานในด้านนี้อยู่ด้วยเป็นเครื่องมืออันสำคัญ ซึ่งต่อมาในทุกวันนี้แม้ว่ายังคง

มีการอบรมกันอยู่ก็ดี แต่ก็มีจำนวนลดน้อยลง ไม่เหมือนแต่ก่อน พวกเหล่านี้มิใช่เป็นเจ้าหน้าที่ยามหรือผู้คุม แต่เป็นผู้มีหน้าที่ในด้านให้การอบรมใน ทางศาสนา และศีลธรรม เท่านั้น คล้ายกับ อนุศาสนาจารย์ในทุกวันนี้

ในทุกวันนี้หากพิจารณาสภาพการณ์ของสังคมโดยทั่ว ๆ ไป ไม่ว่าในต่างประเทศหรือในบ้านเมืองเราก็ดี ย่อมจะยอมรับกันว่า ศีลธรรมกำลังเสื่อมโทรมลง ประชาชนเริ่มทำตัวห่างไกลจากศาสนา ละทิ้งประเพณีอันดีงาม ไม่ปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนและวัฒนธรรมของชาติที่มีอยู่ ยิ่งเป็นเด็กรุ่นใหม่ ๆ ส่วนมาก ยิ่งกำลังทำตัวเหินห่างจากศาสนา ขาดความเลื่อมใสศรัทธาในศาสนา ขาดความผูกพันระหว่างบุคคลกับครอบครัว ความผูกพันระหว่างบุคคลในสังคมด้วยกัน และบุคคลกับอาชีพ ตลอดจนวิทยาการและขนบธรรมเนียมของอาชีพ ฯลฯ ซึ่งแตกต่าง กับ การดำเนินชีวิต และ ความเป็นอยู่ ของ คนในสมัยก่อน ๆ สรุปอย่างสั้น ๆ แล้วก็คือขาดสิ่งเหนี่ยวรั้งและผูกมัดใจแม้แต่พ่อแม่พี่น้องก็ขาดการเคารพคารวะ ความกตัญญู ขาดอุปการะและปฏิการะซึ่งกันและกัน เห็นว่าศาสนาเป็นของคร่ำครึ เป็นยาเสพติด เป็นสิ่งหลอกลวงและงมงาย พ่อแม่ที่เลี้ยงดูมาก็เห็นว่าเป็นสิทธิของตนที่จะต้องได้รับการเลี้ยงดูต่างหาก ไม่เป็นบุญคุณต่อกัน ฯลฯ นี่เป็นภาวะการของการเสื่อมโทรมใน ทางศีลธรรม และศาสนา ของสังคมโดยทั่ว ๆ ไป ทุกหนทุกแห่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่ต้องคุมขังอยู่ในเรือนจำแล้วเกือบจะกล่าวได้ว่าระดับของศีลธรรมของเขาอยู่ในระดับต่ำมาก หากไม่ช่วยฟื้นฟูกระตุ้นเตือนในด้านนี้บ้างในขณะที่อยู่ในที่คุมขัง ก็ยิ่งจะทำให้เขาดิ่งลึกลงไปในปรักแห่งความชั่วร้ายลงทุกวัน จึงจำเป็นที่จะต้องอบรมใน

ทางศีลธรรม ในทางลัทธิศาสนาที่เขานิยมนับถือเป็นส่วนตัว เพื่อให้ซาบซึ้งเข้าถึงจิตใจ จนสามารถเข้าใจคำสั่งสอนอบรมตามลัทธิศาสนานั้น ๆ เพราะย่อมจะเป็นที่เข้าใจกันดีแล้วว่า แม้จะเป็นศาสนาใดก็ตาม ต่างก็มีจุดมุ่งหมายปลายทางที่จะสอนให้คนประพฤติดีในที่สุดเหมือนกันทุกศาสนา เป็นแต่จะดำเนินวิธีการที่จะเข้าถึงจุดอันเป็นความดีโดยวิธีแตกต่างกันเท่านั้น ที่กล่าวนี้เป็นทรรศนะคติส่วนตัวของผู้บรรยายต่อทุก ๆ ศาสนา ด้วยเหตุนี้ในเรือนจำต่าง ๆ ในต่างประเทศที่ผู้บรรยายได้ทราบจากตำราก็ดีและที่ได้เคยเห็นมาด้วยตนเองก็ดี มักจะจัดให้มีโบสถ์หรือห้องจัดไว้เป็นพิเศษ เช่นโรงสวดจุนักโทษได้ถึงพันคนก็มี เพื่อให้นักโทษได้ทำพิธีกรรมในทางศาสนาตามลัทธิของตน และบางแห่งก็มีพระหรือ นักบวชของ ศาสนานั้น ๆ มาอบรม หรือ ประกอบพิธี เป็นประจำ บ้างในบางโอกาสบ้าง เช่นในลัทธิศาสนาโรมันคาธอลิค โปรเตสแต้นท์ และศาสนาออโธด็อก คือ ศาสนาของพวกยิวส่วนมาก ฯลฯ

สำหรับเรือนจำในประเทศไทยเรานั้นก็ได้จัดให้มีการอบรมสั่งสอนในด้านศาสนาเหมือนกัน โดยเหตุที่พุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติไทย ในเรือนจำของเราจึงมีการอบรมสั่งสอนไปในทางให้เข้าใจในคำสอนและหลักของพระธรรมตามคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ทั้งนี้เป็นการปฏิบัติจัดทำตามคำสั่งจากหนังสือกระทรวงมหาดไทย ด่วนมาก ที่ ๓๐๗/๒๔๙๓ ลงวันที่ ๑๖ กันยายน ๒๔๙๓ เรื่องเกี่ยวแก่การอบรมผู้ต้องขังทางศีลธรรม วัฒนธรรม ซึ่งมีใจความว่า ทุกวันนี้เป็นที่ประจักษ์แจ้งอยู่ด้วยกันแล้วว่า ประชาชนได้เสื่อมลงจากศีลธรรม วัฒนธรรม อย่างน่าวิตก ผู้ต้องขังนั้นเป็นอันสันนิษฐานในเบื้องแรกว่าศีลธรรม วัฒนธรรม เสื่อมมาก เมื่อศีลธรรม วัฒนธรรม เป็นหลัก

ประกันความสุขสวัสดีของชุมชนแล้ว ทางการราชทัณฑ์ก็มีหน้าที่ที่จะต้องฟื้นฟู ฉะนั้นนอกจากระเบียบที่มีอยู่แล้วจึงได้กำชับว่า

๑. ต้องจัดให้มีการฟังเทศน์หรือคำชี้ชวนในทางศีลธรรม วัฒนธรรม อย่างน้อยเดือนละ ๒ ครั้ง โดยปกติให้มีสัปดาห์ละครั้ง

๒. การเทศน์หรือกล่าวคำชี้ชวน จะต้องเคารพต่อลัทธิศาสนาที่ผู้ต้องขังนับถือ

๓. ไม่เพียงคำพูด หากคอยสอดส่องดูแลการปฏิบัติตนและควรเตือนสติตามกรณี

ส่วน การ อบรม ศีลธรรม ผู้ต้องขัง ตาม ระเบียบ กรม ราชทัณฑ์ ฉบับที่ ๑๗ ลงวันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๑๒ นั้น ถือหลักในทางปฏิบัติว่า ผู้ต้องขังที่จำมาแล้วและยังเหลือโทษต้องจำต่อไปอีก ๗ วันหรือผู้ต้องขังที่มีกำหนดโทษจำไม่เกิน ๗ วัน ให้เรือนจำจัดให้พักการทำงานและถ้าเป็นไปได้ก็ให้จัดแยกคุมขังไว้ต่างหากจากผู้ต้องขังอื่น แล้วจัดให้ได้รับการอบรมศีลธรรมต่อไป

ส่วนในการอบรมศีลธรรมนั้น ให้ปฏิบัติดังนี้คือ

ก. สำหรับผู้ต้องขังที่นับถือพุทธศาสนา ให้ท่องจำศีล ๕ ได้จนขึ้นใจ

ข. สำหรับผู้ต้องขังที่นับถือคริสตศาสนา ให้ท่องจำบทบัญญัติ ๑๐ ประการของพระยะโฮวาจนขึ้นใจ

ค. สำหรับผู้ต้องขังนับถือศาสนาอิสลาม ให้ท่องบทบัญญัติ ๖๓ ข้อของพระนาบีมะหะหมัดได้จนขึ้นใจ

สำหรับผู้ต้องขังที่นับถือลัทธิศาสนานอกจากที่กล่าวไว้แล้วข้างบนนี้ ก็ให้ท่องจำศีลธรรมเบื้องต้นแห่งลัทธิศาสนานั้น ๆ ได้จนขึ้นใจ ฯลฯ

(๔) การหย่อนใจและการบันเทิง (Recreation and Entertainment)

การใช้ชีวิตของผู้ที่ต้องคำพิพากษาให้อยู่ในเรือนจำนั้น จะเห็นได้ว่าเป็นการถูกบังคับ ไม่ใช่เพราะความสมัครใจเลย ชีวิตจึงผ่านไปในวันหนึ่ง ๆ ด้วยความหมกมุ่น ว้าเหว่ มีความคิดถึงบ้าน เพราะต้องพลัดพรากจากพ่อแม่ญาติพี่น้องและครอบครัว ต้องถูกบังคับให้ทำงาน ให้ต้องศึกษาอบรมและต้องปฏิบัติตนตามระเบียบวินัยของเรือนจำ จึงหาเวลาที่จะคลายอารมณ์ได้ยาก จะมีเวลาว่างบ้างก็เพียงภายหลังเวลารับประทานอาหารบ้าง ก่อนเข้านอนบ้าง แต่ก็เป็นเพียงการเดินยืดเส้นยืดสายเล็กน้อยเท่านั้น ด้วยเหตุนี้จึงควรจะได้หาทางที่จะให้ได้ใช้เวลาว่างเป็นการผ่อนคลายอารมณ์อันตึงเครียดสำหรับนักโทษ ทางการเรือนจำจึงได้จัดแบ่งเวลา ตามความเหมาะสมของแต่ละเรือนจำและฤดูกาล โดยจัดให้มี

การออกกำลังกาย หัดกายบริหาร เล่นฟุตบอล ในระหว่างทีมของนักโทษเพื่อแข่งขันกันเองบ้าง ในบางเรือนจำในสหรัฐอเมริกาได้มีการออกไปแข่งขันกับทีมฟุตบอลของท้องถิ่นข้างนอกก็มี การให้เล่นออกกำลังกายโดยจัดเป็นทีมนี้เพราะเห็นกันว่าจะเป็นการหัดให้มีการบังคับตัวเองได้และให้มีจิตใจในทางสามัคคี (Team Spirit) มีการหัดต่อยมวย มีเบสบอล มีห้องยิมนาเซียม สำหรับในฤดูหนาว หากเป็นในฤดูร้อนก็ไปออกกำลังกายในสนามหญ้าอันอยู่ในบริเวณเขตของเรือนจำ บางแห่งมีสระว่ายน้ำภายในร่มก็มี

สำหรับนักโทษที่ชอบกีฬาในร่ม ก็จัดให้มีห้องเล่นไพ่เป็นหมู่ ๆ แต่ก็ย่อมทราบดีแล้วว่าการเล่นไพ่ถ้าไม่มีการพนันก็ไม่สนุก ในบางแห่ง

จึงยอมให้พนันเอาบุหรี่บ้าง ไม้ขีดไฟบ้าง แต่ห้ามมิให้พนันกันเป็นเงินๆ ทองๆ จนเกินขอบเขตของความสนุก บางเรือนจำก็มีโต๊ะบิลเลียดให้เล่นก็มี

นอกจากนี้ยังมีห้องพักผ่อนอารมณ์ของนักโทษ โดยจัดให้มีวิทยุให้ฟัง มีวิทยุโทรทัศน์ให้ดู มีห้องฉายภาพยนตร์และห้องแสดงละครซึ่งเป็นการแสดงของนักโทษจัดให้มีขึ้น บางเรือนจำก็ได้รับความอนุเคราะห์จากพวกศิลปินและดาราภาพยนตร์ที่มีชื่อมาร่วมแสดงให้นักโทษดูเป็นครั้งคราว โดยไม่คิดมูลค่าเข้าดู เพียงให้เป็นการบันเทิงในการกุศลเท่านั้น ในห้องเดียวกันนี้ ในบางครั้งก็ได้จัดให้มีการแสดงปาฐกถาพิเศษเป็นการอบรมนักโทษด้วย

เรือนจำบางแห่งมีห้องสมุดให้นักโทษที่สนใจค้นคว้าในทางวิชาการได้เข้าไปนั่งอ่านหนังสือในห้องสมุด และยอมให้นักโทษขอยืมหนังสือมาอ่านในห้องขังของตนด้วยก็ได้ และยอมให้นักโทษเขียนจดหมายติดต่อกับครอบครัวและคนภายนอกได้ แต่ทั้งนี้ต้องได้รับการตรวจหรืออนุญาตจากพัศดีเสียก่อน เพื่อเป็นทางป้องกันการนัดแนะจะก่อการร้ายหรือหลบหนี

ในเรือนจำในสหรัฐอเมริกาหลายแห่งปรากฏว่า ได้มีการลักลอบเอาน้ำสุราเข้าไปขายและดื่มกัน เจ้าหน้าที่จึงได้กวดขันสิ่งของต้องห้ามเหล่านี้ แต่กระนั้นก็ดี บางเรือนจำก็ได้ช่วยหาวิธีเพื่อคล้อยตามความต้องการของนักโทษบางพวก โดยมีน้ำหวานประเภทหนึ่งกลั่นทำรสและรสคล้ายกับสุราหรือเบียร์ แต่ไม่มีแอลกอฮอล์เจือปนอยู่เลยไว้จำหน่ายในเรือนจำด้วยก็มี เรือนจำโดยมากได้จัดให้มีสโมสรหรือคลับให้

นักโทษโดยให้เสียค่าบำรุงน้อยที่สุด พอเป็นพิธี ทั้งนี้เพื่อให้มีความรู้สึกคล้ายกับความเป็นอยู่ภายนอกเรือนจำนั่นเอง

สำหรับนักโทษบางคนที่ไม่มีนิสัยหรืออารมณ์ชอบสังสรรค์กับคนอื่น ๆ ก็จัดให้มีที่พักผ่อนอย่างเงียบ ๆ ปล่อยให้นั่งคิดนั่งฝันเป็นการคลายอารมณ์ตามอัธยาศัยที่เขาชอบ บางคนไม่ชอบออกกำลังกายเลย แต่ชอบนั่งเฉย ๆ ฟังเพื่อนนักโทษด้วยกันเล่านิทานให้ฟังบ้าง เล่าพฤติการณ์ในชีวิตของเขาที่ผ่านมาแล้ว ซึ่งอาจจริงบ้าง โกหกบ้าง เพียงเป็นการคลายอารมณ์ของเพื่อนนักโทษด้วยกัน

สำหรับนักโทษที่เคร่งต่อศาสนาหรือต้องการผ่อนคลายอารมณ์ในโรงสวด ทางการก็อำนวยความสะดวกให้เข้าไปนั่งสงบจิตใจในสถานที่เหล่านี้ได้เมื่อได้รับอนุญาต

บรรดาความสะดวกสบายในการที่จะอำนวยความสะดวกให้แก่นักโทษเกี่ยวแก่การใช้เวลาว่างนี้ ไม่มีกฎเกณฑ์อะไร สุดแท้แต่วิธีการของแต่ละเรือนจำ ถ้าเป็นทัณฑสถานที่พัศดีเป็นคนมีความคิดสมัยใหม่ในทางก้าวหน้าและมีมนุษยธรรม ก็อำนวยความสะดวกให้มากจนเกือบจะเรียกว่าปล่อยตามสบายทีเดียว

สำหรับในเรือนจำของกรมราชทัณฑ์ของไทยเราในขณะนี้ก็ได้จัดระเบียบในเรื่องเกี่ยวแก่การใช้เวลาว่างของนักโทษโดยอำนวยความสะดวกให้หลายอย่าง เช่น ในเรื่องการออกกำลังกาย การหัดพิณพาทย์ การเล่นดิเก การเล่นดนตรีและเครื่องสายดุริยางค์มีทั้งแตรวงก็มี ซึ่งได้รับการฝึกสอนจากนักโทษบางคนที่เคยเล่นดนตรีเหล่านี้เป็นมาก่อนแล้ว นอกจากนี้ยังมีคำสั่งวางระเบียบเรื่องการร้องเพลงของนักโทษเพื่อบ้องกัน การนำบทและเนื้อร้องที่มีข้อความไม่สมควรและปลุกปั่นใจโดยเกิน

ขอบเขต จึงได้มีข้อบังคับอธิบดีกรมราชทัณฑ์ฉบับที่ ๔ ลงวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๔๘๑ และระเบียบกรมราชทัณฑ์ฉบับที่ ๑๑ ลงวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๔๘๑ เรื่อง การร้องเพลงของผู้ต้องขัง มีเนื้อเพลงแนบในคำสั่งซึ่งมีบทและทำนองไปในทางสอนศีลธรรม การรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และรัฐธรรมนูญ ฯลฯ วางเป็นระเบียบไว้

ในเรื่องการส่งเสริมการเล่นกีฬาและใช้เวลาว่างในทางบันเทิงดังกล่าวมาแล้วนี้ มีผู้เห็นว่าเป็นการทำให้เวลาที่จะฝึกหัดวิชาชีพและการอุตสาหกรรมของทางเรือนจำลดน้อยลงไป แต่ในขณะเดียวกันก็เป็นการฆ่าเวลาที่นักโทษจะได้ไม่ต้องใช้เวลาที่อยู่อย่างเกียจคร้านและเบื่อหน่ายได้อีกวิธีหนึ่งด้วยเหมือนกัน ด้วยเหตุนี้การส่งเสริมให้เล่นกีฬาหรือการใช้เวลาว่างเพื่อหย่อนใจ จึงได้ถูกจัดว่าเป็นแบบหนึ่งของระเบียบวินัยของเรือนจำและก็เป็นที่พอใจของพัศดีด้วยเหมือนกัน

(๕) <u>ความสัมพันธ์ส่วนตัวระหว่างนักโทษด้วยกันและการติดต่อกับคนภายนอก</u> ตามที่ได้ศึกษามาแล้วว่าในสมัยหนึ่งเคยมีกฎเกณฑ์เกี่ยวแก่นักโทษว่าจะต้องแยกกันอยู่ จะต้องเงียบห้ามพูดจากัน แล้วต่อมาก็ค่อยผ่อนคลายความเข้มงวดในข้อเหล่านี้ โดยเปลี่ยนเป็นวิธีการอย่างใหม่ กล่าวคือ การติดต่อระหว่างนักโทษด้วยกัน การพูดจาปราศรัยกัน และการทำงานร่วมกันก็ขยายออกไปโดยดูให้เหมาะสมตามระเบียบวินัยของแต่ละเรือนจำ ฯลฯ และโดยเหตุนี้นักโทษทุกคนก็เป็นมนุษย์-ธรรมดาเรานี่เองซึ่งย่อมจะต้องมีอารมณ์ ชอบ เกลียด กลัว และมีความปรารถนาเช่นเดียวกับเรา ๆ เมื่อเข้ามาอยู่ในเรือนจำ ก็ย่อมจะให้เปลี่ยนแปลงนิสัยเดิมให้หายไปในทันทีทันใดหาได้ไม่ ต้องค่อยหัด

ค่อยทำไปตามระเบียบของเรือนจำ บางอย่างก็ถูกบังคับฝืนนิสัย จึงถูกกดดันเอาไว้อย่างรุนแรง ทั้งๆที่ตนไม่พอใจ ก็ต้องทำ นานๆเข้าก็เคยชินไปได้ แต่เมื่ออยู่ในระหว่างพวกเพื่อนนักโทษด้วยกันก็ย่อมจะมีนิสัยเดิมแสดงออกมา มากบ้างน้อยบ้าง จะห้ามโดยเด็ดขาดทีเดียวย่อมทำไม่ได้ เว้นแต่จะขัดกับข้อห้ามของเรือนจำที่ห้ามไว้โดยเด็ดขาดเท่านั้น มิฉะนั้นแล้วก็ควรจะต้องมองข้ามไปเสียบ้าง ถ้าไม่เสียหายร้ายแรงนักแต่อย่างไรก็ดี แม้จะเปลี่ยนวิธีการอย่างใด เรือนจำก็ยังต้องพยายามแยกนักโทษมิให้รวมหมู่กันโดยลับๆล่อๆได้ เพราะอาจมีแต่ทางเดือดร้อน แม้ว่าจะผิดจากวิถีทางดำเนินชีวิตของสังคมภายนอกเรือนจำก็คือกล่าวคือ ยอมให้พูดจาคุยกันโดยเปิดเผยได้ แต่ไม่ใช่มีอาณัติสัญญาณลับ หรือมีสัญญาณเป็นพิเศษเฉพาะคนหรือเฉพาะกลุ่ม แต่ก็ควรเป็นไปตามเวลาที่ทางการเรือนจำได้อนุญาตให้ทำได้ การจะเขียนจดหมายติดต่อระหว่างกันอย่างลับๆก็ยอมให้ทำไม่ได้ มิฉะนั้นจะเป็นช่องทางให้เกิดการนัดแนะกันแข็งสิทธิหรือก่อการร้ายได้

ส่วนในเรื่องการติดต่อกับคนภายนอกนั้น เป็นปัญหาสำคัญของเรือนจำซึ่งอาจเป็นผลดีและผลร้ายได้ทั้งสองทาง ถ้าหากไม่ให้ติดต่อกับคนภายนอกเอาเสียเลยก็จะทำให้เป็นคนใจคอโหดร้าย หงุดหงิด ขาดการติดต่อจากโลกภายนอก เมื่อพ้นโทษไปแล้วก็คล้ายกับคนบ้านนอกเข้ากรุง ทำอะไรก็จะไม่ถูกต้องกับความนิยมของยุคและสมัย คล้ายกับคนเดินถนนไม่ถูก จะไปทำมาหากินก็ไม่ได้ เลยกลายเป็นอันตรายต่อสังคมมากขึ้นไปอีก แต่ถ้าจะปล่อยให้ติดต่อกับคนภายนอกโดยเสรีมากเกินไปโดยไม่มีการสอดส่องควบคุมเอาเสียเลย ก็อาจมีการนัดหมายก่อการร้ายขึ้นได้ จึงต้องควบคุมการติดต่อโดยเคร่งครัด หลักการจึง

มีว่า จะห้ามติดต่อเสียทีเดียวก็ไม่ได้และจะให้ติดต่อกันตามสบายจนเกินไปก็ไม่ควร จึงควรวางระเบียบของการติดต่อให้เหมาะสม

การติดต่อมีทางทำได้โดยการไปเยี่ยมพบปะด้วยตนเองหรือโดยเขียนจดหมายติดต่อหรือด้วยการรับฟังข่าวสารทางวิทยุและทางหนังสือพิมพ์

สำหรับการติดต่อโดยจดหมายนั้น จะปล่อยให้เขียนตามชอบใจก็ไม่ได้ ต้องมีการตรวจเสียก่อนและก็ควรจำกัดด้วยว่าเดือนหนึ่งจะให้เขียนจดหมายกี่ฉบับ ขนาดยาวของจดหมายกี่หน้า เขียนถึงใคร นี่ควรวางเป็นระเบียบเกี่ยวกับการส่งข่าวคราวไปนอกเรือนจำ ส่วนจดหมายที่มีคนภายนอกเขียนส่งเข้ามาให้นักโทษภายในเรือนจำ ก็ต้องตรวจข้อความเสียก่อนเช่นเดียวกัน ถ้าเห็นไม่สมควร ก็ควรจะสั่งระงับเสีย เกี่ยวแก่เรื่องการตรวจจดหมายออกและเข้าของนักโทษที่อยู่ในเรือนจำนั้น ได้เคยกล่าวมาแล้วในข้างต้นว่าเกิดเป็นปัญหากฎหมายในต่างประเทศ เพราะมีความเห็นว่าเจ้าหน้าที่ไม่มีอำนาจจะอ่านข้อความในจดหมายของผู้อื่น เป็นสิทธิมนุษยชน นักโทษจึงได้ร้องคัดค้าน ต่อมาในสหรัฐอเมริกาจึงได้มีข้อบังคับให้นักโทษจำต้องให้ความยินยอมให้เจ้าหน้าที่เรือนจำมีสิทธิตรวจอ่านดูได้เสียก่อน ทางเรือนจำจึงจะทำได้ ส่วนในเรือนจำของเรานั้น แม้ว่าจะไม่มีกฎหมายว่าไว้โดยตรงที่ให้อำนาจเจ้าพนักงานในเรือนจำเปิดจดหมายปิดผนึกถึงนักโทษตรวจอ่านได้ก่อน ก็ดีแต่ทางเรือนจำอนุโลมว่าเป็นสิ่งของต้องห้ามตามข้อบังคับของเรือนจำจึงต้องตรวจค้นดูก่อนมิฉะนั้นก็จะไม่อนุญาตให้ผ่านเข้าไป

การเยี่ยมจากญาติครอบครัวของนักโทษและคนอื่นนั้นเห็นว่าเป็น

สิ่งจำเป็นเพื่อรักษาน้ำใจของนักโทษ ไม่ให้วุ่นวายหงุดหงิดซึ่งมีทางทำได้ ๓ ประการ

๑. การเยี่ยมโดยเจ้าพนักงานเรือนจำ เช่น ผู้บัญชาการเรือนจำ ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ อนุศาสนาจารย์ ครู ผู้สอนศาสนา ซึ่งโดยมากนักโทษไม่ใคร่ยินดีอยากจะพบนัก

๒. การเยี่ยมเยียนจากพวกที่สนใจในหลักวิชาการและพวกใจบุญกุศล อันเกี่ยวแก่ ความเป็นอยู่ ของนักโทษ เช่น สมาคมสงเคราะห์ผู้พ้นโทษ สมาคมสังคมสงเคราะห์ สถานชำนัญพิเศษอย่างอื่น ๆ เป็นต้นว่า สมาคม ไว.เอ็ม.ซี.เอ. สมาคมคริสตจักร ฯลฯ พวกเหล่านี้ผู้ต้องคุมขังยินดีที่จะพบเพราะให้ประโยชน์หลายอย่าง โดยมากมาถามข่าวถึงความทุกข์สุข อาสาช่วยเหลือครอบครัว แจกของแก่นักโทษดังนี้เป็นต้น

๓. การเยี่ยมโดยครอบครัวหรือญาติมิตรของนักโทษ พวกเหล่านี้นักโทษต้องการพบมาก คอยนับวันนับคืนที่เดียว เพราะอยากรู้ความเป็นไป ทางครอบครัว ของตน อยู่ทุกลมหายใจ บางที ก็ต้องการทราบความเป็นไปใน หมู่เพื่อนผู้ร้าย ที่ จับตัว ยังไม่ได้ ว่ามี ใคร จะหาทางช่วยเหลือในทางคดีบ้าง สำหรับคนภายนอกเหล่านี้ควรจะกวดขันระมัดระวังให้มาก ฉะนั้นจะเห็นได้ว่าในเรือนจำส่วนมากจึงกำหนดวันเยี่ยมโดยจำกัด และมีสถานที่เป็นอาณาเขต มิให้เข้าใกล้ชิดกันได้เพราะเกรงจะส่งสิ่งของต้องห้ามให้แก่กันหรือนัดแนะกัน ในต่างประเทศ จะเห็นที่เยี่ยมจัดไว้เป็นช่อง ๆ สำหรับนักโทษเป็นรายคน ส่วนญาติของใครก็มายืนพูดอยู่ตรงกันข้าม มีระยะช่องว่างระหว่างนั้นมิให้ส่งของให้แก่กันได้ การจะปล่อยให้เยี่ยมเยียนตามวิธีนี้ ต้องมีขอบเขตและจำกัด

กวดขันว่าเดือนหนึ่งควรให้เยี่ยมได้กี่ครั้ง ครั้งละกี่นาที สำหรับตัวผู้เข้าเยี่ยมก็ควรจะต้องวางกฎเกณฑ์ไว้ว่าเป็นผู้ใด มีความเกี่ยวข้องกับนักโทษโดยเป็นอะไรกัน ฯลฯ

การให้เยี่ยมเช่นนี้เป็นสิ่งจำเป็นดังกล่าวแล้ว มิฉะนั้นนักโทษจะนึกว่าตัวถูกตัดจากโลกภายนอกหรือสังคมเสียแล้วและการเยี่ยมนี้ควรถือว่าเป็นรางวัลของนักโทษที่ประพฤติดีจึงควรยอมให้มีการเยี่ยมได้ หรือถ้าใครทำดีก็จะยอมให้เขียนจดหมายได้ ถ้าประพฤติตัวไม่ดี ก็งดสิทธิหรือประโยชน์อันควรมีควรได้นั้นเสีย ส่วนการฟังข่าวคราวทางวิทยุและหนังสือพิมพ์ก็เช่นเดียวกัน ควรจะได้มีการควบคุมด้วยและควรถือว่าเป็นรางวัลและประโยชน์อันควรมีควรได้แก่นักโทษเช่นเดียวกัน

สำหรับเรื่องการเยี่ยมเยียนนี้ ถ้าเป็นเรือนจำหรือพัศดีที่มีความคิดไม่สู้ก้าวหน้านัก ก็มักจะเข้มงวดกวดขันดังกล่าวข้างต้น แต่ก็มีเรือนจำบางแห่งที่ได้อำนวยความสะดวกให้แก่นักโทษในขณะนี้เป็นส่วนมาก เช่น เรือนจำ Chino ในรัฐคาลิฟอร์เนียในสหรัฐอเมริกาที่ได้จัดเป็นตัวอย่างนำหน้าแห่งอื่น ๆ เช่นจัดสถานที่ให้บุตรภรรยาหรือครอบครัวของนักโทษได้นำอาหารมารับประทานร่วมกันคล้ายกับปิคนิค เป็นเหมือนสวนสาธารณะ มีที่ให้เดินเที่ยวเล่นคุยกัน เรือนจำนี้เป็นเรือนจำแบบเปิดไม่มีรั้วยิ่งกว่านี้ปรากฏว่านักโทษบางคน ถ้าอาทิตย์ไหนภริยาไม่มาเยี่ยม ก็คิดไปในทางร้ายว่าภริยาอาจจะนอกใจบ้าง มีเหตุให้กังวลใจ พัศดีจะมีเจ้าหน้าที่คอยติดต่อสอบถามและคอยแจ้งเหตุขัดข้องให้แก่นักโทษผู้นั้นทราบถึงสาเหตุขัดข้องว่าเหตุใดจึงไปพบไม่ได้เพื่อให้นักโทษคลายกังวล หรือถ้ารายใดเกิดขัดใจกัน ก็จะมีเจ้าพนักงานคุมประพฤติไปติดตามฝ่ายผู้หญิงให้ได้มาพบปะทำความเข้าใจกับนักโทษผู้นั้นโดยราบรื่นก็มี ฯลฯ

จึงนับว่าเป็นเรือนจำตัวอย่างอยู่ในขณะนี้ ในเรื่องเรือนจำ Chino นี้เป็นสถานที่อันน่าสนใจมาก หากอยากทราบรายละเอียดเกี่ยวแก่ความเป็นมาและการดำเนินงานของสถานที่นี้มากกว่านี้ แนะนำให้อ่านหนังสือชื่อ Prisoners are people โดย Kenyon J. Scudders ซึ่งเป็นผู้ริเริ่มงานชนิดนี้และเป็นพัศดีตัวเด่นอันเป็นที่รักใคร่แก่บรรดานักโทษโดยมาก

ในเรื่องเกี่ยวแก่การติดต่อกับคนภายนอกสำหรับเรือนจำกรมราชทัณฑ์ของเรานั้น ได้มีกฎเกณฑ์วางไว้เป็นระเบียบ ขอให้ดู

๑. ข้อบังคับอธิบดีกรมราชทัณฑ์ฉบับที่ ๑ ลงวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๔๗๙ เรื่องการเยี่ยมเยียนและติดต่อของบุคคลภายนอกต่อผู้ต้องขัง

๒. ข้อบังคับอธิบดีกรมราชทัณฑ์ฉบับที่ ๒ ลงวันที่ ๑ มิถุนายน ๒๔๘๐ เรื่องเข้าดูกิจการหรือติดต่อกับการงานของเรือนจำและกองศุลเข้าเยี่ยมผู้ต้องขัง

๓. ข้อบังคับอธิบดีกรมราชทัณฑ์ฉบับที่ ๓ ลงวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๔๘๐ เรื่องกำหนดความสะดวกและประโยชน์บางประการสำหรับผู้ต้องขัง

ฯลฯ

(๖) ทัณฑสถานตามแนวความคิดในทางทัณฑวิทยาสมัยใหม่

นักทัณฑวิทยาและผู้มีหน้าที่บริหารงานเรือนจำในปัจจุบันนี้ ยอมรับต้องกันว่า งานส่วนสำคัญของเรือนจำมีที่หมายเพื่อที่จะให้ "การดูแลความเป็นอยู่, การควบคุมตัว และการแก้ไขข้อบกพร่องของแต่ละคน" (Care, Custody and treatment) แก่บรรดาผู้ต้องโทษ ถ้าการบริหารงานดี ผลก็ย่อมบังเกิดเป็นประโยชน์ดีแก่ผู้ต้องโทษ แต่ก่อนเรามักจะได้ยินคำกล่าวทำนองที่ว่า เรือนจำก็คือวิทยาลัยสำหรับผู้ร้าย เพราะ

ผู้ต้องโทษเมื่อออกมาจากเรือนจำแล้ว กลับร้ายยิ่งขึ้นกว่าเก่า ฉะนั้น ถ้าจะให้การบริหารงานเรือนจำได้ประโยชน์แก่ผู้ต้องโทษ ตลอดจนต่อสังคม ก็ต้องให้เป็นที่หวังได้ว่าผู้ต้องโทษเมื่อออกมาจากเรือนจำแล้ว จะดีขึ้นกว่าเก่า ทำตนเป็นบุคคลที่มีประโยชน์ต่อสังคม หรืออย่างน้อยก็ไม่เป็นภัยต่อสังคมอีกต่อไป ดังนั้นจึงได้มีความพยายามปฏิรูปเรือนจำตามแนวความคิดในทางทัณฑวิทยาสมัยใหม่ที่น่าสนใจอยู่บางประการ ได้แก่การจัดการต่อผู้ต้องโทษที่ประพฤติดี และการจัดการต่อผู้ต้องโทษที่ไม่เข็ดหลาบ ซึ่งสองเรื่องนี้เป็นปัญหาเฉพาะหน้าที่สำคัญยิ่ง ของผู้มีหน้าที่ในกิจการเรือนจำทั่วไปในนานาประเทศ เรือนจำหรือทัณฑสถานที่เห็นควรนำมากล่าวในที่นี้คือ ทัณฑสถานแบบเปิด (Open Penal and Correctional Institutions) และสถานกักกัน (Preventive Detention)

ทัณฑสถานแบบเปิด สำหรับเรื่องนี้เคยมีการประชุมเกี่ยวกับปัญหาเรื่องการป้องกันอาชญากรรมและการแก้ไขผู้ต้องโทษ ขององค์การสหประชาชาติครั้งที่ ๑ ณ กรุงเยนีวา เมื่อปี ค.ศ. ๑๙๕๕ (First United Nations Congress on the Prevention of Crime and the treatment of Offenders Geneva, 1955) ซึ่งได้เผยแพร่เอกสารที่ว่าด้วยทัณฑสถานแบบเปิดของนานาประเทศไว้เพื่อประโยชน์แก่การศึกษาค้นคว้าอย่างกว้างขวาง แต่ในที่นี้ใคร่ขอนำมากล่าวไว้เฉพาะระบอบการของสหรัฐอเมริกาและประเทศอังกฤษเท่านั้น เพราะเป็นต้นตำราและได้มีการทดลองอย่างจริงจังแล้วในการนำไปปฏิบัติ

(๑) ทัณฑสถานแบบเปิดในสหรัฐอเมริกา

สหรัฐอเมริกาเริ่มใช้ทัณฑสถานแบบเปิดมาตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๙๓๐ ที่เมือง Tucson ในรัฐอาริโซน่า โดยเป็นรูปค่ายทำงานธรรมดา มี

นักโทษ ๕๐ คน อยู่กับเต็นท์ไม่กี่หลังและมีที่อยู่ที่เป็นบ้านไม้ทำอย่างไม่พิถีพิถันอีกบ้าง แต่ในปัจจุบันนี้จากจำนวนนักโทษที่กระทำผิดกฎหมายส่วนกลาง (Federal) ๒๐,๐๐๐ คน มีพวกที่ได้อยู่ในทัณฑสถานแบบเปิดถึง ๒๐ เปอร์เซ็นต์ โดยถูกจัดให้อยู่แยกย้ายกันตามจุดประสงค์ของการทำงาน เช่น ทำนา ทำป่า ทำถนน เป็นต้น

การเปิดค่ายทำงานให้นักโทษอยู่แบบเปิดเป็นแห่งแรกที่เมืองทัคสันนั้น เนื่องจากความจำเป็นยิ่งกว่าทฤษฎีทางทัณฑวิทยา เพราะมีนักโทษเพิ่มมากขึ้นจนล้นทัณฑสถานเก่าที่จะจุได้ ทางเลือกจึงต้องย้ายนักโทษที่เป็นภัยน้อยไปอยู่ตามค่ายที่มีอยู่เสีย โดยเลือกเอาค่ายทหารที่ไม่ใช้แล้วภายหลังสงครามโลกครั้งที่ ๑ มาทำเป็นที่อยู่ของนักโทษ ต่อมาปรากฏว่านักโทษเหล่านี้ทำงานถางป่า ทำถนน ซ่อมทางหลวง ซ่อมสถานที่ เป็นผลดีแก่ทางด้านงบประมาณยิ่ง รัฐบาลกลางจึงเห็นควรร่วมมือกับรัฐต่าง ๆ เพื่อการขยายงานเปิดค่ายทำนองนี้ให้กว้างขวางออกไป แม้ว่าในชั้นแรกชุมนุมชนใกล้เคียงจะไม่อยากให้มาทำทัณฑสถานเช่นนี้ใกล้ละแวกบ้านตน เพราะคาดหมายถึงการหลบหนีและการลักขโมยไว้ล่วงหน้าก็ตาม แต่ในปัจจุบันนี้ท่าทีของชุมนุมชนต่อทัณฑสถานแบบเปิดได้เปลี่ยนไปเป็นการยอมรับโดยดุษณีเชิง ไม่ค่อยกลัวเหมือนแต่ก่อน เพียงชั่วระยะเวลาในปลายปี ค.ศ. ๑๙๓๐ นั้นเอง ได้มีค่ายซึ่งเป็นทัณฑสถานแบบเปิดเช่นนี้ถึง ๕ แห่ง รับระบายนักโทษที่ล้นเรือนจำไปอยู่กว่า ๘๐๐ คน

นอกจากเหตุผลเนื่องด้วยความจำเป็นเรื่องนักโทษล้นเรือนจำดังกล่าวแล้ว ยังมีเหตุผลในทางทฤษฎีอยู่บ้างในระยะนั้น โดยเรือนจำแบบดั้งเดิมในรูปล้อมรอบด้วยกำแพงสูง และตำรวจถือปืนเฝ้าบนหอสูง

อย่างแข็งแรง ได้ถูกนักทัณฑวิทยาอเมริกันโจมตีอย่างหนักติดต่อกันมาหลายปีว่าเป็นการแก้แค้นยิ่งกว่าแก้ไข ได้มีเสียงเรียกร้องให้เจ้าหน้าที่เรือนจำใช้สมองเข้ามาแทนที่หอคอย ปืน และลูกกรง ในรูปของเรือนจำแบบเปิด อันมีแผนการจัดกิจกรรมต่าง ๆ อันมีเป้าหมายในการดำเนินงานแก้ไข พร้อมด้วยแผนคัดเลือกตัวบุคคลผู้ดำเนินงานอย่างระมัดระวัง และมีนโยบายในการบริหาร ซึ่งตั้งรากฐานบนข้อเท็จจริง ที่ได้มาอย่างถูกต้องแม่นยำ ความคิดเห็นในทางทฤษฎีเช่นนี้ทำให้ได้มีทัณฑสถานแบบเปิดสำหรับผู้ต้องโทษวัยหนุ่มขึ้น และที่ใหม่ที่สุดก็คือ ทัณฑสถาน "ชิโน" (Chino) ในรัฐแคลิฟอเนียดังได้กล่าวมาแล้วในข้างต้น เริ่มเปิดเมื่อปี ค.ศ. ๑๙๔๑ ภายใต้การดำเนินงานของสถานพินิจและคุ้มครองบุคคลวัยหนุ่มและผู้ใหญ่ (Adult Authority) ในเรื่องเกี่ยวกับทัณฑสถาน "ชิโน" นี้ หากสนใจให้อ่านหนังสือชื่อ Prisoners are people โดย Kenyon J. Scudders

คุณค่าของทัณฑสถานแบบนี้ก็คือ อยู่ที่กระบวนการแก้ไขฟื้นฟูตัวนักโทษ เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นในตัวเอง และเพื่อควบคุมสิ่งผลักดันภายในตัวของนักโทษให้แปรเปลี่ยนไปในรูปที่ดี ตลอดจนเพื่อรวบรวมกำลังใจและความพยายามทั้งมวลของเจ้าหน้าที่ในอันที่จะช่วยเหลือแก้ไขปัญหาเฉพาะตัวของนักโทษเหล่านั้น ในบรรยากาศอันไม่ตึงเครียด

จนถึงปัจจุบันนี้ ทัณฑสถานแบบเปิดที่ปฏิบัติอยู่ในสหรัฐอเมริกาจัดได้ว่าแบ่งออกเป็น ๒ แบบ คือ

๑. แบบค่ายทำงาน หรือค่ายไว้วางใจในเกียรติ สำหรับผู้ต้องโทษผู้ใหญ่ (Honour or work camps for adult offenders)

๒. แบบทัณฑสถานที่จำกัดอิสรภาพน้อยที่สุด สำหรับบุคคล

วัยหนุ่ม (Minimum security reformatories or training schools for young men and women)

ประเภทที่ ๑ ทัณฑสถานแบบนี้จะรับนักโทษผู้ใหญ่ที่ถูกย้ายมาจากทัณฑสถานแบบปิด (Closed institution) โดยมีการคัดเลือกอย่างระมัดระวัง ถือเกณฑ์ความไว้วางใจที่จะให้ไปอยู่ค่ายไว้วางใจในเกียรตินั้น และโดยปกติต้องรับโทษมาแล้วเป็นระยะเวลาส่วนใหญ่ บางทีทัณฑสถานแบบนี้ก็เรียกว่า ค่ายพักการลงโทษ (parole camps) เพราะว่าการที่ให้โอกาสย้ายไปอยู่ค่ายแบบนั้น ก็เพื่อวินิจฉัยขั้นต่อไปว่านักโทษพร้อมที่จะปล่อยโดยมีเงื่อนไขไว้ก่อน หรือจะให้ปล่อยโดยพาโรลทีเดียว (conditional release or full parole) ขอให้สังเกตว่าการปล่อยทั้งสองอย่างไม่เหมือนกัน โดยที่การปล่อยโดยมีเงื่อนไขนั้น เป็นการหยุดการลงโทษไว้ภายใต้เงื่อนไขที่วางขึ้นตามคำมั่น อันเป็นที่ไว้วางใจในเกียรติของนักโทษผู้นั้น แต่การปล่อยโดยพาโรลจะต้องเป็นการหยุดการลงโทษไว้พร้อมด้วยมีแผนควบคุมและสงเคราะห์ภายหลังปล่อยสำหรับนักโทษผู้นั้นต่อไปด้วย

ในทางทฤษฎีมีอยู่ว่า การที่จะย้ายนักโทษไปอยู่ทัณฑสถานแบบเปิดนี้จะไม่ให้โทษแต่อย่างใดเลย เพราะบุคคลเหล่านี้ทำตัวให้ปรากฏต่อเจ้าหน้าที่เรือนจำว่าเหมาะสมที่จะย้ายไป และนอกจากทำตัวดีแล้ว ยังถูกจำคุกมาเป็นเวลาส่วนมากแล้ว ซึ่งจะไม่ทำความเสียหายในระยะเวลาอันน้อยเท่าที่เหลืออยู่

ประเภทที่ ๒ ต่างกับทัณฑสถานแบบเปิดของผู้ใหญ่ในประเภทแรก การส่งมาที่นี่โดยปกติส่งตรงมาจากศาลอาญาหรือศาลเยาวชน และไม่จำเป็นเสมอไปที่จะต้องศึกษาอย่างละเอียดเกี่ยวกับตัวบุคคลนั้นมา

ก่อน ทัณฑสถานแบบนี้แหละที่ก่อให้เกิดความข้องใจกันอยู่บ้างในระยะแรก ๆ

ในทางทฤษฎีนั้น ทัณฑสถานแบบนี้มีเหตุผลดีอยู่ กล่าวคือควรจะมีทัณฑสถานที่บรรเทาการจำกัดอิสรภาพลงมาบ้าง ที่ไม่ใช่ทัณฑสถานในระบบลั่นกุญแจไปเสียหมด ได้แก่ผู้ต้องโทษชนิดที่ควรจะจัดการให้หนักกว่าวิธีคุมประพฤติขึ้นมาหน่อย แต่ยังไม่ถึงกับต้องขังกันตะพึดไป จึงทำให้ทัณฑสถานแบบเบ็ดเล็ดขึ้นมา และได้รับความสำเร็จดี

กระบวนการแก้ไขฟื้นฟูตัวนักโทษในทัณฑสถานแบบนี้ อาศัยทฤษฎีว่า การเอาคนไปขังในเรือนจำแบบบีดนั้น ทำให้บุคคลนั้นลดความเชื่อมั่นตนเองลง จริงอยู่อาจจะรอให้เขาไปฝึกความเชื่อมั่นตัวเองเอาในขั้นพาโรลก็ได้ แต่ก็ยังมีผู้เห็นกันว่า ทำไมไม่ฝึกเสียแต่ต้นมือทีเดียว อันมีระยะเวลายาวนานกว่าเล่า จะได้ผ่านการฝึกมาหลายขั้น ความคิดเช่นนี้เห็นได้ชัดว่าย่อมเสี่ยงต่ออันตรายของการหลบหนีอันมองเห็นได้ล่วงหน้า ในหลายรัฐจึงจัดทำทัณฑสถานตามแนวความคิดนี้อย่างไม่ถึงขนาดเต็มที่ โดยไม่ให้มีกำแพงสูง แต่ก็ยังให้มีรั้วหรือกำแพงต่ำ ๆ ไว้บ้าง โดยปกติทัณฑสถานแบบนี้รับบุคคลที่มีอายุระหว่าง ๑๖ ถึง ๒๕ ปี ไม่ต้องเลือกคัดกันพิถีพิถันนักในเรื่องบุคลิกภาพ

ตามที่ได้กล่าวถึงแบบที่มีอยู่ของทัณฑสถานแบบเบ็ดในสหรัฐอเมริกามานี้ มีข้อที่น่าคำนึงต่อไปก็คือ ผลที่ปรากฏเป็นอย่างไร ในเมื่อเร็ว ๆ นี้ปรากฏผลว่า สถิติการหลบหนีสูงจนเกิดข้องใจกันทั่วไป ในวงเจ้าหน้าที่เช่นเดียวกับวงการหนังสือพิมพ์และชุมนุมชนใกล้เคียง ว่าควรให้โอกาสแก่ผู้กระทำผิดเหล่านั้นด้วยระบอบทัณฑสถานที่ให้ความไว้วางใจเช่นนี้หรือไม่ ตัวอย่างใน Children's Village ใกล้นิวยอร์ค

ปรากฏว่าเยาวชนที่นั้นหลบหนีถึงปีละ ๖๐๐ คนเศษ ในจำนวนเยาวชนที่ส่งยังทัณฑสถานนั้นที่จุเด็กได้ประมาณครั้งละ ๔๓๐ คน และเป็นเช่นเดียวกันในทัณฑสถานแบบเปิดอื่น ๆ

เมื่อมีการข้องใจดังกล่าวเกิดขึ้น ก็มีความคิดเห็นแก้ไขออกไป ๒ ทาง พวกหนึ่งโน้มเอียงไปในทางจะให้มีรั้วโดยรอบทัณฑสถานแบบปิดกันขึ้นอีก หรือมิฉะนั้นก็ให้เลือกคัดบุคคลที่จะส่งไปอยู่ให้มากขึ้น พวกนี้หันไปสนใจปัญหาการหนียิ่งกว่าการแก้ไขฟื้นฟูตัวนักโทษ แต่อีกพวกหนึ่งเห็นควรให้มีการแก้ไขทางปฏิบัติเสียบ้าง ตัวอย่าง ทัณฑสถานแบบเปิดที่ Annandale, New Jersey ซึ่งเป็นแบบฉบับของทัณฑสถานแบบเปิดของผู้ใหญ่ หลังจากแก้ไขให้มีการตรวจพิเคราะห์ทางจิตและการบำบัดทางจิตอย่างกว้างขวาง ให้อำนาจย้ายพวกที่ส่งมาแล้วปฏิบัติตัวไม่เหมาะสมกลับไปไว้ในทัณฑสถานแบบจำกัดอิสรภาพปานกลาง (medium security) เสียบ้างได้ ปรากฏผลว่าจากวันที่ ๑๐ มิถุนายน ค.ศ. ๑๙๕๓ ถึงวันที่ ๓๐ มิถุนายน ค.ศ. ๑๙๕๔ จากจำนวนผู้ต้องโทษวัยหนุ่ม ๕๕๐ คน มีหลบหนีเพียงคนเดียว

เมื่อกล่าวโดยสรุปแล้ว ทัณฑสถานแบบเปิดนี้เป็นความพยายามที่จะเปิดจิตใจของผู้ต้องโทษให้รับเอาประโยชน์ที่อำนวยให้ในทัณฑสถานเพื่ออนาคตของเขาเองให้มากที่สุด และเพื่อเปิดจิตใจของมหาชนที่จะพิจารณารับเอาระบอบการแก้ไขฟื้นฟูสำหรับผู้กระทำผิดวัยหนุ่มด้วย ทัณฑสถานแบบนี้จัดว่าเป็นสิ่งที่แสดงความก้าวหน้าทางทัณฑวิทยา และแสดงความหวังว่า การแก้ไขฟื้นฟูนักโทษวัยหนุ่มยังมีหวัง ซึ่งไม่อาจหวังได้แล้วในแบบเรือนจำปิด

และในการประชุมของสหประชาชาติดังกล่าวแล้วข้างต้น เมื่อมีผู้ถามว่าทำไมจึงมีการจลาจลในเรือนจำของอเมริกาบ่อย ๆ ผู้แทนของสหรัฐอเมริกาในการประชุมนั้นได้ให้คำตอบว่าเป็นเพราะผู้ต้องโทษที่มีบุคลิกภาพในทางจิตพาธิก (Psychopathic prisoners) กลุ่มน้อยก่อขึ้น การที่มีจลาจลเช่นนั้น ยิ่งดีเสียอีกเพราะจะทำให้เราเพิ่มความพยายามที่จะปรับปรุงระบอบการเรือนจำในสหรัฐอเมริกาในด้านการแก้ไขฟื้นฟูตัวผู้ต้องโทษยิ่งขึ้น

ในการประชุมของสหประชาชาติดังกล่าวแล้ว ได้มีข้อเสนอแนะที่มีประโยชน์หลายประการเกี่ยวกับระบอบทัณฑสถานแบบเปิดอันน่าสนใจ แต่จะนำไปกล่าวไว้ในตอนท้าย

(๒) ทัณฑสถานแบบเปิดในอังกฤษ

สถานบอสตัน ของอังกฤษ ซึ่งเป็นแบบเปิด ได้เริ่มจัดให้มีขึ้นตั้งแต่ ค.ศ. ๑๙๓๐ เป็นต้นมา แต่ค่ายแบบเปิดที่ใช้เป็นเรือนจำ (prison camp) แห่งแรกของอังกฤษได้เริ่มจัดให้มีขึ้น โดยเป็นส่วนผนวกอยู่กับเรือนจำฝึกอบรม (Training prison) ที่ Wakefield เมื่อ ค.ศ. ๑๙๓๓ ในปัจจุบันนี้ ในอังกฤษ และเวลส์ รวมทั้งสก๊อตแลนด์ มีเรือนจำแบบเปิดและสถานบอสตันแบบเปิดอยู่รวมด้วยกัน ๒๖ แห่ง

ระบอบการของประเทศอังกฤษนั้น ได้ยึดหลักการว่า ข้อแตกต่างเกี่ยวกับสถานที่และวิธีการให้อิสรภาพมากน้อยของแต่ละทัณฑสถานเป็นการแก้ไขฟื้นฟูนักโทษเป็นรายตัวส่วนหนึ่ง และที่เรียกว่าเรือนจำปิดนั้น หมายถึงเรือนจำที่ป้องกันการหลบหนีอย่างแข็งแรง หรือให้อิสรภาพน้อย (maximum security) ส่วนเรือนจำเปิดหมายถึงเรือนจำประเภท

ให้อิสรภาพมาก และให้อิสรภาพปานกลาง (minimum security, medium security)

การที่จะส่งนักโทษผู้ใดไปยังเรือนจำเปิด ควรได้พิจารณาถึง

๑. ความสามารถของนักโทษที่จะร่วมในแผนการแก้ไขฟื้นฟูรายตัว ซึ่งวางรากฐานบนความไว้วางใจและความรับผิดชอบตัวเองตลอดจนการยุติความตั้งใจที่จะคิดหลบหนี

๒. หากเขาหลบหนีไป จะทำความผิดใหม่ร้ายแรงขนาดไหนที่มีทางจะเป็นไปได้

ระยะเวลาแห่งคำพิพากษาที่ให้จำคุกไม่ถือเป็นสำคัญในการพิจารณา เพราะต้องการคำนึงในแง่ลักษณะรายตัวของนักโทษที่จะนำไปปฏิบัติเข้ากับระบอบเรือนจำเปิดได้เพียงใดเท่านั้น และสำหรับเรือนจำเปิดในแบบให้อิสรภาพปานกลางนั้น ก็เพื่อให้เหมาะกับนักโทษที่ควรใช้ระบอบเรือนจำเปิดได้ แต่ก็ยังมีข้อห่วงใยที่จะไม่เปิดโอกาสให้มีการหลบหนีได้ง่ายนักด้วย

เรือนจำเปิดอาจจะเป็นเรือนจำกลาง เรือนจำประจำเขต หรือเรือนจำท้องถิ่นก็ได้ โดยปกติแล้วเรือนจำท้องถิ่นแบบเปิดจะรับนักโทษที่ต้องโทษจำคุกไม่เกิน ๑๘ เดือน เรือนจำประจำเขตแบบเปิดจะรับนักโทษที่ต้องโทษจำคุกเกินกว่า ๑๘ เดือนถึง ๓ ปี ส่วนเรือนจำกลางแบบเปิดจะรับนักโทษที่ต้องโทษจำคุกเกินกว่า ๓ ปีขึ้นไป

สำหรับสถานบอสตันแบบเปิดนั้น รับนักโทษวัยหนุ่มระหว่างอายุ ๑๖ ถึง ๒๑ ปี การคัดเลือกใช้ผ่านสถานแรกรับของสถานบอสตัน เพื่อทำการสังเกตและพิจารณาประวัติทั้งมวล ในด้านการปฏิบัติตัวที่ผ่านมาแล้วในสังคม การตรวจร่างกายและจิตใจ การศึกษา การอาชีพ และ

อื่น ๆ ในการที่จะวินิจฉัยให้ส่งไปอยู่แบบเปิดหรือไม่ มิได้ขึ้นอยู่ถ้าพังแต่ว่าเหมาะกับสถานบอสตันในแบบให้อิสรภาพมากหรือปานกลางหรือไม่แต่อย่างเดียวเท่านั้น แต่จะต้องคำนึงถึงการเลือกสถานบอสตันในแบบเปิดด้วยกันนั้นว่าแห่งไหนจะเหมาะกับความต้องการพิเศษเป็นรายตัวของผู้นั้นอีกด้วย

ชีวิตประจำวันในเรือนจำแบบเปิด แยกพิจารณาได้ดังนี้

๑. การฝึกอบรม – ในเรือนจำแบบเปิดทุกแห่งยึดหลักในการฝึกอบรมที่วางรากฐานบนความไว้วางใจและการควบคุมตัวเองของนักโทษ โดยให้การติดต่อกับผู้อื่นและการรับผิดชอบตัวเองเป็นไปอย่างกว้างขวาง จริงอยู่การปฏิบัติเช่นนี้แม้ในเรือนจำฝึกอบรมแบบปิดก็อาจจัดให้ได้เหมือนกัน แต่ข้อแตกต่างกันอยู่ที่ ในเรือนจำเปิดนักโทษได้ใช้ชีวิตอย่างปกติมากกว่า และมีโอกาสหลบหนีได้ทุกขณะ ซึ่งต้องการความสามารถควบคุมจิตใจตัวเองอย่างมาก นอกจากนั้นนักโทษในเรือนจำเปิดยังต้องควบคุมตัวเองในเรื่องความปลอดภัยต่อทรัพย์สินของชุมนุมชนใกล้เคียงด้วย ระบอบเรือนจำเปิดเป็นการนำเอาชีวิตของชุมนุมชนเข้ามาอยู่ในเรือนจำ และให้นักโทษออกไปสู่ชุมนุมชนให้มากในขณะเดียวกัน เช่นในการออกไปทำงาน การออกไปบำเพ็ญกิจในทางศาสนาร่วมกับชาวบ้านในท้องถิ่น เป็นต้น

๒. การทำงาน – ในเรือนจำกลางและเรือนจำประจำเขตมักมีการทำงานประเภทอุตสาหกรรมเป็นส่วนใหญ่ ส่วนเรือนจำท้องถิ่นมักมีงานเกษตรกรรมและทำป่าเป็นส่วนใหญ่ นักโทษของเรือนจำเปิดส่วนมากออกไปทำงานในทุ่งนาและสวนผักของชาวบ้าน โดยปราศจากการควบคุม

๓. การศึกษา – มีการศึกษาเวลาค่ำ โดยเจ้าหน้าที่ฝ่ายการศึกษาของท้องถิ่น

๔. การบันเทิง – นักโทษได้รับการสนับสนุนให้จัดกิจกรรมในยามว่างตามความพอใจของตน เช่น ดนตรี ละคร ฟุตบอลแข่งขันกับคณะของชาวบ้าน เป็นต้น

๕. การพักแรม – นักโทษที่ต้องทำงานนอกสถานที่อย่างหนักประจำวัน เช่น ถางป่า ปรับปรุงพื้นที่ ย่อมจะได้รับความเหน็ดเหนื่อยจนไม่อาจมีการบันเทิงยามว่างได้ ก็ได้รับการสนับสนุนให้ไปพักแรมในวันหยุด

ชีวิตประจำวันในสถานบอสตันแบบเปิด แยกพิจารณาได้ดังนี้

๑. การฝึกอบรม – ยึดหลักการเช่นเดียวกับเรือนจำเปิด แต่นำมาใช้ในทางที่แตกต่างออกไปหลายทาง สภาพของเยาวชนวัยหนุ่มเหล่านี้เคยมีประวัติการทำความผิดมาแล้วทั้งนั้น และมักจะใช้วิธีคุมประพฤติตลอดจนฝึกอบรมในสถานฝึกและอบรมมาแล้วไม่เป็นผล ซ้ำยังมีความไม่มั่นคงในทางจิตใจอย่างผู้ใหญ่อีกด้วย จึงค่อนข้างเสี่ยงสำหรับการเอาตัวมาอยู่ในสถานบอสตันแบบเปิด อย่างไรก็ดี ข้อแตกต่างจะเห็นได้จากประการแรก สถานบอสตันแบบเปิด ผิดไปจากเรือนจำแบบเปิดโดยที่ในสถานบอสตันแบ่งแยกเยาวชนวัยหนุ่มอยู่เป็นบ้าน ๆ (house system) ภายใต้การดูแลพิเศษของผู้ปกครองบ้าน ซึ่งย่อมจะทำให้แยกเยาวชนออกเป็นหมวดหมู่ ๆ ละน้อยคนได้ ประการที่สอง ในสถานบอสตันใช้ระบอบทวีความไว้วางใจเป็นขั้น ๆ ไป (grade system) ภายใต้การควบคุมอย่างไม่เข้มงวดตึงเครียดโดยทั่ว ๆ ไป เช่น เมื่อแรก

เข้าก็จะมีการจำกัดสิทธิพิเศษไว้มาก โดยจะออกไปนอกอาณาเขตของสถานบอสตันไม่ได้ แต่เมื่อปฏิบัติตัวดีขึ้น ก็ให้ไปเยี่ยมบ้านได้ ให้ไปดูภาพยนตร์ได้ เป็นต้น

๒. การทำงาน – โดยมากเป็นงานช่างฝีมือ มีเพียงหนึ่งหรือสองแห่งที่เป็นงานเกษตรกรรมและงานหนักกลางแจ้งอย่างอื่น เฉพาะบุคคลที่ได้รับการคัดเลือกพิเศษจึงจะให้ออกไปทำงานกับนายจ้างภายนอกในอาชีพที่เรียนมา โดยให้ไปลำพัง ไม่มีการควบคุม

๓. การศึกษา – โดยปกติใช้สอนเวลากลางคืน สัปดาห์ละ ๔ วัน ๆ ละ ๒ ชั่วโมง โดยเจ้าหน้าที่ฝ่ายการศึกษาของท้องถิ่นมาสอนให้ พวกไม่รู้หนังสือและสติปัญญาต่ำได้รับการสนใจเป็นพิเศษ และการสอนพลศึกษาถือเป็นส่วนสำคัญในแผนจัดการศึกษา

๔. การบันเทิง – มักเป็นการเล่นเกมและเล่นกีฬาเข้าชุดกันออกไปเล่นภายนอกบ้าง ผู้ที่จะถูกจัดให้เข้าชุดได้ต้องอยู่ในขั้นปฏิบัติตัวดีแล้ว เวลาไปเล่นมีคณะเจ้าหน้าที่ไปด้วย

นอกจากการกีฬาแล้ว การออกไปภายนอกก็มักจะเป็นเรื่องการพักแรม การตกปลา การยิงวิชาทหาร การไปสโมสรเยาวชน เป็นต้น

สำหรับผู้ที่หลบหนีจากสถานบอสตันแบบเปิด ซึ่งมักมีบ่อยกว่าผู้ใหญ่ หากหลบหนีถึง ๒ ครั้งจะถูกส่งไปยังสถานบอสตันแบบปิด

<u>ผลของทัณฑสถานแบบเปิด</u> ประการแรกทัณฑสถานแบบเปิดเป็นการประหยัดและเป็นที่พอใจแก่บรรดานักโทษ ทั้งนี้เป็นผลทางฝ่ายเจ้าหน้าที่และผู้ที่จะต้องเข้าอยู่

ประการที่สองพิจารณาทางฝ่ายประชาชน มักจะหวั่นเกรงต่อการหลบหนี และการประกอบอาชญากรรมขึ้นใหม่ของนักโทษ จึงทำ

ให้ ไม่อยากให้ ทัณฑสถานแบบนี้ ไปตั้งใกล้ ๆ แต่ จากผลที่ปรากฏมีการกระทำผิดโดยนักโทษที่หนีจากทัณฑสถานแบบเปิดน้อยมาก การแก้ไขโดย ทางให้ ค่าทดแทน อย่าง เป็นธรรม และโดย รวดเร็ว จะ ช่วยให้ความกังวลใจของชาวบ้านลดลงไปอีกทางหนึ่ง

ประการที่สามพิจารณาในแง่การแก้ไขฟื้นฟูตัวนักโทษ เป็นการยากที่จะกล่าวโดยทั่ว ๆ ไปก็ยอมรับกันว่า วิธีของแบบเปิดเป็นผลดีแก่ภาวะทางร่างกายและจิตใจของนักโทษ ยิ่งกว่าวิธีของแบบปิด แต่ก็ยังไม่อาจปลงใจกล่าวอย่างเชื่อมั่นข้างดีได้ว่า แบบเปิดนี้จะทำให้มีนักโทษกระทำความผิดซ้ำน้อยลงกว่าแบบปิด เป็นเรื่องที่จะต้องทดลองปฏิบัติและค้นคว้ากันต่อไปในระยะเวลาที่นานพอสมควรเสียก่อน จึงจะกล่าวถึงผลในข้อนี้ได้

(๓) <u>ข้อแนะนำเกี่ยวกับทัณฑสถานแบบเปิด</u> จากการประชุมของสหประชาชาติดังกล่าวแล้วข้างต้น ได้มีมติแนะนำไว้ดังต่อไปนี้

๑. วิเคราะห์ศัพท์ "ทัณฑสถานแบบเปิด" ว่ามีลักษณะที่แสดงออกคือ ปราศจากสิ่งที่เป็นเครื่องกีดกั้นความเคลื่อนไหวทางกายของนักโทษ เช่น กำแพง กุญแจ ลูกกรง ยามถืออาวุธ เป็นต้น แต่มีระบอบการซึ่งวางรากฐานอยู่บนการควบคุมตัวเอง (self discipline) และความรับผิดชอบตัวเองต่อผู้อื่น (sense of responsibility) ระบอบนี้เสริมความพยายามของนักโทษให้ใช้อิสรภาพในทางที่เป็นคุณ เลิกใช้อิสรภาพในทางที่เป็นโทษต่อตัวเองและต่อผู้อื่น และโดยลักษณะเหล่านี้จึงทำให้ต่างกับทัณฑสถานที่เรียกว่าแบบเปิด โดยเพียงแต่ยึดถือหลัก-

การเดียวกัน แต่มิได้ตระหนักถึงคุณลักษณะทุกประการดังกล่าวมาแล้วทั้งหมด

๒. ในหลักการ ทัณฑสถานแบบเปิดควรจะเป็นสถาบันอิสระ แต่ถ้าจำเป็นก็ให้อยู่อย่างแยกเป็นส่วนสัด เพียงแต่ผนวกสังกัดอยู่กับทัณฑสถานแบบอื่น โดยมีการดำเนินงานเป็นอิสระ

๓. นักโทษจะส่งไปที่ทัณฑสถานแบบเปิดได้ตั้งแต่เริ่มจำคุกหรือจำคุกมาแล้วบางส่วนก็ได้

๔. การคัดเลือกนักโทษให้เข้าอยู่ ควรถือเอาความเหมาะสมแก่การอยู่ในแบบเปิดเป็นสำคัญกว่าระยะเวลาแห่งคำพิพากษา และควรผ่านการคัดเลือกโดยใช้วิธี medico-psychological examination เท่าที่จะทำได้ พร้อมทั้งสืบประวัติที่ล่วงมาแล้วของผู้นั้นในสังคมอีกด้วย

๕. ถ้านักโทษทำตัวไม่เข้ากับทัณฑสถานแบบเปิด หรือเป็นภัยต่อนักโทษผู้อื่น จะต้องย้ายไปอยู่ทัณฑสถานแบบอื่น

๖. ความสำเร็จของทัณฑสถานแบบเปิดขึ้นอยู่กับเงื่อนไขสำคัญๆ ต่อไปนี้

(ก) ถ้าทัณฑสถานอยู่ในชนบท ไม่ควรห่างไกลโดดเดี่ยวจนคณะเจ้าหน้าที่ไม่สะดวกเกินสมควร

(ข) การแก้ไขฟื้นฟูให้นักโทษปรับตัวเข้ากับสังคม ต้องจัดให้นักโทษมีงานทำ เพื่อเตรียมตัวประกอบอาชีพภายหลังปล่อย

(ค) ถ้าการแก้ไขฟื้นฟูให้นักโทษปรับตัวเข้ากับสังคม กระทำในบรรยากาศของความไว้วางใจ (trust) เป็นสิ่งสำคัญที่คณะเจ้าหน้าที่จะต้องเข้าใจและคุ้นเคยกับลักษณะนิสัยและความต้องการ

ความช่วยเหลือเป็นพิเศษของนักโทษแต่ละคน การคัดเลือกเจ้าหน้าที่ต้องคำนึงถึงคุณลักษณะที่จะเกิดผลในข้อนี้

(ง) จำนวนนักโทษต้องไม่มากเกินไป ถึงขนาดที่ผู้อำนวยการทัณฑสถาน และเจ้าหน้าที่ชั้นผู้ใหญ่ จะทำความสนิทสนมคุ้นเคยรายตัวกับนักโทษไม่ได้ทั่วถึง

(จ) เป็นความจำเป็นจะต้องได้รับความร่วมมือจากมหาชนทั่วไป และมหาชนในละแวกนั้น ให้เข้าใจงานและข้อเท็จจริงของทัณฑสถานแบบเปิด เพื่อมิให้ความไม่เข้าใจมาเป็นเครื่องทำลายความพยายามของนักโทษ

๗. ในการนำระบอบทัณฑสถานแบบเปิดไปใช้ในแต่ละประเทศจำเป็นต้องคำนึงถึงปัญหาเฉพาะประเทศ ในด้านสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมด้วย ดังข้อสังเกตต่อไปนี้

(ก) ประเทศที่จะใช้ระบอบทัณฑสถานแบบเปิดเป็นครั้งแรก ควรละเว้นจากการวางกฎและรายละเอียดอย่างเข้มงวด อันจะเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานของทัณฑสถานแบบเปิด

(ข) แม้จะเป็นในระยะทดลอง ก็ต้องได้ศึกษาแนวทางแนะนำในเรื่องการจัดตั้งและกระบวนดำเนินงาน จากประเทศที่ก้าวหน้าไว้แล้วเป็นอย่างดี

๘. ขณะที่ทัณฑสถานแบบเปิดยังมีข้อเสี่ยงภัยจากการหลบหนีหรือนักโทษไปปฏิบัติมิชอบหรือก่อความเดือดร้อนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับบุคคลภายนอก ข้อเสียเหล่านี้จะต้องนำเอาข้อดีมาคำนึงประกอบความดำริที่จะแก้ไขด้วย อย่างน้อยในข้อเหล่านี้ที่แสดงให้เห็นว่ายังดีกว่าทัณฑสถานแบบอื่น

(ก) ทัณฑสถาน แบบเปิด ช่วยให้ การ แก้ไข ฟื้นฟู ตัวเอง ของนักโทษให้ปรับตัวเข้ากับสังคมได้ เป็นผลดีมากกว่าแบบอื่น ทั้งในทางร่างกายและจิตใจของนักโทษ

(ข) เนื่องจากทัณฑสถานแบบเปิดมีการยึดหยุ่นมาก ไม่มีข้อบังคับ ที่เข้มงวดกวดขัน และชีวิตภายในทัณฑสถานแบบเปิด ก็ไม่ค่อยตึงเครียด ปราศจากการควบคุมความเคลื่อนไหวทางร่างกาย ทั้งมีความไว้วางใจต่อกันและกันระหว่างนักโทษกับเจ้าหน้าที่ สิ่งเหล่านี้จะก่อให้เกิดความปรารถนาอย่างแท้จริงที่จะฟื้นฟูตัวเองของนักโทษได้ดีกว่าแบบอื่น

(ค) ถึงแม้จะให้ นักโทษ มีอิสรภาพ มากใน ทัณฑสถาน แบบเปิด แต่ก็ยังเรียกได้ว่ายังเข้มงวดกว่าชีวิตธรรมดาข้างนอก

(ง) ทัณฑสถาน แบบ เปิด สิ้นค่าใช้จ่าย น้อย กว่า แบบอื่น เพราะไม่สิ้นเปลืองค่าปลูกสร้าง เช่น ค่ายทำงานเกษตรกรรม เป็นต้น ถ้ายิ่งสามารถทำรายได้สูงด้วยก็ยิ่งเป็นประโยชน์มากขึ้น

๙. เมื่อกล่าวโดยสรุปแล้ว ที่ประชุม ของ สหประชาชาติ ดังกล่าวแล้ว จึงประมวลความเห็นดังนี้

(ก) เห็นว่าทัณฑสถานแบบเปิดเป็นก้าวสำคัญของความก้าวหน้าแห่งระบอบการเรือนจำ และเป็นสถานชำนัญที่แสดงให้เห็นผลสำเร็จ มากที่สุด อันหนึ่ง ของ หลักการ ลงโทษ ใน ลักษณะ ที่เป็น รายตัว (individualization of penalties) ในแง่ความสำเร็จในทางแก้ไขฟื้นฟูตัวนักโทษให้ปรับตัวเข้ากับสังคมได้

(ข) เชื่อว่า ระบอบ ทัณฑสถานแบบเปิด จะเป็นส่วนช่วยแก้ข้อเสียของคำพิพากษาจำคุกซึ่งมีกำหนดระยะเวลาสั้นลงได้

(ค) แนะนำให้ขยาย ระบอบทัณฑสถาน แบบเปิดใช้แก่นักโทษให้มากที่สุดภายใต้เงื่อนไขที่จะนำไปสู่ความสำเร็จดังกล่าวมาแล้ว

(ง) แนะนำให้รวบรวมสถิติ เพื่อติดตามศึกษาค้นคว้าต่อไป เพื่อให้การช่วยเหลือสามารถแสดงผลในรูปวิทยาศาสตร์เท่าที่จะทำได้

สถานกักกัน (Preventive Detention) เรื่องนี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับผู้ร้ายที่ติดนิสัย ได้มีความสนใจต่อปัญหาเรื่องนี้กันในหมู่นักทัณฑวิทยาสมัยใหม่เหมือนกัน ดังจะเห็นได้ว่าเคยมีการประชุมระหว่างประเทศเกี่ยวกับ กฎหมาย อาญา และทัณฑวิทยา ครั้งที่ ๑๒ ณ กรุงเฮก เมื่อปี ค.ศ. ๑๙๕๐ (Twelfth International Penal and Penitentiary Congress) ก็ได้ยกปัญหาเรื่องการให้การบำบัดและการปล่อยผู้ร้ายติดนิสัยไว้ในระเบียบวาระการประชุมด้วย แต่ในที่นี้ยังไม่อาจหาเอกสารการประชุมดังกล่าวมาศึกษาค้นคว้าได้ ทั้งในชั้นนี้เป็นแต่ชั้นปริญญาตรี ควรทำความเข้าใจเพียงผิวเผินเท่านั้น จึงขอทำความเข้าใจจากตำราในทางทัณฑวิทยาโดยทั่วไปไว้ชั้นหนึ่งก่อน

คำที่น่าสนใจเบื้องแรกก็คือ คำว่าสถานกักกันนั้น ตามความหมาย ของคำใน ภาษาอังกฤษ Preventive Detention หมายถึง สถานควบคุมเพื่อการป้องกัน มิใช่สถานควบคุมเพื่อการลงโทษ ข้อแตกต่างดังกล่าวนี้จะได้กล่าวรายละเอียดให้เห็นในตอนต่อไป

เหตุใดจึงต้องสนใจและเข้าจัดการกับผู้ร้ายติดนิสัยเป็นพิเศษนั้น ผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องอยู่กับนักโทษก็ดี นักทัณฑวิทยาก็ดี ได้เห็นกันว่าผู้ร้าย ติดนิสัย นี้เป็นผู้ที่ดำรงชีวิต อยู่โดย อาศัย การโจรกรรม ไม่คิด เลิก เมื่อถูกจับก็เข้าไปรับโทษในเรือนจำเสียตามโทษานุโทษ ครั้นออกไป

แล้วก็หากินโดยการโจรกรรมใหม่ต่อไปอีก พวกเหล่านี้พอใจที่จะเป็นอยู่อย่างนี้ เวลาต้องโทษก็แสร้งทำตัวดี พอพ้นแล้วก็ทำผิดกลับเข้าไปใหม่ จึงพากันตั้งข้อสังเกตว่า นักโทษที่ทำผิดถึง ๕ ครั้งแล้ว ก็หมายหัวได้ว่าต้องหากินทางทุจริตเรื่อยไป พวกนี้จึงบ่วยการที่จะลงโทษไปตามความผิดครั้งหนึ่ง ๆ แต่ควรมองไปถึงรากถึงโคนว่าต้นเค้าความผิดที่แท้จริงอยู่ที่ความตั้งใจชั่วร้ายที่แฝงติดอยู่เป็นนิสัยในทางอาชญากรรม แก้ไม่หลุด ดังนั้นจึงได้มีการเรียกร้องให้ใช้คำพิพากษาแบบใหม่สำหรับบุคคลพวกนี้ เพื่อแยกเขาไปเสียจากสังคมเป็นระยะเวลานาน ซึ่งระหว่างนั้นสังคมจะได้ปลอดภัย โดยกล่าวว่าผู้ร้ายติดนิสัยยิ่งเสียอิสรภาพมากเท่าใด สังคมก็ยิ่งได้รับความปลอดภัยคืนมามากขึ้นเท่านั้น

อย่างไรจึงจะเรียกว่า "ผู้ร้ายติดนิสัย" (Habitual Criminal) พอจะทำความเข้าใจได้ดังนี้

ตามพระราชบัญญัติบ้องกันอาชญากรรม ค.ศ. ๑๙๐๗ ของอังกฤษถือว่า ผู้ร้ายติดนิสัยหมายถึงผู้ซึ่งมีการกระทำซ้ำในทางอาชญากรรมอันจับสาเหตุได้ว่าเป็นเพราะมีความชั่วร้ายติดอยู่ในบุคลิกภาพ

ศาลสูงของเยอรมันได้จำกัดความว่า ผู้ร้ายติดนิสัยหมายถึงผู้ซึ่งพิเคราะห์จากความโน้มเอียงภายในอันก่อเป็นลักษณะนิสัย และจากนิสัยที่ได้จากการเรียนรู้ เป็นเหตุให้กระทำผิดในทางอาญาซ้ำหลายครั้งและยังจะนำไปสู่การกระทำผิดครั้งใหม่อีก

ถ้าจะกล่าวตามความเข้าใจง่าย ๆ ผู้ที่อยู่ในข่ายที่จะต้องส่งเข้าสถานกักกันก็คือ ผู้ที่ทำผิดบ่อย ๆ หรือทำผิดเป็นอาชีพ ซึ่งพวกทำผิดบ่อย ๆ นั้นโดยปกติเป็นพวกที่ช่วยไม่ได้ที่จะต้องทำผิดเช่นนั้น เพราะเหตุบกพร่องในทางร่างกายหรือจิตใจหรือสิ่งแวดล้อมก็ตาม ส่วนพวก

ที่ทำผิดเป็นอาชีพนั้นโดยปกติมีจิตใจสมบูรณ์แต่มีหัวหรือมีผีมือในทางกระทำผิด นิยมชมชอบกระทำผิด ทั้งสองพวกนี้ควรถูกแยกตัวไปจากสังคมโดยวิธีจำกัดอิสรภาพเป็นเวลานานทั้งสิ้น

ทั้งนี้เป็นการทำความเข้าใจในแง่ตัวบุคคลผู้กระทำผิด ส่วนกรณีที่จะปรับบทให้อยู่ในข่ายเป็นผู้ร้ายติดนิสัยตามกฎหมายนั้น ตามพระราชบัญญัติป้องกันอาชญากรรมปี ค.ศ. ๑๙๐๙ ของอังกฤษได้ระบุไว้ ๒ กรณี คือ

๑. นักโทษผู้ซึ่งนับแต่มีอายุ ๑๖ ปีเป็นต้นมา ได้กระทำความผิดที่ระบุไว้มาแล้วไม่น้อยกว่า ๓ ครั้ง และยังคงอยู่ในภาวะที่ผิดศีลธรรมและกฎหมายอย่างเรื่อย ๆ หรือ

๒. นักโทษผู้ซึ่งเคยถูกศาลพิพากษาให้กักกันมาแล้ว

แต่ต่อมาตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการยุติธรรมในทางอาญา ปี ค.ศ. ๑๙๔๘ ของอังกฤษได้แก้ไขใหม่ โดยถือเอาว่าได้กระทำผิดมาแล้ว ๒ ครั้งสำหรับผู้ทำผิดครั้งที่สามซึ่งมีอายุไม่น้อยกว่า ๒๑ ปี และได้ทำผิดมาแล้ว ๓ ครั้งสำหรับผู้ทำผิดครั้งที่สี่ซึ่งมีอายุไม่น้อยกว่า ๓๐ ปี ที่จะเข้าข่ายพิจารณากักกันได้แต่ไม่นับความผิดที่ทำก่อนผู้นั้นมีอายุ ๑๗ ปี

ขอให้เปรียบเทียบดูกับมาตรา ๔๑ แห่งประมวลกฎหมายอาญาของไทย ซึ่งบัญญัติว่า

"ผู้ใดเคยถูกศาลพิพากษาให้กักกันมาแล้ว หรือเคยถูกศาลพิพากษาให้ลงโทษจำคุกไม่ต่ำกว่าหกเดือนมาแล้วไม่น้อยกว่าสองครั้งในความผิด (ดังที่ระบุไว้)..... และภายในเวลาสิบปีนับแต่วันที่ผู้นั้นได้พ้นจากการกักกันหรือพ้นโทษแล้วแต่กรณี ผู้นั้นได้กระทำความผิดอย่างหนึ่งอย่างใดในบรรดาที่ระบุไว้นั้นอีกจนศาลพิพากษาลงโทษจำคุก

ไม่ต่ำกว่าหกเดือนสำหรับการกระทำความผิดนั้น ศาลอาจถือว่าผู้นั้นเป็นผู้กระทำความผิดติดนิสัย และจะพิพากษาให้กักกันมีกำหนดเวลาไม่น้อยกว่าสามปีและไม่เกินสิบปีก็ได้ ความผิดซึ่งผู้กระทำได้กระทำในขณะที่มีอายุยังไม่เกินสิบเจ็ดปีนั้น มิให้ถือเป็นความผิดที่จะนำมาพิจารณากักกันตามมาตรานี้"

จะเห็นได้ว่ามีบทบัญญัติทำนองเดียวกัน ต่อไปนี้จะได้แยกหัวข้อเพื่อทำความเข้าใจในระบอบการกักกันต่อไปเป็นลำดับ

(๑) ประวัติ

ประเทศอังกฤษได้เริ่มใช้ระบอบกักกันตั้งแต่ ค.ศ. ๑๙๐๘ ตามพระราชบัญญัติที่กล่าวข้างต้น โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะแยกบุคคลที่เป็นอันตรายต่อสังคมไปกักกันไว้เป็นพิเศษ ในชั้นแรกได้จัดทำเรือนจำที่ Camp Hill เป็นสถานกักกันแห่งแรก ซึ่งได้ใช้มาจนถึง ค.ศ. ๑๙๓๐ ครั้นแล้วใน ค.ศ. ๑๙๓๑ ได้ใช้สถานกักกันนั้นทำเป็นสถานบอสตัน ย้ายนักโทษที่ต้องกักกันไปอยู่ในปีกหนึ่งของเรือนจำธรรมดา ต่อมาใน ค.ศ. ๑๙๓๓ จึงได้ใช้เรือนจำ Portsmouth เป็นสถานกักกัน แต่พอถึงสงครามใน ค.ศ. ๑๙๓๙ ก็ต้องย้ายนักโทษกักกันเข้าไปอยู่ในเรือนจำ Parkhurst อีก โดยแยกอยู่ต่างหากใน C. Hall จะเห็นได้ว่า ได้มีความพยายามทำเรือนจำพิเศษเป็นสถานกักกันแม้จะต้องเปลี่ยนไปเปลี่ยนมาหลายครั้ง แต่ก็มิได้ทิ้งลักษณะพิเศษของระบอบการกักกันดังจะได้กล่าวต่อไปภายหลัง

ประเทศเยอรมันนับว่าเป็นผู้ริเริ่มความคิดที่จะแยกผู้ร้ายติดนิสัยซึ่งเป็นผู้มีอันตรายไปไว้ต่างหากเป็นเวลานาน โดยนักสังคมวิทยาชื่อ Franz Von Liszt ซึ่งได้วางโครงการนี้มาแต่ ค.ศ. ๑๘๘๒ แล้ว

โครงการนั้นมาขยายความคิดเห็นขึ้นในร่างประมวลกฎหมายอาญาของสวิสเซอร์แลนด์ใน ค.ศ. ๑๘๙๓ เพื่อให้มีสถานกักกันที่เรียกว่า Indeterminate Detention สำหรับผู้ร้ายติดนิสัยขึ้นโดยเฉพาะ กฎหมายนี้สวิสประกาศใช้เอาเมื่อ ค.ศ. ๑๙๓๗ ส่วนประเทศเยอรมันเองได้มีกฎหมายเกี่ยวกับการนี้ในปี ค.ศ. ๑๙๓๓ โดยให้มีสถานกักกันขึ้นเป็นพิเศษสำหรับผู้ร้ายติดนิสัยด้วยเหมือนกัน

สำหรับในสหรัฐอเมริกา ได้มีหลายรัฐใช้กฎหมายที่ถือเอาว่าพวกทำผิดร้ายแรง ๓–๕ ครั้ง เป็นพวกผู้ร้ายติดนิสัยและแก้ไม่ได้ ซึ่งควรจะกันออกไปจากสังคมไม่ให้เข้ามาปะปนอีกตลอดชีวิต เช่น ประมวลกฎหมายอาญาของรัฐแคลิฟอเนีย ที่แก้ไขเพิ่มเติมปี ค.ศ. ๑๙๒๗ บัญญัติว่า นักโทษที่ทำผิดขึ้นอีกหลังจากเคยทำผิดในความผิดที่ระบุไว้จนถูกลงโทษมาแล้ว ๒ ครั้ง ให้มีโทษจำคุกตลอดชีวิตในฐานเป็นผู้ร้ายติดนิสัย และมีทางจะให้พาโรลได้ก็ต่อเมื่อถูกจำคุกมาแล้วไม่น้อยกว่า ๑๒ ปี และนักโทษติดนิสัยที่ทำผิดครั้งที่ ๕ ให้มีโทษจำคุกตลอดชีวิตโดยไม่มีทางจะให้พาโรลเลย กฎหมายเช่นเดียวกันของรัฐนิวยอร์คถือเอาการทำผิดครั้งที่ ๔ เป็นผู้ร้ายติดนิสัย ที่ให้มีโทษจำคุกตลอดชีวิต แต่ในปี ค.ศ. ๑๙๓๒ ได้แก้ไขใช้คำพิพากษาลงโทษไม่มีกำหนดตายตัวมาแทน คำพิพากษาดังกล่าวสำหรับกรณีนี้แต่กำหนดขั้นต่ำขั้นเดียวไม่น้อยกว่าสิบห้าปี ไม่มีขั้นสูง กฎหมายเช่นนี้เป็นกฎหมายในแนวป้องกันสังคม (Social Defence) ผลที่ปรากฏอยู่การมักไม่ค่อยบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย บางทีก็เนื่องจากหาหลักฐานมายืนยันยาก จึงยังไม่ค่อยได้ผลดีในทางปฏิบัติเท่าใดนัก และความคิดเห็นทางกฎหมาย

ด้านนี้ ขยายตัวใน กลุ่ม ประเทศ ทางภาคพื้นยุโรป ยิ่งกว่าใน อังกฤษ และ สหรัฐอเมริกา

ข้อที่มีผู้คัดค้านกันมากอีกประการหนึ่งได้แก่ข้อคัดค้านที่ว่า การกักกันนี้เป็นการลงโทษซ้อนสองหนต่อการ กระทำผิดเพียงหนเดียว ดูเป็นการไม่ยุติธรรม ผิดหลักกฎหมายทั่วไป โดยเหตุนี้ทางฝ่ายผู้สนับสนุนจึงหันไปใช้ วิธีนำเอา คำพิพากษา ลงโทษไม่มี กำหนด ตายตัว มาใช้ หรือ อีกอย่างหนึ่งได้เรียก วิธีการกักกัน เสียใหม่ ว่าเป็น วิธีการ เพื่อความปลอดภัย แทนที่จะเรียกว่าโทษ

(๒) การปฏิบัติต่อนักโทษที่ต้องกักกัน

ในการบริหารงานของสถานกักกันนั้น เจตนาเริ่มแรกที่ยอมรับกันในความเห็นส่วนใหญ่ว่า วิธีการกักกันเป็นวิธีการทางสังคมเพื่อการป้องกัน แม้จะเป็นการตัดอิสรภาพซึ่งเท่ากับเป็นโทษ ก็ต้องเรียกว่า การกักกันเป็นโทษที่มุ่งหมายในการป้องกัน (Preventive punishment) มิใช่โทษตาม กฎหมาย ที่มุ่งหมาย ให้ใช้ หนี้ ความผิด (legal-punishment) การตัดอิสรภาพที่เป็นโทษตามกฎหมายนั้น จะช้านานมากน้อย เพียงใด ขึ้นอยู่กับ น้ำหนัก ของ ความผิด ที่ทำลง แต่การ ตัดอิสรภาพ เพิ่มเติม เพื่อการ กักกันนั้นจะช้านาน มากน้อย เพียงใด ขึ้นอยู่กับลักษณะอันมีอันตรายของบุคคลนั้นเอง และจากความมุ่งหมายอันนี้ สถานกักกันจึงมีลักษณะที่เพียงแต่ตัดอิสรภาพ โดยละเว้นการใช้งานหนัก การบังคับทำงาน การจำกัดอาหาร การห้ามจดหมายติดต่อกันไปภายนอก ฯลฯ

อย่างไรก็ดี ระบอบ เช่นเดียวกันนี้ ใน บางประเทศ ก็ไม่ยอมรับ และปฏิบัติแตกต่างกันออกไป ในที่นี้จะขอนำมากล่าวเฉพาะระบอบการ

ในประเทศอังกฤษ และของประเทศเยอรมัน ซึ่งแตกต่างกันในทางปฏิบัติ แม้ในหลักการ จะมุ่งความ ปลอดภัย ของสังคม อย่างเดียวกันก็ตาม

ในประเทศอังกฤษ สมัย ที่ใช้ เรือนจำ พิเศษ ที่แคมป์ฮิล เป็นสถานกักกัน เพื่อควบคุมตัวนักโทษมือเก่าที่มีประวัติกระทำผิดมามากไว้ มีการทำงานหนักแต่น้อยที่สุด และให้นักโทษที่ต้องกักกันมีสิทธิพิเศษอย่างกว้างขวาง ซึ่งในเวลาเดียวกันนั้นนักโทษธรรมดาไม่ได้รับสิทธิเช่นเดียวกัน สิทธิดังกล่าวได้แก่ส่วนแบ่งจากการทำงานสูง ใช้เงินซื้อสิ่งของได้สะดวก มีการสมสู่ในทางเพศระหว่างกันเองได้ อ่านหนังสือพิมพ์ได้ มีจดหมายติดต่อไปภายนอกได้ มีการเยี่ยมเยียนได้ ในระยะเวลาต่อมาการปฏิบัติต่อนักโทษธรรมดาบางชนิดในเรือนจำ ก็ได้รับสิทธิพิเศษมากอย่างขึ้นเหมือนกัน แต่ก็ยังมีข้อแตกต่างกันอยู่กับผู้ต้องกักกัน เพราะการกักกันไม่มีจุดประสงค์ในทางอบรมแต่อย่างใด ส่วนนักโทษธรรมดายังถือว่าโดยทั่วไปอยู่ในวิสัยที่จะกลับตัวได้อยู่

สำหรับชีวิตของ ผู้ต้องกักกันในสมัยที่ใช้ เรือนจำ ปาร์คเฮิส เป็นสถานกักกันนั้น นักโทษเมื่อแรกเข้ามาสู่การกักกัน จะย้ายมาอยู่ที่ศูนย์ ซี. เข้ามาใหม่ก็อยู่ในแผนการขั้นที่ ๑ ของระบอบกักกันก่อน ซึ่งแผนการมี ๓ ขั้นด้วยกัน ขั้นที่ ๑–๒ กินเวลาอย่างน้อยขั้นละหนึ่งปี ส่วนขั้นที่ ๓ นานออกไปจนกว่าจะปล่อย ความแตกต่างในระหว่างอยู่ในขั้นหนึ่งขั้นใดอยู่ตรงที่การหารายได้เท่านั้น ยิ่งอยู่ขั้นสูงยิ่งมีรายได้สูงขึ้น ชีวิตภายในสถานกักกัน พอแรกเข้าก็จะเปลี่ยนเสื้อผ้าดีขึ้น ห้องขังจะไม่ใส่กุญแจระหว่างเวลา ๗.๐๐ น. จนถึง ๒๐.๑๕ น. ฉะนั้นถ้าไม่ได้ทำงานก็เข้าอยู่ในห้องของตนได้เสมอ อนุญาตให้ทำการตบแต่งห้องได้ตามใจ

ชอบ จะเอาเครื่องแต่งห้องเข้ามาใช้เพิ่มเติมอย่างไรก็ได้ จะมีเครื่องรับวิทยุก็ได้ ทางการจัดเครื่องเล่นยามว่างทั้งกีฬาในร่มและกลางแจ้งไว้ให้ มีห้องสมุดสำหรับผู้อยากอ่านหนังสือ การเอาของส่วนตัวมาใช้ก็ดี การเยี่ยมญาติ ตลอดจนอาหารพิเศษ ยอมอนุญาตให้อย่างกว้างขวาง จนแม้กระทั่งถึงเรื่องการสมสู่ระหว่างเพศในหมู่นักโทษด้วยกันก็ให้ทำได้โดยจำกัดเวลาและสถานที่ โดยทางการจัดบริเวณพิเศษส่วนหนึ่งไว้ให้อย่างไรก็ดีผู้ต้องกักกันยังมีโอกาสพบปะกับนักโทษธรรมดาอยู่เหมือนกันได้แก่เวลาทำงาน และเวลามีพิธีทางศาสนา รายได้ที่หาได้เช่นการทำแพ้มปกแข็งซึ่งทำด้วยสังกะสีประกอบกับเชือกและกระดาษ ผู้ต้องกักกันแต่ละคนสามารถหารายได้จากงานนี้ได้ประมาณสัปดาห์ละ ๑ ชิลลิง ๖ เพ็นนี (ประมาณ ๔.๕๐ บาท) เมื่อคิดถัวเฉลี่ยทุกประเภทงานแล้วผู้ต้องกักกันแต่ละคนจะหารายได้ประมาณสัปดาห์ละ ๑๐ เพ็นนี (ประมาณ ๒.๕๐ บาท)

จะเห็นได้ว่าตามระบอบการของอังกฤษ ผู้ต้องกักกันหารายได้มากพอควร และเจ้าหน้าที่ของสถานกักกักจะไม่เข้ามารบกวนมากนัก ถึงกระนั้นก็ยังปรากฏว่าบรรยากาศของผู้ต้องกักกันยังเต็มไปด้วยความเบื่อหน่ายและสิ้นหวัง เนื่องมาจากอยู่กันกลุ่มน้อย เห็นกันจำเจ เวลาผ่านไปสัปดาห์หนึ่งเหมือนเดือนหนึ่ง จึงมีผู้กล่าวถึงข้อบกพร่องของสถานกักกันว่า ชีวิตในสถานกักกันนั้น แม้จะจัดให้อยู่อย่างสบายยิ่งกว่าเรือนจำธรรมดา แต่ก็เป็นชีวิตที่ว่างเปล่า ไม่มีกิจกรรมที่ชวนให้สนใจหรือมีคุณค่าแก่จิตใจเท่าใดนัก

เท่าที่กล่าวมานี้เป็นการนำเอาชีวิตในสถานกักกัน มาพิจารณา

พอเป็นสังเขป แต่ทางที่ดีควรจะพิจารณาทำความเข้าใจระบอบการของสถานกักกันจากข้อบังคับเกี่ยวกับการนี้อีกส่วนหนึ่งด้วย

จากบันทึกเกี่ยวกับสถานกักกัน ซึ่ง Secretary of State หรือ รัฐมนตรีว่าการ กระทรวงมหาดไทย จัดทำขึ้น สำหรับเป็นหลักปฏิบัติในศาลทั่วไป มีสาระสำคัญคือ

๑. บัดนี้การพิจารณาเป็นผู้ร้าย ติดนิสัยภายใต้พระราชบัญญัติป้องกันอาชญากรรม ปี ค.ศ. ๑๙๐๙ ซึ่ง พนักงานอัยการ เคยจำกัดเฉพาะผู้ร้ายอาชีพ ที่มีประวัติทำผิดหลายครั้ง และมีลักษณะเป็นอันตรายต่อสังคมนั้น ได้ขยายขอบเขตกว้างขวางออกไปตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการยุติธรรมในทางอาญา ปี ค.ศ. ๑๙๔๘ ในเรื่องที่ให้ส่งบุคคลไปไว้ในสถานกักกันได้ ฉะนั้น ศาลจึงต้องใช้ดุลพินิจตามอายุและประวัติตามนัยกฎหมายดังกล่าว เพื่อพิเคราะห์ว่าบุคคลนั้นควรจะกันออกไปจากสังคมเพื่อความเหมาะสมในการป้องกันสังคมแล้วหรือยัง ?

๒. เป็นเวลาหลายปีมาแล้ว ที่จำนวนนักโทษต้องกักกันมีน้อยมาก (เพียงประมาณ ๓๐ คน) เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงตามที่กล่าวข้างต้น จึงเป็นที่หวังว่าจะมีมากขึ้นตามอัตราส่วนนักโทษที่แก้ไม่ได้และเป็นอันตรายต่อบ้านเมือง

๓. ระบอบใหม่ของสถานกักกันมีหลักการใหญ่ ๓ ประการ คือ (๑) คำพิพากษามีสภาพเป็นการป้องกันยิ่งกว่าลงโทษ (๒) ผู้ต้องกักกันส่วนใหญ่ยังจำเป็นต้องใช้วิธีควบคุมอย่างแข็งแรงทั้งในด้านสถานที่และวินัย (๓) แผนการควรทำให้ไม่ไปทำลายความรู้สึกข้างดีที่ยังพอมีเหลืออยู่บ้างของผู้ต้องกักกัน มิใช่ขังลืมถ่ายเดียว ต้องยังคงให้มี

ช่องทางเหลือ อยู่สำหรับผู้ที่ปรารถนาจะออกไปสู่ภายนอกอย่างไว้วางใจได้

๔. เพื่อให้เป็นไปตามแผนการข้างต้น ให้จัดผู้ต้องกักกันปฏิบัติตัว ๓ ขั้น

ขั้นที่ ๑ – ไม่เกินสองปี แล้วแต่ลักษณะรายตัวประกอบกับกำหนดเวลาตามคำพิพากษาให้กักกันไว้ในเรือนจำท้องถิ่น เพื่อสังเกตลักษณะรายตัว และความตั้งใจทำดีที่ยังเหลืออยู่ หรือจนกว่าจะมีที่ว่างในเรือนจำกลางที่จะส่งตัวไปไว้ได้

ขั้นที่ ๒ – เท่าเวลาที่ยังเหลืออยู่สำหรับระยะเวลากักกัน ให้กักกันไว้ในเรือนจำกลาง ซึ่งได้แก่เรือนจำปาร์คเฮิส และเรือนจำดาร์ทมัวร์ เปิดให้มีสิทธิพิเศษตามความเหมาะสมกับสภาพของแต่ละคนที่จำต้องควบคุมมากน้อยแค่ไหน

ขั้นที่ ๓ – เฉพาะผู้ที่เหมาะสมจะปล่อยได้ จะจัดให้อยู่ในสถานที่พิเศษคล้าย hostel ยิ่งกว่าเรือนจำ เพื่อเตรียมวางแผนการภายหลังปล่อยขั้นต่อไป

๕. การปล่อยจากสถานกักกัน จะเป็นการปล่อยโดยมีเงื่อนไข และโดยปกติต้องถูกกักกันมาแล้วไม่น้อยกว่า ๕ ใน ๖ ของระยะเวลาเต็ม ซึ่งจะมีเจ้าหน้าที่ควบคุมดูแลภายหลังปล่อยด้วย

ในประเทศเยอรมัน ระหว่างร่างประมวลกฎหมายอาญาปี ค.ศ. ๑๙๒๗ ได้เสนอให้กวดขันวินัยแก่ผู้ต้องกักกัน โดยผู้ร่างเห็นว่าเป็นการยากที่จะให้มหาชนเข้าใจได้ว่า ทำไมไปให้ผู้ต้องกักกันมีชีวิตอยู่อย่างเกียจคร้านและสบาย จากค่าใช้จ่ายของชาวบ้านที่สุจริตซึ่งเป็นผู้เสียภาษีอากร ตามร่างกฎหมายนั้นนับว่าได้จัดการกับผู้ต้องกักกันอย่าง

นักโทษธรรมดา และเท่ากับเป็นความพยายามที่จะยกเลิกทฤษฎีที่ถือว่า การกักกันมิใช่โทษเสียด้วยในขณะเดียวกัน ต่อมาโดยผลแห่งโครงการปฏิรูปเรือนจำ ได้มีการนำเอาสถานกักกัน มาใช้ใน กฎหมาย พิเศษ ปี ค.ศ. ๑๙๓๓ หลักการยิ่งไปใกลกว่าตามร่างประมวลกฎหมายอาญา ปี ค.ศ. ๑๙๒๗ เสียอีก แม้จะกล่าวว่ายึดเอาความปลอดภัยของสังคม เป็นหลัก แต่เกี่ยวกับเรื่องวินัยและการบังคับทำงานในสถานกักกันยังคง ใช้เหมือนระบอบเรือนจำธรรมดา ยังมีการห้ามทำงานส่วนตัวในระหว่าง ชั่วโมง ทำงาน ตามปกติ มีการจำกัด การเยี่ยม และการ ติดต่อ ทาง จดหมายไปภายนอก คงมีการอนุญาตก็แต่เรื่องอาหารพิเศษและยาสูบ เพิ่มเติมเท่านั้น

ลักษณะของสถานกักกันอยู่ในแบบควบคุมอย่างแข็งแรง (maximum security) ชีวิตประจำวันในสถานกักกันของเยอรมันเหมือนกับ เรือนจำธรรมดา จึงกล่าวได้ว่า การกักกันก็เท่ากับโทษจำคุกระยะ เวลายาวเท่านั้นเอง การยึดเอาความปลอดภัยของสังคมเป็นหลักนั้น ได้ ยึดเอาแต่ตอนปลายเมื่อจะปล่อยเท่านั้น โดยพิจารณาว่าจะปล่อยก็ต่อ เมื่อผู้ต้องกักกันแสดงตัวว่าเป็นผู้ที่ได้คุ้นเคยกับคำสั่งข้อบังคับ และรู้จัก ทำงานสุจริต เป็นอย่างดีแล้ว ซึ่งในการที่จะกลับไปมีอิสรภาพอีก จะสามารถดำรงตนอยู่โดยปฏิบัติตามกฎหมายได้ ไม่เป็นอันตรายต่อ มหาชนต่อไปอีก

จากการพิจารณาทำนองนี้ปรากฏว่า ระหว่างสงครามไม่มีการ ปล่อยผู้ต้องกักกันเลย และในปี ค.ศ. ๑๙๔๑ พวกนักโทษติดนิสัยที่มี ลักษณะอันตรายมักจะถูกประหารชีวิตไปเลย

(๓) ผลของวิธีการกักกัน

งานของสถานกักกันที่กล่าวมาแล้ว สำหรับระบอบการของประเทศอังกฤษได้สำรวจผลไว้ครั้งหนึ่งเมื่อ ค.ศ. ๑๙๒๘ ปรากฏว่านักโทษที่ต้องกักกันเมื่อปล่อยไปแล้ว ตามระยะเวลากักกันซึ่งมีกำหนดทำผิดเข้ามาใหม่ระหว่าง ๘๐ ถึง ๙๐ เปอร์เซ็นต์ คงมีผลในทางไม่ทำผิดใหม่เพียงประมาณ ๑๐ เปอร์เซ็นต์ ทั้งนี้จริงการกักกันก็หาได้หวังผลในการอบรมไม่ ตัวเลขดังกล่าวจึงแสดงให้เห็นว่าแม้ผู้ที่คิดว่าหมดหวังว่าจะเลิกทำผิดไม่ได้แล้ว ก็ยังอาจเลิกได้อยู่บ้างก็มี

ส่วนใหญ่ผลดีของวิธีการกักกันก็คือ ทำให้เจ้าหน้าที่ได้รับความรู้ความชำนาญในการปฏิบัติต่อผู้ร้ายติดนิสัยโดยเฉพาะซึ่งรวมกันแยกไว้ต่างหากนี้ ประการที่ ๒ ทำให้สังคมปลอดภัยไปในระหว่างที่ผู้ร้ายติดนิสัยต้องถูกกักกันอยู่

อย่างไรก็ตาม การพ้องขอให้กักกันยังมีอยู่น้อยมาก ที่เป็นดังนี้ในประเทศอังกฤษก็โดยอ้างว่า ตำรวจส่งคดีให้อัยการน้อย เพราะระยะเวลาที่จะพ้องวางกำหนดไว้ค่อนข้างกระชั้นนัก การหาหลักฐานการทำผิดที่แล้วมาของผู้กระทำผิดในที่หลายแห่งไม่อาจทำได้เร็วตามระยะเวลา และอีกประการหนึ่ง ยังมีผู้ที่รู้สึกอยู่ว่าการกักกันเป็นโทษซ้อนอยู่ด้วย ทำให้ผู้กระทำผิดได้รับความเห็นใจ ไม่ค่อยค้นหาหลักฐานการทำผิดที่แล้วมาให้จริงจัง

(ระบอบการกักกันที่อธิบายมาโดยสังเขปนี้ ผู้สนใจในรายละเอียดเพิ่มเติมขอให้ดูจากหนังสือ The Habitual Criminal แต่งโดย Norval Morris และหนังสือ Penal Reform แต่งโดย Max Grünhut กับหนังสือ The Indeterminate Sentence ของสหประชาชาติ.)

เท่าที่ได้บรรยายวิชาทัณฑวิทยาในภาค ๒ สำหรับปริญญาตรีมาแล้วนี้ เห็นว่าน่าจะกว้างขวางพอที่จะนำไปปฏิบัติงานได้แล้วจึงขอยุติไว้เพียงเท่านี้

แต่ก่อนที่จะจบคำสอนทัณฑวิทยานี้ ใคร่ขอกล่าวเป็นการสรุปว่า วิธีการลงโทษ วิธีการให้การบำบัด ตลอดจนการช่วยเหลือผู้ต้องโทษด้วยวิธีการต่าง ๆ แม้ถึงว่าจะเป็นในทางวิทยาการและอุดมคติอันสูงส่ง ทางด้านสังคม และมนุษยธรรม อย่างละเอียดพิศดาร สักเพียงใดก็ตาม หากเป็นการที่ดัดนิสัยในระหว่างที่ตัวนักโทษยังต้องถูกคุมขังอยู่หรือในระยะเวลาที่ใกล้เคียงกันนั้นซึ่งแสดงว่าได้กลับเนื้อกลับตัวได้แล้วเพียงเท่านี้ อย่าเพิ่งพอใจหรือไว้ใจนักเพราะไม่เป็นวิธีการอันยั่งยืนหรือควรนอนใจได้ ทั้งนี้เพราะอาจเป็นด้วยตัวเขาถูกบังคับหรือเพียงสงบพฤติกรรมและจิตใจไปชั่วพักหนึ่งคราวหนึ่งเท่านั้น ตามทรรศนะของผู้บรรยายแล้ว เห็นว่า วิธีการที่จะยั่งยืนและถาวรแล้ว ต้องเป็นวิธีการที่ให้ตัวนักโทษผู้นั้นเองได้สำนึกในความผิดชอบชั่วดีด้วยตัวของเขาเอง เช่นฝึกจิตในทางศาสนา ในทางให้เขารู้แจ้งเห็นจริงว่าความประพฤติที่เขาทำมาแล้วเป็นความชั่วแน่และไม่มีทางที่จะช่วยตัวเขาได้เลย ควรจะตัดสินใจเลิกคิดที่จะทำโดยเด็ดขาดต่อไป ตราบใดถ้าการฝึกและอบรมได้ถึงขนาดนี้แล้ว รับรองได้ว่าเป็นการระงับหรือป้องกันอาชญากรรมด้วยวิธีที่แน่นอนและยั่งยืนโดยตลอดไป จึงขอฝากความคิดในข้อนี้ไว้เป็นประการสุดท้าย.

พิมพ์ที่โรงพิมพ์ไทยพิทยา ถนนบ้านตะนาว พระนคร โทร. 20005
นายจำลอง หลิ่มสาโรช ผู้พิมพ์และผู้โฆษณา 12/2500

20.